

Врховни касациони суд

БИЛТЕН

бр. 2/2014

**ПРАВНА СХВАТАЊА И СЕНТЕНЦЕ
ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА**

II

2010-2014

**50 ГОДИНА ОБЈАВЉИВАЊА
1964-2014**



intermex
Software & Communication

Београд

БИЛТЕН ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

ПРИРЕЂИВАЧ: **Врховни касациони суд**
За приређивача: Драгомир Милојевић, председник суда

ИЗДАВАЧ: **Intermex**, Београд, Булевар војводе Мишића 37/II
За издавача: Љиљана Миланковић-Васовић, директор

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Снежана Андрејевић, судија Врховног касационог суда

**ЗАМЕНИК ГЛАВНОГ
И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА:** Стојан Јокић, судија Врховног касационог суда

У приређивању Билтена учествују судије и судијски помоћници Врховног касационог суда.

РЕДАКЦИЈА: Снежана Андрејевић, Стојан Јокић, Јанко Лазаревић,
Веско Крстајић, Весна Поповић, Олга Ђуричић,
судије Врховног касационог суда

**СЕКРЕТАР
РЕДАКЦИЈЕ:** Оливера Новаковић,
судијски помоћник Врховног касационог суда

**РЕДАКЦИЈСКА
ПРИПРЕМА:** Сузана Марковић, редакцијски сарадник

**ПРЕЛОМ, КОРЕКТУРА
И ДИЗАЈН:** **Intermex**, Београд

ШТАМПАРИЈА: "CICERO", Београд

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело (сходно одредбама чл. 215.-217. Закона о ауторском и сродним правима, и чл. 198.-202. Кривичног законика).

Коришћење делова текста из овог Билтена дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

САДРЖАЈ

РЕЧ РЕДАКЦИЈЕ	5
ЗАШТИТА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ (2014)	
Закључци	11
Закључак	13
КРИВИЧНО ПРАВО	
Правна схватања и закључци 2010-2014	17
Сентенце - 2010-2014	
<i>Кривично процесно право</i>	52
<i>Кривично материјално право</i>	80
ГРАЂАНСКО ПРАВО	
Правна схватања и закључци 2010-2014	111
Сентенце - 2010-2014	
<i>Грађанско процесно право</i>	209
<i>Грађанско материјално право</i>	223
УПРАВНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО	
Правна схватања и закључци 2010-2014	241
Сентенце - 2010-2014	
<i>Управно и прекршајно право</i>	245
РЕГИСТАР ПРАВНИХ СХВАТАЊА	
Кривично право	283
Грађанско право	284
Управно и прекршајно право	286

РЕГИСТАР СЕНТЕНЦИ

Кривично процесно право	289
Кривично материјално право	290
Грађанско процесно право	292
Грађанско материјално право	293
Управно и прекршајно право	293

РЕЧ РЕДАКЦИЈЕ

Поштовани,

Врховни касациони суд традиционално издаје Билтен судске праксе у коме се објављују правна схватања и правни закључци Кривичног и Грађанског одељења, утврђени ради попуњавања правних празнина у позитивном законодавству, уједначавања судске праксе у случају доношења различитих одлука судова и судских већа или правилне примене закона у циљу остварења законске функције Врховног касационог суда у вршењу судске власти изван суђења и обезбеђења јавности рада ове највише судске инстанце. У Билтену се обавезно објављују и правни ставови заузети у поступку решавања спорног правног питања по члану 176. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" 125/04, 111/09) и члана 180. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" 72/11).

Билтен садржи и сентенце о ставовима израженим у одлукама већа верификованим на седницама одељењима Врховног касационог суда, судску праксу подручних судова и огледе посвећене спорним питањима примене позитивних прописа у пракси.

Уобичајено је да се једном годишње објави тематски билтен посвећен Саветовању "Судијски дани" које се сада поново одржава у Врњачкој Бањи.

Ове године захваљујући нашем издавачу "Intermexu" и USAID – SPP објављујемо двоброј поводом јубилеја – педесетогодишњице објављивања билтена судске праксе највишег суда у Републици, будући да је прва свеска Билтена Врховног суда Србије објављена 1964. године, која се, према правилима издаваштва, рачуна као прва година овог издања. Сматрамо да наш Билтен то заслужује, као стручни часопис са највећим тиражем у земљи.

Овај јубиларни двоброј Билтена Врховног касационог суда садржи преглед најважнијих правних ставова утврђених на седницама одељења Врховног суда Србије који су објављени у билтенима судске праксе тог суда - до 2009. године (прва књига), правна схватања, ставове, закључке и

сентенце из одлука утврђене на седницама одељења Врховног касационог суда од 2010. године до данас (друга књига).

У првој години издања – 1964. објављено је четири броја. Нема података о главном и одговорном уреднику нити података о тиражу. Билтене је штампао Сервис савеза удружења правника Југославије, Београд, Пролетерских бригада 74.

Текст је куцан писаћом машином, умножен на гештетнеру - Броширано издање. Садржи правне ставове изражене у одлукама Кривичног, Грађанског и Управног одељења. У делу који се односи на кривично право посебно су објављене: примедбе на рад нижих судова и примедбе на рад адвоката, као и ставови из одлука нижестепених судова. Ставови из одлука Грађанског одељења објављени су у два посебна дела - материјално право и формално право. Ставови из одлука Управног одељења објављени су у трећем делу који је означен као: Управни спорови, а одлуке сврстане према законима који су примењени приликом одлучивања. Правна схватања Управног одељења објављивана су у билтенима заједно са одвојеним мишљењима - све до 1970. године.

Билтени су објављивани квартално, потом у једном дужем периоду месечно или двомесечно сваке године, па поново квартално, прво као интерна публикација – до 1992. године, а потом и као публикација доступна јавности кроз издања "Службеног гласника" као издавача. Од броја 2/2001 динамика је била устаљена на четири броја годишње.

Врховни касациони суд је наставио да објављује Билтен судске праксе са истим издавачем "Intermex" – ом. Оквирни садржај Билтена одређен је Пословником о уређењу и раду Врховног касационог суда који следи издавачки концепт билтена Врховног суда Србије. Годишње се објављују три броја, од којих је један тематски, посвећен саветовању које организује Врховни касациони суд.

Желимо, и на овај начин, да се захвалимо свим главним и одговорним уредницима Билтена и члановима редакција који су својом креативношћу и ангажовањем допринели да највиши суд у Републици буде представљен јавности оваквом свеобухватном стручном публикацијом те да и тако остварује своју функцију у вршењу судске власти изван суђења.

Главни и одговорни уредници Билтена Врховног суда Србије од 1964. године до 2009. године, према доступним подацима, били су судије Врховног суда Србије¹:

1. Александар Минаковић
2. Бранко Станић
3. Влајко Шошкић
4. Др Милић Томановић
5. Милован Дедијер
6. Миомир Баровић
7. Предраг Трифуновић
8. Др Зоран Ивошевић
9. Др Драгиша Слијепчевић
10. Снежана Андрејевић

У Врховном касационом суду главни и одговорни уредник је од 1.1.2010. године судија Снежана Андрејевић.

Билтен судске праксе је више деценија био значајно средство наше комуникације са стручном јавношћу. Преживео је уставне и државне реформе, сецесију република чланица, промену државног и друштвеног

¹ Од броја 5/1965 Билтен Врховног суда Србије садржи и податке о члановима редакције, а главни и одговорни уредник је био судија Врховног суда Србије Александар Минаковић. Према доступним подацима од двоброја 8-9/1976, главни и одговорни уредник Билтена је судија Врховног суда Србије Бранко Станић, а од броја 1/1981 главни и одговорни уредник је судија Врховног суда Србије Влајко Шошкић. Од 1989. године до 1992. године главни и одговорни уредник је судија Врховног суда Србије Милић Томановић. Судија Врховног суда Србије Милован Дедијер био је главни и одговорни уредник Билтена од броја 1/1993 до 4/1995 и билтена објављених 1997. године. Судија Врховног суда Србије Миомир Баровић био је главни и одговорни уредник Билтена бр. 1 до 4/1996, броја 1/1998. и бр. 1 и 2/1999. Главни и одговорни уредник Билтена Врховног суда Србије број 2/1998, 3/1999, бр. 1 и 2/2000 и број 1/2001 био је судија Врховног суда Србије Предраг Трифуновић. Др Зоран Ивошевић, судија Врховног суда Србије био је уредник Билтена од броја 2/2001 - до броја 1/2003. Судија Врховног суда Србије др Драгиша Слијепчевић био је главни и одговорни уредник од броја 2/2003 до броја 3/2007. Од броја 4/2007 главни и одговорни уредник Билтена је судија Врховног суда Србије Снежана Андрејевић.

уређења. У њему се, као у огледалу, увек одсликавала наша стварност (национализација, сустанари, приватизација, ратна штета, реституција, организовани криминал...). Заслужује да траје и даље, бар још онолико колико је већ присутан у нашој стручној јавности.

Београд, 2014. године

Главни и одговорни уредник Билтена
Снежана Андрејевић

**ЗАШТИТА ПРАВА
НА СУЂЕЊЕ
У РАЗУМНОМ РОКУ**

ЗАШТИТА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ*
(чл. 8а, 8б. и 8в. Закона о уређењу судова)

**СТАВОВИ ГРАЂАНСКОГ И КРИВИЧНОГ ОДЕЉЕЊА
ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА
(утврђени на седницама одељења одржаним
13.05. и 20.05.2014. године)**

1. Поступак за заштиту права на суђење у разумном року је **једностраначки**.
2. Странка у тзв. **"живом предмету"** може истаћи **два захтева**: Први је захтев за убрзање поступка; и други за примерену накнаду (нематеријална штета у новцу или други вид сатисфакције који може бити усвојен ако је захтев за убрзање основан).
3. У погледу активне легитимације **раздвајају се правна лица** која и поред успеха у погледу првог захтева не могу остварити право на накнаду (држава, покрајина, локална самоуправа, јавна предузећа, државна предузећа, друштвена предузећа).

* Члан 8а Странка у судском поступку која сматра да јој је повређено право на суђење у разумном року, може непосредно вишем суду поднети захтев за заштиту права на суђење у разумном року. Захтевом из члана 1. овог члана може се тражити и накнада за повреду права за суђење у разумном року. Ако се захтев односи на поступак који је у току пред Привредним апелационим судом, Прекршајним апелационим судом или Управним судом, о захтеву ће одлучити Врховни касациони суд. Поступак одлучивања о захтеву из става 1. овог члана је хитан. Одлука по захтеву за заштиту права на суђење у разумном року

Члан 8б Ако непосредно виши суд утврди да је захтев подносиоца основан, одредиће рок у коме ће суд пред којим се води поступак одлучити о захтеву и може одредити примерену накнаду за повреду права на суђење у разумном року. Накнада из става 1. овог члана исплаћује се из буџетских средстава Републике Србије у року од три месеца од дана подношења захтева странке за исплату. Против решења о захтеву за заштиту права на суђење у разумном року може се поднети жалба Врховном касационом суду у року од 15 дана. Сходна примена Закона о ванпарничном поступку

Члан 8в На поступак за заштиту права на суђење у разумном року и накнаде за повреду права на суђење у разумном року сходно се примењују одредбе закона којим се уређује ванпарнични поступак"

4. Пред судом првостепене заштите права на суђење у разумном року **рочиште се не одржава.**
5. У првом степену суди **појединац**. Врховни касациони суд суди у **зборном саставу**.
Одлука мора бити **образложена**.
6. Све одлуке у овом поступку се доносе у **облику решења**.
7. Поступак је **хитан**. Не примењују се правила о застоју, прекиду, упућивању на парницу.
8. На захтев за заштиту права на суђење у разумном року, одлуку и жалбу, **такса се не плаћа** ако се само захтева одређивање разумног рока за завршавање предмета. Ако се одвојено или заједно са првим захтевом тражи и накнада нематеријалне штете у новцу (примерене накнаде) **такса се плаћа** у складу са правилима Закона о судским таксама (зависи од новчане висине захтева).
9. Имајући у виду да се захтев за убрзање поступка (контролни захтев) сматра притужбом и да одлука има карактер акта судске управе, и из практичних разлога жалба на одређивање рока ради завршетка предмета **не задржава** извршење решења. У погледу одређивања примерене накнаде жалба има **суспензивно дејство**.
10. У случају успеха у поступку, странка **има право на накнаду трошкова** у складу са правилима о накнади трошкова поступка (Глава XII ЗПП).
11. Рок из члана 8б. Закона (**три месеца**) представља парични рок и тече од дана подношења захтева странке за исплату на основу правноснажне и извршне судске одлуке.
12. У случају када се захтева примерена новчана накнада због кршења права на суђење у разумном року, суд је овлашћен да као сатисфакцију, уместо досуђивања новчане накнаде утврди да је дошло до повреде права на суђење у разумном року и објави одлуку на сајту Врховног касационог суда (пракса ЕСЈП и Уставног суда Србије).
13. Под појмом "непосредно виши суд" подразумева се суд из члана 15. став 3. у вези чл. 23. и 24. Закона о уређењу судова – стварна надлежност вишег и апелационог суда.
14. У кривичним предметима активно легитимисани за подношење захтева за заштиту права на суђење у разумном року су: приватни тужилац,

оштећени као супсидијарни тужилац и окривљени, као и оштећени, уколико је у току поступка истакао имовинско-правни захтев.

**Председник Грађанског одељења
судија Предраг Трифуновић**

**Председник Кривичног одељења
судија Бата Цветковић**

ПРАВНИ СТАВ

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА СА I СЕДНИЦЕ ОДЕЉЕЊА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА одржане 30.05.2014. године

1. Судови установљени Законом о уређењу судова нису надлежни да поступају по уставним жалбама за заштиту права на суђење у разумном року, поднетим Уставном суду до 22.05.2014. године, од када почиње да се примењује Закон о изменама и допунама Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС", бр. 101/2013).

2. Уставне жалбе које су поднете Уставном суду закључно са 21.05.2014. године, вратиће се Уставном суду.

**Председник Одељења за заштиту права
на суђење у разумном року
судија Љубица Милутиновић**

**Руководилац евиденције судске праксе
у Одељењу за заштиту права на суђење у
разумном року
судија Весна Поповић**

КРИВИЧНО ПРАВО

ПРАВНА СХВАТАЊА И ЗАКЉУЧЦИ

2010.

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О САСТАВУ ВЕЋА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ У ПРЕДМЕТИМА ЗАХТЕВА ЗА ИСПИТИВАЊЕ ЗАКОНИТОСТИ ПРАВНОСНАЖНЕ ПРЕСУДЕ И ЗАХТЕВА ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ

1) У већу састављеном од тројице судија Врховни касациони суд одлучује у свим предметима захтева за испитивање законитости правноснажне пресуде без обзира који суд је донео пресуду против које је захтев изјављен, а применом одредаба члана 146. Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", број 72/09 од 03.09.2009. године) и члана 32. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС", број 116/08 од 22.12.2008. године и 104/09 од 16.12.2009. године).

2) О захтеву за заштиту законитости нижестепених судова и бившег Врховног суда Србије, Врховни касациони суд одлучује у већу састављеном од пет судија, на основу одредби члана 24. став 7. Законика о кривичном поступку (пречишћени текст) односно члана 10. Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", број 72/09 од 03.09.2009. године) и члана 30. став 1, члана 32. и члана 90. став 1. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС", број 116/08 од 22.12.2008. године и 104/09 од 16.12.2009. године).

У већу састављеном од седам судија Врховни касациони суд одлучује о захтеву за заштиту законитости изјављеном против одлука Врховног касационог суда, на основу одредаба члана 24. став 7. Законика о кривичном поступку (пречишћени текст) односно члана 10. Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", 72/09 од 03.09.2009. године).

*Образложење***Састав већа Врховног Касационог суда за одлучивање
у предметима захтева за испитивање законитости
правноснажне пресуде**

Према одредбама члана 30. став 1. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" 116/08 од 22.12.2008. године и "Сл. гласник РС" бр. 104 од 16.12.2009. године) Врховни касациони суд одлучује о ванредним правним средствима изјављеним на одлуке судова Републике Србије.

На основу члана 90. став 1. истог закона предмете у којима не буде донета коначна одлука до 31.12.2009. године Врховни суд Србије уступа Врховном касационом суду, односно судовима у чију надлежност предмет спадају по том закону и закону којим се уређују седишта и подручја судова.

Врховни суд Србије је као суд престао да постоји 01.01.2010. године (Закон о уређењу судова "Сл. гласник РС" број 116/08 од 22.12.2008. године, који се примењује од 01.01.2010. године).

Захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде као ванредни правни лек укинут је (престао је да постоји као правни лек) Законом о изменама и допунама Законика о кривичном поступку ("Сл. гласник РС" 72/09 од 03.09.2009. године) који се примењује од 11.09.2009. године. Дакле тај правни лек не постоји од 11.09.2009. године.

Према одредбама 97. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" број 116/08 од 22.12.2008. године и 104/09 од 16.12.2009. године) даном почетка примене тог закона то јест од 01.01.2010. године престају да важе Закон о уређењу судова ("Сл. гласник РС" бр. 63/01, 42/02, 27/03, 29/04, 101/05 и 46/06) и одредбе члана 12-20 Закона о судовима ("Сл. гласник РС" бр. 46/91, 60/91 – исправка, 18/92 – исправка, 71/92, 63/01, 42/02, 27/03 и 29/04).

Како је у бившем Врховном суду Србије остао већи број нерешених предмета захтева за испитивање законитости правноснажне пресуде који су на основу одредби члана 90. став 1. важећег Закона о уређењу судова уступљени Врховном касационом суду, поставља се питање састава већа Врховног касационог суда у коме ће тај суд одлучивати када је у питању испитивање законитости пресуда бившег Врховног суда Србије.

Одредбом члана 146. Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку који се примењује од 11.09.2009. године прописано је "на лица која су до дана ступања на снагу овог закона поднела захтев за ванредно ублажавање казне и захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде примењују се одредбе Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ" бр. 70/01 и 68/02 и "Сл. гласник РС" бр. 58/04, 85/05, 115/05, 49/07 и 20/09). У ставу 2. истог члана одређено је да "ако до дана ступања на снагу овог закона још није протекао рок за подношење захтева за испитивање правноснажне пресуде а до истека прописаног рока тај захтев буде поднет, поступак по том захтеву спровешће се по одредбама Законика о кривичном поступку ("Сл. лист СРЈ" бр. 70/01 и 68/02 и "Сл. гласник РС" бр. 58/04, 85/05, 115/05, 49/07 и 20/09)".

Одредбом члана 24. став 7. Законика о кривичном поступку на чију примену упућује одредба члана 146. Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку прописано је следеће "суд одлучује о захтеву за ванредно ублажавање казне у већу састављеном од пет судија ако се ради о кривичном делу за које је у закону прописана казна затвора у трајању од 15 година или тежа казна, а у већу састављеном од **тројице судија** ако се ради о кривичном делу за које је прописана блажа казна **и када одлучује о захтеву за испитивање законитости правноснажне пресуде**".

При томе, за разлику од става 8. истог члана којим се за одлучивање о захтеву за заштиту законитости прави разлика у саставу већа зависно од тога против чије одлуке је захтев изјављен (па се у правилу о захтеву одлучује у већу састављеном од пет судија а када је у питању захтев против одлуке већа суда надлежног за одлучивање и о захтеву за заштиту законитости – одлучује се у саставу од седам судија), када је у питању одлучивање о захтеву за испитивање законитости правноснажне пресуде, та разлика се у Законiku о кривичном поступку на чију примену упућује одредба члана 146. Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку ("Сл. гласник РС" бр. 72/09) НЕ ПРАВИ, већ је законска одредба члана 24. став 7. јасна – **"да се о захтеву за испитивање законитости правноснажне пресуде увек одлучује у већу састављеном од троје судија. Осим тога и чланом 32. важећег Закона о уређењу судова који се примењује од 01.01.2010. године прописано је "ако законом није другачије одређено, Врховни касациони суд о правним средствима одлучује у већу од троје судија"**.

Стога би једини правилан састав већа за одлучивање о преузетим предметима захтева за испитивање законитости правноснажне пресуде, применом одредби члана 146. Закона о изменама и допунама ЗКП ("Сл. гласник РС" 72/09) и члана 32. важећег Закона о уређењу судова био – **веће од троје судија и то у свим предметима, без обзира против чије пресуде је захтев изјављен.**

Претходно поступање поводом захтева за испитивање законитости правноснажне пресуде до 31.12.2009. године

Иако је и раније до доношења Закона о изменама и допунама Закона о кривичном поступку одредба члана 24. став 7. ЗКП прописивала да се о захтеву за испитивање законитости правноснажне пресуде одлучује увек у трочланом судском већу, Врховни суд Србије је о овом правном леку, када је био изјављен против пресуде Врховног суда Србије одлучивао у седмочланом већу, дакле идентично као и када је одлучивао о захтеву за заштиту законитости изјављеном против одлука Врховног суда Србије.

Разлози за такво поступање произилазе из тада важећег "Закона о судовима" односно "Закона о уређењу судова"

- чланом 17. Закона о судовима ("Сл. гласник РС" бр. 46/91, 60/91 – исправка, 18/92 – исправка, 71/92, 63/01, 42/02, 27/03 и 29/04) прописана је надлежност Врховног суда Србије па је тако у ставу 1а. прописано да је Врховни суд Србије надлежан да одлучује о ванредним правним лековима против правноснажних одлука судова, уколико законом није другачије одређено а у ставу 1ж. истог члана – да одлучује о правним лековима против одлука већа Врховног суда, уколико законом није другачије одређено.

Истим чланом одређено је да Врховни суд Србије када одлучује о правним лековима, одлучује у већу састављеном од пет судија, ако законом није другачије одређено. Ова одредба Закона о судовима престала је да важи чланом 97. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" 116/08 од 22.12.2008. године) који се примењује од 01.01.2010. године.

Одредбом члана 29. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" бр. 63/01, 42/02, 27/03, 103/03, 29/04, 101/05, 46/06) која се **примењивала до 01.01.2007. године** састав већа Врховног суда Србије био је прописан на следећи начин:

Ако законом није другачије одређено Врховни суд Србије о правним средствима одлучује у већу од пет судија.

Веће од девет судија Врховног суда Србије одлучује о правном средству изјављеном на одлуку већа Врховног суда Србије.

Истим чланом Закона о уређењу судова који се примењивао од **01.01.2007. године** састав већа Врховног суда Србије био је прописан тако да:

Ако законом није другачије одређено, Врховни суд Србије о правним средствима одлучује у већу од пет судија.

Веће од седам судија Врховног суда Србије одлучује о правном средству изјављеном на одлуку већа Врховног суда Србије.

Како су и Закон о уређењу судова ("Сл. гласник РС" бр. 63/01, 42/02, 27/03, 29/04, 101/05 и 46/06) и одредбе члана 12-20. Закона о судовима ("Сл. гласник РС" бр. 46/91, 60/91 – исправка, 18/92 – исправка, 72/92, 63/01, 42/02, 27/03 и 29/04) **ПРЕСТАЛЕ ДА ВАЖЕ** даном почетка примене Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" бр. 116/08 од 22.12.2008. године) и то чланом 97. тог закона а исти се примењује од 01.01.2010. године, те како одредба члана 146. Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку ("Сл. гласник РС" бр. 72/09 од 03.09.2009. године) прописује да се на лица која су до дана ступања на снагу тог закона поднела захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде примењују одредбе Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ" бр. 70/01 и 68/02 и "Сл. гласник РС" бр. 58/04, 85/05, 115/05, 49/07 и 20/09) то и по овом основу на састав већа за одлучивање о овом правном леку, без обзира против које и чије одлуке је изјављен примењују се одредбе члана 24. став 7. ЗКП на који упућује одредба члана 146. горе наведених измена и допуна ЗКП.

Састав већа приликом одлучивања о захтеву за заштиту законитости

Чланом 30. став 1. важећег Закона о уређењу судова прописано је да Врховни касациони суд одлучује о ванредним правним средствима изјављеним на одлуке судова Републике Србије и о другим стварима одређеним законом, а чланом 32. истог закона одређено је да **"ако законом**

није другачије одређено, Врховни касациони суд о правним средствима одлучује у већу од троје судија".

Чланом 90. важећег Закона о уређењу судова прописано је да предмете у којима до 31. децембра 2009. године не буде донета коначна одлука Врховни суд Србије уступа Врховном касационом суду, односно судовима у чију надлежност предмети спадају по овом закону и закону којим се уређују седишта и подручја судова. То значи да је бивши Врховни суд Србије све предмете по ванредним правним лековима уступио Врховном касационом суду у надлежност.

Чланом 24. став 7. важећег Законика о кривичном поступку који се примењује од 11.09.2009. године одређено је да **"суд одлучује о захтеву за заштиту законитости у већу састављеном од пет судија, а у већу састављеном од седам судија кад одлучује о захтеву за заштиту законитости против одлуке већа тог суда због повреде закона"**.

Како је Врховни касациони суд преузео одређени број предмета захтева за заштиту законитости од Врховног суда Србије и како ће се и даље у раду Врховног касационог суда појављивати предмети захтева за заштиту законитости изјављених против правноснажних одлука донетих од стране Врховног суда Србије обзиром да наведени правни лек није везан за рок, поставља се питање тумачења одредбе члана 24. став 7. сада важећег ЗКП то јест састава већа Врховног касационог суда за одлучивање поводом захтева за заштиту законитости изјављених против одлука бившег Врховног суда Србије.

Будући да прелазне и завршне одредбе Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку ("Сл. гласник РС" бр. 72/09 од 03.09.2009. године) не упућују на примену неких других прописа у погледу одлучивања о захтеву за заштиту законитости изјављеним против одлука бившег Врховног суда Србије то је једино правилно решење – примена важећих законских одредби Законика о кривичном поступку и Закона о уређењу судова.

Дакле, из наведеног произилази да Врховни касациони суд о захтеву за заштиту законитости увек одлучује у већу састављеном од пет судија а у већу састављеном од седам судија само када одлучује о захтеву за заштиту законитости против одлуке **"већа тог суда"** то јест Врховног касационог суда. Наиме, термин **"већа тог суда"** може се односити само на

веће суда које одлучује о захтеву за заштиту законитости а како је од 01.01.2010. године према важећем Закону о уређењу судова за одлучивање о ванредним правним лековима – дакле и захтеву за заштиту законитости надлежан само Врховни касациони суд, то значи да у седмочланом већу Врховни касациони суд одлучује само о захтеву за заштиту законитости изјављеним против одлука већа Врховног касационог суда.

То другим речима значи да о захтеву за заштиту законитости изјављеном и против одлука бившег Врховног суда Србије, Врховни касациони суд одлучује у петочланом већу.

(Правно схватање усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 19.02.2010. године)

**ЗАКЉУЧАК
О ПРИМЕНИ ОДРЕДБЕ ЧЛАНА 13. ЗАКОНА
О СЕДИШТИМА И ПОДРУЧЈИМА СУДОВА
И ЈАВНИХ ТУЖИЛАШТАВА**

("Службени гласник РС", бр. 116/08 од 22. 12. 2008. године)

У кривичним предметима преузетим по основу члана 13. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава (који се примењује од 01. 01. 2010. године), за поступање су надлежни судови који су преузели предмете на основу те законске одредбе, под условом да је месна надлежност у време покретања кривичног поступка била заснована у складу са одредбама ЗКП-а и Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС" бр. 63/01 и 42/02). У овим предметима оцена месне надлежности у смислу члана 37. став 1. ЗКП-а у вези члана 27. ЗКП-а дозвољена је само уколико месна надлежност према одредбама ЗКП-а и Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", бр. 63/01 и 42/02), није била правилно заснована у време покретања поступка.

Одредба члана 13. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", бр. 116/08 од 22. 12. 2008. године), не искључује примену одредаба чл. 35. и 36. ЗКП-а.

Образложење

Захтевом за разматрање примене Закона, ВФ Председника Другог основног суда у Београду – Љиљана Бркић, предложила је да Врховни касациони суд размотри примену одредбе члана 13. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава и заузме правно схватање.

Уз захтев су достављене одлуке:

- Решење Првог основног суда у Београду К. бр. 11232/10 од 28.01.2010. године и Ки. број 7676/10 од 10.02.2010. године, који је предмете упутио Другом основном суду као месно надлежном.

- Предлози за покретање поступка за решавање сукоба надлежности Другог основног суда у Београду

- Решења Вишег суда у Београду Ки. бр. 1306/10 и 1544/10 који је, поводом сукоба надлежности, огласио надлежним Други основни суд.

Све одлуке односе се на поступање у кривичним предметима везаним за подручје Општине Гроцка, Барајево и Сурчин, а преузетим од стране Првог основног суда у Београду.

Спорне одлуке односе се на примену Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава и примену Законика о кривичном поступку.

Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава (објављеном 22.12.2008. године у "Сл. гласнику Р Србије" бр. 116/2008), основани су Прекршајни, Основни, Виши, Привредни и Апелациони судови и одређена њихова седишта и подручја на којима врше надлежност. Овај закон се примењује **од 01.01.2010. године.**

Одредбом **члана 3.** овог закона одређено је подручје на којима судови врше надлежност, па између осталог и:

1) Први основни суд у Београду, за територију Општина Врачар, Вождовац, Звездара, Земун, Нови Београд, Палилула, Раковица, Савски Венац, Стари град и Чукарица.

2) Други основни суд у Београду, за територију Општина Барајево, Гроцка, Лазаревац, Младеновац, Обреновац, Сопот и Сурчин, са судским јединицама у Лазаревцу, Младеновцу, Обреновцу и Сопоту.

Одредбом **члана 12. ст. 2** тог Закона, одређено је да предмете у којима до дана примене овог Закона није донета одлука од судова основаних (ранијим) Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва ("Сл. гласник РС", бр. 63/01 и 42/02) **преузимају стварно и месно надлежни** судови основани тим (новим) Законом, Законом о уређењу судова и Законом о јавним тужилаштвима.

Чланом 13. истог Закона одређен је **изузетак** од наведене одредбе и предвиђено да даном почетка примене тог Закона предмете појединих судова основаних ранијим Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва ("Сл. гласник РС", бр. 63/01 и 42/02) преузимају судови основани Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва ("Сл. гласник РС", бр. 116/2008), па између осталог и:

- предмете Првог, Другог, Трећег, Четвртог и Петог Општинског суда у Београду преузима Први основни суд у Београду.

- предмете Општинског суда у Лазаревцу, Младеновцу, Обреновцу и Сопоту, преузима Други основни суд у Београду.

Применом **члана 13.** тог Закона - Први и Други основни суд у Београду су преузели предмете и започели поступање по њима, након 01.01.2010. године.

Међу кривичним предметима из некадашње надлежности Четвртог и Петог општинског суда у Београду су и предмети везани за подручје Општина Сурчин, Гроцка и Барајево, који су по ранијем закону припадали у месну надлежност тих судова, а који су према одредби члана 13 преузети од стране Првог основног суда у Београду.

До сукоба надлежности је дошло зато што су подручја Општине Гроцка, Барајево и Сурчин, од 01.01.2010. године, по члану 3. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва у надлежности Другог основног суда у Београду.

Поставља се питање да ли се у односу на већ преузете предмете, везане за подручја тих Општина, у којима је на основу Законика о кривичном поступку пре преузимања правилно заснована месна надлежност, иста може поново оцењивати у смислу члана 37. став 1. у вези члана 27. став 1. ЗКП, а сходном применом и члана 3. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва.

Што се тиче одредаба Законика о кривичном поступку, јасно је да Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава не искључује његову примену. Напротив тај закон упућује на примену ЗКП-а, обзиром да се у њему користи термин "преузимање предмета", што подразумева даље поступање у складу са одредбама ЗКП-а и осталих важећих закона.

Примена Законика о кривичном поступку и то члана 27. ст. 1. је опредељујућа у одлукама Првог основног суда и Вишег суда. Везујући одредбе ЗКП-а за одредбу члана 3. Закона о седиштима и подручјима судова којим је конституисана нова територија на којој се простире надлежност судова од 01.01.2010. године, ови судови су закључили да је за поступање у спорним предметима надлежан Други основни суд, а не Први основни суд који је те предмете преузео.

Међутим одредба члана 27. ст. 1. Законика о кривичном поступку као опште правило заснивања месне надлежности у кривичном поступку може се везати само за одредбу члана 12. ст. 2. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, јер та одредба предвиђа преузимање предмета у складу са општим правилима о месној надлежности.

У конкретном случају ради се о предметима који су преузети непосредном применом одредбе члана 13. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, а у којима је пре преузимања правилно заснована месна надлежност у складу са тада важећим прописима. Законик о кривичном поступку не предвиђа промену Закона као основ за оцену месне надлежности. Због тога се надлежност мора испитати применом Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава.

Одредба члана 13. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава као прелазна и завршна одредба представља изузетак (*lex specialis*), у односу на општа правила о подручјима, односно територији простирања надлежности судова што је прописано и чланом 12. Закона о седиштима судова. Доносећи одредбу члана 13. Закона, законодавац је очигледно предвидео изузетак од правила и непосредну примену те одредбе, управо због тога што предмети који се преузимају не спадају сви у домен месне надлежности судова који их преузимају, а која је одређена тим Законом за будуће поступање. То је и разлог што одредба члана 13. искључује одредбу члана 12. ст. 2. Закона о седиштима судова.

Уколико би се дозволила оцена месне надлежности у предметима преузетим на основу члана 13. наведеног закона (а у којима је претходно правилно заснована), то би значило да се та одредба у суштини не примењује, већ да новоформирани судови у суштини преузимају предмете сходно општим правилима о стварној и месној надлежности конституисаној у члану 12. ст. 2. истог закона, што би било супротно начелу законитости у поступању, обзиром да је Закон изричито предвидео одступање од тог правила и регулисао посебне случајеве преузимања предмета, тако да се у складу са начелом законитости та одредба, као посебна, мора поштовати. Тиме није елиминисана примена одредаба Законика о кривичном поступку у случајевима када постоје услови за оцену месне надлежности у свим осталим ситуацијама осим ситуација преузимања предмета по члану 13. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва, у којима је по прописима који су претходили доношењу тог Закона месна надлежност правилно утврђена.

(Закључак усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 25.06.2010. године)

ЗАКЉУЧЦИ

Усвојени на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној дана 13. 09. 2010. године, о спорним правним питањима постављеним од стране нижестепених судова.

1. Да ли се члан 385. став 2. ЗКП-а примењује код одлучивања по жалби на решење донето у поступку за примену мере безбедности из члана 506. ЗКП-а?

З а к љ у ч а к

1. Одредба члана 385. став 2. ЗКП-а се не примењује у поступку по жалби на решење донето у поступку за примену мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи из члана 506. ЗКП-а. Ово с тога што се у поступку по жалби на ово решење примењују одредбе члана 389–403. ЗКП-а о жалби на решење.

Управо у члану 402. став 1. ЗКП-а одређена је сходна примена одредби које регулишу поступак по жалби на пресуду, и на поступак по жалби на решење, где није предвиђена сходна примена и одредбе члана 385.

став 2. ЗКП-а. Једини изузетак када је у питању поступак по жалби на решење из члана 506. ЗКП-а, у односу на остала решења, предвиђен је у члану 402. став 2. ЗКП-а, везано за седницу већа, а то је обавеза обавештавања јавног тужиоца, а осталих лица под условима из члана 375. ЗКП-а.

2. Да ли се укидање пресуде пре ступања на снагу Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку ("Службени гласник РС", број 72 од 03.09.2009. године) узима у обзир код примене члана 385. ЗКП-а?

З а к љ у ч а к

2. Код примене члана 385. став 2. ЗКП-а узеће се у обзир и укидање пресуде до кога је дошло и пре ступања на снагу Закона о изменама и допунама ЗКП-а (11. септембар 2009. године), јер то произилази из формулације те одредбе, а што је у складу са захтевом за ефикаснијим поступањем.

3. Застарелост извршења новчане казне када је замењена казном затвора.

З а к љ у ч а к

3. Застарелост извршења новчане казне почиње да тече од дана правноснажности пресуде којом је та казна изречена у складу са одредбом члана 107. став 1. КЗ-а.

Време потребно за наступање застарелости новчане казне је две године по члану 105. тачка 7. КЗ-а а, сагласно члану 107. став 6. КЗ-а апсолутна застарелост наступа протеком двоструког времена које се тражи за застарелост извршења казне, тј. протеком четири године од правноснажности пресуде којом је новчана казна изречена.

Протеком времена за застарелост држава губи право на извршење казне, па околност да је новчана казна у поступку извршења замењена казном затвора не даје могућност за рачунање новог рока застарелости, јер КЗ не предвиђа околности које би, за разлику од релативне застарелости, могле прекинути ток апсолутне застарелости извршења казне.

(Закључци усвојени на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној дана 13.09.2010. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

О примени члана 3. Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва ("Службени гласник РС", бр. 137/2004) и члана 12. став 2. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", бр. 116/2008)

У предметима за кривична дела против Војске Србије приликом одређивања месне надлежности примењује се Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, а не одредбе Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва.

(Правно схватање је усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној 12.11.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

Правно схватање утврђено на седници кривичног одељења одржаној 12.11.2010. године примењује на све предмете за кривична дела против Војске Србије, који су примљени у суд након 01.01.2010. године, када су ступили на снагу Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС", број 116/08) и Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", број 116/08), а не и на предмете који су примљени у суд пре 01.01.2010. године, у којима је месна надлежност већ заснована на основу члана 3. Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва ("Службени гласник РС", број 137/2004).

Образложење:

Одредбом члана 3. Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва ("Службени гласник РС", бр. 137/2004) је одређена месна надлежност у тзв. "војним предметима", те је предвиђено да су за суђење у првом степену за кривична дела која су таксативно побројана надлежни под тачком 1. Окружни суд у Београду (за подручје цитираних окружних судова), у тачки 2. Окружни суд у Новом Саду (за подручје цитираних окружних судова) и у тачки 3. Окружни суд у Нишу (за подручје цитираних окружних судова), који закон је ступио на снагу 01.01.2005. године.

У међувремену је 01.01.2010. године дошло до ступања на снагу Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/08), који у члану 23. став 1. тачка 2. предвиђа надлежност вишег суда, поред осталог и за кривична дела против Војске Србије, као и Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", бр. 116/08), који у прелазним и завршним одредбама у члану 12. став 2, одређује да предмете у којима до дана примене тог закона није донета одлука, од судова и јавних тужилаштава основаних законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", бр. 63/01 и 42/02), преузимају стварно и месно надлежни судови и јавна тужилаштва, основани овим законом, односно Законом о уређењу судова и Законом о јавном тужилаштву.

Одредбом члана 18. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава је прописано да даном почетка примене тог закона, престаје да важи Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", бр. 63/01 и 42/02).

Као основни проблем поставило се питање примене Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и Војног правобранилаштва ("Службени гласник РС", бр. 137/04), самим тим и члана 3. наведеног закона, који је одређивао месну надлежност. Није спорно да одредбе тог закона нису престале да важе ступањем на снагу Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", бр. 116/08), нити је пак дошло до других измена и престанка важења наведеног закона. Међутим, спорно је да ли се тај Закон уопште може примењивати с обзиром на накнадно донете законе, што посредно указује да је наведени закон формално на снази, а фактички је неприменљив.

Овакав закључак произилази управо из проблема који се јављају у пракси код одређивања надлежности у вези примене члана 3. цитираног закона. Наиме, у цитираном члану је предвиђено да су за суђење у првом степену у кривичним делима тзв. "војних предмета", надлежни тадашњи окружни судови у Београду (тачка 1), Новом Саду (тачка 2) и Нишу (тачка 3), за подручја цитираних окружних судова. Уколико би се примењивале одредбе наведеног закона, дошло би до ситуације да би поједини виши судови са подручја једне апелације у овим предметима били надлежни и за подручја судова сасвим друге апелације, те би ранији Окружни суд у Београду, сада Виши суд у Београду, био надлежан за суђење у првом степе-

ну у тзв. "војним предметима", поред осталог и за подручје Вишег суда у Ужицу, који је према одредби члана 6. став 2. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава, на подручју сасвим другог апелационог суда (Крагујевац), а ранији Окружни суд у Нишу, а сада Виши суд у Нишу, био би надлежан и за суђење у првом степену у "војним предметима" и за подручје виших судова у Крагујевцу и Крушевцу, који су такође на подручјима сасвим другог апелационог суда (Крагујевац).

Из изнетих разлога у предметима за кривична дела против Војске Србије, треба применити одредбе члана 4. Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава и члан 23. Закона о уређењу судова, а не члан 3. Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва.

У погледу предмета који су примљени у суд до 01.01.2010. године месна надлежност је већ била заснована и утврђена на основу члана 3. Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва ("Службени гласник РС", број 137/2004), па у тим ситуацијама нема услова да се судови који су засновали месну надлежност у складу са тим законом оглашавају месно ненадлежним за поступање у предметима за кривична дела против Војске Србије, већ се, евентуално, може тражити преношење месне надлежности ако за то постоје законски разлози.

(Усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 02.12.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

О примени члана 3. Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва ("Службени гласник РС", број 137/2004) и члана 12. став 2. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", број 116/08)

Правно схватање утврђено на седници кривичног одељења одржаној 12.11.2010. године примењује на све предмете за кривична дела против Војске Србије, који су примљени у суд након 01.01.2010. године, када су ступили на снагу Закон о уређењу судова ("Службени

гласник РС", број 116/08) и Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", број 116/08), а не и на предмете који су примљени у суд пре 01.01.2010. године, у којима је месна надлежност већ заснована на основу члана 3. Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва ("Службени гласник РС", број 137/2004).

Образложење:

"У погледу предмета који су примљени у суд до 01.01.2010. године месна надлежност је већ била заснована и утврђена на основу члана 3. Закона о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва ("Службени гласник РС", број 137/2004), па у тим ситуацијама нема услова да се судови који су засновали месну надлежност у складу са тим законом оглашавају месно ненадлежним за поступање у предметима за кривична дела против Војске Србије, већ се, евентуално, може тражити преношење месне надлежности ако за то постоје законски разлози."

(Усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 02.12.2010. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

О преношењу месне надлежности из разлога целисходности у скраћеном поступку када је поднет предлог за предузимање одређених истражних радњи (члан 36. у вези члана 435. ЗКП-а)

Преношење месне надлежности из разлога целисходности (члан 36. ЗКП-а), дозвољено је и када је у скраћеном поступку поднет предлог за предузимање одређених истражних радњи (члан 435. став 1. ЗКП-а)

Образложење:

"Одредбом члана 36. ЗКП-а прописано је да Врховни касациони суд може за вођење поступка одредити други стварно надлежни суд ако је очигледно да ће се тако лакше спровести поступак или ако постоје други важни разлози.

У конкретној одредби нагласак је на "лакшем спровођењу поступка" при чему законодавац не опредељује фазу судског поступка у којој се може затражити преношење месне надлежности већ користи термин "**поступак**" а не "**кривични поступак**" што би значило лакше спровођење било које фазе судског поступка. Будући да је спровођење истражних радњи судски поступак из надлежности истражног судије, то је за преношење месне надлежности без утицаја да ли је кривични поступак формално покренут или није. Наиме, законодавац у низу одредби ЗКП-а користи термине "поступак" и "кривични поступак" чиме јасно раздваја ове две фазе судског поступка.

Такође и по критеријумима и принципима Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода појам "поступак" је аутономног карактера и значи да поступак може бити окарактерисан као "кривични" ради позивања на заштиту коју пружа члан 6. (право на правично суђење) чак и у случају када пред домаћим судом није формално покренут кривични поступак. Наиме, Конвенција не захтева да кривични поступак буде формално покренут да би биле пружене процесне мере заштите из члана 6. ЕКЉП.

У пракси су разлози процесне целисходности многобројни што уз чињеницу да се скраћени поступак води за кривична дела за која је запређена казна затвора до пет година (што обухвата велики број кривичних дела) у знатном броју случајева захтевају спровођење истражних радњи пре подизања оптужног предлога а које истражне радње су у целости везане за месну надлежност другог суда. У таквој ситуацији, одбијање-одбацивање захтева за делегацију из разлога целисходности само због тога што кривични поступак није формално покренут изазвало би супротан ефекат – одуговлачење поступка јер би истражне радње – дакле саслушање осумњичених, сведока, оштећених и др морао спровести суд места извршења кривичног дела и у том циљу уз знатне трошкове позивати ова лица из удаљених места. Тек након тога, када се поднесе оптужни предлог и кривични поступак и формално почне, тај суд би могао затражити делегацију надлежности из разлога целисходности (да поново не би обезбеђивао присуство наведених лица на главном претресу и тиме изазивао додатне трошкове) што поступак чини нефункционалним и неефикасним јер се лакше и брже спровођење поступка могло постићи делегацијом већ у фази спровођења истражних радњи, када би суд на чијој територији живе

учесници поступка обавио све радње у поступку и то како оне пре почетка кривичног поступка тако и оне након његовог почетка.

Наиме, циљ захтева за спровођење истраге и предлога за спровођење истражних радњи је идентичан, а то је: да се у редовном поступку прикупе докази и подаци који су потребни јавном тужиоцу да би могао одлучити да ли ће подићи оптужницу или обуставити поступак (члан 241. став 2. ЗКП-а), односно у скраћеном поступку да кроз спровођење одређених истражних радњи јавни тужилац одлучи да ли ће подићи оптужни предлог или одбацили кривичну пријаву (члан 435. став 3. ЗКП-а). У оба ова случаја истражни судија уколико се не сложи с`предлогом јавног тужиоца затражиће да о томе одлучи веће (члан 243. став 7. ЗКП-а у редовном поступку и члан 435. став 2. ЗКП-а у скраћеном поступку).

С`тога је нелогично да је у случају поднетог захтева за спровођење истраге којим се покреће кривични поступак, преношење месне надлежности ради лакшег спровођења поступка дозвољено а када је у питању предлог за спровођење истражних радњи, то није дозвољено јер тиме још није покренут кривични поступак, при чему је циљ оба ова акта исти а то је доношење одлуке о подизању оптужног акта – оптужнице односно оптужног предлога.

Осим тога, одредбама члана 439. став 1. ЗКП-а прописано је да у скраћеном поступку када суд прими оптужни предлог (дакле када је кривични поступак покренут и када је према супротној тези дозвољено преношење надлежности) судија ће испитати да ли треба спровести поједине истражне радње или допунити већ спроведене истражне радње и да ли постоје услови за одбацивање оптужног предлога, па ако сматра да поједине истражне радње треба да се спроведу затражиће да то учини истражни судија (члан 439. став 3. ЗКП-а).

Када би се прихватила теза да преношење месне надлежности ради лакшег спровођења поступка није дозвољено када је у питању спровођење истражних радњи, јер тада кривични поступак још није покренут, а да је то дозвољено када је подигнут оптужни предлог без спровођења истражних радњи јер је тиме кривични поступак покренут, а имајући у виду наведене одредбе члана 439. ст. 1. и 3. ЗКП-а, створила би се противречна ситуација по питању преношења месне надлежности из разлога целисходности а везано за спровођење истражних радњи.

Дакле, са аспекта лакшег и бржег спровођења поступка потпуно је небитно да ли је кривични поступак покренут или није јер је циљ одредбе члана 36. ЗКП-а лакше спровођење поступка, дакле комплетног поступка па и оног који претходи кривичном поступку.

Из изнетих разлога може се закључити да је преношење месне надлежности из разлога лакшег спровођења поступка или других важних разлога (чл. 36. ЗКП-а) дозвољено и када је у скраћеном поступку предложено спровођење одређених истражних радњи. Да ли ће до преношења месне надлежности заиста и доћи зависи од оцене испуњености услова за ту врсту делегације."

(Правно схватање је усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној 02.12.2010. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

О примени чл. 142. и 143. ЗКП-а

Ако је другостепени суд у жалбеном поступку у предмету поводом решења о одређивању или продужењу притвора, својим решењем "отклонио" само неки од законом предвиђених основа за одређивање – продужење притвора из првостепеног решења, то приликом наредног преиспитивања притвора и доношења новог решења, првостепени суд не може по истом законском основу који је "отклоњен" и из истих разлога поново одредити, односно продужити притвор.

Међутим, уколико се у међувремену појаве нове околности првостепени суд, изузетно може по истом законском основу који је раније био "отклоњен" одлуком другостепеног суда, поново одредити, односно продужити притвор, али само из разлога који су се у међувремену појавили и који нису постојали или су постојали али нису били познати суду у време доношења претходног решења другостепеног суда.

О б р а з л о ж е њ е:

Одредбом члана 142. ЗКП-а, прописани су законски основи – разлози за одређивање (продужење) притвора, који представљају законску основу за одређивање, односно продужење притвора. По том основу је и обавеза суда да у смислу члана 143. став 2. ЗКП-а у решењу о одређивању (проду-

жењу) притвора, поред осталог наведе и законске основе за притвор, што не искључује могућност и што је врло често у судској пракси да се притвор одређује по више законских основа из напред цитираног члана. У овом делу треба рећи и то да у највећем броју случаја се у изреци првостепеног решења не цитирају законски основи за продужење притвора, већ се само у образложењу решења наводе са разлозима за продужење притвора по том законском основу, што је супротно члану 143. став 2. ЗКП-а.

У таквој процесној ситуацији, уколико је у конкретном предмету притвор раније био одређен или продужен по више законских основа из члана 142. ЗКП-а, са конкретним разлозима за сваки од прихваћених законских основа, те уколико је у жалбеном поступку другостепени суд без обзира што је суштински одбио жалбу одбране у погледу разлога за продужење притвора по неком од других законских основа, ипак фактички делом уважавајући одређене жалбене наводе "отклонио" одређени законски основ са датим разлозима за продужење притвора, то у овом делу оваква другостепена одлука фактички има карактер пресуђене ствари у односу на "отклоњени" законски основ и разлоге који су дати у првостепеном решењу за тај законски основ као и све друге разлоге у вези "отклоњеног" законског основа који су у том тренутку били познати суду, а нису од стране првостепеног суда били прихваћени у вези са тим законским основом.

Овде посебно треба указати да уколико су у изреци првостепеног решења цитирани законски основи продужења притвора онда код "отклањања" неког од законских основа за продужење притвора, тај основ треба отклонити и из изреке првостепеног решења у смислу преиначења изреке првостепеног решења у делу законских основа за продужење притвора.

Стога, уколико би првостепени суд приликом преиспитивања притвора и доношења новог решења о продужењу притвора продужио притвор по истим "отклоњеним" законским основима и из истих разлога или других разлога који су у вези са "отклоњеним" законским основом и који су раније били познати суду, а које је другостепени суд "отклонио" у претходном решењу стоји могућност другостепеног суда, да одлучујући о жалби против новог решења о продужењу притвора уважи исту и укине притвор према окривљеном, а уколико је притвор био продужен и по неком другом законском основу, који и даље стоји, онда је једина процесна могућност да другостепени суд поново "отклони" законски основ за про-

дужење притвора, позивајући се и посебно указујући у образложењу на одлуку другостепеног суда из претходног решења.

Сасвим је друга процесна ситуација када у пракси постоји могућност продужења притвора по истом законском основу, који је раније већ био "отклоњен", али сада из других разлога који су се, евентуално, у међувремену појавили. Ово из разлога што се разлози за продужење (одређивање) притвора процењују у тренутку доношења сваке одлуке о продужењу притвора. Стога су могуће процесне ситуације када је другостепени суд у поступку по жалби фактички уважавајући део жалбених навода "отклонио" одређени законски основ, као и разлоге у вези с њим за продужење притвора, при том задржавајући остале законске основе и разлоге за продужење притвора, а да приликом наредног преиспитивања трајања притвора првостепени суд и поред такве одлуке, поново продужи притвор, поред осталог враћајући раније отклоњен законски основ за продужење притвора, што би било могуће једино у случају уколико су се у међувремену појавиле нове околности – разлози, које раније нису постојале или су постојале, а нису биле познате суду у тренутку "отклањања" одређеног законског основа као разлога за одређивање – продужење притвора. Тада ранија другостепена одлука у погледу тог законског основа, али из других разлога, нема карактер пресуђене ствари у односу на околности које су се у међувремену појавиле и које се као разлози за продужење притвора самостално процењују код доношења нове одлуке у тренутку одлучивања, а о којима се другостепени суд у претходној одлуци није ни могао изјашњавати.

2011.

ЗАКЉУЧАК

***О примени одредаба које регулишу притвор
као меру обезбеђења присуства окривљеног и за несметано
вођење кривичног поступка***

1. Када се води поступак за кривично дело по правилима скраћеног поступка, притвор у смислу члана 436. ЗКП треба да буде последње процесно решење за обезбеђење присуства окривљеног ради несметаног вођења поступка, тек ако друге мере не могу да остваре ту сврху, а ако је

притвор ипак одређен, увек током трајања поступка треба размотрити одређивање блаже мере.

2. Свака одлука суда којом се преиспитује притвор мора да садржи довољне разлоге којима се образлаже постојање основа који оправдавају притвор, а који се морају заснивати на актуелном чињеничном стању и околностима које је суд сазнавао током поступка, при чему посебно треба водити рачуна да у одређеним случајевима код дуготрајног притвора који је одређен како због опасности од бекства (члан 142. став 1. тачка 1. ЗКП-а) тако и због тежине кривичног дела виђене кроз тешке околности кривичног дела (члан 142. став 1. тачка 5. ЗКП-а), које су постојале код одређивања притвора, те околности временом могу да изгубе на интензитету и да више не оправдавају притвор, а ако су ти разлози непромењени онда треба образложити и учинити уверљивим да је јачи јавни интерес да окривљени буде у притвору од права окривљеног да се брани са слободе, уз уважавање претпоставке невиности, али и уз обавезу хитног поступања.

3. Поступање у смислу члана 143. став 7. у вези члана 142а став 1. до 4. ЗКП, подразумева и обавезу да истражни судија или веће (функционална надлежност зависи од фазе поступка), након саслушања окривљеног поново одлучи о притвору (који је већ раније одређен без саслушања окривљеног), тако што ће у тој процесној ситуацији укинути притвор или раније донету одлуку о притвору оставити на снази.

4. Одредбе члана 142а став 1. до 4. ЗКП подразумевају примену начела расправности и када се одлучује о продужењу или укидању притвора (изузев у случају из члана 145. ЗКП), како у истрази, тако и после предаје оптужнице до завршетка главног претреса (члан 146. став 1. ЗКП), што се, зависно од процесне ситуације и конкретних околности (члан 144. став 3. ЗКП), изузетно може остварити и писменим путем тако што ће суд на погодан начин позвати окривљеног и браниоца да се изјасне о предлозима истражног судије или јавног тужиоца.

(Усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 10.03.2011. године)

**КОНАЧНИ ТЕКСТ ПРАВНОГ СХВАТАЊА
СА ОДВОЈЕНИМ МИШЉЕЊЕМ
Повреда одредбе члана 385. став 2. ЗКП**

Повреду поступка и одлуку донету супротно одредби члана 385. став 2. ЗКП-а (укидање првостепене пресуде, након што је она већ једанпут укинута), могуће је отклонити једино захтевом за заштиту законитости.

Образложење

Одредба члана 385. став 2. ЗКП-а представља "процесну забрану" за другостепени суд да поновно укине првостепену пресуду у предмету у коме је она већ једанпут укинута. То истовремено значи да ни првостепени суд не може у истом предмету трећи пута водити првостепени поступак.

Поступање другостепеног суда супротно овој процесној забрани и доношење решења о укидању првостепене пресуде која је већ једанпут укинута, представља повреду поступка из члана 385. став 2. ЗКП-а која се може отклонити једино уклањањем такве незаконите одлуке из правног поретка. Како се ради о правноснажном решењу, то је могуће учинити само кроз одговарајући ванредни правни лек, у конкретном случају захтев за заштиту законитости.

Решење о другом укидању првостепене пресуде, за разлику од решења којим се она први пута укида (и решења о укидању других првостепених одлука код којих не постоји ограничење броја укидања) има и формалну и материјалну правноснажност, дакле испуњава све услове из члана 419. ЗКП-а да се против њега може изјавити захтев за заштиту законитости.

Против таквог решења није дозвољена жалба, што га чини формално правноснажним а странке чији су материјално-правни односи предмет кривичног поступка (окривљени и овлашћени тужилац) не могу тражити, јер им то одредбом члана 385. став 2. ЗКП-а није дозвољено – да се по истој кривичној ствари води нови првостепени поступак, већ је коначну одлуку о кривичној ствари овлашћен донети само другостепени суд. То одлучи жалбеног суда – решењу о другом укидању првостепене пресуде, даје и материјалну правноснажност.

Изјављени захтев за заштиту законитости против решења другостепеног суда о укидању првостепене пресуде која је већ једанпут укинута, због повреде закона из члана 385. став 2. ЗКП-а увек је у корист окривљеног, без обзи-

ра на врсту првостепене пресуде која је по други пута укинута јер је у корист окривљеног да му се поступак заврши у истанционом поступку и разумном року а не да се поново у првостепеном поступку расправља о оптужби против њега. С'тога би код постојања повреде поступка из члана 385. став 2. ЗКП-а било основа да се изјављени захтев за заштиту законитости усвоји и одлука другостепеног суда укине а поступак врати у фазу жалбеног поступка.

(Правно схватање је усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној 03.11.2011. године, чији је текст коригован на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 28.11.2011. године)

ОДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ

- судије Врховног касационог суда Анђелке Станковић -

На основу члана 2. Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда ("Службени гласник РС", бр. 37/10) и члана 23. став 3. Судског пословника ("Службени гласник РС", бр. 110/2009), излажем своје одвојено мишљење, које прилажем уз усвојено правно схватање.

Кривично одељење Врховног касационог суда је на седници дана 03.11.2011. године усвојило правно схватање, које је на седници 28.11.2011. године прецизирано, тако да гласи:

"Повреду поступка и одлуку донету супротну члану 385. став 2. ЗКП (укидање првостепене пресуде након што је она већ једанпут укинута), могуће је отклонити једино захтевом за заштиту законитости."

Због неслагања са цитираним правним схватањем и разлозима који су дати на седници Кривичног одељења 28.11.2011. године, за такво правно схватање, издвојила сам мишљење и најавила да ћу своје одвојено мишљење приложити уз изворник правног схватања, што и чиним, наводећи следеће разлоге:

У конкретном случају, а који је довео до усвајања цитираног правног схватања, другостепени суд је у поступку по жалби по други пут укинуо првостепену пресуду, супротном одредби члана 385. став 2. ЗКП, и предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак, па пошто се првостепени суд огласио стварно ненадлежним и по правноснажности тог решења списе до-

ставио апелационом суду на надлежност, овај суд је покренуо поступак за решавање сукоба надлежности пред Врховним касационим судом.

Одлучујући о покренутом поступку за решавање сукоба надлежности Врховни касациони суд је одбацио предлог апелационог суда, јер је нашао да се не ради о сукобу стварне надлежности и у образложењу свог решења изнео став да се процесни проблем може решити подношењем захтева за заштиту законитости против решења нижестепених судова.

На седници Кривичног одељења прихваћен је став из образложења решења Врховног касационог суда и разлози које је за тај став изнела у свом реферату судија Невенка Важић – да решење о другом укидању првостепене пресуде које је донео другостепени суд има не само формалну, већ и материјалну правноснажност, а која се објашњава тиме да странке "не могу тражити ... да се по истој кривичној ствари води нови првостепени поступак већ да је коначну одлуку о кривичној ствари овлашћен донети само другостепени суд..." и да то овом решењу даје материјалну правноснажност, те да се против тог решења, као и решења основног суда о оглашавању стварно ненадлежним, може подићи захтев за заштиту законитости.

Са изнетим правним ставом се делимично слажем.

Наиме, када је реч о правноснажности решења о оглашавању стварно ненадлежним донетог од стране првостепеног суда, сматрам да такво решење има и формалну и материјалну правноснажност и да у смислу члана 419. ЗКП може бити предмет оцене по захтеву за заштиту законитости, јер је тим решењем правноснажно и у меритуму одлучено о стварној надлежности, па се, евентуална, повреда закона може испитивати по захтеву за заштиту законитости.

Међутим, решење другостепеног суда о укидању првостепене пресуде по жалби, па чак ни оно којим се по други пут укида првостепена пресуда супротно одредби члана 385. став 2. ЗКП нема правни статус правноснажне судске одлуке, којом се мериторно решава о главној ствари, па се не ради о пресуђеној ствари, због чега не може бити предмет оцене по захтеву за заштиту законитости. Наиме, Законик о кривичном поступку у члану 189. став 2. одређује само формалну правноснажност решења која наступа када се оно не може побијати жалбом или када жалба није дозвољена. Из тога следи закључак да решење о укидању првостепене пресуде има само формалну правноснажност, јер се против тог решења

не може изјавити жалба, већ се о главној ствари поступак враћа на почетак и тек предстоји доношење правноснажне судске одлуке.

Са напред цитираним усвојеним правним схватањем и датим разлозима се не слажем јер је сагледан само један сегмент решења другостепеног суда, а то је одлука о враћању предмета првостепеном суду на поновни поступак, а не и то да је тим решењем одлучено о жалби која је уважена и првостепена пресуда укинута, па се код оцене материјалне правноснажности другостепеног решења оно мора сагледати у целини. Тим решењем је констатована било одређена незаконитост, било неправилност у првостепеној пресуди везана за чињенично стање, које у наставку поступка треба отклонити, дакле, кривично правна ствар није решена у меритуму, већ ће у наставку поступка бити донета правноснажна одлука, па се зато законитост решења о другом укидању првостепене пресуде не може испитивати у поступку по ванредном правном леку.

Имајући у виду изложено, налазим да је наведено решење апелационог суда незаконито, јер је донето супротно одредби члана 385. став 2. ЗКП, али не и правноснажно, па је, с тога, оцена законитости тог решења од стране Врховног касационог суда по захтеву за заштиту законитости, у супротности са одредбом члана 419. ЗКП. Законски оквир за решавање конкретне процесно правне ситуације је једино оцена законитости правноснажног решења првостепеног суда о оглашавању стварно ненадлежним, те након укидања тог решења настављање даљег првостепеног поступка.

ПРАВНО СХВАТАЊЕ¹

О начину и обиму извођења доказа на претресу пред другостепеним судом у смислу члана 377. став 1. ЗКП.

Претрес пред другостепеним судом није понављање првостепеног главног претреса, пошто су предмет расправе на овом претресу жалбени наводи и у вези с тим првостепена пресуда, па се претрес пред другостепеним судом ограничава само на спорне чи-

¹ Ово правно схватање усвојено је на основу реферата судије известиоца Бате Цветковића *"Извођење доказа на претресу пред другостепеним судом"*, који је објављен у Билтену Врховног касационог суда број 2/2011

њенице које су се јавиле у вези жалбених навода и процесних обавеза другостепеног суда у вези с тим (члан 380. ЗКП). У том смислу, о извођењу нових доказа изнетих у жалби или понављању већ раније изведених доказа, одлучује веће другостепеног суда када доноси одлуку о одржавању претреса (у смислу члана 376. став 2. ЗКП), а о предложеним доказима на самом претресу пред другостепеним судом одлучује поступајуће веће, док о извођењу осталих доказа изведених на главном претресу пред првостепеним судом, уколико другостепени суд налази да их не треба поновити (поново изводити), не треба ни одлучивати.

Образложење:

За разлику од главног претрес пред првостепеним судом, где је предмет расправљања оптужница, на претресу пред другостепеним судом предмет расправљања је изјављена жалба и у вези с тим и првостепена пресуда, тако да је у том смислу поље дискусије, предлагања и овакво суђење у другостепеном поступку, ограничено садржином жалбе и обавезом суда преиспитивања пресуде у погледу повреде закона по службеној дужности. Поред тога, постоји разлика између главног претреса и претреса пред другостепеним судом и у погледу учешћа странака и других лица на претресу, јер су у члану 377. став 2. ЗКП, таксативно побројане странке и друга лица која се позивају на претрес пред другостепеним судом и у том делу је врло битан део наведене законске одредбе где је прописано да се позивају "...и они сведоци и вештаци за које суд одлучи да се испитају". Пошто се ради о жалбеном поступку то је за тумачење овакве законске одредбе неопходно претходно обратити пажњу на одредбу члана 376. став 2. ЗКП, којом је прописано да одлуку о држању претреса пред другостепеним судом претходно доноси веће другостепеног суда након одржане седнице већа, дакле, приликом претходне седнице већа другостепеног суда, када веће одлучи да одржи претрес пред другостепеним судом у тој фази истовремено одлучује које ће доказе извести као нове (предложене у жалбама) а које поновити од већ раније изведених доказа. У складу с тим, веће у тој фази поступка одлучује која ће лица (сведоке, вештаке, ...), осим странака које су по закону обавезне, позвати на претрес. Напред изнето указује да другостепени суд није обавезан да позива и саслушава све сведоке и вештаке на које су се странке позвале у жалби или од-

говору на жалбу, а још мање све саслушане сведоке у првостепеном поступку и евентуално поново изводи све доказе који су изведени у првостепеном поступку. О доказима које ће извести на претресу пред другостепеним судом, а самим тим и која ће лица позвати (сведоци, вештаци и др.) одлучује искључиво суд на претходној седници већа, пошто претрес пред другостепеним судом ни у ком случају није и не сме бити понављање првостепеног главног претреса, будући да се претресање пред другостепеним судом ограничава само на спорне моменте у вези жалбених навода, а не и на друге чињенице, које су неспорне. У вези с тим су и овлашћења другостепеног суда да касније приликом одлучивања може другачије да цени од првостепеног суда, само оне доказе које је извео на претресу.

Неспорна је чињеница да током претреса пред другостепеним судом може доћи до предлагања и нових доказа који нису били предложени у жалби (члан 378. став 4. ЗКП) о којим предлозима ће у смислу прихватања и одбијања предлога одлучивати искључиво поступајуће веће на претресу пред другостепеним судом. У том смислу наведено веће ће одлучивати и евентуално о предлогу да се неки други од раније проведених доказа понове у смислу поновног саслушања раније саслушаних сведока или вештака, или читања одређених писмених доказа.

(Правно схватање је усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној 24.05.2011. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

***О потребним елементима за оптужни предлог
код кривичног дела угрожавање сигурности из члана 138.
став 2. у вези става 1. КЗ***

За постојање кривичног дела из члана 138. став 2. КЗ, потребно је да се зна на која лица се односи претња и чија је лична сигурност угрожена, али то не значи да идентитет тих лица мора бити тачно одређен у оптужном акту, већ је довољно да је та лица могуће одредити – идентификовати према некој околности која стоји у вези са упућеном претњом.

Образложење

Код кривичног дела угрожавање сигурности из члана 138. став 2. у вези става 1. КЗ, често се појављује дилема да ли је уопште неопходно прецизно именом и презименом означити пасивног субјекта – оштећеног или је за оптужни предлог довољно да је он одредив, тј. да се из диспозитива зна на која лица се односи претња којом се прети злом, а што има за последицу стварање неспокојства, страха и нарушавања правне и физичке несигурности, тј. личне слободе.

Кад је претња упућена директно, непосредно, онда нема дилеме на кога се односи. Међутим, када је претња упућена већем броју неидентификованих лица, преко интернет презентације друштвене мреже "Facebook" или каквог другог прецизног средства електронске комуникације које је доступно свима јер је приступ тој мрежи неограничен, онда је за оптужни акт довољно да су пасивни субјекти одредиви, а која су њихова имена и презимена и да ли су за претњу сазнали је ствар доказивања у кривичном поступку.

(Правно схватање усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 28.11.2011. године).

ЗАКЉУЧАК

о измени одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана

Председник првостепеног суда, сходно члану 174е. Закона о изменама и допунама ЗИКС-а ("Службени гласник РС" број 31 од 09. маја 2011. године), надлежан је за измену одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана.

Образложење

Законом о изменама и допунама ЗИКС-а ("Службени гласник РС" бр. 72/09 од 03.09.2009. године) и Правилником о начину извршења казне затвора у просторијама у којима осуђени станује ("Службени гласник РС" број 64 од 06.10.2010. године) није изричито било прописано ко је надлежан за измену одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана, донете сходно члану 45. став 5. КЗ РС.

На седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 10.03.2011. године усвојен је закључак под тачком 4. да је Веће из члана 24. став 6. ЗКП суда који је донео првостепену пресуду надлежно да донесе решење којим се одређује да осуђени остатак казне издржи у затвору због самовољног напуштања просторија у којима станује (став 6. члана 45. КЗ-а) као и уколико не постоје могућности за извршење казне затвора без напуштања просторија у којима станује.

Међутим, након што је усвојен напред наведени закључак дана 9.5.2011. године донет је Закон о изменама и допунама ЗИКС-а ("Службени гласник РС" број 31 од 09.05.2011. године) који је на снази, а који такође није прецизно регулисао наведено питање надлежности за измену начина извршења правноснажне изречене казне затвора до годину дана, али је унео ново законско решење тиме што је у чл. 174е дато овлашћење председнику суда који је донео првостепену пресуду, да након правноснажности пресуде као и у току издржавања казне, одлучује о предлозима странака да се осуђеном коме је изречена казна затвора до једне године казна може извршити без напуштања просторија у којима осуђени станује.

Обзиром да је чланом 174е. наведеног закона прописано да председник суда који је донео првостепену пресуду одлучује након правноснажности пресуде као и у току издржавања казне о предлогу странака да се осуђеном коме је изречена казна затвора до једне године казна може извршити без напуштања просторије у којима осуђени станује, на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 28.11.2011. године усвојен је закључак да би наведено овлашћење председника суда могло бити примењено и за одлучивање о измени одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана уколико осуђени самовољно напусти просторије у којима станује као и уколико не постоје могућности за извршење казне затвора без напуштања просторија у којима станује.

(Закључак усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 28.11.2011. године)

2013.

ЗАКЉУЧАК

Да лица која су до ступања на снагу Закона о амнестији ("Сл. гласник РС", број 107/12 од 09.11.2012. године) правноснажно осуђена на казну затвора, не подлежу амнестији применом члана 4. став 1. Закона о амнестији, уколико је у односу на њих донета наредба о расписивању потернице до дана ступања на снагу Закона о амнестији и само када је та наредба донета због нејављања на издржавање казне затвора, зато што се окривљени крије или је у бекству или због бекства са издржавања казне затвора, па нема места примени амнестије иако је потерница реализована до дана ступања на снагу Закона о амнестији.

(Усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 29.01.2013. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

Правила о условном отпусту, у случају када је примењена амнестија, примењују се у односу на умањену казну, јер се умањена казна налази у правном режиму самосталне казне сходно члану 107. став 2. КЗ. У супротном би дошло до примене тих правила у односу на казну која више не постоји.

(Усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 26.03.2013. године)

ПРАВНИ ЗАКЉУЧАК

Немеђународни оружани сукоб између оружаних снага СРЈ и организоване наоружане групе косовских Албанаца тзв. ОВК, вођен почев од фебруара 1998. године, окончан је тек разоружањем припадника ОВК крајем 1999. године а правила међународног хуманитарног права у вези са овим сукобом те тиме и одредбе кривичног законодавства пак, примењују се и након тога уколико су испуњени услови из члана 2. став 2. До-

пунског протокола уз Женевске конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (Протокол II)².

Образложење

Значајан број кривичних дела против човечности и међународног права из Главе XVI Кривичног закона СРЈ, односно из Главе XXXIV Кривичног законика, по законској дефиницији, може се извршити само у одређеном времену односно "за време рата, оружаног сукоба или окупације" те је тако, код ових кривичних дела, време извршења дела његово битно обележје. Због тога је, ради правилног сагледавања конкретног кривичноправног догађаја, неопходно правилно и прецизно одредити овај временско - ситуациони оквир.

Није спорно и опште је познато, да је дана 24. марта 1999. године на територији СРЈ отпочео међународни оружани сукоб – рат између оружаних снага СРЈ и коалиције НАТО пакта. Такође, није спорно ни да је тај међународни сукоб окончан дана 20. јуна 1999. године повлачењем³ оружаних снага СРЈ а у складу са обавезама преузетим потписивањем Војно-техничког споразума у Куманову (тзв. "Кумановски споразум") од 9. јуна 1999. године⁴ и доношењем Резолуције Савета безбедности бр. 1244⁵ од 10. јуна 1999. године којима је одређена обавеза повлачења снага СРЈ, суспензија кампање бомбардовања, моментална обустава свих офанзивних дејстава и разоружање ОВК.

Неспорно је и несумњиво и да је на делу територије СРЈ и Републике Србије – њеној АП КиМ, још од раније (бар од фебр. – марта 1998. године) и истовремено са наведеним међународним, трајао немеђународни - унутрашњи оружани сукоб снага СРЈ и наоружане војне формације косовских Албанаца тзв. "ОВК". Спорно је да ли је тај немеђународни сукоб престао истовремено када и овај међународни те уколико није тада

² "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори" бр. 16/78

³ Одредбом члана 6. став 2. Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата (IV Женевска конвенција) одређено је да ће "на територији страна у сукобу, примена Конвенције престати општим завршетком војних операција" па у том смислу, како је и повлачење оружаних снага војна операција, то нема сумње да је међународни сукоб СРЈ и снага НАТО пакта окончан завршетком те операције.

⁴ Одредбом члана 2. тач. 2д споразума је предвиђено да се повлачење оконча 11 дана од дана потписивања.

⁵ Одредба тач. 15. у вези тач. 9б.

када јесте и у складу са тим када, у вези са тим сукобом, престаје примена правила међународног хуманитарног права.

Неопходно је имати у виду да оружани сукоб по правилу престаје склапањем мировног уговора (којим ће се и одредити будући односи страна и сл.). У случају немеђународног оружаног сукоба по правилу ће фактичко стање одредити и окончање сукоба. Тако, или ће у сукобу победити држава и њене снаге те ће успоставити контролу над својом територијом и тако доћи до потпуног окончања и непријатељстава и оружаног сукоба или ће пак друга сукобљена страна, организована оружана група, остварити победу те на целој или делу територије успоставити своју фактичку власт и организовати своју државу у ком случају ће окончање сукоба бити уређено мировним уговором. Но у сваком случају, за окончање сукоба неопходно је не само да трајно престану сами сукоби (борбе, оружани напади), него и њихови субјекти (организована оружана група – која ће у једном случају као побеђена бити разоружана а у другом случају прерасти у званичну власт нове државе).

Примењено на ситуацију у јуну 1999. године у СРЈ, несумњиво је:

а) да власти СРЈ нису закључиле никакав уговор, па ни мировни, са ОВК него са снагама НАТО пакта⁶;

б) да ни једна од ове две стране у сукобу није остварила победу (или реализацију својих ратних циљева), СРЈ јер није остварила контролу над овим делом сопствене територије него је у обавези да њене оружане снаге ту територију напусте (уз међународне гаранције њеног територијалног суверенитета те постепеног и ограниченог повратка дела снага након одређеног времена) а ОВК јер није остварила своје ратне циљеве (организовања сопствене државе на овом делу територије СРЈ)⁷ него је у обавези да се у року од 90 дана разоружа⁸;

ц) да се ова организована оружана група не разоружава све до краја децембра 1999. године када и фактички престаје да постоји него прераста у Косовски заштитни корпус (формиран у складу са одлукама УН-МИК администрације и привремених косовских институција).

⁶ Војнотехнички, тзв. "Кумановски" споразум од 9.06.1999. године.

⁷ Што ће уследити тек након скоро девет година, проглашењем независности тзв. Републике Косово и првим признањима од стране неких држава почев од 17. фебруара 2008. године.

⁸ Члан 15... Резолуције СБ бр. 1244 од 10.06.1999. године.

Имајући све то у виду као и да све то време трају континуирани, распрострањени напади на преостало цивилно српско и друго неалбанско становништво (па и на албанско које је, по процени ОВК, сарађивало са органима СРЈ и Републике Србије - припадници полиције, шумари, судски и службеници у органима државне управе и локалне самоуправе и чланови њихових породица и др.)⁹, дакле напади управо у вези оружаног сукоба, у функцији реализације циљева због којих је ОВК сукоб и започела (запоседање територије, протеривање неалбанског становништва и формирање сопствене независне државе), напади који су по обиму обухватнији, шири и масовнији¹⁰ и управо јер се користи ситуација одсуства оружаних снага друге стране и својеврсног "безвлашћа", нема никакве сумње да овај оружани сукоб није окончан када и међународни 20.06.1999. године него је настављен овим нападима а окончан тек разоружањем ове организоване оружане групе косовских Албанаца (ОВК) а што је уследило крајем децембра 1999. године.

На овај закључак нема утицаја чињеница да на датој територији у том времену и нема оружаних борби са припадницима друге стране у сукобу јер примена међународног хуманитарног права не престаје окончањем непријатељстава (које може бити у облику примирја, капитулације или обуставе ватре) већ "све до после престанка непријатељстава, односно све до закључења мира или, у случају унутрашњег сукоба, све док се не пронађе мирно решење"¹¹. На примену међународног хуманитарног права на време и након престанка оружаног сукоба, врло јасно упућују и одредбе тог права. Тако и Прва и Трећа Женеvsка конвенција се примењују све док се заштићене особе (рањеници и болесници и ратни заробљеници) које су доспеле под власт непријатеља, не ослободе и репатрирају.¹² У

⁹ Према извештају УКП - Служба за откривање ратних злочина, након 20.06.1999. године на КиМ је отето и нестало са непознатом судбином 401 лице, киднаповано и усмрћено 219 лица, отето па ослобођено 142 лица а списак идентификованих смртно страдалих садржи имена 600 лица.

¹⁰ Према извештају УКП од 16.04.2013. године, на подручју КиМ у периоду од 1.01.1998. године до 20.06.1999. године, убијено је "само" 465 цивила

¹¹ Одлука Жалбеног већа МКТЈ у предмету против Душана Тадића ИТ-94-1-АР72 од 2.10.1995. године по интерлокуторној жалби одбране – тач. 70

¹² Члан 5. Конвенције за побољшање положаја рањеника и болесника од 12. августа 1949. године (Женеvsка конвенција I) – "Службени лист ФНРЈ" бр. 24/50 и члан 5. став 1. Конвенције о поступању са ратним заробљеницима од 12. августа 1949. (Женеvsка конвенција II) – "Службени лист ФНРЈ" бр. 24/50

случају унутрашњег оружаног сукоба пак овај временски оквир примене је још додатно проширен и на време после сукоба (а све до престанка лишавања или ограничавања слободе)¹³. Ово јасно указује да за примену норми међународног хуманитарног права апсолутно није неопходно да се на датој територији и у датом времену и воде оружане борбе.

Повлачењем са одређене територије (подручје АП КиМ) оружаних ефектива једне стране у сукобу (војних снага СРЈ и полицијских снага Републике Србије) само је престала могућност за ту страну у сукобу да на датој територији изводи оружана дејства те и да се са другом страном у сукобу (ОВК) оружано сукобљава. Међутим, сви други ефективи Републике Србије (неизбегло српско и друго неалбанско па и "лојално" албанско становништво, привредни потенцијали, културно историјски споменици и др.) и даље су на датој територији и могу бити и јесу предметом и континуираног и широко распрострањеног па и оружаног напада стране која је једина остала. Чињеницом што се на датој територији више не налазе оружане снаге једне од страна у сукобу, не значи да су њени грађани незаштићени и препуштени на милост или немилост припадника друге стране у сукобу јер чак и у случају да је оружани сукоб окончан, у складу са наведеном одредбом члана 2. став 2. Допунског протокола II "*сва лица која су лишена слободе или чија је слобода ограничена из разлога у вези са таквим (оружаним) сукобом, као и лица која су лишена слободе или чија је слобода ограничена после сукоба из истих разлога, уживаће заштиту сходно члану 5. (на тиме и 4.) и 6. до краја таквог лишавања или ограничења слободе.*" У случају описаног немеђународног оружаног сукоба између СРЈ и тзв. "ОВК" то време може бити и након његовог окончања разоружањем ОВК крајем децембра 1999. године (наравно уколико су испуњени и други услови из члана 2. став 2. Допунског протокола II а што је ствар чињеничних утврђења у конкретним предметима).

(Правни закључак усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 24.05.2013. године, а образложење верификовано 27.05.2013. године)

¹³ Члан 2. став 2. Допунског протокола уз Женевске. Конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (Протокол II) – "Службени лист СФРЈ-Међународни уговори" бр. 16/78

СЕНТЕНЦЕ

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

2010.

ПРАВО НА УПОТРЕБУ ЈЕЗИКА

(Члан 9. ЗКП)

У кривичном поступку који није вођен на језику народности у суду у којем је у службеној употреби и језик народности, није повређено право окривљеног на употребу свог језика из члана 9. ЗКП иако је то захтевао, обзиром да му је путем судског тумача обезбеђено усмено превођење као и превођење исправа и другог писаног доказног материјала.

Из образложења:

"Захтев браниоца осуђеног неоснован је и у делу у коме указује да је осуђеном, противно његовом захтеву, ускраћено да на главном претресу, односно у кривичном поступку употребљава свој језик (члан 9. ЗКП).

Према одредби члана 10. Устава Републике Србије у Републици Србији у службеној употреби је српски језик, а службена употреба других језика уређује се законом, на основу Устава. Према одредби члана 1. став 3. Закона о службеној употреби језика и писама, на подручјима Републике Србије на којима живе припадници народности, у службеној употреби су истовремено са српским језиком и језици народности, на начин утврђен тим законом, а чланом 12. став 1. истог закона одређено је да се првостепени управни, кривични, парнични или други поступак у коме се решава о правима и дужности грађана, воде на српском језику, с тим да се ови поступци, у смислу става 2. тог члана, могу водити и на језику народности који је у службеној употреби у органу који води поступак.

Статут Града Новог Сада у члану 6. предвиђа да је у граду у службеној употреби српски језик, а да су, у складу са законом и посебном одлуком Скупштине Града Новог Сада, у службеној употреби и мађарски, словачки и русински језик.

Поменутом одредбом члана 12. став 2. Закона о службеној употреби језика и писама, дакле, одређено је да поступак из става 1. тог члана мо-

же да се води и на језику народности који је у службеној употреби, што значи да ова одредба не налаже обавезну употребу језика народности.

Према ставу 4. члана 12. истог закона, када у поступку учествује једна странка – припадник народности, поступак се, на њен захтев, води на језику народности који је у службеној употреби у органу који води поступак. Међутим, у конкретном случају, поред осуђеног Х.Ћ., учествовао је и државни орган – јавни тужилац, па у случају евентуалног одустанка јавног тужиоца од даљег кривичног гоњења, оштећени би имали право, сходно одредби члана 61. став 2. ЗКП, да преузму односно наставе гоњење. У овом случају то би били оштећени М.П. и његов брат Р., синови сада пок. Д.П.

Према одредби члана 12. став 5. Закона о службеној употреби језика и писма, када у поступку учествује више странака чији језици нису исти, што је и овде случај, поступак се води на једном од језика који су у службеној употреби у органу који води поступак о коме се странке споразумеју, а према ставу 6. истог члана, ако се странке не споразумеју о томе на ком ће се језику водити поступак, а таквог споразума овде није било, језик поступка одређује орган који води поступак.

Одређујући српски језик као језик на коме ће се водити поступак, првостепени суд је поступио у свему у складу са свим напред цитираним одредбама, а те одредбе нису повређене ни од стране Врховног суда Србије који је решењем Кр.бр.667/07 од 12.09.2007. године одбио предлог за делегацију месне надлежности, сматрајући да поступак треба спровести на српском језику уз учешће тумача и преводјење писаног материјала и исказа на мађарски језик.

Из списка овог предмета се утврђује да је првостепени суд током поступка поступао у свему у складу са одредбом члана 14. став 2. Закона о службеној употреби језика и писма и одредбом члана 9. став 2. ЗКП, с обзиром да је приликом сваке радње суда у којој је био присутан осуђени, било обезбеђено усмено преводјење од стране тумача за мађарски језик и сав писани доказни материјал у списима преведен је на мађарски језик.

Према томе, судови у редовном поступку ни на који начин нису учинили повреду закона на штету осуђеног из члана 430. став 1. тачка 2. у вези члана 9. ЗКП, на коју се неосновано указује у захтеву браниоца, имајући при томе у виду да је одредбом члана 430. тачка 2. ЗКП, прописано да се захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде може поднети, поред осталог и због тога што је окривљеном, противно његовом

захтеву, ускраћено да на главном претресу употребљава свој језик, а што у овом конкретном случају није учињено."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзн. 156/10 од 23.03.2010. године, утврђена је на седници Кривичног одељења 25.06.2010. године)

СУЂЕЊЕ У ОДСУСТВУ У СКРАЋЕНОМ ПОСТУПКУ

Окривљеном који није претходно саслушан, може се у скраћеном поступку судити у одсуству, уколико су испуњени услови из члана 304. став 2. ЗКП.

Из образложења:

"Наиме, одредбе које регулишу скраћени поступак уведене су са циљем да поступак буде једноставнији и бржи. У том циљу, одредбом члана 445. став 3. ЗКП предвиђено је да се главни претрес у скраћеном поступку може одржати без присуства окривљеног који је уредно позван или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе или боравишта, под условом да његово присуство није нужно и да је пре тога био саслушан.

Сасвим другачија од претходне је процесна ситуација када се, под условима одређеним законом, окривљеном може судити у одсуству – ако је у бекству или иначе није достижан државним органима а постоје нарочито важни разлози да му се суди иако је одсутан (члан 304. ЗКП), а управо таква процесна ситуација постоји у конкретном предмету.

Таква процесна ситуација, међутим, није предвиђена одредбама Законика о кривичном поступку о скраћеном поступку, али је одредбом члана 433. став 1. ЗКП предвиђено да се у поступку за кривична дела за која је као главна казна прописана новчана казна или затвор до три године примењују одредбе члана 434. до 448. ЗКП, а уколико у тим одредбама није нешто посебно прописано примењиваће се сходно остале одредбе Законика о кривичном поступку.

Сходно наведеном, у конкретном случају, морала је бити примењена одредба члана 304. ЗКП, јер би у супротном, ускраћивање суђења без присуства окривљеног који претходно није саслушан, значило прећутну

дозволу за наступање застарелости, а претња застарелости представља важан разлог, у смислу одредбе члана 304. ЗКП, за суђење окривљеном у његовом одсуству.

Према томе, окривљеном који није претходно саслушан, може се у скраћеном поступку судити у одсуству, уколико су испуњени услови из члана 304. став 2. ЗКП."

(Сентенца из пресуда Врховног касационог суда Кзз. 12/10 од 14.04.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 25.06.2010. године)

ПРЕИНАЧЕЊЕ ПРАВНОСНАЖНЕ ПРЕСУДЕ

(члан 391. став 1. ЗКП)

Другостепени суд није повредио одредбу члана 391. став 1. Законика о кривичном поступку јер је могао да без одржаног претреса преиначи првостепену пресуду и окривљеног применом члана 355. тачка 3. Законика о кривичном поступку ослободи од оптужбе за кривично дело злоупотреба овлашћења у привреди из члана 139. став 1. тачка 5. Кривичног закона Републике Србије, пошто је на основу истих одлучних чињеница утврђених у првостепеној пресуди закључио да радњама окривљеног није повређена бланкетна норма из члана 196. став 1. Царинског закона и да нема грубе повреде овлашћења која одговорно лице има у управљању и располагању имовином предузећа.

Из образложења:

"Када другостепени суд из одлучних чињеница утврђених у првостепеној пресуди изводи другачије закључке од оних које је извео првостепени суд на основу тих истих одлучних чињеница, а по правном питању да ли радње окривљеног као одговорног лица у предузећу представљају очигледно несавесно пословање и при том налази да нема грубе повреде овлашћења окривљеног у располагању имовином предузећа и да његовим радњама није повређен бланкетни пропис из члана 196. став 1. Царинског закона па самим тим да није прибављена противправна имовинска корист за предузеће окривљеног по основу и у висини неплаћених увозних дажбина приликом продаје предметне опреме те да није доказано да је окривљени извршио кривично дело из члана 139. став 1. тачка 5.

Кривичног закона Републике Србије за које је оптужен и првостепеном пресудом оглашен кривим и осуђен, другостепени суд својом пресудом, којом је преиначена првостепена пресуда и окривљени ослобођен од оптужбе за наведено кривично дело, није учинио повреду закона – одредбе члана 391. став 1. Законика о кривичном поступку на коју се неосновано указује у захтеву за заштиту законитости, наводима да је другостепени суд без одржаног претреса утврдио чињенично стање другачије од првостепеног суда."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз. 44/10 од 17.03.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 25.06. 2010. године)

БРАНИЛАЦ

(Члан 68. став 3. Законика о кривичном поступку)

Лице које је правник по занимању не може бити бранилац окривљеног у кривичном поступку.

Из образложења:

"Захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде поднео је пуномоћник осуђеног, правник, по пуномоћју које је оверено пред судом.

Раније важећим чланом 431. став 1. Закона о кривичном поступку, прописано је да захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде могу поднети осуђени и бранилац, па како по члану 68. став 3. ЗКП-а бранилац може бити само адвокат, то је захтев који је поднет од лица које је правник, али не и адвокат, поднет од неовлашћеног лица."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда, Кзп 103/10 од 13.05.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

ПРИГОВОР ПРОТИВ ОПТУЖНИЦЕ

О приговору против оптужнице, у седници ће решавати веће из члана 24. став 6. ЗКП-а (веће састављено од тројице судија), а не судеће веће.

Из образложења:

"Врховни касациони суд налази да из списка произлази да је првостепени суд одлучивао о приговору окривљене изјављеном против оптужнице оштећеног као тужиоца и донео првостепено решење у већу састављеном од председника већа и двоје судија поротника, супротно одредби члана 272. став 2. ЗКП-а која предвиђа да ће о приговору против оптужнице, уколико исти не буде одбачен од стране председника већа по одредби става 1. тог члана, у седници решавати веће из члана 24. став 6. ЗКП-а (веће састављено од тројице судија), што упућује на закључак да је првостепени суд, у конкретном случају, био непрописно састављен чиме је учинио битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 1. ЗКП-а."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 66/10 од 28.04.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

ЗАХТЕВ ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ

(члан 419. у вези члана 189. став 2. ЗКП)

Клаузула правноснажности није саставни део решења, па погрешно стављену клаузулу може по службеној дужности решењем укинути поступајући судија у редовном поступку.

Из образложења:

"Када је реч о повреди одредбе члана 189. став 2. ЗКП Врховни касациони суд налази да из списка произлази да је тачно да је поступајући судија дана 03.02.2010. године ставио потврду – клаузулу правноснажности тог решења, јер тада жалба осуђеног није била здружена спису, а управо подношењем жалбе се спречава правноснажност и извршност решења (члан 400. ЗКП).

Међутим, с обзиром на то да клаузула правноснажности није саставни део побијаног решења, погрешно стављену клаузулу може по службеној дужности решењем укинути (члан 190. ЗКП) поступајући судија у редовном поступку и наставити поступак по изјављеној жалби оценом благовремености и дозвољености и по потреби слањем другостепеном суду на одлучивање, па с тога није било места подизању захтева за заштиту законности.

тости по овом основу. Захтеву има места само када се повреда закона или поступка не може отклонити у редовном поступку, што овде није случај."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 122/10 од 17.03.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА

*из члана 369. тачка 1. ЗКП у вези члана 355. став 2.
у вези става 1. КЗ*

Лажна лична документа у виду возачке дозволе стране државе и дозволе за боравак у тој страни држави, показана овлашћеном представнику државног органа Републике Србије, са циљем преласка државне границе, послужила су као доказ чињенице од значаја за правне односе (члан 112. став 26. КЗ), па стога имају својство фалсификоване јавне исправе у смислу члана 355. став 2. у вези става 1. КЗ.

Из образложења:

"Првостепеном пресудом је утврђено да је окривљени набавио лажне исправе: возачку дозволу стране државе (Републике Аустрије) и дозволу боравака у тој страни држави у намери да их употреби као праве, а затим их употребио тако што их је показао овлашћеном лицу граничне полиције приликом редовне пасошке контроле. Другостепени суд не налази у овим радњама обележја кривичног дела фалсификовање јавне исправе из члана 355. став 2. у вези става 1. КЗ, уз образложење да предметна лажна документа немају карактер исправа које могу да послуже као доказ у правном саобраћају у Републици Србији и применом члана 355. тачка 1. ЗКП, окривљеног је ослободио од оптужбе.

Основано се у захтеву за заштиту законитости истиче да је тако учињена повреда кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП и да изнето правно становиште другостепеног суда није правилно имајући у виду да се исправом у смислу члана 112. став 26. КЗ сматра сваки предмет који је подобан или одређен да служи као доказ какве чињенице која има значај за правне односе, а да је окривљени предметна лажна лична документа, као јавне исправе издате од надлежног органа стране државе (Републике Аустрије) употребио на територији Републике Србије и показао их овлашћеном представнику др-

жавног органа РС како би према сопственом казивању, на основу тих докумената прешао државну границу, па се ради о исправама које имају доказну снагу у правном саобраћају и тиме о исправама које имају карактер лажне јавне исправе у смислу члана 355. став 2. КЗ".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 89/10 од 31.03.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

2011.

БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

из члана 375. став 1. ЗКП у вези члана 4. ЗМ

Другостепени суд у поступку према малолетном учиниоцу кривичног дела има обавезу да поступи сходно члану 375. став 1. Законика о кривичном поступку у вези члана 4. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и да обавести о седници већа браниоца малолетника, који је то захтевао у жалби.

Из образложења:

"Одредбом члана 4. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица прописано је да одредбе Кривичног законика, Законика о кривичном поступку, Закона о извршењу кривичних санкција и други општи прописи, примењују се ако нису у супротности са овим законом.

Дакле, другостепени суд у поступку према малолетном учиниоцу кривичног дела има обавезу да поступи сходно члану 375. став 1. Законика о кривичном поступку у вези члана 4. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и да обавести о седници већа браниоца малолетника, који је то захтевао у жалби.

Супротним поступањем у овој кривичноправној ствари другостепени суд је, не обавештавајући браниоце малолетних учинилаца кривичних дела, о времену одржавања седнице већа, онемогућио браниоце да прате излагање судије известиоца о стању у списима предмета и да изнесу потребна обавештења у вези са наводима жалби, па је тако учињена битна повреда одредаба

кривичног поступка из члана 368. став 2. ЗКП која је била од утицаја на законито и правилно доношење другостепеног решења."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 4/11 од 02.02.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 29.03.2011. године)

ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА И ЗАСТАРЕЛОСТ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

(члан 413. ЗКП)

Процесна ситуација настала од дана правноснажности решења којим је дозвољено понављање поступка у смислу члана 413. ЗКП и за време новог суђења, искључује утицај застарелости кривичног гоњења на исход тог поступка.

Из образложења:

"Преиначењем првостепене пресуде којом је ранија правноснажна пресуда у односу на окривљеног остављена на снази, и то због застарелости кривичног гоњења у поновљеном поступку након правноснажности раније пресуде и дозвољеног понављања поступка у корист окривљеног, те с тим у вези, одбијањем оптужбе против окривљеног, Апелациони суд је својом пресудом повредио кривични закон и то одредбу члана 369. став 1. тачка 2. ЗКП-а у корист окривљеног.

Процесна ситуација настала од дана правноснажности решења којим је дозвољено понављање поступка у смислу члана 413. ЗКП, и за време новог суђења, искључује утицај застарелости кривичног гоњења, на исход тог поступка.

Другим речима, у одредби члана 413. ЗКП, прописано је понављање поступка након суђења у одсуству у ком се остварује искључиво интерес окривљеног који очекује повољнију пресуду од раније донете правноснажне пресуде, независно од тока или истека рокова застарелости. Ово тим пре што окривљени може захтевати понављање поступка у смислу наведене процесне одредбе, након правноснажности раније пресуде, али и након што наступи апсолутна застарелост кривичног гоњења."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 9/11 од 16.02.2011., утврђена на седници Кривичног одељења 29.03.2011. године)

БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА*из члана 368. став 1. тачка 7. ЗКП у вези члана 253. ЗКП*

Предмет оптужбе није у потпуности решен и учињена је битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 7. ЗКП када истражни судија, супротно члану 253. ЗКП, није решењем обуставио истрагу у односу на сва кривична дела, сходно изјави јавног тужиоца да одустаје од гоњења.

Из образложења:

"Одредбом члана 253. ЗКП прописано је да истражни судија обуставља решењем истрагу кад државни тужилац у току истраге или по довршеној истрази изјави да одустаје од гоњења, а одредбом члана 368. став 1. тачка 7. ЗКП прописана је апсолутно битна повреда одредаба кривичног поступка, учињена у првостепеној пресуди уколико није у потпуности решен предмет оптужбе.

Правилан је став јавног тужиоца у захтеву за заштиту законитости када поменути битну повреду одредаба кривичног поступка (члан 368. став 1. тачка 7. ЗКП) доводи у везу са одредбом члана 253. ЗКП, јер је суд обавезан у свакој фази поступка против окривљеног да одлучи о свим тачкама оптужбе, односно о свим кривичним делима стављеним на терет окривљеног, актом јавног тужиоца. Код овакве оцене Врховни касациони суд је имао у виду овлашћење јавног тужиоца да располаже оптужбом и с тога право да одустане од кривичног гоњења већ у фази вођења истраге по његовом захтеву (члан 253. ЗКП) или у фази припреме за главни претрес (члан 290. став 1. и 2. ЗКП), али и на главном претресу."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 146/10 од 23.06.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 29.03.2011. године)

ПОВРЕДА ПРАВА НА ОДБРАНУ У ЖАЛБЕНОМ ПОСТУПКУ*из члана 368. став 2. ЗКП у вези члана 44. ЗКП*

Када о захтеву за изузеће одређених судија поднетом у жалби против првостепене пресуде није одлучено, већ су те судије противно члану 44. ЗКП учествовали у изрицању пресуде другостепеног суда, тиме је учињена повреда права на одбрану окривљеног у жалбеном

поступку из члана 368. став 2. ЗКП, а не битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 1. ЗКП.

Из образложења:

"Чланом 44. Законика о кривичном поступку прописано је: "кад судија или судија – поротник сазна да је поднет захтев за његово изузеће, дужан је да одмах обустави сваки рад на предмету, а ако се ради о изузећу из члана 40. тачка 6. овог законика, може до доношења решења о захтеву предузимати само оне радње за које постоји опасност од одлагања."

Врховни касациони суд није прихватио став из захтева за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца да повреда одредбе члана 44. ЗКП има карактер битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 1. ЗКП јер је у конкретном случају другостепени суд одлучујући у жалбеном поступку био прописно састављен у већу од тројице судија како је то предвиђено чланом 24. став 2. ЗКП, у изрицању пресуде учествовале су судије које су суделовале на седници већа, а такође ни један од тројице судија није био правноснажним решењем изузет од суђења у предметном кривичном поступку, пошто је у конкретном случају у жалби био поднет само захтев за изузеће наведених судија али у вези са тим суд није донео правноснажно решење (којим би били изузети од суђења или којим би захтев за изузеће био одбијен).

Поступањем другостепеног суда без претходног одлучивања о поднетом захтеву за изузеће судија који су учествовали у доношењу другостепене пресуде поступљено је супротно одредби члана 44. ЗКП која повреда има карактер битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 368. став 2. ЗКП јер је на тај начин повређено право одбране у жалбеном поступку, а што је било од утицаја на законито доношење пресуде.

С`тога је Врховни касациони суд уважио захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца, укинуо другостепену пресуду и предмет вратио апелационом суду на поновни поступак и одлучивање у смислу члана 425. став 1. Законика о кривичном поступку."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 181/10 од 03.11.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 29.03.2011. године)

**СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДА ЗА УПУЋИВАЊЕ
ОКРИВЉЕНОГ НА ИЗДРЖАВАЊЕ КАЗНЕ ЗАТВОРА**
(Чл. 42. и 43. ЗИКС)

Основни суд на чијем подручју се налази пребивалиште окривљеног, или боравиште ако је познато (члан 42. и 43. ЗИКС), стварно и месно је надлежан за поступање по правноснажном решењу привредног суда о замени новчане казне казном затвора, односно за упућивање окривљеног на издржавање казне затвора.

Из образложења:

"Привредни суд је као стварно и месно надлежан суд на основу члана 175. ЗИКС и члана 177. и 180-а. ЗИКС донео решења којима је новчане казне изречене окривљенима пресудама тог суда, заменио казнама затвора, будући да нису плаћене у остављеним роковима.

Тачно је да је за извршење новчане казне изречене за привредни преступ (сходно члану 175. и 180-а ЗИКС) надлежан суд који је донео првостепену пресуду, а то је привредни суд, па је исти суд поступио сходно наведеним прописима Закона о извршењу кривичних санкција и својим решењима заменио изречене новчане казне одговарајућим казнама затвора, што управо представља један од начина извршења новчане казне.

Међутим, извршење новчане казне треба разликовати од поступка упућивања окривљеног на издржавање казне затвора, које следи након извршења новчане казне (заменом исте казном затвора), а који је као скуп техничких радњи и поступака прописан одредбама члана 41. – 46. ЗИКС и за који је посебно одређена стварна надлежност основног суда.

Стога је Врховни касациони суд одлучујући о предлогу за решавање сукоба надлежности између привредног и основног суда нашао да је основни суд на чијем подручју се налази пребивалиште окривљеног, или боравиште ако је познато (чл. 42. и 43. ЗИКС), стварно и месно надлежан за поступање по правноснажном решењу привредног суда о замени новчане казне казном затвора, односно за упућивање окривљеног на издржавање казне затвора".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Кс 31/11 од 15.03.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

РОКОВИ ЗА ЖАЛБУ НА ПРЕСУДУ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА*(Члан 363. став 1. у вези члана 162. став 4. ЗКП)*

Рок за изјављивање жалбе посебно тече у односу на окривљеног и браниоца у смислу члана 162. став 4. ЗКП када је бранилац ангажован у року за изјављивање жалбе против првостепене пресуде који тече за окривљеног, чиме је окривљени манифестовао своју вољу да се жали на пресуду, а изабрани бранилац је стекао самостално право на изјављивање жалбе сходно члану 363. став 1. ЗКП.

Из образложења:

"У току рока за изјављивање жалбе против првостепене пресуде окривљени је ангажовао браниоца, па је суд доставио накнадно ангажованом браниоцу окривљеног првостепену пресуду, а бранилац је против пресуде изјавио жалбу у законском року од 15 дана од дана када му је пресуда достављена (члан 363. став 1. ЗКП).

Другостепени суд је одбацио жалбу браниоца као неблаговремену уз образложење да је ангажовани бранилац везан роком за жалбу који тече за окривљеног, те да се овај рок не може продужавати.

Ангажовањем браниоца у року за изјављивање жалбе који тече за окривљеног (и одлуком суда да се изабраном браниоцу достави првостепена пресуда), окривљени је манифестовао своју вољу да се жали на пресуду а изабрани бранилац је стекао самостално право из члана 363. став 1. ЗКП, да против пресуде донесене у првом степену, као овлашћено лице може изјавити жалбу у року од 15 дана од дана достављања пресуде, при чему рок за изјављивање жалбе посебно тече у односу на окривљеног и браниоца у смислу члана 162. став 4. ЗКП.

Стога је у другостепеној пресуди повређен закон на штету окривљеног, када је одбачена као неблаговремена жалба браниоца изјављена у законском року у смислу члана 363. став 1. ЗКП, јер рок за жалбу тече од дана достављања писмена окривљеном, односно браниоцу (члан 162. став 4. ЗКП), па је Врховни касациони суд уважио захтев за заштиту законитости РЈТ, укинуо другостепену пресуду и предмет вратио на поновно одлучивање".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 6/11 од 16.02.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

**ЗАСТУПАЊЕ ОПТУЖБЕ У СКРАЋЕНОМ ПОСТУПКУ
У ОДСУСТВУ ЈАВНОГ ТУЖИОЦА И ТРОШКОВИ
ПУНОМОЋНИКА ОШТЕЋЕНОГ**

*(Члан 445. став 1. ЗКП у вези члана 193. став 2. тачка 8. ЗКП
и члана 2. став 2. Тарифе о наградама и накнадама трошкова
за рад адвоката)*

Заступање оптужбе у скраћеном поступку због одсуства јавног тужиоца (члан 445. став 1. ЗКП) не даје оштећеном својство оштећеног као тужиоца ни права која би му по том основу припадала.

Оштећени и његов пуномоћник задржавају тај процесни положај када оштећени заступа оптужбу у одсуству јавног тужиоца, па оштећеном суд може доделити трошкове кривичног поступка на основу члана 193. став 2. тачка 8. ЗКП, а пуномоћнику припада 50% награде за заступање на основу члана 2. став 2. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

Из образложења:

"Првостепени суд је својим решењем одлучио о висини трошкова пуномоћника оштећеног на основу одредбе члана 193. став 2. тачка 7. ЗКП и тарифног броја 1 став 1. тачка 1. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, у ситуацији када је оштећени у скраћеном поступку заступао оптужбу у одсуству јавног тужиоца у смислу члана 445. став 1. ЗКП, дакле као да се ради о оштећеном као тужиоцу.

Одредбом члана 445. став 1. ЗКП прописано је да ће се у скраћеном поступку главни претрес одржати иако не дође јавни тужилац који је уредно позван и у том случају оштећени има право да заступа оптужбу у границама оптужног предлога.

Заступање оптужбе у скраћеном поступку због одсуства јавног тужиоца – члан 445. став 1. ЗКП не даје дакле оштећеном својство оштећеног као тужиоца ни права која би му по том основу припадала.

Следствено томе оштећеном суд може доделити трошкове кривичног поступка само на основу члана 193. став 2. тачка 8. ЗКП, док његовом пуномоћнику припада 50% награде за заступање на основу члана 2. став 2. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, јер у ситуацији када оштећени заступа оптужбу сходно наведеним процесним одредбама, не ступа на место овлашћеног тужиоца, а његов пуномоћник не сти-

че својство пуномоћника оштећеног као тужиоца, већ задржавају процесни положај који су имали до тада.

Доношењем побијаног решења које је предмет захтева за заштиту законитости, првостепени суд је повредио одредбу члана 193. став 2. тачка 8. ЗКП у вези тарифног броја 2. став 2. у вези тарифног броја 1. став 1. тачка 1. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, јер само пуномоћнику оштећеног као тужиоца припада пун износ награде за заступање, па је Врховни касациони суд уважио захтев Републичког јавног тужиоца, и укинуо правноснажно решење првостепеног суда, а предмет вратио на поновно одлучивање.

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 23/11 од 06.04.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

РАДЊА КОЈОМ СЕ ПРЕКИДА ЗАСТАРЕЛОСТ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Упућивање суду поднеска пуномоћника приватних тужилаца са предлогом да се закаже главни претрес представља процесну радњу овлашћеног процесног субјекта којом се прекида застарелост кривичног гоњења.

Из образложења:

"Републички јавни тужилац у захтеву за заштиту законитости истиче да се поднесак пуномоћника приватних тужилаца упућен првостепеном суду са циљем да поступајући судија закаже главни претрес, не може сматрати процесном радњом која је предузета ради откривања кривичног дела или ради откривања и гоњења учиниоца због извршења кривичног дела и да је с тога погрешан закључак другостепеног суда да је предузимањем наведене радње прекинут ток застарелости кривичног гоњења.

Врховни касациони суд налази да је изнети став Републичког јавног тужиоца неприхватљив из разлога што у конкретном случају упућивање поднеска пуномоћника приватних тужилаца са предлогом да се закаже главни претрес представља делатност – процесну радњу овлашћеног процесног субјекта која је предузета ради утицања на ток и окончање кривичног поступка при чему је основ наведене радње одређен у процесном закону, те се истом

прекида рок застарелости кривичног гоњења који од њеног предузимања почиње да тече изнова.

Основ за предузимање наведене радње пуномоћника приватних тужилаца предвиђен је одредбом члана 171. ЗКП-а која под поднеском подразумева захтеве, предлоге, пријаве, молбе, тужбе, жалбе, приговоре и друга саопштења процесних субјеката које странке и други учесници у поступку упућују органима пред којима се води поступак. Управо коришћењем ове законске могућности је поднет поднесак пуномоћника приватних тужилаца којим се од првостепеног суда тражи заказивање главног претреса, искључиво ради утицања на ток и окончање поступка због процесне неактивности суда - судије и поступања супротно одредби члана 439. став 2. ЗКП-а која га обавезује да, након претходног испитивања приватне тужбе, достави оптужбу окривљеном, одмах закаже главни претрес а ако главни претрес не закаже у року од месец дана од дана пријема приватне тужбе о разлозима обавести председника суда који ће предузети мере да се главни претрес што пре одржи, на који начин се штити једно од начела кривичног поступка из члана 16. став 1. ЗКП-а да је дужност суда да поступак спроведе без одуговлачења.

Наведено поступање пуномоћника приватних тужилаца по оцени овога суда поред осталог предузето је и у циљу остварења права на правично суђење, односно суђење у разумном року које је гарантовано чланом 32. Устава Републике Србије и чланом 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и има карактер процесне радње која је била једина на располагању приватним тужиоцима у циљу подстицања суда на ефикасније и делотворније поступање у одлучивању о њиховим правима.

Пошто је наведени поднесак пуномоћника приватних тужиоца имао карактер процесне радње којом је прекинут ток застарелости кривичног гоњења, то није дошло до наступања релативне застарелости кривичног гоњења, те се самим тим поднетим захтевом неосновано указује да је оспореним решењима на штету окривљеног повређен кривични закон из члана 369. тачка 2. ЗКП у вези члана 104. став 3. КЗ".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 70/11 од 26.10. 2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 27.12.2011. године)

**ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА ИЗ ЧЛАНА 368. СТАВ 2. ЗКП
У ВЕЗИ ЧЛАНА 31. ЗАКОНА О АДВОКАТУРИ**

Преузиматељ адвокатске канцеларије након смрти постављеног браниоца по службеној дужности окончаће све послове адвоката чију је канцеларију преузео, па и оне проистекле из ранијег решења о постављењу браниоца по службеној дужности.

Из образложења:

"Апелациони суд је својим решењем одбацио као недозвољену жалбу адвоката – браниоца окривљених, који је одређен за преузиматеља канцеларије адвоката који је преминуо након окончања првостепеног поступка. У образложењу решења стоји да се ради о неовлашћеном лицу, јер нема пуномоћја окривљених и није решењем суда постављен за браниоца по службеној дужности.

Чланом 364. став 1. ЗКП прописано је да жалбу (против првостепене пресуде) могу изјавити странке, бранилац, законски заступник оптуженог и оштећени.

Чланом 31. Закона о адвокатури прописано је да у случају престанка бављења адвокатуром надлежни орган Адвокатске коморе одређује преузиматеља адвокатске канцеларије који има задатак да оконча послове адвоката који је престао да се бави адвокатуром.

Бранилац постављен окривљенима по службеној дужности преминуо је у току редовног кривичног поступка па је други адвокат одређен одлуком Адвокатске коморе за преузиматеља адвокатске канцеларије. У смислу напред цитираних законских прописа овај адвокат има обавезу да оконча послове адвоката чију је канцеларију преузео и то без икаквих ограничења у поступању, па је у конкретном случају био овлашћен да настави и послове адвоката – браниоца окривљених који су проистекли из решења о постављењу браниоца по службеној дужности, што недвосмислено указује да је био овлашћен за изјављивање жалбе у корист окривљених.

Доношењем наведеног решења апелациони суд је повредио право одбране окривљених (члан 368. став 2. ЗКП) у вези члана 31. Закона о адвокатури, па је Врховни касациони суд уважио захтев за заштиту законитости, укинуо правноснажно решење и предмет вратио другостепеном суду на поновно одлучивање".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 192/10 од 22.12.2010, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

2012.

**АНАЛОГНА ПРИМЕНА ЧЛАНА 190. СТАВ 1. ЗКП
КОД УРАЧУНАВАЊА ВРЕМЕНА ПРИВРЕМЕНОГ
ОДУЗИМАЊА ВОЗАЧКЕ ДОЗВОЛЕ НА ОСНОВУ ЧЛАНА 136.
СТАВ 9. ЗКП У МЕРУ БЕЗБЕДНОСТИ ИЗ ЧЛАНА 86. КЗ**

Председник већа првостепеног суда овлашћен је да донесе посебно решење којим ће одлучити о урачунавању времена за које је возачка дозвола била привремено одузета од окривљеног на основу чл. 136 ст. 9 ЗКП у трајање мере безбедности забране управљања моторним возилом из чл. 86 КЗ.

Из образложења

"У правноснажно окончаном кривичном поступку код Вишег суда окривљени је оглашен кривим због кривичног дела тешко тело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 2. у вези члана 289. став 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци. На основу члана 297. став 5. КЗ окривљеном је изречена мера безбедности забране управљања моторним возилом. Апелациони суд одбио је жалбе Вишег јавног тужиоца и браниоца окривљеног и првостепену пресуду потврдио.

Републички јавни тужилац подигао је захтев за заштиту законитости против правноснажних пресуда због повреде кривичног закона из члана 369. тачка 4. ЗКП у вези члана 136. став 9. ЗКП у вези члана 86. ст. 1. и 4. и члана 297. став 5. КЗ. Врховни касациони суд утврдио је да је првостепени – Виши суд доиста пропустио да у трајање изречене мере безбедности урачуна време за које је возачка дозвола била привремено одузета од окривљеног применом члана 136. став 9. ЗКП на основу наведеног решења истражног судије.

Одредбом члана 190. став 1. ЗКП прописано је да ће, ако се појави сумња о дозвољености извршења судске одлуке или о рачунању казне, или ако у правноснажној пресуди није одлучено о урачунавању притвора или раније издржане казне, или урачунавање није правилно извршено, о томе одлучити посебним решењем председник већа суда који је судио у првом степену.

На основу ове одредбе, аналогном применом председник већа првостепеног суда овлашћен је да донесе посебно решење којим ће одлучити о урачунавању времена за које је возачка дозвола била привремено одузета од окривљеног на основу члана 136. став 9. ЗКП у меру безбедности забране управљања моторним возилом која је окривљеном изречена првостепеном пресудом применом члана 86. КЗ у вези члана 297. став 5. КЗ.

У овој фази поступка повреда кривичног закона, конкретно одредбе члана 136. став 9. ЗКП може бити отклоњена одлуком донетом у поступку који је прописан у члану 190. став 1. ЗКП и по оцени Врховног касационог суда за сада није било места подизању захтева за заштиту законитости по истакнутом основу, па је захтев одбијен пресудом овог суда".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 29/12 од 25. априла 2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

**БИТНЕ ПОВРЕДЕ ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА
ИЗ ЧЛАНА 368. СТАВ 2. У ВЕЗИ ЧЛАНА 377. СТАВ 2. ЗКП
И ЧЛАНА 368. СТАВ 1. ТАЧКА 3. ЗКП**

Када пуномоћник малолетног оштећеног није позван на претрес пред другостепеним судом, тада је учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 2. у вези члана 377. став 2. ЗКП.

Присуство пуномоћника малолетног оштећеног на претресу пред другостепеним судом није по закону обавезно, па сходно томе, када пуномоћник малолетног оштећеног није присуствовао претресу пред другостепеним судом није учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 3. ЗКП.

Из образложења:

"Основано се у захтеву за заштиту законитости указује да је другостепени суд учинио и битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 2. ЗКП јер на претрес није позвао пуномоћника малолетне оштећене нити њену мајку као законског заступника и тиме их онемогућио да евентуално предлажу доказе и постављају питања или ста-

вљају примедбе приликом извођења других доказа на основу којих је другостепени суд утврђивао чињенично стање, што је било од утицаја на законито доношење пресуде. На овај начин, другостепени суд је поступио супротно одредби члана 377. став 2. ЗКП којом је предвиђено која лица се позивају на претрес пред другостепеним судом, па међу њима и законски заступник и пуномоћник оштећеног, што, имајући у виду напред изнето, представља битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 2. у вези члана 377. став 2. ЗКП, а не повреду одредбе члана 285. ЗКП, на који члан се позива јавни тужилац у захтеву, с обзиром да се одредба члана 285. ЗКП односи на главни претрес пред првостепеним судом, а не на претрес пред другостепеним судом.

Врховни касациони суд захтев за заштиту законитости оцењује неоснованим у делу у коме се наводи да је другостепени суд повредио одредбу члана 368. став 1. тачка 3. ЗКП у вези члана 154. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Наиме, пуномоћник малолетне оштећене не спада у круг лица чије је присуство на главном претресу по закону обавезно (обавезно присуство лица на главном претресу регулисано је одредбама члана 303. до 306. ЗКП) па се стога не ради о битној повреди одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 3. ЗКП, а што се тиче одредбе члана 154. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, наведеном одредбом је само предвиђено да малолетно лице као оштећени мора имати пуномоћника од првог саслушања окривљеног. У конкретном случају малолетна оштећена је имала пуномоћника, па стога није повређена одредба члана 154. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетних лица, већ је непозивањем пуномоћника на претрес пред другостепеним судом учињена повреда из члана 368. став 2. у вези члана 377. став 2. ЗКП, о чему је већ било речи, у претходном делу образложења".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 8/12 од 29.02.2012. године, утврђена на седници Кривичног одељења 07.06.2012. године)

**ОВЛАШЋЕЊА ПУНОМОЋНИКА ПРИВАТНОГ ТУЖИОЦА НА
ОСНОВУ ЧЛАНА 66. СТАВ 1. ЗАКОНИКА
О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ**

Пуномоћник приватног тужиоца овлашћен је да поднесе молбу за повраћај у пређашње стање, јер на основу члана 66. став 1. Законика о кривичном поступку може предузети све процесне радње на које је овлашћен приватни тужилац.

Из образложења:

"Решењем Основног суда није дозвољен повраћај у пређашње стање по молби пуномоћника приватног тужиоца у кривичном поступку по тужби приватног тужиоца поднетој против окривљеног због кривичног дела из члана 211. став 1. Кривичног законика.

Апелациони суд поводом жалбе пуномоћника приватног тужиоца, а по службеној дужности, преиначио је наведено првостепено решење тако што је одбацио као недозвољену молбу за повраћај у пређашње стање пуномоћника приватног тужиоца.

Републички јавни тужилац у захтеву за заштиту законитости указује да је погрешно правно становиште другостепеног суда да је, према одредби члана 59. став 2. ЗКП, за подношење молбе за повраћај у пређашње стање овлашћен искључиво приватни тужилац, а не и његов пуномоћник, као и да је погрешна примена цитиране законске одредбе у конкретном случају последица пропуста другостепеног суда да ту одредбу доведе у везу са одредбом члана 66. став 1. ЗКП, којом је прописано да приватни тужилац може своја права у поступку вршити и преко пуномоћника.

Како пуномоћник приватног тужиоца, на основу одредбе члана 66. став 1. ЗКП, може предузети све процесне радње на које је тим законом овлашћен приватни тужилац, дакле може поднети и молбу за повраћај у пређашње стање, то се основано у захтеву указује да је другостепени суд, доносећи побијано решење којим је одбацио молбу пуномоћника приватног тужиоца као поднету од неовлашћеног лица и стога недозвољену, учинио повреду одредаба кривичног поступка у корист окривљеног, из члана 59. став 2. у вези са чланом 66. став 1. ЗКП.

Следствено реченом, Врховни касациони суд је уважио захтев Републичког јавног тужиоца као основан у делу који се односи на наведену повреду закона и како је захтев поднет на штету окривљеног утврдио постојање

те повреде, не дирајући у правноснажну одлуку против које је подигнут захтев за заштиту законитости, и одлучио у смислу члана 425. став 2. ЗКП".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 77/11 од 23. новембра 2011. године утврђена на седници Кривичног одељења 20.03.2012. године)

**ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 67. СТАВ 5.
ЗАКОНА О МАЛОЛЕТНИМ УЧИНИОЦИМА КРИВИЧНИХ ДЕЛА
И КРИВИЧНО ПРАВНОЈ ЗАШТИТИ
МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА (ЗМ)**

Након подношења предлога за изрицање кривичне санкције према малолетном лицу, притвор одређен малолетном лицу на основу одредбе члана 67. став 5. ЗМ не може трајати дуже од предвиђеног временског оквира том одредбом, с тим да се након доношења решења о одређивању притвора његово трајање рачуна од дана и часа лишења слободе.

Из образложења:

"У захтеву за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца подигнутом против решења Апелационог суда основано се истиче повреда кривичног закона из члана 67. став 5. ЗМ јер је другостепени суд повредио кривични закон погрешно тумачећи законску одредбу члана 67. став 5. ЗМ заузимајући становиште "да без обзира на оправданост разлога за одређивање притвора према малолетном, сада пунолетном окривљеном, по основу члана 142. став 1. тачка 1. ЗКП, притвор према њему у опште не може бити примењен (не може трајати) јер је протекло више од 6 (шест) месеци од дана подношења предлога за изрицање кривичне санкције".

Према одредби члана 67. став 5. ЗМ после завршетка припремног поступка од подношења предлог за изрицање кривичне санкције притвор према старијем малолетнику може да траје најдуже до 6 (шест) месеци а према млађем малолетнику најдуже 4 (четири) месеца.

Наведеном законском одредбом прописано је временско ограничење трајања притвора који је одређен према старијем, односно млађем малолетнику у једној од фаза поступка – која настаје од подношења предлога за изрицање кривичних санкција и без значаја је за одлучивање о предлогу за одређивање притвора околност колико је времена прошло од подношења предлога том суду. Смисао наведене одредбе јесте да у тој фази

кривичног поступка притвор не може трајати дуже од предвиђеног временског оквира с тим да се након доношења решења одређивања притвора његово трајање рачуна од дана и часа лишења слободе.

Супротним тумачењем наведене законске одредбе Апелациони суд је повредио исту одредбу доношењем решења којим је преиначио првостепено решење и одбио као неоснован предлог за одређивање притвора према малолетном, сада пунолетном окривљеном па је Врховни касациони суд уважио захтев Републичког јавног тужиоца и утврдио да је тим решењем повређен закон у корист окривљеног не дирајући у правноснажну одлуку против које је захтев подигнут".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 69/12 од 19. септембра 2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

ЗАБРАНА ПРЕИНАЧЕЊА НА ГОРЕ

(члан 382. Законика о кривичном поступку)

Забрана преиначења на горе – члан 382. Законика о кривичном поступку ограничава не само првостепени већ и другостепени суд, јер је он тај који одлучује у жалби, па уколико је једном настала, ова забрана важи до окончања поступка.

Другостепени суд је повредио забрану преиначења на горе из члана 382. Законика о кривичном поступку када је окривљеном уместо условне осуде као блаже кривичне санкције одлучујући по жалби изјављеној у корист окривљеног, изрекао – новчану казну у одређеном износу.

Из образложења:

"Републички јавни тужилац подигао је захтев за заштиту законитости против пресуде Апелационог суда због повреде одредаба кривичног закона из члана 369. став 4. ЗКП у вези члана 382. ЗКП (забрана преиначења на горе) с предлогом да Врховни касациони суд уважи захтев и преиначи побијану пресуду изрицањем окривљеном условне осуде, односно утврђењем казне затвора у наведеном трајању чије се извршење одлаже за време како је утврђено у првобитно донетој пресуди првостепеног суда.

Наиме, у конкретном случају поменута забрана настала је још у поступку по жалби на пресуду Општинског суда као првостепеног и то изја-

вљивањем жалбе на ту пресуду само у корист окривљеног (жалбу је изјавио само бранилац окривљеног а не и Јавни тужилац). Ова забрана тако подразумева да се у даљем току поступка положај окривљеног у односу на правну квалификацију дела из ове пресуде и у односу на кривичну санкцију, такође из ове пресуде, не може погоршати, односно од тог тренутка па све окончања поступка сваки поступајући суд је везан овом забраном.

Забрана преиначења на горе – члан 382. Законика о кривичном поступку ограничава не само првостепени већ и другостепени суд, јер је он тај који одлучује у жалби, па уколико је једном настала, ова забрана важи до окончања поступка.

У смислу цитиране законске одредбе члана 382. ЗКП другостепени суд је био дужан да пази да пресуду у материјално правном погледу не измени на штету окривљеног, како у погледу правне квалификације дела тако и у делу о изреченој кривичној санкцији јер је иста донета након укидања првостепене пресуде по жалби изјављеној само у корист окривљеног а на коју првостепену пресуду се Јавни тужилац у опште није жалио. Супротно овој обавези Апелациони суд је преиначењем првостепене пресуде изрекао окривљеном новчану казну као тежу кривичну санкцију од условне осуде из првобитне првостепене пресуде.

Зато је Врховни касациони суд уважавајући као основан захтев за заштиту законитости, имајући у виду да је на пресуду жалбу изјавио и бранилац окривљеног, укинуо наведену пресуду Апелационог суда и предмет вратио том суду на поновно одлучивање по изјављеним жалбама, при чему ће суд код поновног одлучивања имати у виду поред осталог и забрану прописану у члану 382. ЗКП".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 85/2012 од 24. октобра 2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

ЗНАЧАЈ ИЗЈАВЕ ОШТЕЋЕНОГ ДА СЕ ПРИДРУЖУЈЕ КРИВИЧНОМ ГОЊЕЊУ

У ситуацији када се по кривичној пријави оштећеног, поднетој у року предвиђеном за приватну тужбу, спроведе кривични поступак по оптужном акту јавног тужиоца за кривично дело које се гони по

службеној дужности, па суд након одржаног главног претреса на основу утврђеног чињеничног стања оцени да се у радњама окривљеног стичу законска обележја кривичног дела које се гони по приватној тужби, изјава оштећене дата у кривичном поступку да се придружује кривичном гоњењу, сматраће се изјавом за настављање поступка за кривично дело за које се гони по приватној тужби.

Из образложења:

"Из списка предмета произилази да је Основни јавни тужилац у Ваљеву 12. 08. 2010. године Основном суду у Ваљеву поднео оптужни предлог Кт број 420/09 од 12. 08. 2010. године против окривљеног М.М., због кривичног дела насилничко понашање из члана 344. став 2. у вези става 1. КЗ. У првостепеном поступку који је вођен по наведеном оптужном предлогу јавног тужиоца окривљени је пресудом Основног суда у Ваљеву К бр. 2611/10 од 04. 03. 2011. године оглашен кривим због кривичног дела лака телесна повреда из члана 122. став 1. КЗ, па му је изречена условна осуда којом му је утврђена казна затвора у трајању од четири месеца и истовремено одређено да се ова казна неће извршити уколико окривљени у року од једне године од правоснажности пресуде не учини ново кривично дело.

Одлучујући о жалби браниоца окривљеног, Апелациони суд у Београду донео је побијано решење којим је поводом изјављене жалбе, а по службеној дужности, укинуо првостепену пресуду, а наведени оптужни предлог Основног јавног тужиоца у Ваљеву одбацио, са образложењем да је првостепени суд окривљеног огласио кривим за извршење кривичног дела за које се гоњење предузима по приватној тужби, а не по службеној дужности, па је, по ставу другостепеног суда, првостепени поступак вођен без захтева овлашћеног тужиоца, при том налазећи да изјава оштећене да се придружује кривичном гоњењу не значи да је она и преузела кривично гоњење.

Врховни касациони суд налази да је погрешно становиште другостепеног суда да је у конкретном случају првостепени поступак вођен без захтева овлашћеног тужиоца. Наиме, првостепени поступак је вођен по оптужном предлогу Јавног тужиоца поднетом због кривичног дела насилничко понашање из члана 344. став 2. у вези става 1. КЗ које се гони по службеној дужности и при том оптужном предлогу је надлежни јавни тужилац остао до окончања првостепеног поступка. Оштећена је истог дана након критичног догађаја поднела кривичну пријаву против окривљеног,

а у свом исказу датом у својству сведока изјавила је да се придружује кривичном гоњењу окривљеног.

Одредба члана 54. став 3. ЗКП предвиђа да, када је оштећени поднео кривичну пријаву или предлог за гоњење, а у току поступка се утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по приватној тужби, пријава, односно предлог сматраће се благовременом приватном тужбом ако су поднети у року предвиђеном за приватну тужбу. Члан 53. став 1. ЗКП, између осталог, прописује да се за кривична дела за која се гони по приватној тужби, тужба подноси у року од три месеца од дана када је овлашћено лице сазнало за кривично дело и учиниоца. Дакле, у смислу цитираних одредби, оштећена је током првостепеног поступка имала својство потенцијалног овлашћеног тужиоца за случај одустанка јавног тужиоца од кривичног гоњења или ако се током поступка утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по приватној тужби.

Врховни касациони суд налази да је оштећена подношењем кривичне пријаве против окривљеног дана 03. 05. 2009. године, дакле, у року предвиђеном за подношење приватне тужбе и изјавом датом у првостепеном поступку да се придружује кривичном гоњењу окривљеног, јасно изразила своју вољу за кривични прогон окривљеног. У прилог оваквом закључку је и чињеница да је пуномоћник оштећене на главном претресу одржаном у одсуству уредно позваног јавног тужиоца, заступајући оптужбу у границама оптужног предлога у смислу члана 445. став 1. ЗКП, у завршној речи предложио да се окривљени огласи кривим за кривично дело које му се оптужним предлогом ставља на терет.

С тога, у ситуацији када се по кривичној пријави оштећеног, поднетој у року предвиђеном за приватну тужбу, спроведе кривични поступак по оптужном акту јавног тужиоца за кривично дело које се гони по службеној дужности, па суд након одржаног главног претреса на основу утврђеног чињеничног стања оцени да се у радњама окривљеног стичу законска обележја кривичног дела које се гони по приватној тужби, изјава оштећене дата у кривичном поступку да се придружује кривичном гоњењу, по оцени овога суда, сматраће се изјавом за настављање поступка за кривично дело за које се гони по приватној тужби.

Самим тим, другостепени суд је заузимајући став да у конкретном случају нема овлашћеног тужиоца за кривично дело лака телесна повреда из члана 122. став 1. КЗ за које је окривљени оглашен кривим првостепе-

ном пресудом учинио битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 5. ЗКП у корист окривљеног М.М".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 36/12 од 30.05. 2012. године, утврђена на седници Кривичног одељења 18.09.2012. године)

ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ ПОДНЕТОГ ОД СТРАНЕ ОКРИВЉЕНОГ

Окривљени на основу члана 485. став 1. тачка 1. и став 4. ЗКП-а може поднети захтев за заштиту законитости само због повреда тог законика прописаних у члану 74, члану 438. став 1. тачка 1.) и 4) и тач. 7) до 10) и став 2. тачка 1), члану 439. тачка 1) до 3) и члану 441. став 3. и 4. учињених у првостепеном и поступку пред апелационим судом.

Из образложења

Одредбом члана 485 став 1. ЗКП ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године) прописани су разлози за подношење захтева за заштиту законитости од стране лица овлашћених за подношење захтева, (члан 483. став 1. ЗКП), па је између осталих у члану 485. став 1. тачка 1. ЗКП као разлог предвиђена повреда закона.

Одредбом члана 485. став 4. истог законика прописано је да окривљени може поднети захтев за заштиту законитости због набројаних повреда тог законика (члан 74, члан 438. став 1. тачка 1) и 4) и тач. 7) до 10) и став 2. тачка 1), члан 439. тач. 1) до 3) и члан 441. ст. 3. и 4.) учињених у првостепеном и поступку пред апелационим судом.

По ставу Врховног касационог суда овом законском одредбом ограничени су разлози због којих окривљени може поднети захтев за заштиту законитости.

Окривљени у захтеву за заштиту законитости који је поднео преко свог браниоца, на основу члана 483 став 3. ЗКП, као разлог за подношење захтева наводи повреду закона из члана 485. став 1. тачка 1. ЗКП-а ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године) при чему се не позива ни на једну од повреда Законика набројаних у члану 485. став 4. ЗКП-а

("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године), учињених у првостепеном и поступку пред апелационим судом.

У образложењу поднетог захтева за заштиту законитости окривљени преко браниоца истиче да су нижестепени судови дали нејасне, неразумљиве и противречне разлоге за примену члана 142. став 1. тачка 1, 3. и 6. ЗКП-а, на основу кога је окривљеном продужен притвор, из чега се може закључити да по ставу окривљеног, поменута решења о продужењу притвора садрже битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 2. ЗКП-а ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године), односно битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 11. ЗКП-а ("Службени лист СРЈ" број 70/2001 од 28.12.2001. године).

С обзиром на то да је окривљени поднео захтев за заштиту законитости против правноснажних решења због учињених повреда Законика које нису набројане као разлози за подношење захтева у члану 485 став 4. ЗКП-а, ("Службени гласник РС" број 72 од 28.09.2011. године), већ због повреде која не може бити разлог за подношење овог ванредног правног лека од стране окривљеног, то је Врховни касациони суд захтев за заштиту законитости окривљеног оценио недозвољеним.

(Сентенца из решења Врховног касационог суда, Кзз ОК 2/12 од 01.03.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 20.03.2012. године)

СЕНТЕНЦЕ

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

2010.

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 3. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 246. СТАВ 2. КЗ

Када окривљени убере, суши и уситњава листове претходно узгојене биљке психоактивне конопље, то представља производњу опојне дроге марихуане подобне за конзумацију, па се онда и радње окривљеног предузете у смислу члана 246. став 2. КЗ ("Службени гласник РС" број 72 од 3. септембра 2009. године), које укључују узгој – сетву и негу марихуане, могу квалификовати само као кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. КЗ.

Из образложења:

"Под узгојем биљке подразумевају се радње које се односе на сетву и негу биљке у смислу биолошког зрења, до окончања вегетације, па се под узгојем биљке у смислу одредбе члана 246. став 2. КЗ ("Службени гласник РС" број 72 од 3. септембра 2009. године), не могу сматрати даље радње које је предузео окривљени – убирање листова које је затим сушио, уситњавао и тиме добио нови производ подобан за конзумацију – опојну дрогу марихуану коју је конзумирао пушењем приправљених цигарета.

У конкретном случају окривљени је биљке узгајао без овлашћења, али је предузео и додатне радње којима је дошао у фазу производње и добио супстанцу која представља опојну дрогу, те је тиме остварио сва битна обележја бића кривичног дела из члана 246. став 1. КЗ.

Правни став другостепеног суда је погрешан, јер се наведене радње окривљеног не могу третирати као узгој биљака – кривично дело из члана 246. став 2. КЗ па је тако учињена повреда кривичног закона из члана 369. тачка 3. ЗКП."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 130/10 од 23.06.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

КОЛЕКТИВНО КРИВИЧНО ДЕЛО*(Члан 50. Закона о девизном пословању)*

Кривично дело из члана 50. Закона о девизном пословању ("Службени лист СРЈ" број 23 од 27.4.2002. године) није колективно кривично дело, имајући у виду да цитирана одредба не прописује да се извршилац "бави" куповином и продајом ефективног страног новца, које обележје би указивало да се ради о законској конструкцији јединственог кривичног дела.

Из образложења:

"Основано се захтевом за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца Србије указује да је првостепени суд повредио кривични закон у корист окривљених и то одредбу члана 369. тачка 1. ЗКП-а, када је заузимајући погрешан правни став да је кривично дело из члана 50. Закона о девизном пословању ("Службени лист СРЈ" број 23 од 27.4.2002. године) колективно кривично дело, нашао да дела која су окривљенима оптужбом стављена на терет, по закону нису кривична дела, због чега, по оцени Врховног касационог суда, у конкретном случају није ни било места доношењу ослобађајуће пресуде применом члана 355. тачка 1. ЗКП-а.

Неправилан је закључак првостепеног суда да је кривично дело из члана 50. Закона о девизном пословању колективно кривично дело, јер би исто као такво морало бити одређено законом, што овде није случај, имајући у виду да цитирана одредба прописује да ће се онај ко купује од физичких лица и ко продаје тим лицима ефективни страни новац и чекове који гласе на страну валуту који могу бити уновчени у страниој валути без овлашћења Народне банке Југославије, казнити за кривично дело казном затвора од шест месеци до пет година, и не предвиђа да се извршилац предметног кривичног дела "бави" куповином и продајом ефективног страног новца, које обележје би указивало да се ради о наведеној законској конструкцији јединственог кривичног дела.

Поред тога, из исте одредбе произлази да је радња извршења кривичног дела одређена трајним глаголом, што значи да може бити остварена са више појединачних чињења или само једном радњом."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз. 78/10 од 07.04.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 25.06.2010. године)

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА

(Члан 369. тачка 1. у вези члана 149. став 2. Закона о планирању и изградњи Републике Србије)

За постојање кривичног дела из члана 149. став 2. Закона о планирању и изградњи није неопходно да "објекат" буде завршен у смислу члана 2. тачка 22. Закона о планирању и изградњи Републике Србије.

Из образложења:

"Из одредбе члана 149. Закона о планирању и изградњи Републике Србије произлази да је радња извршења кривичног дела одређена трајним а не свршеним обликом глагола градити, јер се каже "ко гради", а не "ко је изградио". Чланом 2. тачка 16. Закона о планирању и изградњи РС је дефинисано да појам "изградња објекта" представља скуп радњи који обухвата: претходне радове, израду техничке документације за изградњу објекта, контролу техничке документације, припремне радове за грађење, грађење објекта и стручни надзор у току грађења објекта, што све указује да објекат не мора бити изграђен у смислу члана 2. тачка 22. Закона о планирању и изградњи Републике Србије, да би постојало ово кривично дело.

Првостепени суд је налазећи да у радњама окривљеног нема објективног обележја кривичног дела, јер објекат који је окривљени започео да гради није завршен, решењем којим је одбио оптужни предлог надлежног јавног тужиоца поднет против окривљеног, због кривичног дела из члана 149. став 2. Закона о планирању и изградњи Републике Србије, повредио кривични закон из члана 369. тачка 1. ЗКП, у корист окривљеног."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз.38/10 од 24.03.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 25.06.2010. године)

КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ОВЛАШЋЕЊА

У ПРИВРЕДИ И КРИВИЧНО ДЕЛО ПРЕВАРА

(члан 238. КЗ и члан 208. КЗ)

Кад је осуђени у својству власника и директора приватног предузећа у намери прибављања противправне имовинске користи за

своје предузеће довео у заблуду директора оштећеног предузећа прикривањем чињенице да на рачуну свог предузећа нема средстава и лажним приказивањем да је у стању да у уговореном року плати робу купљену од оштећеног предузећа и на тај начин га навео да му на штету имовине свог предузећа испоручи робу у вредности од 2.046.809,38 динара, те у том износу прибавио имовинску корист за своје предузеће, извршио је кривично дело злоупотреба овлашћења у привреди из члана 238. став 1. тачка 2. Кривичног законика, а не кривично дело превара из члана 208. став 4. у вези са ставом 1. Кривичног законика.

Из образложења:

"Осуђени је првостепеном пресудом оглашен кривим за кривично дело превара из члана 208. став 4. у вези са ставом 1. Кривичног законика. Првостепена пресуда је у погледу правне оцене дела осуђеног потврђена другостепеном пресудом.

Првостепеном пресудом утврђено је да је осуђени приликом куповине робе од оштећеног предузећа поступао у својству власника и директора приватног предузећа и да је прикривањем чињенице да на рачуну свог предузећа нема средстава и лажним приказивањем да је у стању да плати купљену робу у уговореном року довео у заблуду директора оштећеног предузећа и на тај начин га навео да му на штету свог предузећа испоручи робу у вредности од 2.046.809,38 динара, те у том износу прибавио имовинску корист за своје предузеће.

Код тако утврђених одлучних чињеница из којих произилази да је осуђени критичном приликом поступао у својству одговорног лица у предузећу (које својство има као власник и директор приватног предузећа сходно одредби члана 46. став 2. Кривичног закона Републике Србије важећег у време извршења дела, односно одредби члана 112. став 5. сада важећег Кривичног законика) и да је инкриминисаним радњама, које представљају неистинито приказивање стања и кретања средстава и резултата пословања предузећа и које је било од утицаја на доношење пословне одлуке на штету оштећеног предузећа (да се прода и испоручи роба предузећу осуђеног) осуђени прибавио имовинску корист за своје предузеће у означеном износу, што му је и била намера, по налажењу Врховног касационог суда у радњама осуђеног стоје законска обележја кри-

вичног дела злоупотребе овлашћења у привреди из члана 238. став 1. тачка 2. Кривичног законика, а не кривичног дела преваре из члана 208. став 4. у вези са ставом 1. Кривичног законика.

Стога се по оцени овог суда захтевом браниоца осуђеног за испитивање законитости правноснажне пресуде основано указује да је првостепеном пресудом учињена повреда кривичног закона на штету осуђеног, из члана 369. тачка 4. Законика о кривичном поступку, кад су радње за које је оглашен кривим правно квалификоване као кривично дело превара из члана 208. став 4. у вези са ставом 1. Кривичног законика и да је иста повреда закона учињена другостепеном пресудом којом је у погледу правне оцене дела осуђеног потврђена првостепена пресуда, при том инсистирајући у захтеву на чињеницама и околностима које управо разликују наведена кривична дела, а које се тичу својства извршиоца и лица коме се прибавља имовинска корист јер су то код кривичног дела преваре физичка лица, а код кривичног дела злоупотребе овлашћења у привреди одговорно лице у правном лицу као извршилац, док се имовинска корист прибавља правном лицу".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзп. 197/10 од 16.03.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 25.06.2010. године)

СВЕСТ О ПРОТИВПРАВНОСТИ ДЕЛА

Свест о противправности дела као самостални елемент кривице не мора се утврђивати у сваком конкретном случају већ се утврђује само постојање основа који ту свест искључују (неотклоњива правна заблуда – члан 29. став 1. КЗ).

Из образложења:

"Браниоци осуђеног указују да је у редовном кривичном поступку утврђено да је осуђени сарађивао са УБПОК-ом, што, према ставу захтева за испитивање законитости правноснажне пресуде, упућује на закључак, да код осуђеног није постојала свест о противправности предузетих радњи, па самим тим ни кривица за предметно дело, које је извршио у заблу-

ди да врши друштвено-корисну делатност проналазећи мрежу трговаца и препродаваца опојних дрога.

По налажењу овог суда, првостепени и другостепени суд су о кривици као субјективном односу осуђеног према делу и свим њеним компонентама, дали разлоге и нашли да је осуђени био урачунљив, да је умишљајно поступао и да присуство свести код осуђеног о противправности дела у редовном кривичном поступку није доведено у питање и да није био у заблуди, нити пак браниоци осуђеног истичу околности које би указивале да осуђени није био дужан нити је могао бити свестан да је његово дело забрањено.

Што се тиче свести о противправности дела, она је самостални елемент кривице који се претпоставља, па се њено постојање не мора утврђивати у сваком конкретном случају, већ се утврђује само постојање основа који ту свест искључују, што је у редовном поступку учињено утврђењем да нема заблуде. При томе треба истаћи да, а насупрот наводи-ма захтева бранилаца осуђеног који износе тврдњу да код осуђеног није било умишљаја, па самим тим ни свести о противправности кривичног дела, да свест о противправности нема значаја за утврђивање умишљаја, или нехата, с`обзиром на то да она представља знање учиниоца да чини нешто забрањено и разликује се од интелектуалног дела умишљаја које се састоји у свести о битним обележјима бића кривичног дела.."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзп 2/10 од 25.02.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

КРИВИЧНО ДЕЛО ПОВРЕДА ГРОБА

(члан 241. КЗ РС у вези члана 24. ОКЗ)

Само по себи, издавање потврде о додели новог гробног места није радња помагања у извршењу кривичног дела повреде гроба (члан 241. КЗ РС у вези члана 24. ОКЗ) јер се не односи на постојеће место где је сахрањено неко лице, већ само даје могућност за коришћење новог гробног места.

Из образложења:

"Радња кривичног дела повреда гроба из члана 241. КЗ РС састоји се у неовлашћеном прекопавању разрушењу, оштећењу или грубој повреди гроба или другог места у коме се умрли сахрањује и представља повреду или оштећење постојећег гробног места, односно места где је сахрањено неко лице. Додела новог гробног места (окривљени Ц је окривљеном Ј издао потврде о чињеници да је покојник сахрањен на постојећем гробљу и да је додељена нова гробна парцела) ради упокоја покојника, не може се доводити у везу са законским бићем кривичног дела повреде гроба, односно помагањем у радњи извршења тог дела, јер се не односи на постојеће гробно место већ на давање могућности за коришћење новог гробног места.

Како у радњама окривљеног Ц нису садржана законска обележја кривичног дела за које је оптужен и оглашен кривим правноснажном пресудом, то је Врховни касациони суд уважио као основан захтев за заштиту законитости о учињеној повреди кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП и окривљеног ослободио од оптужбе на основу члана 355. тачка 1. ЗКП".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 31/10 од 24.03.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369.**ТАЧКА 3. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 246. СТАВ 2. КЗ**

Када окривљени убере, суши и уситњава листове претходно узгојене биљке психоактивне конопље, то представља производњу опојне дроге марихуане подобне за конзумацију, па се онда и радње окривљеног предузете у смислу члана 246. став 2. КЗ ("Службени гласник РС" број 72 од 3. септембра 2009. године), које укључују узгој – сетву и негу марихуане, могу квалификовати само као кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. КЗ.

Из образложења:

"Под узгојем биљке подразумевају се радње које се односе на сетву и негу биљке у смислу биолошког зрења, до окончања вегетације, па

се под узгојем биљке у смислу одредбе члана 246. став 2. КЗ ("Службени гласник РС" број 72 од 3. септембра 2009. године), не могу сматрати даље радње које је предузео окривљени – убирање листова које је затим сушио, уситњавао и тиме добио нови производ подобан за конзумацију – опојну дрогу марихуану коју је конзумирао пушењем приправљених цигарета.

У конкретном случају окривљени је биљке узгајао без овлашћења, али је предузео и додатне радње којима је дошао у фазу производње и добио супстанцу која представља опојну дрогу, те је тиме остварио сва битна обележја бића кривичног дела из члана 246. став 1.

Правни став другостепеног суда је погрешан, јер се наведене радње окривљеног не могу третирати као узгој биљака – кривично дело из члана 246. став 2. КЗ па је тако учињена повреда кривичног закона из члана 369. тачка 3. ЗКП."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 130/10 од 23.06.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ ЧЛАНА 246. СТАВ 2. КЗ

("Службени гласник РС" број 72 од 03.09.2009. године)

Неовлашћено узгајање мака или психоактивне конопље или других биљака из којих се добија опојна дрога је самостално кривично дело из члана 246. став 2. Кривичног законика ("Службени гласник РС" број 72 од 3. септембра 2009. године) што значи привилеговано санкционисање самог узгоја биљака, које се под одређеним условима могу узгајати овлашћено.

Из образложења:

"Радња извршења кривичног дела из члана 246. став 2. КЗ ("Службени гласник РС" број 72 од 3. септембра 2009. године) – неовлашћено узгајање мака или психоактивне конопље или друге биљке из којих се добија опојна дрога предвиђена је као самостално кривично дело и та радња је до ступања на снагу Закона о изменама и допунама КЗ 11. септембра 2009. године суштински потпадала под став 1. члана 246. КЗ, а интенција законодавца јесте да се привилеговано санкционише сам узгој биљака ко-

је се иначе уз овлашћење, односно одобрење надлежног органа под законом прописаним условима могу узгајати и које саме по себи без додатних радњи нису подобне за конзумацију."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 130/10 од 23.06.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369.

ТАЧКА 3. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 61. СТАВ 2. КЗ

Радње кривичних дела недавање издржавања из члана 195. став 1. КЗ могу чинити једно продужено кривично дело само ако су учињена према истом лицу, у смислу члана 61. став 2. КЗ јер је заштитни објект тог дела лице у чију корист је установљена обавеза давања издржавања.

Из образложења:

"Заштитни објект кривичног дела из члана 195. став 1. КЗ је лице у чију је корист установљена обавеза давања издржавања, а у конкретном случају то је четворо деце окривљеног.

Како је одредбом члана 61. став 2. КЗ прописано да кривична дела управљена против личности могу чинити једно продужено кривично дело само ако су учињена према истом лицу, што овде није случај то није било места примени одредбе члана 61. КЗ.

Правно квалификујући радње окривљеног као продужено кривично дело недавање издржавања из члана 195. став 1. у вези члана 61. КЗ уместо као четири кривична дела из члана 195. став 1. КЗ првостепени суд је погрешно применио кривични закон и тиме учинио повреду из члана 369. тачка 3. ЗКП у вези члана 61. став 2. КЗ, а исту повреду учинио је и другостепени суд када је првостепену пресуду потврдио."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 129/10 од 23.06.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 13.09.2010. године)

2011.

**ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 4.
ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ
У ВЕЗИ ЧЛАНА 50. СТАВ 3. ТАЧКА 5. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА**

Када је за кривично дело прописана казна затвора до четири године, без назначења најмање мере тада се на основу члана 57. став 1. тачка 6. Кривичног законика (члан 57. став 1. тачка 7. КЗ "Службени гласник РС" број 72 од 3.9.2009. године) казна може ублажити у смислу члана 50. став 3. тачка 5. Кривичног законика на новчану казну од најмање 100.000,00 динара.

Из образложења:

"Основано се у захтеву Републичког јавног тужиоца указује да је другостепени суд учинио повреду закона у корист осуђеног из члана 369. тачка 4. ЗКП у вези члана 50. став 3. тачка 5. КЗ, када је преиначио првостепену пресуду у погледу изречене кривичне санкције и окривљеног осудио на новчану казну у износу од 60.000,00 динара.

Одредбом члана 50. став 3. тачка 5. Кривичног законика, прописано је да се новчана казна као главна казна изриче у износу од најмање 100.000,00 динара за кривична дела за која се може изрећи казна затвора до три године, а у конкретној ситуацији за предметно кривично дело прописана је казна затвора до четири године.

Према томе, када је за кривично дело прописана казна затвора до четири године, без назначења најмање мере тада се на основу члана 57. став 1. тачка 6. (члан 57. став 1. тачка 7. новог КЗ) казна може ублажити на новчану казну у смислу члана 50. став 3. тачка 5. КЗ од најмање 100.000,00 динара.

Стога се основано у захтеву за заштиту законитости истиче да је другостепени суд својом одлуком о изрицању новчане казне у износу од 60.000,00 динара повредио одредбу члана 50. став 3. тачка 5. Кривичног законика и прекорачио овлашћења која сходно том пропису има приликом изрицања новчане казне и тиме у корист осуђеног учинио повреду Кривичног закона из члана 369. тачка 4. ЗКП."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 162/10 од 15.09.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 08.02.2011. године)

**ПРЕДМЕТ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДОЗВОЉЕНА
ПРОИЗВОДЊА, ДРЖАЊЕ, НОШЕЊЕ И ПРОМЕТ ОРУЖЈА
И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА ИЗ ЧЛАНА 348. СТАВ 1.
КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА**

("Службени гласник РС", број 72 од 03. септембра 2009. године)

Предмет кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 1. Кривичног законика није одређен радњом тог кривичног дела, у смислу да је то само оружје које је неовлашћено набављено, израђено, продато или држано, већ је предмет тог кривичног дела ватрено оружје, његови делови, муниција и експлозивне материје, уопште.

Из образложења:

"Пресудом апелационог суда преиначена је првостепена пресуда (којом је окривљени оглашен кривим за кривично дело из члана 348. став 1. Кривичног законика – "Службени гласник РС", број 85 од 06. октобра 2005. године) и на основу члана 355. тачка 1. ЗКП и члана 154. Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку, другостепени суд ослободио је окривљеног од оптужбе да је учинио кривично дело из члана 348. став 1. Кривичног законика ("Службени гласник РС", број 72 од 03. септембра 2009. године).

Републички јавни тужилац подигао је захтев за заштиту законитости против правноснажне пресуде апелационог суда због повреде кривичног закона из члана 369. тачка 1. Законика о кривичном поступку у вези одредбе члана 348. Кривичног законика, с`предлогом да Врховни касациони суд уважи захтев и утврди да је наведеном пресудом повређен кривични закон у корист окривљеног.

Предмет оцене законитости у конкретном случају, по оцени Врховног касационог суда је питање да ли је повређен кривични закон правним схватањем другостепеног суда из наведене правноснажне пресуде "да је само радња кривичног дела ношење оног оружја које се неовлашћено израђује, продаје, набавља, врши размена или држи, а како је окривљени за набављање и држање предметног пиштоља имао одобрење надлежних органа, то ношење предметног пиштоља више не представља радњу кривичног дела из члана 348. КЗ, већ евентуално прекршај".

Према законском називу и опису кривичног дела недозвољено држање оружја и експлозивних материја из члана 348. Кривичног законика који је важио у време извршења кривичног дела ("Службени гласник РС", број 85 од 06. октобра 2005. године), предмет дела је ватрено оружје, муниција и експлозивне материје уопште, за које се под одређеним условима грађанима може дозволити да га набаве, држе и слично, уз одговарајућу дозволу надлежног органа.

Изменама Кривичног законика ("Службени гласник РС", број 72 од 03. септембра 2009. године) промењен је назив кривичног дела који је сада означен као недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја, а радња предметног кривичног дела из става 1. измењена је утолико што је изостављено неовлашћено ношење оружја и муниције, па је сада као посебан облик кривичног дела из члана 348. КЗ, у ставу 4. предвиђено неовлашћено ношење предмета дела из става 1. и 2. тог члана.

Предмети дела из става 1. члана 348. КЗ допуњени су поменути изменама Кривичног законика, утолико што је поред ватреног оружја додато и делови тог оружја, а остала је муниција и експлозивне материје па је Врховни касациони суд оценио да предмети дела из става 1. члана 348. КЗ у својој суштини овим изменама закона нису промењени.

Предмет кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 1. Кривичног законика није одређен радњом тог кривичног дела, у смислу да је то само оружје које је неовлашћено набављено, израђено, продато или држано, већ је предмет тог кривичног дела ватрено оружје, његови делови, муниција и експлозивне материје, уопште.

С`обзиром на наведено, Врховни касациони суд налази да је другостепени суд у свом закључивању пошао од погрешног правног става везано за предмет дела из става 1. члана 348. КЗ, када је нашао да је то само оно оружје које је неовлашћено израђено, држано или продато. Код чињенице да је радња дела из става 4. предвиђена као – ко неовлашћено носи предмет дела из става 1. и 2, јасно произилази да се ради о ношењу ватреног оружја, муниције или експлозивних материја уопште, без потребне дозволе за ношење, тако да је погрешан став другостепеног суда да ношење оружја за које лице поседује дозволу за држање није кривично дело,

већ евентуално прекршај, па је самим тим погрешно на основу члана 5. став 2. КЗ примењен измењени члан 348. КЗ, као блажи, јер за ову радњу он то није.

С тога је Врховни касациони суд уважио захтев Републичког јавног тужиоца и утврдио повреду одредбе члана 369. тачка 1. ЗКП у корист окривљеног, која је учињена тако што је апелациони суд донео пресуду којом је окривљеног ослободио од оптужбе на основу члана 355. тачка 1. ЗКП."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 194/10 од 22.12.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 29.03.2011. године)

**РАДЊА КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДОЗВОЉЕНА
ПРОИЗВОДЊА, ДРЖАЊЕ, НОШЕЊЕ И ПРОМЕТ ОРУЖЈА
И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА ИЗ ЧЛАНА 348. СТАВ 4.
КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА**

("Службени гласник РС", број 72 од 03. септембра 2009. године)

За постојање кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. Кривичног законика потребно је да лице неовлашћено носи оружје, дакле без дозволе за ношење предвиђене Законом о оружју и муницији, па околност да лице поседује дозволу за набављање или држање тог оружја, не искључује постојање кривичног дела из става 4. члана 348. КЗ.

Из образложења:

"Врховни касациони суд налази да је другостепени, апелациони суд, у својој пресуди дао погрешну оцену предмета кривичног дела из става 4. у вези става 1. и 2. члана 348. КЗ и при томе занемарио радњу извршења тог дела – неовлашћено ношење оружја, што је све довело до повреде кривичног закона у корист окривљеног, јер је другостепени суд погрешно закључио да ношење оружја за личну безбедност за које лице поседује дозволу за држање оружја, али без прописане дозволе за ношење тог оружја, није више предвиђено као кривично дело.

Наиме, правно схватање другостепеног суда јесте да је окривљени за набављање и држање предметног пиштоља имао одобрење надлежног органа, па ношење тог пиштоља више не представља радњу кривичног дела из члана 348. КЗ, већ евентуално прекршај.

Врховни касациони суд указује да су одредбама чл. 35. и 36. Закона о оружју и муницији предвиђени и санкционисани могући прекршаји у вези са ношењем оружја али се они не односе на ватрено оружје које је предмет поступка, већ на хладно, ловачко, спортско, трофејно оружје и тд (члан 35. став 1. тачка 1, 4. и 5. ЗООМ-а), односно кад лице носи оружје и муницију ван објекта, подручја или правца кретања транспорта који обезбеђује (члан 36. став 1. тачка 7. ЗООМ-а).

Одредбом члана 5. став 3. ЗООМ предвиђено је да је забрањено ношење оружја за личну безбедност (пиштољ који је предмет кривичног дела у конкретном случају), без дозволе за ношење, а чланом 11а и 11б истог Закона прописани су услови и поступак за добијање дозволе за ношење оружја за личну безбедност, па супротним поступањем наведеним одредбама ЗООМ-а, остварују се законска обележја кривичног дела из члана 348. став 4. КЗ.

За постојање кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. Кривичног законика потребно је да лице неовлашћено носи оружје, дакле без дозволе за ношење предвиђене Законом о оружју и муницији, па околност да лице поседује дозволу за набављање или држање тог оружја, не искључује постојање кривичног дела из става 4. члана 348. КЗ, већ та околност може бити од значаја само за одлуку о казни.

Наиме, предвиђеност у закону овог облика кривичног дела као посебног (у ставу 4. члана 348. КЗ) са запређеном казном од две до дванаест година, учињено је управо због веће друштвене опасности коју представља ношење оружја, у односу на опасност коју има држање оружја.

Супротним тумачењем наведене законске одредбе апелациони суд је повредио одредбу члана 369. тачка 1. Законика о кривичном поступку доношењем пресуде којом је окривљеног ослободио од оптужбе, јер је нашао да радња која се њему ставља на терет више није кривично дело, па је Врховни касациони суд уважио захтев за заштиту законитости Републич-

ког јавног тужиоца и утврдио повреду закона у корист окривљеног у смислу члана 425. став 2. ЗКП.

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 194/10 од 22.12.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 29.03.2011. године)

**ЗАКОНСКА ПРЕТПОСТАВКА О ПОРЕКЛУ ИМОВИНЕ
КОЈА СЕ ПРИВРЕМЕНО ОДУЗИМА**

*(Члан 21. Закона о одузимању имовине проистекле
из кривичног дела)*

Претпоставка о криминалном пореклу имовине која је предмет одузимања проистиче из чињенице да се против окривљеног води поступак због кривичног дела из члана 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, а коју претпоставку окривљени може да побија, при чему је без значаја околност када је имовина стечена.

Из образложења:

"Првостепени суд је учинио повреду закона у корист окривљеног, конкретно одредбе члана 21. у вези са чланом 3. тачка 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела ("Службени гласник РС" број 97/08) – у даљем тексту Закона, заузимањем погрешног правног става о утицају појединих околности конкретног кривичног дела на закључивање о постојању основане сумње да имовина окривљеног проистиче из кривичног дела, односно узимањем за релевантну околност у свом решењу, да је имовина окривљеног стечена пре периода означеног у оптужном акту као време извршења кривичног дела за које тече поступак, па стога не може бити предмет привременог одузимања.

Другостепени суд прихватио је као правилне оцене и ставове из првостепеног решења, па је и овим решењем повређен закон у корист окривљеног (напред поменуте одредбе Закона).

Наиме, према одредби члана 21. Закона, захтев јавног тужиоца за привремено одузимање имовине садржи између осталог околности из којих произилази основана сумња да имовина проистиче из кривичног дела.

Одредбом члана 3. тачка 2. истог закона прописано је шта се сматра имовином проистеклом из кривичног дела, односно да је то имовина окривљеног, сведока сарадника или оставиоца која је у очигледној несразмери са његовим законитим приходима. Окривљеним се у смислу члана 3. тачка 3. истог закона сматра осумњичени, лице против кога је кривични поступак покренут (или осуђени) за кривично дело из члана 2. истог закона.

Дакле, криминално порекло наведене имовине јесте законска претпоставка коју окривљени може да побија и да доказује да је имовину законито стекао, па је стога без значаја околност да ли је стечена у време или пре извршења кривичног дела за које тече кривични поступак.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је уважио захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца и утврдио да је првостепеним и другостепеним решењем учињена повреда одредаба члана 21. у вези са чланом 3. тачка 2. поменутог закона и да је тиме повређен закон у корист окривљеног не дирајући у правноснажне одлуке против којих је захтев подигнут (члан 425. став 1. и 2 ЗКП).

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 12/11 од 23.03.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

ПОСТУПАК ПРИВРЕМЕНОГ ОДУЗИМАЊА ИМОВИНЕ ПРОИСТЕКЛЕ ИЗ КРИВИЧНОГ ДЕЛА

**(Члан 21. Закона о одузимању имовине проистекле
из кривичног дела)**

У поступку привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела доказује се постојање основане сумње да је вредност имовине која је предмет захтева у очигледној несразмери са законитим приходима окривљеног и постојање опасности да би њено касније одузимање било отежано или онемогућено.

Из образложења:

"Првостепени суд је одбио као неоснован захтев јавног тужиоца за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела и као раз-

логе навео да јавни тужилац није изнео доказе који указују на постојање основане сумње да имовина окривљеног, на коју се односи захтев, проистиче из кривичног дела које је окривљеном стављено на терет у кривичном поступку који је у току.

По налажењу Врховног касационог суда погрешан је став првостепеног суда када оцену о доказаности околности из којих произилази основана сумња да имовина окривљеног проистиче из кривичног дела, везује за конкретно кривично дело, односно за временски период који је у оптужном акту означен као време извршења тог дела и следствено томе као релевантно узима околност да је предметна имовина окривљеног у целини или већим делом стечена пре означеног периода.

У одредби члана 21. став 1. и 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела ("Службени гласник РС" број 97/08) – у даљем тексту Закона, прописан је поступак за подношење захтева и одлучивање о захтеву јавног тужиоца за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела, а у члану 3. тачка 2. шта се сматра имовином проистеклом из кривичног дела.

Описаним поступањем првостепеног суда, а што је својом одлуком потврдио другостепени суд учињена је повреда члана 21. Закона у вези са одредбом члана 3. тачка 2. истог закона и то у корист окривљеног, јер у поступку за привремено одузимање имовине, а поводом кривичног поступка против окривљеног лица због кривичног дела из члана 2. Закона, чињенице које јавни тужилац доказује јесу постојање основане сумње о очигледној несразмери између законитих прихода окривљеног и имовине која је предмет захтева као и постојање опасности да би касније одузимање те имовине било отежано или онемогућено.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је уважио у том делу захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца и утврдио да је првостепеним и другостепеним решењем повређен закон у корист окривљеног и то одредбе члана 21. у вези са чланом 3. тачка 2. поменутог закона не дирајући у правноснажне одлуке (члан 425. ст. 1. и 2. ЗКП).

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 12/11 од 23.03.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

**КРИВИЧНО ДЕЛО ПОСРЕДОВАЊЕ У ВРШЕЊУ
ПРОСТИТУЦИЈЕ ИЗ ЧЛАНА 184. КЗ**

Када окривљени посредује у вршењу проституције два лица, у истом временском периоду, на исти начин и користећи исте прилике, тада чини једно кривично дело из члана 184. КЗ.

Из образложења:

"Тачно је да је генерално заштитни објекат код кривичног дела посредовање у вршењу проституције из члана 184. КЗ, полна слобода, пошто се ово кривично дело налази у групи кривичних дела против полне слободе. Међутим, ово кривично дело је специфично у односу на остала кривична дела из те групе. Наиме, друштвена вредност која се штити овим кривичним делом је јавни морал и осуда проституције као неприхватљиве друштвене појаве, па је у том смислу правно ирелевантно за квалификацију дела за колико лица је посредовано у вршењу проституције, тако да су окривљени, посредовањем у вршењу проституције два лица, у истом временском периоду, на исти начин и користећи исте прилике, извршили по једно кривично дело из члана 184. КЗ, како су то правилно оценили првостепени и другостепени суд".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 22/11 од 13.04.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

2012.

**КРИВИЧНО ДЕЛО НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ
НА СПОРТСКОЈ ПРИРЕДБИ ИЛИ ЈАВНОМ СКУПУ**

(Члан 344-а. Кривичног законика)

Извршилац кривичног дела насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу из члана 344-а. став 1. Кривичног законика учињеног на начин – физичким нападом или физичким обрачунавањем, може бити свако ко на спортској приредби према било ком присутном лицу, односно учеснику те приредбе, предузме описа-

ну радњу извршења, без обзира у ком својству присуствује спортској приредби.

Из образложења:

"Првостепеном пресудом оглашени су кривим двојица окривљених због извршења кривичног дела насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу из члана 344-а. став 1. КЗ, јер су се као учесници спортске приредбе у својству тренера рукометних екипа физички обрачунавали за време трајања спортске приредбе.

Пресудом Апелационог суда уважене су жалбе бранилаца окривљених, преиначена првостепена пресуда и окривљени на основу одредбе члана 355. тачка 1. Законика о кривичном поступку ослобођени од оптужбе за наведено кривично дело.

Против пресуде Апелационог суда Републички јавни тужилац подигао је Захтев за заштиту законитости због повреде кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП у вези са чланом 344-а. КЗ.

Одредбом члана 344-а. став 1. КЗ ("Службени гласник РС" бр. 111 од 29. децембра 2009. године) прописано је више алтернативних начина извршења овог кривичног дела, без ограничења круга лица која могу бити извршиоци прописаних радњи, под условом да су присутни на спортској приредби. Први од законом прописаних алтернативних начина извршења овог кривичног дела, као извршиоца означава оног "ко физички нападне или се физички обрачунава са учесницима спортске приредбе или јавног скупа", а управо за тај начин извршења предметног кривичног дела окривљени су оглашени кривим првостепеном пресудом.

Погрешан је став Апелационог суда изнет у пресуди чија се законитост оспорава да играчи, тренери и судије као учесници спортске приредбе не могу бити ни активни ни пасивни субјект овог кривичног дела, јер из законског описа бића кривичног дела из члана 344-а. став 1. КЗ произилази да се и они сматрају лицима присутним на спортској приредби.

При томе примена кривичног закона у погледу оцене ко може бити извршилац предметног кривичног дела, а затим и да ли постоји ово кривично дело није искључена тиме што су нека од лица присутних на спортској приредби претходно кажњена за дисциплински прекршај прописан одговарајућим правним актима Спортског савеза.

Европски споразум о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама ("Службени лист СФРЈ"- Међународни уговори број 9/90) на који се суд у својој одлуци позива, представља правни оквир којим се обавезују државе потписнице да у оквиру својих уставних одредби предузму одговарајуће мере за спровођење одредби споразума, с тим што се наведени споразум односи само на један сегмент насиља и недоличног понашања на спортским приредбама – насиље гледалаца. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама ("Службени гласник РС" број 67/2003, 101/2005, 90/2007, 72/2009 и 111/2009) утврђује мере за спречавање насиља и недоличног понашања свих лица присутних на спортској приредби, дакле шире поставља круг лица на која се односи, што овај закон не чини супротним одредбама Европског споразума.

Дакле, одредбе Европског споразума о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, као и одредбе Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама не искључују примену одредбе члана 344-а. КЗ на сва лица присутна на спортској приредби која изврше било коју од алтернативно прописаних радњи извршења предметног кривичног дела, због чега је неприхватљив став другостепеног суда који из круга лица која могу бити извршиоци овог кривичног дела, искључује сва друга лица присутна на спортској приредби осим гледалаца.

С тога је Врховни касациони суд утврдио да је другостепеном пресудом учињена повреда кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП у вези члана 344-а. став 1. КЗ у корист окривљених, па је доношењем деклараторне пресуде, само утврдио повреду закона у корист окривљених, не дирајући у правноснажну судску одлуку против које је захтев за заштиту законитости подигнут".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 24/12 од 11. априла 2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

**ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369.
ТАЧКА 1. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 194. И 112. ТАЧКА 28. КЗ**

Унук окривљеног сматра се чланом породице и ужива кривичноправну заштиту из члана 194. КЗ.

Из образложења

Заштитни објекат код кривичног дела насиље у породици из члана 194. КЗ је члан породице, а одредбом члана 112. тачка 28. КЗ, прописано је која се лица сматрају чланом породице.

Тачно је да у овој одредби унук, као потомак у другом степену сродства у правој линији, није изричито наведен као члан породице, међутим, та одредба се мора шире тумачити. Наиме, како се према одредби члана 112. тачка 28. КЗ, члановима породице, између осталих, сматрају супружници, њихова деца и преци супружника у правој линији крвног сродства, онда је логично да су и њихова деца (деца супружника), чланови породице предака супружника. Дакле, када је кривичноправна заштита дата деди, као члану породице, сроднику у правој линији крвног сродства, онда кривичноправну заштиту мора уживати и његов унук, такође сродник у правој линији сродства. Ово тим пре, што је у конкретном случају унук, после смрти своје мајке, а ћерке окривљеног, остао да живи у заједничком породичном домаћинству са дедом, односно окривљеним.

Према томе, погрешно закључујући да унук, мал. оштећени Д.Ц. као члан породице, није заштитни објекат предметног кривичног дела и да у радњама окривљеног нема дела за које је оптужен, јер радња извршења није предузета према члану породице, првостепени суд је доношењем ослобађајуће пресуде из тих разлога, повредио одредбу члана 369. тачка 1. ЗКП у вези члана 194. став 3. у вези става 1. КЗ у вези члана 112. тачка 28. КЗ, а исту повреду кривичног закона учинио је и другостепени суд који је првостепену пресуду потврдио, прихватајући напред изнети став првостепеног суда.

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 52/12 од 27.06.2012. године, утврђена на седници Кривичног одељења 18.09.2012. године)

**ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА
ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 1. ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ
ПОСТУПКУ**

Постојање кривичног дела није искључено тиме што је окривљени провоцира да изврши радњу конкретног кривичног дела, јер то није један од основа прописаних кривичним законом који искључују противправност или кривицу.

Из образложења:

"Првостепени суд је окривљеног на основу члана 355. тачка 1. ЗКП ослободио од оптужбе за кривично дело из члана 50. Закона о девизном пословању, налазећи да дело за које је окривљени оптужен, по закону није кривично дело.

Дајући разлоге за такав став првостепени суд у образложењу пресуде наводи "у конкретном случају, извршење трансакције понуђено је од стране контролора НБС, из чега следи даљи закључак да је куповина девиза коју је извршио окривљени испровоцирана од стране поменутог контролора, чија радња, по оцени суда, не може представљати предмет кривично-правне заштите и санкционисања у смислу напред поменуте одредбе".... односно да "контролори НБС нису овлашћени да у смислу члана 30. Закона о девизном пословању врше продају девиза, нити да сами врше кривична дела провоцирајући грађане да врше кривична дела" те да у радњама које се стављају на терет окривљеном нема елемената кривичног дела из члана 50. Закона о девизном пословању.

Овакав став првостепеног суда, а који је прихваћен и од стране другостепеног суда основано побија у захтеву за заштиту законитости Републички јавни тужилац који је истакао да су првостепени и другостепени суд у својим пресудама учинили повреду кривичног закона из члана 369. став 1. тачка 1. ЗКП у корист окривљеног.

По налажењу Врховног касационог суда из чињеничног описа радњи окривљеног датих у оптужном акту, произилазе сва битна обележја кривичног дела из члана 50. Закона о девизном пословању а које је окривљеном стављено на терет. Наиме, без значаја је за свршену радњу наведеног кривичног дела чињеница да ли је до извршења дела дошло тако

што је окривљеном пришао контролор НБС и овде сведок са циљем да "испровоцира" купопродају девиза, која трансакција је извршена тиме што је окривљени прихватио куповину 100 еура за динарску противвредност у износу од 8.250,00 динара, или је у питању било које друго физичко лице које нуди девизе на продају.

Ова чињеница значи да је окривљени очигледно куповао девизе, па како за исто није имао овлашћење НБС, односно поступао је супротно одредби члана 30. Закона о девизном пословању, то се у конкретној ситуацији у радњама окривљеног стичу сва законска обележја кривичног дела из члана 50. Закона о девизном пословању.

"Провоцирање" окривљеног да изврши радњу кривичног дела не искључује постојање кривичног дела, јер не постоји неки од основа прописаних кривичним законом који искључују противправност или кривицу. При том се евентуално код доношења првостепене и другостепене пресуде могло поставити питање дозвољености или недозвољености наведеног доказа – у смислу коришћења исказа контролора НБС, односно да ли је тај доказ у складу са одредбама ЗКП и да ли се на том доказу може засновати пресуда, а на шта се у поднетом захтеву не указује, па у смислу одредбе члана 423. став 1. ЗКП исто и није предмет испитивања у овом поступку.

С тога је првостепени суд ослобађајући окривљеног сходно члану 355. тачка 1. ЗКП од оптужбе учинио повреду кривичног закона из члана 369. став 1. тачка 1. ЗКП, по питању да ли је дело за које се окривљени го-ни кривично дело, а та повреда није отклоњена одлуком другостепеног суда, који је у потпуности прихватио став првостепеног суда, па је захтев за заштиту законитости јавног тужиоца уважен и утврђена повреда кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП учињена у корист окривљеног у обе правноснажне пресуде".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 66/11 од 13. октобра 2011. године утврђена на седници Кривичног одељења 20.03.2012. године)

**ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА
ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 1. ЗКП
У ВЕЗИ СА ЧЛАНОМ 296. СТАВ 1. КЗ**

Околност да је јавни тужилац одустао од кривичног гоњења окривљеног за кривично дело угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. став 3. у вези са ставом 1. КЗ, не искључује постојање кривичног дела непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. КЗ.

Из образложења:

"Другостепени суд је окривљеног применом члана 355. тачка 1. ЗКП, ослободио од оптужбе за кривично дело непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. став 1. КЗ, са образложењем да у радњама окривљеног, за које је оптужен и првостепеном пресудом оглашен кривим, не стоје обележја кривичног дела у питању јер је јавни тужилац одустао од кривичног гоњења окривљеног за кривично дело угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. став 3. у вези са ставом 1. КЗ, поводом истог догађаја, што по мишљењу другостепеног суда значи да формалноправно саобраћајне незгоде није ни било, те да без постојања кривичног дела угрожавања јавног саобраћаја и претходно утврђене кривичне одговорности окривљеног за то дело нема ни кривичног дела непружања помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. КЗ, пошто између тих кривичних дела мора да постоји објективна и субјективна повезаност.

Међутим, основано Републички јавни тужилац у захтеву за заштити законитости истиче да је погрешан правни закључак другостепеног суда да дело за које је окривљени оптужен по закону није кривично дело и неприхватљива правна аргументација за исти изнети у другостепеној пресуди и да је другостепени суд, доносећи ослобађајућу пресуду сходно том закључку, учинио повреду кривичног закона из члана 369. тачка 1. ЗКП у вези са чланом 296. став 1. КЗ, у корист окривљеног.

Према законском опису бића кривичног дела непружања помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. КЗ, ово кривично дело, у основном облику из става 1., чини возач моторног возила или другог превозног средства који остави без помоћи лице које је тим превозним средством повређено или чију је повреду тим средством проузроковао.

Оптужбом је окривљеном стављено на терет да је дана 27.04.2008. године, на означеном месту које је раскрсница улица, као возач путничког моторног возила напустио место догађаја (саобраћајне незгоде) и тако оставио без помоћи оштећеног који је претходно тим превозним средством повређен односно приликом контакта телом са возилом окривљеног задобио лаке телесне повреде у виду нагњечно-раздерне ране у теменом делу главе. Дакле, опис дела за које је окривљени оптужен и оглашен кривим првостепеном пресудом, и по оцени Врховног касационог суда, садржи радњу извршења остављања без помоћи лица које је повређено у саобраћајној незгоди, и то непосредно превозним средством – моторним возилом којим је управљао окривљени и такође садржи опис одговарајућег субјективног односа окривљеног према делу, што значи да садржи сва битна обележја кривичног дела из члана 296. став 1. КЗ.

Насупрот правном схватању другостепеног суда, а како се с правом наводи у захтеву за заштиту законитости, за постојање кривичног дела из члана 296. КЗ није од значаја да ли је пропустом у смислу непридржавања саобраћајних прописа неког од учесника у саобраћајној незгоди, и којег, угрожен јавни саобраћај и проузрокована саобраћајна незгода, која по слову закона постоји када је у незгоди на путу у којој је учествовало најмање једно возило у покрету, једно или више лица погинуло или повређено или је изазвана материјална штета (члан 10. тачка 58. Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, важећег у време предметног догађаја; истоветна одредба члана 7. тачка 82. сада важећег Закона о безбедности саобраћаја на путевима). Смисао инкриминације из члана 296. КЗ је безусловно и благовремено пружање помоћи лицу повређеном у специфичној животној ситуацији – саобраћајној незгоди, којем је помоћ потребна, да би се отклониле или умањиле последице повређивања, а сходно томе и да се успостави првенствена обавеза на пружање ове помоћи и кривична одговорност за непоступање по тој обавези лица чијим је управо превозним средством повређено друго лице или је тим средством посредно проузроковано повређивање неког лица на други начин.

Према томе, по оцени Врховног касационог суда, околност да је јавни тужилац одустао од кривичног гоњења окривљеног за кривично дело угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. став 3. у вези са ставом 1.

КЗ, не искључује постојање кривичног дела непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди из члана 296. КЗ".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 66/2012 од 05.09.2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 27.11.2012. године)

РАДЊА КРИВИЧНОГ ДЕЛА ПРЕВАРА ИЗ ЧЛАНА 208. СТАВ 1. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

Радња кривичног дела превара из члана 208. став 1. Кривичног законика "одржавање у заблуди" значи активно обнављање и учвршћивање заблуде створене код другог лица, даљим и новим лажним приказивањем чињеница и траје до тренутка када је престало противправно стање.

Из образложења:

"Пресудом основног суда окривљени оглашен је кривим за кривично дело превара из члана 208. став 1. Кривичног законика (КЗ), и осуђен на новчану казну у износу како је наведено у изреци пресуде.

Апелациони суд поводом жалбе браниоца окривљеног преиначио је првостепену пресуду основног суда тако што је због застарелости кривичног гоњења према окривљеном применом члана 354. тачка 3. Законика о кривичном поступку (ЗКП) одбио оптужбу за кривично дело превара из члана 208. став 1. КЗ.

Републички јавни тужилац подигао је захтев за заштиту законитости против другостепене пресуде апелационог суда.

Према разлозима побијане другостепене пресуде, тај суд је нашао да је 12.07.2011. године наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења окривљеног за кривично дело из члана 208. став 1. КЗ за које је првостепеном пресудом оглашен кривим, имајући у виду да је дело извршено 12.07.2005. године и време потребно за застарелост, у смислу члана 104. став 6. у вези са чланом 103. тачка 6. КЗ, према казни запређеној за то дело (новчана казна или затвор до три године) Кривичним закоником ("Службени гласник РС" бр. 85/05) који је најблажи за окривљеног.

Сходно одредби члана 104. став 1. КЗ, застарелост кривичног гоњења почиње да тече од дана када је кривично дело извршено. Одредбом члана 16. став 1. КЗ прописано је да је кривично дело извршено у време кад је извршилац радио или био дужан да ради, без обзира кад је последица дела наступила.

Окривљени је у конкретном случају остварио обе алтернативно прописане радње извршења кривичног дела преваре – другим речима, оштећеног је довео у заблуду (што је радња тренутног карактера), а затим га и одржавао у заблуди (што је радња трајног карактера), како је време извршења кривичног дела из члана 208. став 1. КЗ утврдио првостепени суд и на томе засновао своју пресуду.

Наиме, радња кривичног дела из члана 208. став 1. КЗ која представља "одржавање у заблуди" значи активно обнављање и учвршћивање заблуде створене код другог лица, даљим и новим лажним приказивањем чињеница и траје до тренутка када је престало противправно стање.

Из чињеничног описа кривичног дела из изреке правноснажне пресуде окривљени је поступао управо тако што је новим и лажно датим гаранцијама да ће оштећеном измирити дугове за неплаћене закупнине простора, једном из имовине свог предузећа, други пут из личне покретне или непокретне имовине, те изнова обећавао ово оштећеном у наведеном периоду, све до раскида уговора о закупу.

Дакле, окривљени је радње извршења кривичног дела у питању предузимао у периоду од 12.07.2005. године до краја октобра 2008. године, па је за време престанка радње извршења кривичног дела релевантан крај октобра 2008. године, од када тече застарелост кривичног гоњења и стога апсолутна застарелост наступа крајем октобра 2014. године, када, сходно одредбама члана 104. став 6. у вези са чланом 103. тачка 6. КЗ, истиче време од шест година за застарелост гоњења за кривично дело из члана 208. став 1. КЗ, за које је окривљени оглашен кривим првостепеном пресудом.

Из изнетих разлога, и како је захтев за заштиту законитости поднет на штету окривљеног, Врховни касациони суд је, на основу одредаба члана 30. став 1. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008) и применом одредаба члана 425. став 2. ЗКП, утврдио да је

правноснажном пресудом апелационог суда повређен кривични закон у корист окривљеног из члана 369. тачка 2. ЗКП-а".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 2/12 од 25. јануара 2012. године утврђена на седници Кривичног одељења 20.03.2012. године)

ГРАЂАНСКО ПРАВО

ПРАВНА СХВАТАЊА, СТАВОВИ И ЗАКЉУЧЦИ

2010.

ЗАКЉУЧЦИ

I

У парницама и привредним споровима који су по ступању на снагу Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 111/09 од 29.12.2009. године) постали спорови мале вредности из члана 467, 469, 474 и 490 Закона о парничном поступку, о жалбама на одлуке првостепених судова (општинских и трговинских) одлучују Виши судови и Привредни апелациони суд у смислу члана 23. став 2. тачка 2. и члана 26 Закона о уређењу судова по правилима поступка која важе за спорове мале вредности из члана 478. ст.1. и 2. Закона о парничном поступку.

II

1) Предмети који су очигледном омашком достављени ненадлежном суду (Апелационом или Вишем) од стране општинских судова, пре 29.12.2009. године као дана ступања на снагу Закона о изменама и допунама ЗПП, административним путем ће се доставити надлежном суду;

2) Апелациони суд ће предмете у споровима који су по ступању на снагу Закона о изменама и допунама ЗПП постали спорови мале вредности, решењем у седници већа, уступити на стварну надлежност Вишем суду;

III

3) Апелациони суд у седници већа даје оцену изузетне дозвољености ревизије по члану 395. ЗПП, у форми образложеног решења чија изрека гласи:

"Предлаже се Врховном касационом суду одлучивање о изјављеној ревизији у смислу члана 395. ЗПП". Против овог решења није дозвољена посебна жалба.

(Закључци усвојени на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 09.02.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

О НАДЛЕЖНОСТИ СУДА ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ У СПОРОВИМА КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ОБАВЕЗИВАЊЕ ПОСЛОДАВЦА НА УПЛАТУ ДОПРИНОСА ИЗ ОБАВЕЗНОГ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА

1) Одлучивање о самосталном тужбеном захтеву који се односи на обавезивање послодавца на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања не спада у надлежност суда опште надлежности јер се не ради о спору из члана 1. Закона о парничном поступку.

2) Када се тужбени захтев односи на исплату зараде, накнаде зараде и других примања из радног односа и накнаде штете због изгубљене зараде уз обавезивање послодавца на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања надлежан је основни суд у првом степену на основу члана 22. став 3. Закона о уређењу судова у вези члана 105. став 2. и 191. став 2. Закона о раду.

Образложење

У пракси судова се после ступања на снагу и почетка примене Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС" 116/08) - 01.01.2010. године поставило као спорно питање разграничења надлежности основних и виших судова поводом спорова по тужбама запослених за уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања. Поступања судова су различита:

Поједини судови сматрају да је за решавање по тужбама за уплату обавезних доприноса из радног односа у првом степену надлежан основни суд без обзира да ли је такав захтев истакнут самостално или уз неки други захтев у спору из радног односа.

Други, пак судови су мишљења да је за одлучивање по захтевима запослених против послодаваца за уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања надлежан виши суд на основу члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова.

Поступајући у оквиру своје законске обавезе из члана 31. Закона о уређењу судова Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној дана 23.03.2010. године разматрало постављено спорно питање и о њему се изјаснило на следећи начин:

Зарада се састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду, зараде на основу доприноса запосленог пословном успеху послодав-

ца и других примања по основу радног односа у складу са општим актом и уговором о раду. Зарадом се сматра и зарада која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде (члан 105. Закона о раду). Ако је правоснажном судском одлуком утврђено да је запосленом незаконито престао радни однос послодавац је дужан да му исплати накнаду штете у висини изгубљене зараде и других примања која му припадају по закону, општем акту и уговору о раду и уплати доприносе за обавезно социјално осигурање (члан 191. став 2. Закона).

Доприносима се обезбеђују средства за финансирање обавезног социјалног осигурања и то пензијског и инвалидског здравственог осигурања и осигурања за случај незапослености у смислу члана 2. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање ("Службени гласник РС" бр. 84/04... 7/09). На основу члана 51. Закона обвезник обрачунавања и плаћања доприноса из основице и на основицу за запослене, изабрана, именована и постављена лица и лица која обављају привремене и повремене послове је послодавац. У погледу утврђивања наплате и повраћаја доприноса, правних лекова, камате, казnenих одредби и других питања која нису уређена овим законом изузев одредаба која се односе на пореска ослобођења олакшица и отпис примењују се одговарајуће одредбе закона који уређује порез на доходак грађана односно закона који уређује порески поступак и пореску администрацију (члан 65).

Законом о пореском поступку и пореској администрацији ("Службени гласник РС" бр. 80/02... 72/09) уређен је поступак утврђивања наплате и контроле јавних прихода (средства доприноса су јавни приход – члан 4. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање), на која се овај закон примењује (порески поступак) права и обавезе пореских обвезника, регистрације пореских обвезника и пореска кривична дела и прекршаји. Одредбом члана 3. став 2. овог закона прописано је да се порески поступак спроводи по начелима и у складу са одредбама закона којим се уређује општи управни поступак.

Законом о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 116/2008) одређена је надлежност судова у Републици Србији. Чланом 22. став 3. тог закона је прописано да основни суд у првом степену између осталог суди у споровима поводом заснивања, постојања и престанка радног односа, о правима, обавезама и одговорностима из радног односа, о накнади штете коју запослени претрпи на раду или у вези са радом, у споровима

поводом задовољавања стамбених потреба на основу рада. Одредбом члана 23. став 1. тачка 8. прописано је да виши суд у првом степену суди између осталог у споровима поводом обавезног социјалног осигурања ако није надлежан други суд.

Полазећи од цитираних законских одредаба произилази да би основни суд био стварно надлежан за суђење у споровима у којима се тужбени захтев односи на исплату зараде, накнаде зараде и накнаде штете због изгубљене зараде, уз уплату доприноса за обавезно социјално осигурање.

Имајући у виду да Закон о пореском поступку и пореској администрацији одређује да се порески поступак, који се односи на утврђивање, наплату и контролу јавних прихода, спроводи по начелима и у складу са одредбама закона којима се уређује општи управни поступак, произишло би да, када се тужбени захтев односи на обавезивање послодавца на уплату доприноса за обавезно социјално осигурање не би био надлежан суд опште надлежности јер се не ради о спору из члана 1. Закона о парничном поступку.

После дискусије Грађанско одељење Врховног касационог суда је једногласно усвојило закључак.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 23.03.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

О ПРАВИЛИМА ПОСТУПКА ЦИВИЛНЕ ДЕОБЕ НЕПОКРЕТНОСТИ

Цивилна деоба непокретности - јавном продајом врши се по правилима извршног поступка на основу извршне исправе донесене у ванпарничном поступку, којом је утврђена немогућност физичке деобе непокретности и одређено да ће се деоба заједничке ствари извршити јавном продајом.

Образложење

Пратећи и проучавајући праксу нижестепених судова у примени правила ванпарничног поступка ради деобе заједничке ствари и примену правила извршног поступка ради цивилне деобе продајом ствари на основу право-

снажне и извршне одлуке ванпарничног суда, у смислу члана 38. став 2. Закона о уређењу судова, уочено је да поједини виши судови у укидајућим одлукама упућују првостепене судове на примену ванпарничног поступка ради принудне продаје заједничке ствари, **уместо на примену правила извршног поступка ради деобе заједничке ствари продајом ствари на основу правоснажне и извршне одлуке ванпарничног суда.**

Грађанско одељење Врховног касационог суда је због тога, одлучило да без обзира на изричите норме Закона о извршном поступку и на овај начин укаже нижестепеним судовима на уочену погрешну праксу у поступку цивилне деобе заједничке ствари.

Према одредбама чл. 148, 153. и 154. Закона о ванпарничном поступку ("Службени гласник СРС" 25/82, 48/88, "Службени гласник РС" 46/95, 18/2005) о деоби заједничких ствари или имовине и начину деобе суд одлучује по правилима ванпарничног поступка.

Ако учесници не постигну споразум о начину деобе, суд ће их саслушати, извешће потребне доказе, а кад је то нужно и вештачење, па ће, на основу резултата целокупног поступка, у складу са одговарајућим законским прописима материјалног права донети решење о деоби и начину деобе заједничке ствари или имовине, настојећи да задовољи оправдане захтеве и интересе заједничара. При одлучивању коме треба да припадне одређена ствар, суд ће нарочито имати у виду посебне потребе одређеног учесника због којих та ствар треба да припадне управо њему.

Решење о деоби садржи: предмет, услове и начин деобе, податке о физичким деловима ствари и правима који су припали сваком од заједничара, као и њихова права и обавезе утврђене деобом. Решењем о деоби суд ће одлучити и о начину остваривања службености и других стварних права: на деловима ствари, која је физички подељена између заједничара.

Извршне исправе су, у смислу члана 30. став 1. тачка 1. и члана 31. став 1. Закона о извршном поступку, извршна одлука суда и извршно судско поравнање. Судском одлуком, у смислу овог закона, сматра се пресуда, решење, као и друга одлука донесена у поступку пред судом, арбитражом и Судом части Привредне коморе, а судским поравнањем сматра се поравнање закључено пред судом, арбитражом или Судом части Привредне коморе.

Физичка деоба – ствари у извршном поступку више није могућа без правоснажне судске одлуке донете у ванпарничном поступку, којом је одређен начин деобе (члан 232. ЗИП-а)

Деоба продајом – врши се по одредбама члана 233. ЗИП-а ако на основу извршне исправе сувласничку ствар треба продати ради њене деобе, а продаја се спроводи на начин прописан овим законом за извршење на покретној односно непокретној ствари, ако се странке о појединим питањима друкчије не споразумеју.

Како су когентним нормама одређена правила извршног поступка за продају заједничке ствари чија физичка деоба није могућа, не могу се одлуком инстанционог суда мењати правила процедуре прописана за одређену врсту поступка.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 13.09.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

ПОСТУПАЊЕ СА ПОДНЕСКОМ КОЈИ САДРЖИ ОБЈАШЊЕЊА ИЛИ ДОПУНУ НАВОДА ИЗ ПРАВНОГ ЛЕКА УПУЋЕНОГ СУДУ ПО ИСТЕКУ ЗАКОНСКОГ РОКА

Приликом одлучивања о благовремено изјављеном правном леку суд неће разматрати објашњења или допуну навода из поднеска упућеног суду по истеку законског рока за изјављивање тог правног лека.

Образложење

Грађанско одељење Врховног суда Србије на седници одржаној дана 28.06.1993. године прихватило је закључке са саветовања у Савезном суду одржаном дана 10. и 11.06.1981. године а који се односе на поступање са поднеском који садржи објашњење жалбених навода предатих по истеку рока за жалбу.

Ови закључци су формулисани на следећи начин:

1) Поднесак којим се по истеку рока за жалбу објашњавају или допуњавају наводи благовремено поднете жалбе првостепени суд ће по достављању копије тог поднеска противној странци послати другостепеном суду.

2) Уколико је овакав поднесак достављен директно од странке другостепеном суду пре одлучивања по жалби овај суд ће доставити копију тог поднеска противној странци.

3) Ако се објашњења односно део објашњења из оваквог поднеска односе на део првостепене пресуде који није побијан благовремено поднетом жалбом, са таквим поднеском односно његовим делом поступиће се као са неблагоприятном жалбом.

После усвајања ових закључака ступио је на снагу Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС" 125/04) који је почео да се примењује 23.02.2005. године. Новину у Закону представља изричито прокламовање права на суђење у разумном року и његово нормативно конкретизовање у више законских одредаба. Право на суђење у разумном року конкретизовано је заштравањем процесне дисциплине и сузбијањем понашања које представља злоупотребу процесних овлашћења од стране странака, прописивањем законских рокова за процесне активности суда и странака а тиме и елиминасањем могућности да се судски рокови продужују.

Рокови за изјављивање правних лекова и поступање суда по њима прописани су одредбама чланова 355, 365. и 366 (за жалбу) 394. и 401. за ревизију, 421. за захтев за заштиту законитости и 423. и 424. за понављање поступка. Поступање судова са поднесцима којима се по истеку рока за изјављивање правног лека објашњавају или допуњавају наводи благовремено изјављеног правног лека и после ступања на снагу новог ЗПП је различито. То је изискивало да се Грађанско одељење Врховног касационог суда о овом питању изјасни. При разматрању овог проблема пошло се од основних начела садржаних у члановима 2, 9. и 10. ЗПП о праву странака на једнаку, правичну и закониту заштиту, забрани злоупотребе права странака у поступку и омогућавања суђења у разумном року.

У дискусији је изражено становиште да би се омогућавањем странкама да се све до изношења случаја на седницу већа суда које одлучује о правном леку, додатно изјашњавају, у суштини омогућавала злоупотреба процесних права и странке довеле у неједнак положај и вршио утицај на суд који одлучује о правном леку изношењем нових чињеничних и правних аргумената. Стога је усвајањем овог закључка Грађанско одељење Врховног касационог суда изразило став о поштовању процесне дисциплине, забрани злоупотребе процесних овлашћења и омогућавања суђења у разумном року. При томе судије су изразиле став да није целисходно

доносити посебну одлуку о томе (одбацивањем поднеска) већ разлоге за то навести у образложењу одлуке.

Усвојени закључак се не односи на случај када се поднесак упућује суду телеграфским путем (члан 107. став 3. ЗПП).

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 13.09.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

ОВЛАШЋЕЊЕ СТРАНКА ДА ТРАЖИ ИСКЉУЧЕЊЕ ИЛИ ИЗУЗЕЊЕ СУДИЈЕ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

Странка може да захтева искључење или изузеће и судије Врховног касационог суда чим сазна да за то постоји разлог, у ванредном правном леку или одговору на правни лек а најдоцније до одлучивања о ванредном правном леку.

Образложење

Одредба члана 68. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 125/04) дала је могућност странкама да и оне из законом прописаних разлога (члан 66.) траже искључење или изузеће судије који поступа у одређеном предмету. Одредбом става трећег овог члана предвиђен је рок до кога то странке могу учинити тако што је одређено да захтев за искључење или изузеће судије вишег суда могу ставити у правном леку или одговору на правни лек а ако се пред вишим судом одржава расправа до завршетка расправе. Ова одредба измењена је чланом 14. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 111/2009) која је одредницу "вишег" заменила "другостепеног" па је тако сада прописано да странка може захтев за искључење или изузеће судије другостепеног суда ставити у правном леку или одговору на правни лек а ако се пред другостепеним судом одржава расправа до завршетка расправе.

Овако формулисана одредба става 3. члана 68. у примени изазива дилеме. Мишљење једног броја судија је да странка не може тражити искључење или изузеће судије Врховног касационог суда јер је одредба јасна и она даје могућност странкама да траже искључење или изузеће судије другостепеног суда али не и судије Врховног касационог суда. Друга

група судија, заступа став да странке имају право, због остварења начела о праву на правично суђење и суђење од стране непристрасног суда, да захтевају искључење или изузеће и судије Врховног касационог суда.

Право на правично суђење гарантовано је чланом 32. Устава Републике Србије којом је прописано да свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама.

Захтев за искључење односно изузеће је у функцији омогућавања права на правично и непристрасно суђење. Устав ово право не ограничава на суд одређене врсте односно одређеног степена већ се ово право односи на сваки суд који одлучује о одређеном праву странке. Посматрано у том светлу странке имају право да траже искључење или изузеће и судије Врховног касационог суда.

Полазећи од садржине одредбе члана 68. став 3. измењене чланом 14. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку повезано са одредбама члана 69. (недопуштен захтев за искључење или изузеће) и члана 70. (захтев за изузеће и искључење председника Врховног касационог суда), Грађанско одељење Врховног касационог суда се определило за већински изражен став да странке могу захтевати искључење или изузеће судије Врховног касационог суда и то у правном леку о коме се одлучује пред Врховним касационим судом односно одговору на правни лек а најдоцније до одлучивања о том правном леку.

Усвојени закључак базиран је на начелу садржаном у члану 2. Закона о парничном поступку да странке имају право на једнаку, закониту и правичну заштиту својих права, која подразумева да им суди непристрасан суд у свим степенима, што значи да им се омогући коришћење института искључења или изузећа и судије Врховног касационог суда.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 13.09.2010. године)

ЗАКЉУЧАК**РАЗГРАНИЧЕЊЕ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ СУДА
ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ И ПРИВРЕДНИХ СУДОВА
У СПОРОВИМА ПО ТУЖБАМА ЗА УТВРЂЕЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ
НА НЕПОКРЕТНОСТИМА**

За суђење у споровима за утврђење права својине на непокретностима по тужбама Републичког фонда пензијског и инвалидског осигурања против здравствене установе стварно је надлежан суд опште надлежности.

Образложење

У пракси судова опште надлежности и привредних судова поставило се као спорно питање стварне надлежности у споровима поводом захтева за утврђење права својине на непокретностима које Републички фонд пензијског и инвалидског осигурања истиче против здравствених организација (болница, завода, института, клиничко-болничких центара и др.).

Стварна надлежност судова одређена је Законом о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 116/08) који је извршио разграничење надлежности између основног и привредног суда у првом степену у грађанско-правним споровима. Тако је чланом 22. став 2. Закона прописано да основни суд у првом степену суди у грађанско-правним споровима ако за поједине од њих није надлежан други суд. Чланом 25. став 1. тачка 1. Закона је прописано да привредни суд у првом степену суди у споровима између домаћих и страних привредних друштава, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти) у споровима који настану између привредних субјеката и других правних лица у обављању делатности привредних субјеката па и кад је у наведеним споровима једна од странака физичко лице ако је са странком у односу материјалног супарничарства.

Из садржине ове законске одредбе произилази да привредни суд суди спорове између привредних субјеката и других правних лица који настану у обављању делатности привредног субјекта који је привредно друштво. Привредно друштво у смислу члана 2. Закона о привредним друштвима ("Службени гласник РС" бр. 125/2004) је правно лице које оснивају оснивачким актом правна и физичка лица ради обављања делатности у циљу стицања добити.

Фонд за пензијско и инвалидско осигурање је правно лице са статусом организације за обавезно социјално осигурање у коме се остварују права из пензијског и инвалидског осигурања и обезбеђују средства за осигурање у смислу члана 150. став 2. Закона о пензијском и инвалидском осигурању ("Службени гласник РС" бр. 34/2003... 5/2009). Фонд у смислу члана 151. истог закона осигурава на пензијско и инвалидско осигурање лица која су по закону обавезно осигурана и која су се укључила у осигурање, утврђује основице за плаћање доприноса у складу са законом, обезбеђује коришћење средстава и ствара резерве за осигурање, обезбеђује ефикасно, рационално и законито остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања и организује обављање послова за спровођење осигурања, врши контролу података од значаја за стицање, коришћење и престанак права, организује и спроводи пензијско и инвалидско осигурање и обавља друге послове у складу са законом и статутом Фонда.

Здравствена делатност је у смислу члана 5. Закона о здравственој заштити ("Службени гласник РС" бр. 107/05 и 72/09) делатност којом се обезбеђује здравствена заштита грађана која обухвата спровођење мера и активности здравствене заштите које се у складу са здравственом доктрином и употребом здравствених технологија користе за очување и унапређење здравља људи а који обавља здравствена служба. Здравствену службу у смислу члана 6. истог закона чине здравствене установе и други облици здравствене службе који се оснивају ради спровођења и обезбеђивања здравствене заштите као и здравствени радници односно сарадници који обављају здравствену делатност у складу са законом. У смислу члана 46. овог Закона здравствене установе се оснивају средствима у државној или приватној својини и могу се основати као домови здравља, апотеке, болнице (опште и специјалне), заводи, заводи за јавно здравље, клинике, институти, клиничко-болнички центри и клинички центри.

Из цитираних законских одредаба произилази да ни Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање а ни здравствена установа, било да се ради о болници, институту, клиничко-болничком центру или другој здравственој установи, не обавља делатност, ради стицања добити како је то прописано чланом 2. Закона о привредним друштвима. Због тога спор о утврђењу права својине на непокретностима (објектима здравствених установа) по тужби Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање против здравствене установе није спор који је настао у обавља-

њу делатности привредног субјекта. Зато је за суђење у спору ове врсте стварно надлежан суд опште надлежности и то основни суд у првом степену а не привредни суд.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 13.09.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

1) Извршна вансудска хипотека из члана 15. Закона о хипотеци је и извршна исправа из члана 30. став 1. тачка 3. Закона о извршном поступку.

2) Поверилац чије потраживање је обезбеђено извршном вансудском хипотеком има право да бира правни пут намирења свог потраживања.

3) За поступање и одлучивање о предлозима за извршење заснованим на извршној вансудској хипотеци стварно је надлежан суд опште надлежности без обзира на својство странака у поступку извршења.

Образложење

У судској пракси судова опште надлежности и привредних судова, спорном се појавила судска и стварна надлежност за провођење извршења на основу извршне вансудске хипотеке, као извршне исправе за провођење извршења у судском поступку. У предметима извршења у којима су предлози за извршење засновани на извршној вансудској хипотеци из члана 15. Закона о хипотеци (Закон), извршни судови неједнако одлучују. У поступцима извршења у којима се поступак извршења проводи између извршних поверилаца и извршних дужника као лица из члана 25. став 1. Закона о уређењу судова, извршни судови се често оглашавају стварно ненадлежним. Основни судови сматрају да је за спровођење извршења надлежан привредни суд, а привредни судови којима су предмети уступљени на надлежност сматрају обрнуто тј. да су за поступке извршења стварно надлежни основни судови. Приликом одлучивања о предлозима извршних поверилаца, основни судови као извршни судови одређују и проводе извршења заснована на извршној вансудској хипотеци, или пак одбијају или

одбацују предлоге за извршење. Неједнако поступање и одлучивање у идентичним чињеничним и правним ситуацијама резултирало је правном несигурношћу и неједнаким процесним и материјалноправним положајем странака у поступцима извршења заснованим на овој извршној исправи.

Неједнако одлучивање у овим извршним предметима постоји у жалбеним поступцима пред вишим судовима.

Судска пракса привредних судова као судова посебне надлежности је уједначена и ови судови извршну вансудску хипотеку сматрају извршном исправом из члана 30. став 1. тачка 3. Закона о извршном поступку.

Закон о извршном поступку у заједничким одредбама о поступку извршења у члану 29. прописује да суд одређује извршење само на основу извршне или веродостојне исправе, ако овим законом није другачије одређено. Извршне исправе одређене су у члану 30. тог закона и оне су:

1. Извршна одлука суда и извршно судско поравнање;

2. Извршне одлуке донесене у управном и прекршајном поступку и поравнање у управном поступку, ако гласе на испуњење новчане обавезе иако посебним законом није другачије одређено;

3. Друга исправа која је законом оређена као извршна исправа.

У Закону су основна начела хипотеке прописана назначењем да је хипотека:

- стварно право на туђој ствари;
- аксесорно, споредно право;
- специјално право, односи се само на одређена потраживања и одређену хипотековану непокретност;
- недељиво право, односи се на све саставне делове непокретности, природне плодове који нису одвојени од непокретности, припатке непокретности, сва побољшања и повећања вредности непокретности до којих је дошло после заснивања хипотеке;
- стварно право које се може реализовати само путем суда службеним и формалним путем (начело официјелности);
- право које се стиче уписом у регистар непокретности (начело публицитета).

Законодавац прописује делимично одступање од начела официјелности. Прописује другачију норму у односу на ранији Закон о основама својинскоправних односа, и њоме делимично одступа од начела официјелности. Прописује право на вансудско намирење, намирење које врши сам поверилац мимо суда. Вансудско намирење поверилац врши аукцијском продајом или продајом непосредном погодбом.

Законодавац у члану 8. Закона одређује начин настанка и врсте хипотеке. Овом законском нормом прописано је да хипотека настаје уписом у надлежни регистар непокретности на основу:

- уговора или судског поравнања (уговорна хипотека);
- заложне изјаве (једнострана хипотека);
- закона (законска хипотека);
- судске одлуке (судска хипотека).

Правила о уговорној хипотеци сходно се примењују на једнострану, законску и судску хипотеку осим ако је законом другачије прописано.

Разлози за усвајање правних закључака под бројем 1. и 2. засновани су на следећем:

1.)

- Реформа хипотеке као потреба друштвених промена -

Друштвено-економске промене настале по доношењу Закона о основама својинскоправних односа, посебно промене настале после распада СФРЈ, захтевале су да се хипотека као реално средство обезбеђења, законодавно пропише на другачији начин, на начин који ће одговарати друштвеној стварности, кретањима друштва и сврхи реалног обезбеђења.

Настале друштвено-економске промене, тржишни услови привређивања, транзиција и приватизација резултирани су нестајањем друштвене својине као доминантног облика својине у претходном друштвеном периоду њеном трансформацијом у приватну својину. Модерна економија, чији је императив стално постизање економског раста почива на кредитном механизму. Помоћу њега се друштвено богатство активира на продуктиван начин, инвестирањем у послове чији је циљ - стицање профита. Уз помоћ потрошачких кредита омогућава се становништву да одмах троши своје будуће приходе, што подиже садашњу тражњу и омогућава раст

производње. Без кредита модерна привреда је незамислива, спора и неефикасна. У земљама у којима кредит као полуга привреде не функционише, економска ситуација је знатно лошија него у земљама са развијеним кредитирањем. Развијеније кредитирање има потребу да сигурније обезбеђује дате кредите. То обезбеђење мора да буде пре свега ефикасно, а и на сваки други начин прилагођено економији у којој се примењује.

У свим земљама транзиције је у новонасталим тржишним условима порастао значај кредита са чиме је функционално повезан и пораст новчаних средстава у обезбеђењу поверилаца. Све земље у транзицији, па и наша Држава Србија морале су да изграде односно осавремене систем осигурања потраживања поверилаца. Кредит игра пресудну улогу у свакој тржишној привреди, посебно код нас будући да су развој и реструктурирање привреде незамисливи без страног кредита. Само ефикасан систем осигурања потраживања поверилаца може створити претпоставке за инострану улагања. С обзиром на такав пресудан значај кредита у привредном развоју, јасно је зашто су стварноправна обезбеђења била предмет законодавних интервенција земаља у транзицији.

Закон о основама својинскоправних односа је хипотеку прописао у свега седам законских норми тј. у члановима 63. - 69. Хипотека стечена по том Закону није представљала и извршну исправу на основу које се у судском поступку извршења могло тражити извршење што је подразумевало потребу подизања хипотекарне тужбе зарад добијања извршне исправе на основу које ће се у извршном поступку тражити намирење из хипотековане непокретности. Реализација продајом хипотековане непокретности у извршном поступку траје по правилу дуже од парничног поступка у којем је стечена извршна исправа за продају хипотеком оптерећене непокретности. Реформисано хипотекарно право требало је да садржи извесна одступања од начела официјелности у реализацији којом се појединим повериоцима омогућава намирење хипотеком обезбеђеног потраживања без вођења судског поступка. Било је нужно проширити круг објеката на којима се може засновати хипотека као заложно право.

Реформа хипотеке као захтев тржишне привреде подразумевала је потребу да се допусти реализација хипотеке без обавезног вођења претходног парничног поступка, скраћење поступка продаје непокретности ради брже реализације права намирења новчаног потраживања из заложене непокретности, допуштањем банкама непосредно организовање јавне

продаје по одобрењу суда или евентуално новоформираног јавног бележництва које би вршило упис и одобравало на основу писмене исправе реализацију неспорне хипотеке.

Све изнето мотивисало је српског законодавца да хипотеку као посебан правни институт пропише доношењем посебног законског прописа: **Закон о хипотеци.**

2.)

- Начело права првенства у наплати потраживања -

Из члана 2. Закона произилази и начело права првенства у наплати потраживања. Законодавац је прописао да хипотекарни поверилац има право првенства наплате свог потраживања из вредности хипотековане непокретности. Има право да се наплати пре обичних (хирографених) поверилаца, без обзира на то да ли је њихово потраживање настало пре или после права потраживања хипотекарног повериоца. Могућност наплате потраживања из вредности хипотековане непокретности условљена је висином потраживања и вредношћу непокретности која обезбеђује то потраживање. Тако на пример, ако је вредност хипотековане непокретности мања од износа потраживања, она ће у целости послужити за намирење хипотекарног потраживања. Преостали део свог потраживања хипотекарни поверилац може да наплати из остале имовинске масе дужника као обичан поверилац и у конкуренцији са осталим обичним повериоцима. Са преосталим ненаплаћеним потраживањем из вредности хипотековане непокретности поверилац се наплаћује применом начела сразмерног намирења обичних поверилаца уколико хирографено намирење није могуће у целости.

У смислу тако прописане законске норме и поменутог начела хипотекарног права хипотекарни поверилац има право првенствене наплате потраживања из хипотековане непокретности у односу на све остале хипотекарне повериоце који су хипотеку стекли после њега. Намирење се врши применом принципа *prior tempore potior iure*, што значи: први у времену јачи у праву. Отуда раније стечена хипотека омогућује хипотекарном повериоцу да своја потраживања наплати у целини, уколико вредност хипотековане непокретности покрива доспело потраживање повериоца, с тим што се доцнији хипотекарни повериоци намирују само из преосталог износа после намирења првог хипотекарног повериоца.

3.)

- Редослед намирења хипотекарних поверилаца -

Законодавац је у члану 40. Закона прописао да кад је један предмет хипотеке заложен неколицини хипотекарних поверилаца, редослед по коме се исплаћује њихово потраживање из цене добијене продајом предмета хипотеке одређује се према дану, часу и минути настајања хипотеке, рачунајући од момента продаје уписане хипотеке.

У поменутој законској норми заступљен је принцип рангирања и установљење ранга.

Могућност рангирања стварних права је последица околности да на истој ствари може бити конституисано више ограничених стварних права исте или сличне садржине, тако да је неопходно утврдити приоритет, односно редослед њиховог вршења.

Ранг постаје важан када се примењује принудно извршење на непокретности и њена цена постигнута јавном продајом ствари није довољна за намирење свих поверилаца.

Стварно право са ранијим рангом има право првенства у односу на касније настало право.

Ранг (француски *rang* - степен, ред, врста, положај) стварних права представља утврђивање првенственог реда између више стварних права поводом исте ствари која су погодна за рангирање. Под првенственим рангом подразумевамо бољи положај једног стварног права према другом стварном праву на истој ствари.

Утврђивање ранга заложног права - хипотеке на непокретним стварима је омогућено успостављањем јавних евиденција у којима се води евиденција о правима на непокретностима.

Већ је речено да се утврђивање рада првенства односно ранга стварних права врши применом принципа *prior tempore potior iure*, што подразумева: ранији у времену јачи у праву. Поменуто правно начело важи од настанка правног института хипотеке и законодавац га је прихватио прописивањем у члану 40. Закона.

Упис стварних права у катастар непокретности врши се на начин прописан Законом о државном премеру и катастру.

У праву се појављују две врсте ранга - фиксни и клизећи ранг. Поред тога могућа је комбинација ових врста ранга.

У нашем праву био је прихваћен принцип клизећег ранга. Био је прописан по члану 65. раније важеће одредбе из Закона о основама својинскоправних односа и прописан је и у члану 40. овог Закона. Исплатом титулара са првенственим редом, на његово место ступа стварно правни титулар са следећим редом првенства. То је веома битно код стварних права уновчена као што је хипотека.

Одступања од клизног ранга као начелног принципа Закона, законодавац врши код прописивања нове хипотеке у законским нормама из члана 53. - 56. Закона.

Уступање реда првенства може се извршити због брисања права иступиоца из реда првенства и то се чини на следећи начин:

а) брисањем - исписом права са првенственим рангом у систему клизећег ранга сва права се померају унапред;

б) уступањем реда првенства када поверилац са ранијим редом првенства права намирења уступи свој ред првенства неком од поверилаца са каснијим редом првенства а при том његово право првенства ступа уназад. Право које ступа уназад долази по правилу на место права које ступа унапред, како је то иначе било прописано параграфом 33. Закона о земљишним књигама који је прописивао: " право које ступа напред, долази и на своме првобитном месту пре права које ступа назад, ако није ништа друго углављено".

Код уступања реда првенства ради се о замени места два повериоца, тј. два хипотекарна повериоца у утврђеном рангу.

Расподела средстава добијених вансудском продајом непокретности прописана је у члану 41. Закона. Том законском нормом је прописано да ће поверилац у року од 7 дана од дана наплате продајне цене непокретности следећим редом намирити: трошкове продаје укључујући трошкове и хонорар трећих лица, потраживање хипотекарног повериоца, потраживање хипотекарног повериоца нижег реда или другог повериоца са једнаким редом обезбеђења, преостали износ припада дужнику.

Намирење из хипотековане непокретности у судском извршном поступку по одредбама ЗИП-а врши се на начин прописан у чл. 140. и 141. тог закона. Из износа добијеног продајом намирују се првенствено и то

следећим редом: трошкови извршног поступка, затим потраживања по основу законског издржавања, ако се доказује извршном исправом и ако су пријављена најдоцније на рочишту за продају. Након првенственог намирења из члана 140. намирења се врше по редоследу прописаном у члану 141. ЗИП-а, а у том редоследу су потраживања обезбеђена заложним правом - хипотеком, трећа по редоследу намирења или пета у односу на редоследице намирења прописане у поменутим законским нормама.

Након отварања поступка стечаја над стечајним дужником као власником хипотековане имовине, хипотекарни повериоци на тим непокретностима стижу статус разлучних поверилаца у стечају. Намирење разлучних поверилаца врши се на начин прописан члану 133. став 9. Закона о стечају. У тој законској норми прописано је да ако је имовина била предмет обезбеђења потраживања једног или више разлучних поверилаца из остварене цене, првенствено се намирују трошкови продаје који укључују и награду стечајног управника, а из преосталог износа исплаћују се разлучни повериоци чије је потраживање било обезбеђено продатом имовином у складу са њиховим правом приоритета.

У случају када је стечајни дужник продат као правно лице, разлучни повериоци који су имали разлучно право на било ком делу имовине стечајног дужника имају право приоритета у деоби средстава остварених продајом према рангу приоритета који су стекли у складу са Законом, а сразмерно процењеном учешћу вредности имовине која је предмет разлучног права у односу на процењену вредност правног лица.

По исплати цене за непокретност на коју је било стечено разлучно право, купац ту непокретност стиче без терета и уписани терети па и хипотека се бришу.

Следом реченог, јасно произилази да је за хипотекарне повериоце најнеповољније намирење у поступку намирења по одредбама ЗИП-а. Најнеповољније, јер се код намирења по правилима о вансудском намирењу и код намирења у стечају намирују по исплати трошкова тј. као други по редоследу намирења.

4.)

- Престанак хипотеке -

У Закону је прописано да хипотека престаје исписом из регистра непокретности у који је била исписана у складу са Законом.

У члану 48. Закона прописано је да хипотека престаје и кад је извршена судска јавна продаја предмета и да се испис тада врши на основу правноснажне судске одлуке о намирењу хипотекарних поверилаца.

У члану 49. под насловом: **"Вансудска продаја и накнадни уговор"** прописано је:

"Хипотека престаје и кад је на основу веродостојне исправе или извршне исправе, у складу са овим законом предмет хипотеке продат вансудским путем и кад је поверилац намирен или кад је поверилац намирен на основу накнадног уговора у складу са овим законом.

У случају из става 1. овог члана:

1. испис се врши на захтев купца предмета хипотеке;
2. права доцнијих хипотекарних поверилаца остају резервисана.

Овако прописана законска норма захтевала је претходно излагање у поднасловима означеним под бројем 1,2 и 3 образложења правних закључака.

Цитирана законска норма у ставу 2. став 2. Закона је нејасна. Недоречена. Супротна ставу 1. законске норме.

Њено значење се не може јасно одредити. Не може ни применом правила о тумачењу законске норме. Језичким тумачењем се не може одредити шта је то законодавац прописао и желео да пропише овом нормом. Према коме и у односу на кога права доцнијих хипотекарних поверилаца остају резервисана. Како она могу бити резервисана у ситуацији ако из продате цене могу само делимично или пак у целости да се намире само хипотекарни повериоци из извршне вансудске хипотеке иако не постоје новчана средства за намирење доцнијих хипотекарним поверилаца са нижим рангом намирења. То даље подразумева да нема могућности за резервацију средстава и да се она може постићи само непоступањем по ставу 1. тачка 1. ове законске норме. Доследна примена поменуте законске норме посматрана у складу са редоследом намирења прописаног у члану 41. Закона подразумева престанак хипотека и њихово брисање на захтев купца. Никакве резервације средстава за доцније ниже са рангом намирења хипотекарне повериоце нема.

Нема ни у поступцима прописаним по одредбама ЗИП-а и Закона о стечају. Намирењем из цене добијене продајом хипотековане непокретно-

сти врши се по утврђеном редоследу намирења а потом се уписане хипотеке исписују из регистра непокретности. То би правило морало да важи и за ситуацију из члана 49. став 2. тачка 2. Закона.

Циљ и дух Закона су у супротности са овом спорном нормом. Она је у потпуности супротна потребама доношења закона, реформи хипотеке и следом тога као што је речено и циљу законодавца. Међутим норма је таква каква је и прописана. За њену примену најбитније је тумачење Републичког геодетског завода који врши упис стварних права у катастар непокретности. Републички геодетски завод спорну законску норму тумачи тако што изражава став по коме резервисаност права доцнијих хипотекарних поверилаца подразумева њихово право на намирење из хипотековане непокретности на којој су хипотеку стекли после повериоца из извршне вансудске хипотеке. Резиме тог става је да касније уписана хипотека нижа по рангу намирења није престала и да она остаје и даље уписана до намирења доцнијих нижих по рангу хипотекарних поверилаца.

Следом тако израженог правног става Републички геодетски завод одбија као неосноване захтеве купца хипотековане непокретности за упис доцније уписаних хипотека.

Законска недореченост нејасно прописане и супротна циљу **Закона** спорне норме и њена примена у поступцима уписа стварних права у катастру непокретности, "осоколила" је хипотекарне дужнике, отварањем маневарског простора за бројне злоупотребе.

Злоупотребе учињене од стране пре свега хипотекарног дужника који по заснивању и стицању извршне вансудске хипотеке дозвољава упис друге по рангу хипотеке којим се већ хипотеком обезбеђено потраживање уписано као извршна вансудска хипотека, обезбеђује потраживање другог повериоца на основу уговора или заложне изјаве. Тај други поверилац је најчешће из круга такозваних повезаних лица на које упућује одредба члана 281. став 2. ЗОО (код паулијанске тужбе) и члана 120. став 4. а у вези са чланом 125. Закона о стечају (код побијања правних радњи стечајног дужника).

Тако прописана законска норма обесмислила је циљ и дух Закона у коме је револуционарно прописано право повериоца из извршне вансудске хипотеке на намирење по правилима о вансудском намирењу.

Код таквог стања ствари поверилац из извршне вансудске хипотеке који је намирењем постао њен власник, проведеним намирењем се не намирује. Не намирује зато што му само остаје обавеза намирења касније уписаног хипотекарног повериоца чије новчано потраживање обезбеђено хипотеком по правилу премашује висину његовог потраживања које је било обезбеђено хипотекованом непокретности. Остаје му само обавеза намирења касније уписаног хипотекарног повериоца. Уместо да се бар делимично намири из хипотековане непокретности уколико му је предата у својину у висини њене утврђене противвредности која по правилу не одговара потраживању које је обезбеђено том хипотеком предајом у својину, само добија терет са обавезом намирења каснијем хипотекарном повериоцу. То исто важи и за купца хипотековане непокретности оптерећене извршном вансудском хипотеком јер је купљена непокретност са теретом.

Изнети разлози указују на обесмишљеност и потпуну неделотворност правног института извршне вансудске хипотеке и следом тога опредељују извршне повериоце из ове хипотеке да намирење траже у судском извршном поступку. Одлучују се за тај пут намирења иако је по редоследу намирења неповољнији у односу на намирење прописано у члану 41. Закона. Неповољније због тога што се по члану 41. Закона намирују по намирењу трошкова продаје укључујући и трошкове и хонорар трећих лица а по члану 141. ЗИП-а се намирује по намирењу потраживања из члана 140. ЗИП-а и потраживања прописаних у члану 141. став 1. тач. 1. и 2. ЗИП-а, што подразумева као пети у редоследу намирења.

Међутим и такво намирење је много повољније за ове хипотекарне повериоце.

Одбијање исписа хипотеке је резултирано неделотворношћу правног института вансудског намирења из извршне вансудске хипотеке и тиме обесмислило законом револуционарно прописано право на вансудско намирење из извршне вансудске хипотеке.

Уочивши проблем повериоци из извршне вансудске хипотеке су поднели иницијативу законодавцу за измену поменуте законске норме у смислу циља и духа Закона. Законодавац до сада није реаговао. Није предузео мере на измени законске норме.

Следом изнетог потпуно је јасно да су повериоци из извршне вансудске хипотеке обесправљени. Обесправљени, иако им је законодавац

прописао право на сопствено намирење по правилима о вансудском поступку намирења из извршне вансудске хипотеке, које је обесмишљено прописивањем и применом при упису стварних права из члана 49. став 2. тачка 2. Закона. Вансудским поступком намирења се не постиже сврха намирења а прописано право на то намирење је неделотворно. Код таквог стања ствари овим повериоцима се мора омогућити право на намирење из хипотековане непокретности. Обзиром да се то право не може остварити у поступку вансудског намирења мора им се омогућити правни пут за намирење који је једино могућ. Једино могући правни пут је намирење у судском извршном поступку по правилима прописаних у ЗИП-у. Право на намирење из хипотековане непокретности постоји и остварује се још од настанка хипотеке у римском праву. То право као основно хипотекарно право мора бити омогућено и у нашем правном систему. Уставом гарантовано право на имовину захтева од суда да овим хипотекарним повериоцима омогући намирење у судском извршном поступку. Намирење у судском извршном поступку захтева од суда да извршну вансудску хипотеку сматра извршном исправом из члана 30. став 1. тачка 3. ЗИП-а и да на основу ње одреди, дозволи и проводи намирење их хипотековане непокретности по одредбама ЗИП-а.

Следом изнетог поверилац из извршне вансудске хипотеке има право да бира правни пут намирења из хипотековане непокретности.

Усвојени правни закључак под тачком 3. заснован је на следећем:

У поступцима извршења у којима су предлози за извршење засновани на извршној вансудској хипотеци као извршној исправи у којима су странке у поступку извршења лица из члана 25. Закона о уређењу судова исказана је спорност стварне надлежности. Поједини основни судови сматрају да је за одлучивање и провођења извршења на основу предметне извршне исправе стварно надлежан привредни суд. Супротно томе ставу привредни судови изражавају став по коме је за одлучивање по тим предлозима за извршење стварно надлежан основни суд.

У члану 25. став 2. Закона о уређењу судова прописано је да привредни суд одређује и спроводи извршење на основу веродостојних исправа када се односе на лица из тачке 1. става 1. тог члана, да одређује и спроводи извршење и обезбеђење одлука привредних судова, одлука избраних судова када су донете у споровима из тачке 1. става 1. тог члана и да одређује и спроводи извршење и обезбеђење на бродовима и ваздухо-

пловима. И ова законска норма је јасна. Не би требало да оставља никакву дилему у њеној примени. Основни судови у решењима у којима се оглашавају стварно ненадлежним за поступање по предлозима за извршење заснованим на предметној извршној исправи, извршну вансудску хипотеку сматрају веродостојном исправом из члана 25. став 2. Закона о уређењу судова. Тако изражени правни став нема упориште у закону.

Веродостојна исправа на основу које се одређује и проводи извршење ради остваривања новчаног потраживања прописана је у члану 36. став 2. ЗИП-а и она је:

1. меница и чек са протестом и повратним рачуном, ако је то потребно за оснивање потраживања;
2. обвезница и друга хартија од вредности издата у серији која имаоцу дају право на исплату номиналне вредности;
3. фактура (рачун);
4. извод из пословних књига за цену комуналних услуга, испоруку воде, топлотне енергије, одношење смећа и сл. услуге;
5. јавна исправа која конституише извршиву новчану обавезу, осим страних јавних исправа;
6. банкарска гаранција;
7. акредитив;
8. оверена изјава извршног дужника која овлашћује извршног повериоца на пренос новчаних средстава.

Фактуром (рачуном) се сматра и обрачун камате.

Очигледно је да се извршна вансудска хипотека не може сматрати веродостојном исправом из поменуте законске норме. Отуда се на основу ње не може заснивати стварна надлежност привредног суда, што даље подразумева да је за одлучивање по предлозима за извршење заснованим на предметној извршној исправи стварно надлежан основни а не привредни суд без обзира на то ко су странке у овим поступцима извршења.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 04.10.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

РАЗГРАНИЧЕЊЕ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ СУДОВА ОПШТЕ И ПОСЕБНЕ НАДЛЕЖНОСТИ - ПРИВРЕДНИХ СУДОВА

1. У споровима између домаћих и страних привредних друштава, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти) за суђење је стварно надлежан привредни суд, без обзира на правну природу спора.

2. У споровима који настану између привредних субјеката и других правних лица у обављању делатности привредних субјеката, па и кад је у наведеним споровима једна од странака физичко лице, ако је са странком у односу материјалног супарничарства, за суђење је надлежан привредни суд уколико је спор настао у обављању делатности привредних субјеката.

3. У споровима у коме су обе странке друга правна лица, за суђење је стварно надлежан суд опште надлежности без обзира на природу спора.

Образложење

Дилеме везане за разграничење стварне надлежности између судова опште надлежности и посебне надлежности присутне за време важења Закона о судовима ("Службени гласник РС" бр. 46/91, 60/91, 18/92 и 71/92) нису отклоњене ни од 1.1.2010. године, од када се примењује Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 116/08 и 116/09). И даље су присутне дилеме везане за разграничење стварне надлежности сада између основних судова, као судова опште надлежности и привредних судова као судова посебне надлежности. Те дилеме резултиране су негативним сукобом стварне надлежности између ових судова. Судови који не прихватају надлежност другог суда изазивају сукобе надлежности и траже да Врховни касациони суд у смислу члана 23. ЗПП реши негативан сукоб стварне надлежности.

Стварна надлежност основних судова и привредних судова прописана је у чл. 22. и 25. Закона о уређењу судова. У члану 22. став 2. тог Закона прописано је да основни суд у првом степену суди у грађанско-правним споровима, ако за поједине од њих није надлежан други суд. У ставу 1. тачка 1. члана 25. Закона, прописано је да привредни суд у првом степену суди у споровима између домаћих и привредних друштава предузећа,

задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти), у споровима који настану између привредних субјеката и других правних лица у обављању делатности привредних субјеката, па и кад је у наведеним споровима једна од странака физичко лице, ако је са странком у односу материјалног супарничарства. Цитирана законска норма на другачији начин прописује стварну надлежност привредних субјеката од норме која је била прописана у члану 15. став 1. тачка а) раније важећег Закона о судовима, којом законском нормом је било прописано да привредни суд... "суди спорове из међусобних привредних односа предузећа и других правних лица ...". Тако прописана законска норма подразумевала је заснивање стварне надлежности привредних судова на основу својства странака у спору и предмета спора, тј. на основу субјективног-објективног критеријума.

Законодавац је у члану 25. став 1. тачка 1. Закона о уређењу судова јасно разграничио стварну надлежност између основних и привредних судова. И поред јасног законског разграничења стварне надлежности из предмета приспелих у Врховни касациони суд зарад решења сукоба негативне стварне надлежности између основних и привредних судова, произилази да је и даље присутна дилема у примени члана 25. став 1. тачка 1. Закона, што даље подразумева потребу да Грађанско одељење Врховног касационог суда правним закључцима јасно одреди прописану стварну надлежност и тиме отклони присутне дилеме у пракси судова опште и посебне надлежности.

Законодавац је у поменутој законској норми парничаре – странке пред привредним судом сврстао у две групе. У првој су привредни субјекти у које спадају и предузетници, а у другој остала правна лица.

За спорове између привредних субјеката увек је стварно надлежан привредни суд без обзира на предмет спора, дакле и кад спор није у вези са обављањем њихове делатности. То подразумева надлежност привредног суда и у ситуацији када се на страни неког привредног субјекта као материјални супарничар појављује друго правно лице или физичко лице.

У споровима у којима је једна странка привредни субјект, а друга друго правно лице, привредни суд је стварно надлежан за суђење само у спору који је настао у обављању делатности привредног субјекта. Стварна надлежност привредног суда у овим споровима се утврђује на основу субјективно – објективног критеријума који је био прописан у већ помену-

том члану 15. став 1. тачка а) Закона о судовима, одредницом "међусобни привредни однос".

И на крају, ако су обе странке, тзв. "друга правна лица", а не привредни субјекти, за суђење је увек стварно надлежан основни суд као суд опште надлежности, без обзира на правну природу спора. Следом тога, привредни суд није стварно надлежан за суђење у споровима између других правних лица.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 04.10.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

САСТАВ ВЕЋА И РОК ЗА ЖАЛБУ У СПОРУ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ ЗБОГ ПОВРЕДЕ НА РАДУ ИЛИ У ВЕЗИ СА РАДОМ, ИСПЛАТУ ЗАРАДЕ, ДРУГИХ ПРИМАЊА И ПОТРАЖИВАЊА ИЗ РАДНОГ ОДНОСА

Спорове за накнаду штете због повреде на раду или у вези са радом, исплату зараде, накнаде зараде, других примања и потраживања из радног односа, као имовинскоправне спорове суди судија појединац - ако вредност предмета спора не прелази законом прописани лимит, као и на основу споразума странака, у смислу члана 37. Закона о парничном поступку.

Рок за жалбу против првостепене пресуде донете у спору из радног односа имовинскоправне природе је 15 дана.

Образложење

Спорна питања у погледу карактера спорова из радног односа, састава већа првостепеног суда које одлучује о захтеву за исплату накнаде штете због повреде на раду или у вези са радом, неисплаћене зараде и других потраживања из радног односа и рока за жалбу против првостепене пресуде којом је о таквом захтеву одлучено, разматрана су раније на саветовању: *Судијски дани у Врњачкој Бањи - 2005*, па су судије Врховног суда Србије припремиле одговор и тада саопштиле учесницима Саветовања - да зависно од вредности предмета спора ове спорове суди веће или судија појединац, да се странке могу споразумети да такве спорове суди

судија појединац ако новчано потраживање прелази лимит прописан за обавезно зборно суђење и да је, према одлукама Врховног суда Србије, рок за жалбу против првостепене пресуде донете у овим имовинскоправним споровима 15 дана.

Како су, по досадашњим ставовима највишег суда, радни спорови у ужем смислу: спорови о заснивању, постојању и престанку радног односа, односно спорови за оцену законитости одлуке о повреди појединачног права запосленог, а остали спорови су спорови из радног односа, о којима суд одлучује пуном јурисдикцијом, они могу бити и имовинскоправни, и за њих важе општа правила из Закона о парничном поступку. Зато је Врховни суд Србије и заузео становиште - које је изразио у бројним одлукама, о оцени дозвољености ревизије у споровима за исплату зараде, накнаде зараде и других потраживања из радног односа, као и споровима за накнаде штете, као имовинскоправним споровима, у којима се дозвољеност ревизије цени према лимиту прописаном за ревизију.

Заговорници обавезног зборног састава већа и рока за жалбу од осам дана - за све спорове из области радног права, су своје становиште заснивали на одредби става 2. члана 24. тада важећег Закона о судовима која је прописивао да се у општинским и окружним судовима образују већа за решавање радних спорова.

Сада су Законом о уређењу судова ("Службени гласник РС" 116/08, 104/09) одредбе о судском одељењу измењене, па више ни ови аргументи немају значаја, али се у пракси, без обзира на објављене одлуке и на ставове највишег суда ова спорна питања неоправдано поново актуелизију. Другачија пракса појединих апелационих судова довела би до укидања великог броја првостепених пресуда због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 361. став 1. тачка 1. ("Службени гласник РС" 125/04, 111/09), односно до одбацивања жалби у овим споровима ако су изјављење после протекла рока од осам дана, и неједнаког поступања у примени Закона о парничном поступку, противно одредбама члана 2. став 1. овог закона.

Грађанско одељење Врховног касационог суда је због тога, одлучило да без обзира на јасне норме чл. 35. до 37. Закона о парничном поступку, у смислу члана 38. став 2. Закона о уређењу судова, и на овај начин укаже нижестепеним судовима на уочену погрешну праксу у поступку одлучивања у имовинскоправним споровима из радних односа и *доно-*

шењем овог закључка / усвајањем овог одговора допринесе уједначавању судске праксе у овој области.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 04.10.2010. године)

ЗАКЉУЧАК

ИЗМЕНА УГОВОРЕНИХ УСЛОВА РАДА И ПРАВНА ЗАШТИТА

Запослени који не прихвати анекс уговора о раду задржава право да у радном спору поводом поништаја одлуке о престанку радног односа оспорава законитост понуђених измењених услова рада.

Правило о измени уговорних услова рада садржано је у члану 171. Закона о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05) гласи: "Послодавац може запосленом да понуди измену уговорених услова рада: 1) ради премештаја ...; 2) ради премештаја у друго место рада... у складу са чланом 173. Закона; 3) ради упућивања на рад на одговарајући посао код другог послодавца у складу са чланом 174. Закона; 4) ако је запосленом који је вишак обезбедио остваривање права из члана 155. став 1. тачка 5. Закона; 5) из члана 33. став 1. тачка 10, 11. и 12. Закона; 6) у другим случајевима утврђеним општим актом и уговором о раду.

По члану 179. став 1. тачка 7. послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако... запослени одбије закључење анекса уговора о раду у смислу члана 171. став 1. тачка 1-4. Закона ...

У судској пракси је спорно: да ли запослени који не прихвати понуду измењених услова рада – анекс уговора, у радном спору ради поништаја одлуке о престанку радног односа може да оспорава законитост анекса, као претходног питања од значаја за отказ.

По првом становишту испољеном у више судских одлука, запослени мора да прихвати анекс уговора и ако је незадовољан, судску заштиту може да остварује само у парници ради утврђења незаконитости измењеног уговора о раду. Ако не прихвати анекс не може са успехом у радном спору поводом поништаја уговора о раду да оспорава законитост анекса уговора (прекљудиран је). У тој ситуацији његов тужбени захтев ће бити одбијен. Аргументација за то становиште налази се и у члану 172. став 4.

сада важећег Закона о раду по коме: "Ако запослени прихвати понуду за закључење анекса уговора, задржава право да пред надлежним судом оспорава законитост овог уговора". Осим тога, правило из члана 171. став 1. Закона о раду говори о "понуди измене уговорних услова рада" за разлику од члана 103. став 2. раније важећег Закона о раду који је имао правило да послодавац може да понуди запосленом измену уговора о раду само из "оправданих разлога".

По другом гледишту запослени може да бира: да закључи анекс да би остао у радном односу, а онда захтева у судском поступку оцену његове законитости или да одбије понуду закључења анекса, добије отказ по члану 179. став 1. тачка 7. Закона о раду и побија отказ у судском поступку. Прихватање или неприхватање понуде и потписивања анекса није услов за судску заштиту у спору ради поништаја одлуке о отказу. И у случају када запослени не прихвати анекс (ћути) после доношења решења о отказу може са успехом истицати постојање услова за незаконитост анекса како у материјалном, тако и у формалном смислу.

Такав закључак произилази из цитираног члана 171. Закона о раду у коме је на више места закон употребио синтагму "у складу ... са законом". То даље значи да незаконит анекс било у материјалном смислу или у формалном (повреда процедуре у достављању понуде) не ослобађа послодавца одговорности за незаконитост.

Закон о раду није условио нити ограничио запосленог у правном путу (време и поступак) изношења разлога о незаконитости анекса без обзира на садржину члана 172. став 4. Закона. Смисао овог правила је јачање заштите запосленог као слабије уговорне стране, а не ограничавање права. Због тога, запослени тужбом може по прихватању анекса тражити поништај, али незаконитост може истицати како у тужби тако и током целог поступка у парници ради поништаја решења о престанку уговора о раду. Ако би се прихватило прво гледиште, сваки радни спор у вези престанка радног односа по овом основу запослени би изгубио и учинак одбијајуће пресуде би се равнао одбачају тужбе (неделотворна заштита).

Циљно и логично тумачење захтевају да се проблем размотри у складу са општим правилима, а нарочито са правилима која важе за све уговоре у општем режиму.

Наиме, уговор о раду је у ширем смислу врста грађанско-правног уговора и на њега се супсидијарно примењују сва правила уговорног права о постојању општих и посебних услова које чине један уговор пуноважним (уговорна способност, сагласност воља, предмет, основ и форма). Као што је познато у уговорном праву на апсолутну ништавост у смислу члана 109. ЗОО суд пази по службеној дужности на њу се може позвати свако заинтересовано лице. Право на истицање ништавости је неограничено и не гаси се (члан 110. ЗОО). Предмет и садржина уговора морају бити могући, допуштени и одређени, односно одредиви (члан 47. ЗОО). Зато није нужно сваки незаконити уговор изричито побијати тужбом. Сваки уговорник може чињеницу апсолутне ништавости истицати у свако доба у било којој парници као претходно питање. У овом проблему то значи да запослени може са успехом истицати незаконитост анекса поготово у условима појачане друштвене тежње ка заштити запослених (забрана дискриминације из Закона о раду, Закон о забрани дискриминације, Закон о забрани злостављања на раду - мобингу).

Изостављање речи "оправдано" у односу на ранији Закон о раду не значи умањење права запосленог у остваривању судске заштите. Смисао те одредбе је био у томе да нагласи потребу и разлоге послодавца у распоређивању запослених (боља искоришћеност капацитета, нова организација рада, нови послови итд.). Са становишта законитости распоређивања у односу на запосленог ова одредба није одлучујућа. И раније, а и сада запослени не може бити распоређен на послове чија је садржина противправна (било закону, принципима јавног поретка) или добрим обичајима (моралу).

Ако суд у радном спору поводом поништаја решења о отказу не би испитивао законитост анекса уговора као претходног питања, били би у ситуацији да незаконито и противправно поступање послодавца не буде санкционисано, што се једноставно противи не само поменутих законима већ и елементарним принципима правног поретка.

На седници Грађанског одељења Врховног касационог суда једногласно је усвојено друго схватање.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 04.10.2010. године)

2011.

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ
О ПРИМЕНИ АНЕКСА Г СПОРАЗУМА О ПИТАЊИМА
СУКЦЕСИЈЕ**

"Анекс Г Споразума о питањима сукцесије се примењује на питања имовине делова предузећа у Републици Србији која имају седиште на територијама држава сукцесора бивше СФРЈ, под условима постојања фактичког реципроцитета."

(Усвојено као правни закључак на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 27.12.2010. године, преименован у правно схватање на седници 7.2.2011. године, верификовано 23.2.2011. године)

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ
О РАЧУНАЊУ РОКА ЗА ИЗЈАВЉИВАЊЕ ЖАЛБЕ ИЛИ ДРУГОГ
ПРАВНОГ ЛЕКА, КАДА СТРАНКА ИМА ВИШЕ ЗАКОНСКИХ
ЗАСТУПНИКА, ОДНОСНО ПУНОМОЋНИКА**

"Ако странка има више законских заступника, односно пуномоћника, а суд није користио овлашћење из члана 132. став 2. ЗПП-а, већ је отправљање истовремено извршено свим законским заступницима, односно пуномоћницима, рок за изјављивање правног лека почиње да тече засебно од дана када је судска одлука достављена свакоме од њих."

(Усвојено као правни закључак на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 27.12.2010. године, преименован у правно схватање на седници 7.2.2011. године, верификовано 23.2.2011. године)

**КОНАЧНИ ТЕКСТ ПРАВНОГ СХВАТАЊА
О СПРОВОЂЕЊУ ИЗВРШЕЊА СА ОДВОЈЕНИМ МИШЉЕЊЕМ**

Извршни поступци који се односе на наплату новчаних потраживања из радног односа утврђених извршним исправама против ду-

жника, субјекта приватизације у реструктурирању, неће се прекидати. Прекинути поступци ће се наставити и окончати.

Образложење

Министарство за људска и мањинска права – Сектор за заступање пред Европским судом за људска права се актом од 22.10.2010. године, обратило Врховном касационом суду захтевом за заузимање ставова и правних схватања поводом неких питања садржаних у пресудама Европског суда за људска права, донетим против Републике Србије, чиме би као држава испунили обавезу у вези са генералним мерама у поступку извршавања ових пресуда а које се односе на измену постојећих закона или судске праксе.

Грађанском одељењу Врховног касационог суда обратио се и Апелациони суд у Крагујевцу са захтевом Основног суда у Крагујевцу о преиспитивању правног схватања Грађанског одељења Врховног суда Србије које је утврђено и верификовано на седници од 22.12.2006. године.¹

Ови захтеви разматрани су на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 22.11.2010. године на којој је усвојен предлог за преиспитивање наведеног правног схватања.

У пресуди *Р. Качапор и друге подносиоце представке против Србије* од 15.01.2008. године, Европски суд за људска права је констатовао да се извршење пресуде коју је суд донео мора сматрати саставним делом суђења према члану 6. Европске конвенције о заштити људских права, да се кашњење у извршењу пресуде може оправдати у посебним околностима, али да то не сме бити тако да угрожава суштину права заштићеног према члану 6. став 1. Конвенције и да без обзира да ли је дужник приватни или друштвени актер, на држави је да предузме све неопходне мере да се правноснажна судска пресуда изврши као и да при том обезбеди делотворно учешће целог њеног апарата. Суд даље наводи да пропуст државе да изврши правноснажне пресуде донете у корист подносиоце представки, представља мешање у њихово право на мирно ужи-

¹ "Одлуком Агенције за приватизацију о прекиду поступка приватизације донетом у току поступка реструктурирања, прекидају се и законом прописани рокови забране одређивања или спровођења принудног извршења и било које мере поступка извршења ради намирања потраживања субјекта приватизације за све време док прекид траје, а најдуже до истека рока од 90 дана – Билтен судске праксе Врховног суда Србије број 4/06."

вање имовине, предвиђено чланом 1. Протокола број 1, па је утврдио да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције као и до повреде члана 1. Протокола број 1 и подносиоцама у зависности од дужине периода неизвршења доделио накнаду нематеријалне штете на терет државе у износима ближе означеним у тој пресуди као и трошкове поступка.² Европски суд за људска права је исти став изразио и у пресуди Влаховић против Србије (представка број 42619/04) од 16. децембра 2008. године и Црнишанин и друге подносиоце представке против Србије.

У предмету Црнишанин и друге подносиоце представке против Србије, Европски суд за људска права, полазећи од релевантног домаћег права – Закона о приватизацији са изменама ("Службени гласник РС", број 38/01...123/07), утврдио је да је тужена држава дужна да из сопствених средстава исплати подносиоцама представки износе који су додељени правноснажним домаћим пресудама донетим у њихову корист, поред нематеријалне штете на име правичног задовољења.³

Извршни поступци поводом којих је Европски суд за људска права донео наведене пресуде против Републике Србије, вођени су против дужника друштвених предузећа која су се налазила у поступку приватизације, а у односу на које је Агенција за приватизацију донела одлуку о реструктурирању.

Уставни суд Републике Србије је одлуком Уж 122/2009 од 21.01.2010. године, усвојио уставну жалбу Војислава Стојковића изјављену због повреде права на суђење у разумном року зајемченог чланом 32. став 1. Устава Републике Србије и повреде права на имовину зајемченог чланом 58. став 1. Устава у извршном поступку који се води у предмету Четвртог општинског суда у Београду И бр. 1182/05, утврдио право подносиоца уставне жалбе на накнаду нематеријалне штете и наложио Првом основном суду у Београду, Народној банци Србије, Одељењу за принудну наплату и другим државним органима и организацијама које учествују у извршном поступку да предузму неопходне мере како би се извршни поступак у предмету И бр. 1182/05 окончао у најкраћем могућем року.

Овај извршни поступак покренут је по предлогу за извршење од 21. новембра 2005. године, повериоца *Војислава Стојковића, против ду-*

² Представке бр. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 и 3046/06.

³ Представке бр. 35835/05, 43548/05, 43569/05 и 36986/06.

жника ДП "Телеоптик Жироскопи", ради извршења правноснажне и извршне делимичне пресуде Четвртог општинског суда у Београду П1 бр. 448/01 од 02.06.2005. године, којом је тужени дужник обавезан да подносиоцу уставне жалбе исплати неисплаћене зараде са законском затезном каматом. Предложено је да се извршење спроведе на новчаним средствима на рачуну извршног дужника. До доношења одлуке Агенције за приватизацију од 26.06.2009. године, којом се покреће поступак реструктурирања субјекта приватизације ДП "Телеоптик Жироскопи", извршење није проведено. Уставни суд констатује да је однос Четвртог општинског суда и Народне банке Србије однос државних органа интерног карактера и као такав изван утицаја подносиоца уставне жалбе, да је он учинио све што је у његовој моћи да убрза извршни поступак и на тај начин што се више пута писменим ургенцијама обраћао и суду и Народној банци за спровођење извршења. Уставни суд сматра да је неспровођење извршења у конкретном случају узроковано пре свега актима односно радњама Народне банке Србије и Агенције за приватизацију, али и Општинског суда који није делотворно поступао у извршном поступку, на којима је стога и одговорност за неизвршавање правноснажне пресуде којом је утврђено новчано потраживање подносиоца уставне жалбе. Уставни суд се позива и на одлуке Европског суда за људска права у пресудама *Влаховић против Србије*, *Качапор и други против Србије* у којима је изражен став, да у случају када је утврђено да је држава, због аката и радњи својих органа, одговорна за неизмирени дуг подносиоцу уставне жалбе, она се не може позивати на недостатак средстава дужника као оправдање за неокончање извршног поступка. При томе одговорност Народне банке за неспровођење извршења у конкретном случају, Уставни суд налази у непоштовању законских обавеза у извршном поступку и прекиду поступка извршења без правног основа и противно налогу суда. Агенција за приватизацију и Народна банка Србије, нису предузели све неопходне мере и радње прописане законом да би се извршила правноснажна пресуда суда, у периоду дужем од четири године, оцена је суда да то представља и повреду права на мирно уживање имовине стечене пресудом, која је зајемчена одредбом члана 58. став 1. Устава. Уставни суд подсећа да свако новчано потраживање досуђено правноснажном судском одлуком улази у имовину повериоца и да стога неспровођење извршења судске одлуке којом је то потраживање до-

суђено представља повреду права на мирно уживање имовине, зајемчено чланом 58. став 1. Устава Републике Србије.⁴

Поступајући по жалбама извршних дужника субјеката приватизације у поступку реструктурирања, изјављеним против решења о извршењу ради намирења новчаних потраживања утврђених правноснажним судским одлукама, Виши суд у Крагујевцу је ове жалбе одбио и потврдио првостепена решења о извршењу са образложењем да је суд дужан да извршном повериоцу омогући остварење свог права у разумном року сходно члану 18. Устава Републике Србије и члану 6. став 1. Европске конвенције о људским правима, као и члану 1. Протокола број 1. уз Европску конвенцију.⁵

Људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују (члан 18. став 1. Устава). Уставом се јемче и као таква непосредно примењују људска и мањинска права зајемчена опште прихваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Законом се може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединог права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права (став 2).

Одредбе о људским и мањинским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење (став 3).

Људска и мањинска права зајемчена Уставом могу законом бити ограничена ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права (члан 20. став 1. Устава). Достигнути ниво људских и мањинских права не може се смањивати (став 2).

При ограничавању људских и мањинских права сви државни органи, а нарочито судови дужни су да воде рачуна о суштини права које се ограничава, важности сврхе ограничења и обиму ограничења, односу

⁴ Уж 122/2009 – Сајт Уставног суда.

⁵ Гж 209/10, Гж 279/10, Гж 853/10

ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права.

Чланом 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију предвиђено је да свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине, да нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права, а да претходне одредбе ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни.

Из цитираног произилази да члан 1. Протокола почива на начелима права на неометано уживање имовине, забране лишења имовине осим под одређеним условима и праву државе да регулише коришћење имовине под одређеним условима. Ограничења ових права везана су за јавни, односно општи друштвени интерес, па је због тога неопходно приликом њиховог ограничења поштовати принцип правичног баланса између права појединца и општег интереса заједнице, да терет не постане несразмеран као и разумног односа између мера које се предузимају и жељеног циља. Правична равнотежа ће се тешко постићи ако држава проузрокује прекомерна одлагања (на пример изјављивање правног лека, плаћање накнаде односно ако је на неки други начин трајање мешања у права подносиоца било прекомерно).⁶ Суд ће при том имати мање обзира према подносиоцу представке који прибавља имовину знајући за потенцијална ограничења као што су урбанистичка контрола, пословни или комерцијални фактори који могу утицати на вредност имовине, али ове околности морају бити познате у време предузимања правних послова (објављене, одређене, информације свима доступне и слично), те да је у питању заштита повређених права,⁷ друштвено економски проблеми или недостатак ресурса, не могу оправдати пропуст државе да испуни обавезе по Конвенцији. Тако се држава не може позвати на недостатак финансијских средстава као оправ-

⁶ *Almeida Garet и остали против Португалије* Но 29813/96, 30229/96, *Кутић против Хрватске* – Сајт Врховног суда Хрватске, као и остале одлуке Европског суда за људска права против Хрватске у преводу на хрватски.

⁷ Филип Лич, *Обраћање ЕСЉП*, Европска конвенција о људским правима, Водич за практичаре, Београдски центар за људска права.

дање зато што се није повиновала пресуди.⁸ Овај став изражен је и у пресуди ЕСЉП, *Илић против Србије* у погледу извршења одлуке управног органа за иселење заштићеног подстанара из стана у приватној својини.

Одредбе става 3. члана 20. Устава, у себи садрже елементе из члана 6. Европске конвенције о заштити људских права у погледу легалитета, легитимитета и пропорционалности.

Чланом 4. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о приватизацији⁹, измењен је члан 14. Закона о приватизацији¹⁰ и утврђено да "за приватизацију неприватизованог друштвеног капитала јавни позив за учешће на јавном тендеру, односно јавној аукцији мора да се објави најкасније до 31.12.2008. године". Чланом 20ж ст. 1. и 7. прописано је да "од дана доношења одлуке о окончању реструктурирања не може се против субјеката приватизације, односно над његовом имовином одредити и спровести принудно извршење нити било која мера поступка извршења ради намирања потраживања. Поступак принудног извршења који је у току прекида се." При томе, предвиђени прекид нема временско ограничење.

На основу таквих норми прекидани су поступци извршења правноснажних судских одлука. Чланом 6. Европске конвенције о људским правима као основни принципи између осталог предвиђени су независност и непристрасност суда, који се остварују поделом власти. Изграђени стандард одређује да власти не смеју ни одбити, ни пропустити да проведу судске одлуке (*Hornby против Грчке*).

У супротности је са владавином права ако би законом дата дискреција извршној и законодавној власти била изражена у неограничености власти. Закон мора назначити обим сваке такве дискреције која је дата надлежним органима власти и довољно јасно навести начин његовог спровођења водећи рачуна о легитимном циљу мере која је у питању, како би појединац имао одговарајућу заштиту од произвољног мешања. Органи судске власти морају спровести ове стандарде, јер приступ суду мора бити суштински, не формалан.

⁸ *Vethof против Немачке* 27.07.1968, *Burdo против Русије* Но 59498/00 од 07.05.2002. године, *Тимофејев против Русије* Но 58263/00 од 23.10.2003. године.

⁹ "Сл. гласник РС" бр.123/07 од 26.12.2007. године

¹⁰ "Сл. гласник РС" бр.38/01 од 28.06.2001. године

Ревидираном Европском социјалном повељом¹¹, гарантовано је свим радницима право на правичну накнаду која је довољна за пристојни животни стандард њих и њихових породица да сви радници и они које они издржавају имају право на социјалну сигурност и обавезане стране уговорнице да признају право радника на накнаду која ће њима и њиховим породицама обезбедити пристојан животни стандард. Чланом 25. је утврђена обавеза страна уговорница, потписница Повеље да обезбеде ефективно остваривање права радника на заштиту њихових потраживања у случају несолвентности њихових послодаваца од стране неке гарантне институције или гарантовањем неког другог облика ефективне заштите.

Заступник Републике Србије пред Европским судом за људска права доставио је Врховном касационом суду дана 08.12.2010. године извештај са 1100. састанка Комитета министара Савета Европе посвећеног надзору над извршавањем пресуда Европског суда за људска права који је одржан од 30. новембра до 03. децембра 2010. године. У том извештају је наведено да су посебно разматрана генерална питања односно побољшање ефикасности и транспарентности извршавања пресуда Европског суда за људска права и мере за побољшање извршавања пресуда ЕСЉП и предлози за примену INTERLAKEN декларације и акционих планова, мере које се односе на процес извршавања и последице које ће то имати на извршавање пресуда донетих против Србије. Из извештаја произилази да је у погледу Републике Србије наговештено да ће се група предмета – пресуда ЕСЉП која се односи на проблем неефикасног извршавања пресуда домаћих судова, међу којима су најзначајнији предмети који се односе на неефикасно извршавање пресуда донетих против друштвених предузећа, наћи у групи пресуда које се разматрају по систему "појачаног надзора". С тим у вези, заступник закључује да ће убудуће бити потребна ефикасна сарадња свих надлежних органа у циљу израде акционих планова и њихове примене коју ће пратити Комитет министара СЕ.

Из наведеног произилази да поступак извршења правноснажних судских одлука не сме да угрози начело правне сигурности, да новчано потраживање досуђено правноснажном и извршном судском одлуком спада у имовину лица у чију је корист досуђено и да мора да се обезбеди ефикасна заштита потраживања која проистичу из уговора о раду односно

¹¹ Закон о потврђивању ревидиране Европске социјалне повеље ("Сл. гласник РС" – међународни уговори бр. 42/2009)

радног односа, гарантована социјалном повељом, без обзира на несолвентност дужника. И други национални закони дају предност остваривању права из радних односа (Закон о стечају,¹² Закон о раду¹³), па оваква заштита је позитивна дискриминација одређене групе поверилаца у односу на остале повериоце против дужника над којима је покренут поступак стечаја. Држава се не може легитимно позивати на општу потребу како би оправдала ограничење права и слобода појединаца, а свако мешање у уживању неког заштићеног права мора одговорати одређеној хитној друштвеној потреби, нарочито мора бити пропорционално циљу који се жели постићи.

Грађанско одељење Врховног касационог суда на седници од 22.02.2011. године, руководећи се стандардима, ставовима и принципима израженим у пресудама Европског суда за људска права, што је и у складу са чланом 18. Устава Републике Србије, усвојило је правно схватање да се извршни поступци који се односе на наплату новчаних потраживања из радног односа утврђених извршним исправама против дужника, субјекта приватизације у реструктурирању неће прекидати, а прекинути поступци ће се наставити и окончати.

(Сентенца правног схватања верификована 24.02.2011. године, а образложење 25.3.2011. године)

На основу члана 2. Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда ("Службени гласник РС", бр. 37/2010) и члана 23. став 3. Судског пословника ("Службени гласник РС", бр. 110/2009), излажем одвојено мишљење приложено уз изворник усвојеног правног схватања

ОДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ

- судије Врховног касационог суда Стојана Јокића -

Грађанско одељење Врховног касационог суда је усвојило на седници одржаној дана 22.2.2011. године наведено правно схватање, с тим што је сентенца верификована 24.02.2011. године, а образложење 25.3.2011. године:

¹² "Службени гласник РС" бр. 104/09

¹³ "Службени гласник РС" бр. 24/05, 61/05 и 54/09

ПРАВНО СХВАТАЊЕ
СПРОВОЂЕЊЕ ИЗВРШЕЊА

"Извршни поступци који се односе на наплату новчаних потраживања из радног односа утврђених извршним исправама против дужника, субјекта приватизације у реструктурирању, неће се прекидати. Прекинути поступци, ће се наставити и окончати."

Несагласан са разлозима за усвајање таквог правног схватања, издвојио сам мишљење и на седници истакао да ћу то издвојено мишљење и написати у реферату о неслагању са усвојеним правним схватањем и разлозима на којима је засновано.

II

- Разлози за неслагање са правним схватањем и издвајање мишљења -

1.)

Закон о приватизацији¹⁴ (у даљем тексту **Закон**) је у члану 14. био прописао рокове за спровођење приватизације над субјектима приватизације. У члану 20. став 4. **Закона** било је прописано да у току спровођења реструктурирања повериоци не могу да предузимају радње ради принудне наплате својих доспелих потраживања. Тако прописана законска норма створила је дилему у судској пракси извршних судова која је резултирала различитим одлучивањем.

Потреба за отклањањем законске дилеме и уједначавањем судске праксе, определила је Грађанско одељење Врховног суда Србије да с тим у вези изрази правно мишљење. Правно мишљење усвојено је на седници тог одељења одржаној 30.6.2003. године, у тексту који гласи:

Примена одредбе члана 20. став 4. Закона о приватизацији у парничном и извршном поступку

1. Суд ће позивом на одредбу члана 20. став 4. Закона о приватизацији прекинути само поступак спровођења а не и поступак извршења принудне наплате новчаног потраживања одређеног решењем о извршењу донетим пре датума покретања поступка реструктурирања извршног дужника.

¹⁴ "Службени гласник РС", бр. 38/01 од 28.6.2001. године, ступио на правну снагу 7.7.2001. године

2. Суд ће дозволити предложено извршење ради намирења новчаног потраживања и у случају када је такав предлог поднет након покретања поступка реструктурирања, али ће истовремено са решењем о дозволи извршења донети решење о прекиду поступка његовог спровођења.

3. Прекид поступка спровођења извршења не може се одредити с позивом на одредбу члана 20. став 4. Закона о приватизацији у случају када су предмет извршења неновчане обавезе дужника над којим је покренут поступак реструктурирања.

4. Прекид поступка се не може одредити на темељу одредбе члана 20. став 4. Закона о приватизацији ни у парницама које су покренуте за наплату новчаног потраживања туженог над којим је покренут поступак реструктурирања.

2.)

Законом о изменама и допунама Закона о приватизацији¹⁵ измењена је одредба члана 14. и прописано да се приватизација друштвеног капитала спроводи најкасније у року од четири године од дана ступања на снагу тог **закона**. У члану 20-ђ) прописано је да Влада Републике Србије ближе прописује поступак и начин реструктурирања субјекта приватизације. То је урађено Уредбом о поступку и начину реструктурирања субјекта приватизације од 9.6.2005. године.

У току спровођења поступака приватизације и реструктурирања субјекта приватизације дошло је до нових дилема везаних за провођење поступака извршења и прекидања тих поступака у предметима извршења у којима је извршни дужник субјект приватизације у реструктурирању. Настала дилема отклоњена је кроз решавање спорног правног питања и члана 176. ЗПП.

Грађанско одељење Врховног суда Србије је на седници одељења одржаној 7.11.2006. године усвојило правно схватање у тексту који гласи:

Примена одредбе члана 31. Закона о изменама и допунама Закона о приватизацији у извршном поступку

"Нова одлука Агенције за приватизацију Републике Србије о реструктурирању истог субјекта приватизације – извршног дужника има

¹⁵ "Службени гласник РС", бр. 38/01, 18/03 и 45/05

правно дејство раније донете одлуке о његовом реструктурирању и спречава наставак прекинутог поступка и спровођења новог извршења."

3.)

Закон о изменама и допунама Закона о приватизацији¹⁶ је у члану 4. став 1. прописао:

Члан 14. мења се и гласи:

"За приватизацију неприватизованог друштвеног капитала јавни позив за учешће на јавном тендеру, односно јавној аукцији мора да се објави најкасније до 31.12.2008. године."

Чланом 20-ж) став 1. и 7. је прописано:

"Од дана доношења одлуке о реструктурирању до дана доношења одлуке о окончању реструктурирања, не може се против субјекта приватизације, односно над његовом имовином, одредити и спровести принудно извршење нити било која мера поступка извршења ради намиривања потраживања."

Поступак принудног извршења који је у току прекида се."

На основу тако прописаних законских норми усвојеног правног мишљења и правног схватања Грађанског одељења Врховног суда Србије одлучују судови у Републици Србији. То јасно произилази из извештаја који су председнику Грађанског одељења Врховног касационог суда доставили Привредни апелациони суд, Апелациони суд у Новом Саду, Крагујевцу, Нишу и Београду.

Једина одступања од јасне и позитивно важеће законске норме из члана 20-ж) став 1. и 7. **Закона** врше Основни и Виши суд у Крагујевцу. Основни суд у Крагујевцу је решењем И1. 3794/09 од 14.12.2009. године одредио и дозволио извршење по предлогу извршног повериоца против извршног дужника "Застава аутомобили" АД у Крагујевцу у реструктурирању на основу извршне исправе – пресуде Општинског суда у Крагујевцу 2П-4229/04 од 9.12.2008. године, *ради наплате новчаног потраживања на име накнаде нематеријалне штете.*

Одлучујући о жалби извршног дужника исти суд решењем И1. 5744 од 4.2.2010. године усваја жалбу извршног дужника, ставља ван сна-

¹⁶ "Службени гласник РС", бр. 123/07 од 26.12.2007. године

ге решење о извршењу од 14.12.2009. године и укида све спроведене извршне радње.

Виши суд у Крагујевцу решењем Гж. 564/10 од 14.4.2010. године усваја жалбу извршног повериоца, укида решење првостепеног извршног суда од 4.2.2010. године и предмет враћа на поновно извршење извршном суду. У укидном решењу налаже да се у поступку поновног одлучивања о жалби извршног дужника посебно поведе рачуна о примени члана 18. Устава Републике Србије¹⁷, члана 6. став 1. Европске конвенције о људским правима којом је прописано да ли је суд дужан да води рачуна да је неизвршењем судске одлуке дошло до повреде права повериоца, и да је Протоколом бр. 1 прописано да свако физичко и правно лице има право, на не ометано уживање своје имовине...

На основу таквог одлучивања Основни суд у Крагујевцу подржан од Апелационог суда у Крагујевцу захтева од Грађанског одељења Врховног касационог суда да преиспита правно мишљење из 2003. године и правно схватање из 2006. године и постојање основа за прекид поступка приватизације према субјекту приватизације у реструктурирању као извршном дужнику.

4.)

Следом тих захтева, у међувремену насталих околности, те постојање пресуде Европског суда за људска права из Стразбура од 13.1.2009. године (предмет Црнишанин и друге подносиоце представки против Србије), Грађанско одељење Врховног касационог суда је проценило да су стечени и испуњени услови за измену правног мишљења и правног схватања и непримену важеће законске норме из члана 20-ж) ст. 1. и 7. **Закона**.

Несагласан са чињеничним и правним аргументима изнетим на седници Грађанског одељења одржаној 22.1.2011. године на основу којих је усвојено правно схватање и образложењем на коме је засновано у издвојеном мишљењу посебно истичем:

Правно схватање мора у правилу бити јасније од законских норми и доступно у смислу разумљивости и јасноће сваком адресату на кога се директно или индиректно односи. То правило би требало да важи и за оспоравано правно схватање. Чини ми се да оно код оспораваног правног схватања у највећој мери није заступљено. Тешко је утврдити о ком прав-

¹⁷ "Службени гласник РС", бр. 98/06

ном проблему и институту се ради, а немогуће је утврдити и закључити да се њиме мења правно мишљење и правно схватање и делимично суспендује императивна законска норма. Императивна законска норма делимично суспендована оспораваним правним схватањем се само на једном једином месту "стидљиво" помиње. Зашто? Питам се како ће адресати на које се односи оспоравано правно схватање, а и они други који у односу на њега треба да се одреде закључити о чему се заправо ради?

Законске норме из члана 14. и 20-ж) су јасне. Јасно прописане законске норме не требају посебно тумачење. Примењују се онако како су и јасно прописане. Из члана 14. **Закона** јасно произилази да се поступак приватизације неприватизованог друштвеног капитала мора отпочети најкасније до 31.12.2008. године. То отпочињање се врши позивом за учешће на јавном тендеру или јавној аукцији. Та чињеница у вези са применом поменуте законске норме није спорна ни за Европски суд за људска права из Стразбура који је у поменутој пресуди од 13.1.2009. године у поднаслову **"релевантно домаће право"** под тачком 102. то јасно истакао. Отуда се не могу прихватити супротно изражена мишљења да поменута законска норма подразумева да се до 31.12.2008. године поступак приватизације мора окончати.

Потпуно је јасна и законска норма из ст. 1. и 7. члана 20-ж) **Закона** којом је прописано да од дана доношења одлуке о реструктурирању до дана доношења одлуке о окончању реструктурирања, не може се против субјекта приватизације, односно над његовом имовином, одредити или спровести принудно извршење нити било која мера поступка извршења ради намирања потраживања и да се поступак принудног извршења који је у току прекида.

То даље подразумева да последњим изменама Закона о изменама и допунама Закона о приватизацији од 26.12.2007. године није настао правни основ за промену правног мишљења и правног схватања Врховног суда Србије из 2003. и 2006. године. Дакле, не постоји ни чињенични ни правни основ за измену поменутог правног мишљења и правног схватања. Исто тако, не постоји ни чињенични нити правни основ за непримену јасних когентних законских норми, тј. за непримену става 1. и 7. члана 20-ж) **Закона**.

Ни пресуда Европског суда за људска права у Стразбуру од 13.1.2009. године у предмету Црнишанин и друге подносиоце представки против Србије не може бити правни основ за усвајање правног схвата-

ња које издвојеним мишљењем оспоравам. Поменута пресуда односи се на четири подносиољке представки том суду засноване на повреди права на несметано уживање имовине које је повређено неизвршењем судских одлука у дужем временском периоду. Неизвршење у конкретним предметима извршних судских одлука суд је утврдио као повреду члана 6. став 1. Конвенције и повреде члана 1. Протокола бр. 1, те да мешање Државе Србије у право на мирно уживање имовине подносиољки представки није било оправдано у посебним околностима предметног случаја. То даље подразумева да се пресуда Суда у Стразбуру односи на конкретно утврђену и од тог суда оцењену повреду права на мирно уживање имовине које Држава Србија у конкретном случају није омогућила дозвољавајући да се потраживања из извршних исправа не намире у дужем периоду. Суд је дакле ценио посебне околности предметног случаја и следом те оцене закључио да је Држава Србија морала обезбедити извршење конкретних судских одлука, а како то није урадила мешање у мирно уживање имовине из члана 1. Протокола бр. 1. је повређено. Међутим, то само по себи не подразумева генерални став тог суда. Став по коме ће у свим осталим предметима повреде права на мирно уживање имовине суд закључити и одлучити да је непровођењем извршења на основу судских одлука увек и повређено право на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола бр. 1. У сваком конкретном предмету процењиваће се околности и у зависности од те оцене одлучити постоји ли или не постоји повреда права на мирно уживање имовине.

Не може се право на измену правног мишљења и правног схватања и непримену члана 20. ст. 1. и 7. члана 20-ж) Закона заснивати ни на члану 1. Протокола бр. 1. Поменутим протоколом је прописано:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни."

Из става 2. цитираног Протокола произилази суверено право државе па тиме и Републике Србије да примењује законе које сматра потребним да

би регулисала коришћење имовине у складу са Општим интересима. Држава – Република Србија је још 29.6.2001. године донела Закон о приватизацији. Законом прописала рокове за спровођење приватизације, методе приватизације и реструктурирање субјекта приватизације. Закон је транзициони. Њиме се мења систем. Мења концепт својине. Приватизује друштвена, а делимично и државна својина. Револуционарност Закона о приватизацији као транзиционог закона којим се мења систем мирним путем, захтева потребе и представља основ да се дозволи држави као законодавцу да пропише и ограничења права на уживање имовине у функцији остварења циља закона и његова спровођења. Такво ограничење управо је прописано чланом 20-ж) ст. 1. и 7. **Закона**. Поменуто ограничење није у супротности са већ цитираним ставом 2. члана 1. Протокола бр. 1. Напротив, у сагласности је са поменутом одредбом Протокола. Једино одлагање спровођења принудног извршења и мера поступка извршења ради намирања потраживања поверилаца од извршног дужника као субјекта приватизације у реструктурирању и прекиди поступка принудног извршења који су у току омогућују спровођење поступка приватизације до краја што је био и превасходни државни циљ при доношењу и усвајању Закона о приватизацији. Поступање супротно поменутој законској норми из члана 20-ж) **Закона** у знатном може онемогућити спровођење поступка реструктурирања које за последицу имати покретање поступка ликвидације или стечаја над субјектом приватизације у реструктурирању као ликвидационим или стечајним дужником. Циљ законодавца па следом тога и државни циљ то није био.

Право законодавца на ограничење људских и мањинских права прописано је у члану 20. Устава Републике Србије. Поменути императивним нормама суспендованим оспораваним правним схватањем право на намирање се не укида. То право се само одлаже до окончања поступка реструктурирања субјекта приватизације. Стога је, за озбиљно размишљање да ли се само одлагањем права на намирање у одређеном периоду законом прописаном законодавац претерано – несразмерно меша у мирно уживање имовине. За размишљање је да ли се тиме и повређује право на имовину из члана 58. Устава Републике Србије. Ово тим пре што је ставом 3. члана 58. Устава Републике Србије прописано да се законом може ограничити начин коришћења имовине. Право на ограничење коришћења имовине дато је законодавцу чланом 18. став 2. Устава Републике Србије.

Савремени међународни стандарди изражени документима Уједињених нација и документима Међународних организација, засновани су на концепцији права као стварности чији је смисао да служи правди. Општа Декларација о правима човека из 1948. године представља најпотпунију кодификацију привредног права. Начела из опште Декларације на основу којих су доношене Конвенције које полазе од ње у основи репродукују и разрађују права из Декларације имплементирана су у позитивна законодавства, па и у наше законодавство. Тиме се оплемењују позитивне норме и чине легитимнијим.

Устав Републике Србије у члану 16. став 2. прописује:

"Опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују."

Примена законске норме онако како је и прописана представља формалну и апсолутну правду и израз је принципа идентитета и потпуне једнакости односа. Увођењем правичности у непосредни правни живот круте правне норме постају суптилније и адекватније. Међутим, превелика доза правичности дата онима који примењују право, може довести и до неправичних решења него када се право стриктно примењује. Дозвољавање могућности да се у примени закона, онај ко га примењује сувише удаљи од законског текста, поступајући по свом осећању правичности олако доводи до правне несигурности па и произвољност. Неумерено присуство правичних критеријума у судским одлукама може променити неопходну равнотежу између света формално-правних норми и света моралних норми и осећања правичности и довести до тога да суд ствара уместо да примењује право. Код изнетог, спорним се чини како правном нормом регулисати одређене друштвене односе, а да при том, искључиви захтеви из формално-правне примене права не повреду осећање правичности односно да искључиви захтеви правичности не доведу у питање принцип правне сигурности. Тешко је ту наћи равнотежу и успоставити је. Та равнотежа се може успоставити само ако законодавац дозволи примену правичности и других сличних мерила и само онда када природа конкретног правила то дозвољава, а с друге стране у поступку примене таквих правила суд не би могао досуђивати неку своју правичност.

Независност судске власти која почива на начелу поделе власти у поступку примене права своди се на питање позитивизма или универзали-

зма права. Судска власт је у изрицању правде независна од било које друге власти, осим власти легитимног закона. Судска власт – судије примењују и норме о људским правима које произилазе из потврђених и објављених међународних уговора и општеприхваћених међународних стандарда који су саставни делови унутрашњег правног поретка сваке заједнице. Међутим, спорно је може ли да их примењује и код на основу Устава и закона ограниченог права на уживање имовине.? Може ли тако прописану императивну норму да сматра нелегитимном и то само на основу неутемељене генералне процене да се њоме држава претерано меша у мирно уживање имовине одређених поверилаца.

Појам јавног поретка примењен на наше право изражава се кроз Уставом утврђена начела, принудне прописе, добре обичаје и правила морала. За јавни поредак карактеристичне су императивне норме, што подразумева правила друштвеног понашања која се у одређеним правним ситуацијама морају поштовати. Прописи императивног карактера изражавају опште интересе и због тога су они "виши" закон у том смислу. Путем императивних норми штити се јавни интерес. Штићење јавног интереса изражава се кроз принцип да оно што је правом забрањено не сме да се чини. Установа јавног поретка није једанпут за свагда установљена нити постављена као непроменљива. Напротив, подложна је променама и еволуцији како у погледу саме садржине, тако и у погледу домаћаја њених оквира.

У претходном излагању сам истакао да су императивне норме својствене јавном поретку. Њима се изражава општи интерес. При њиховој примени и евентуално могућем одступању од примене мора се поћи од тезе закона, прописане законске норме, њене сврхе, као и разлога који су инспирисали законодавца да донесе такву норму. Стога је захтев сваког друштвеног и правног поретка извесна сигурност правних институција, сигурност која није сама себи циљ већ која служи остварењу циља права. То даље подразумева да је начело правне сигурности неминовни атрибут сваког правног поретка, чије постојање не сме бити угрожено.

Законске норме из ст. 1. и 7. члана 20-ж) **Закона** су императивне природе. Обавезујуће за оне који их примењују и оне на које се норме односе. У претходном излагању указао сам на разлоге и мотиве законодавца за такво прописивање. Прописивање одлагања намирења и извршења на имовини субјекта приватизације у реструктурирању и прекиду започетих поступака извршења на његовој имовини. Разлози за њихово доношење не могу се сма-

трати нелегитимним, а саме норме се не могу сматрати нормама испод дозвољеног степена друштвене толеранције где владавину права замењује владавина самовољног факта власти или појединачног или групног интереса.

Поборници мишљења израженог у оспораваном правном схватању изражавају став да императивност законских норми треба ограничити бар у односу на одређене повериоце. Још од античке Грчке поставља се питање да ли неправдени закон обавезује. Даље се поставља питање да ли у конкретном случају: **"Треба заштитити повериоце из оспораваног правног схватања од прекорачења власти"**?. Да ли су испуњени услови за примену принципа: **"Треба заштитити сваког од прекорачења власти"**?.

Под претпоставком да су поменуте законске норме неправедне у односу на повериоце са потраживањем из извршних исправа, а по основу радних односа, спорно је може ли судска власт сматрајући закон неправедним да се појављује као коректив законодавцу, било кроз судске одлуке, било кроз заузимање правног схватања. Одступање од императивних норми, оспораваним правним схватањем ствара се нова норма у правном систему Србије.

Законодавац је кроз императивност поменутих норми изразио општи-државни интерес који се оспораваним правним схватањем ограничава. Ограничава од стране друге гране власти која оспораваним правним схватањем делимично суспендује когентну норму и ствара другу норму и појављује се у улози законодавца. На основу начела поделе власти и самосталног вршења судске власти на други начин је процењен општи интерес везан за императивност норми и одлучено да одређене повериоце треба заштитити од прекорачења законодавне власти изражене кроз когентне законске норме.

Из изнетог произилази да је спорна процена општег интереса за примену – непримену поменутих когентних норми. Законодавна власт је општи интерес проценила при прописивању и усвајању поменутих законских норми, а устрајавајући у њиховој примени, без обзира на могуће последице везане за приговоре да се тиме држава – законодавна власт превише меша у мирно уживање имовине, пристајући на евентуалне санкције у случају за и убудуће такво утврђење. Извршна власт је ставила у равнотежу цену неспровођења започетих поступака приватизације над субјектима приватизације у реструктурирању и евентуалних могућих санкција због тога што је одложила

извршење и намирење над имовином тих субјеката и одредила прекиде започетих поступака извршења над њиховом имовином.

Тако заступан општи интерес кроз когентне норме Грађанско одељење највише судске инстанце сматра непропорционалним мешањем у мирно уживање имовине. То јасно произилази из одступања – суспензије когентних норми које одлажу поступак намирења на имовини извршног дужника као субјекта приватизације у реструктурирању. Чини ми се да нису дати ни убедљиви разлози у чему се то састоји претерано и непропорционално мешање државе – законодавне власти у мирно уживање имовине прописивањем и провођењем законских норми из члана 20-ж) став 1. и 7. **Закона**. Нејасно је у чему је ту толика неправедност законских норми која се манифестује као прекорачење власти, које захтева делимичну суспензију императивних норми учињену оспораваним правним схватањем. Поменуте норме не посматрам кроз такву диоптрију и не видим их ни као неправичне нити као норме којима се прекорачује власт на штету одређених извршних поверилаца који се штите оспораваним правним схватањем.

Не може се оспоравани правни став бранити само у образложењу помињаним високо постављеним стандардима као обавезујућим јер се њихова обавезност јасно не образлаже. Јасно се ни не образлаже овлашћење судске власти да на основу паушално помињаних правних стандарда без упоређивања са конкретним ситуацијама из којих би произашло да их заиста треба применити, суспендује императивне норме сматрајући их нелегитимним.

Разлози за писање издвојеног мишљења и оспоравање правног схватања ме приморавају и да поменем одлуку Уставног суда Републике Србије Уж. 122/09 од 21.1.2010. године. Одлуком Уставног суда, усвојена уставна жалба, изјављена због повреде права на суђење у разумном року зајемченог чланом 32. став 1. Устава Републике Србије и повреде права на имовину зајемченог чланом 58. став 1. Устава, у извршном поступку који се води у предмету Четвртог општинског суда у Београду И. бр. 1181/05. Утврђено је право подносиоца уставне жалбе на накнаду нематеријалне штете. Наложено је Првом основном суду у Београду, Народној банци Србије – Одељењу за принудну наплату и другим државним органима и организацијама које учествују у извршном поступку да предузму неопходне мере како би се извршни поступак у предмету Четвртог општинског суда у Београду И. бр. 1182/05 окончао у најкраћем могућем року.

У предмету извршења по предлогу извршног повериоца који има потраживање из радног односа утврђеног извршном исправом, Четврти општински суд у Београду је под бројем И. 1182/05 дана 25.11.2005. године донео решење о извршењу, одредио предложено извршење на новчаним средствима извршног дужника и решење доставио на принудну наплату Народне банке Србије, Дирекцији за регистре и принудну наплату, Одељење за принудну наплату, Одсек за пријем основа и навода принудне наплате у Крагујевцу. Извршење није проведено. Поступак извршења је прекидан и одлаган.

У образложењу поменуте одлуке Уставни суд констатује:

.... 3. "Увидом у WEB страницу Агенције за привредне регистре Уставни суд је утврдио да је Агенција за приватизацију донела одлуку бр. 10-2664/09-1217/02 од 26.6.2009. године којом се покреће поступак реструктурирања субјекта приватизације ДП "Телеоптик – Жироскопи".

Уставни суд омашком пропушта да се на јасан начин одреди у вези са применом императивних норми из члана 20-ж) став 1. и 7. **Закона**. У тачки 4. образложења констатује да по доношењу одлуке о реструктурирању субјекта приватизације суд треба да донесе одлуку о прекиду поступка, а у тачки 3. изреке своје одлуке налаже суду и НБС да проведу започети поступак извршења. Императивне законске норме које ограничавају право на имовину одлагањем и прекидањем поступака извршења над субјектом приватизације у реструктурирању Уставни суд није огласио неуставним. Легитимним и императивним нормама донетим на основу овлашћења из члана 18. став 2. Устава, одложено је извршење до окончања поступка реструктурирања и наложено да се започети поступци извршења прекину. Утврђено је да је одлуком Агенције за приватизацију од 26.6.2009. године покренут поступак реструктурирања субјекта приватизације у предмету извршења – извршног дужника. И поред законом прописане забране извршења (одлагањем и прекидањем), Уставни суд налаже да се извршење проведе. Не осврће се на ограничења при провођењу извршења прописана императивном законском нормом. Не помиње зашто те норме не треба применити.

Извршни суд и надлежна служба НБС-а су сада у озбиљној дилеми. У дилеми који налог извршити. Да ли налог из одлуке Уставног суда или законски налог за прекид започетог поступка извршења. Налог за провођење извршења из одлуке Уставног суда и законски налог за прекид започетог поступка извршења стављају у раскорак извршни суд и надлежну службу НБС-

а. Све то резултирано је недоумицама како одлучити, а да се не погрешити и при том и не огрешити о налог Уставног суда и законски налог.

Налазим за потребно да укажем и на следеће:

Оспораваним правним схватањем фаворизују се повериоци из извршне исправе са потраживањем из радног односа према дужнику – субјекту приватизације у реструктурирању у односу на остале повериоце тог извршног дужника. Не објашњава се зашто се прави разлика. Зашто се право на намирење не одлаже до одређеног законом прописаног рока само њима. Зашто се то право не даје и осталима – комерцијалним повериоцима. По ком правном основу се прави разлика у погледу примене односно непримене важеће законске норме. Шта то заправо опредељује Грађанско одељење да приступи таквој селективној правди. Не повређују ли се тиме права прописана чланом 36. и евентуално чланом 58. Устава Републике Србије и члана 6. став 1. Европске конвенције о људским правима. Не повређују ли се тиме и суштина правде која се изражава само у једнакости.

Оспораваним правним схватањем се повређују и одредбе Закона о парничном поступку. Чланом 214. став 1. тачка 7. ЗПП је изричито прописано да се поступак прекида и кад је то другим законом одређено. Управо је другим законом чланом 20-ж) став 7. **Закона** прописано да се започети поступци извршења над дужником – субјектом приватизације у реструктурирању прекидају. Обе законске норме, материјално-правна и процесна су императивне. Одређују прекид поступка по сили закона.

Повређено је и основно начело из члана 2. став 1. ЗПП којим је прописано да странке имају право на закониту, једнаку и правичну заштиту својих права. То право прописано је и у већ поменутој одредби из члана 36. став 1. Устава Републике Србије и ставу 1. члана 6. Европске конвенције о људским правима, и инкорпориране у поменуту процесну норму.

У поступку извршења, сходно се примењују одредбе Закона о парничном поступку (члан 27. Закона о извршном поступку¹⁸).

Исто тако сматрам да се оспораваним правним схватањем повређује и одредба члана 6. став 2. ЗИП-а којом законском нормом је прописано одступање од редоследа поступања и редоследа намирења у ситуацијама у којима је законом другачије одређено.

¹⁸ "Службени гласник РС", бр. 125 од 22.11.2004. године

Императивним законским нормама из члана 20-ж) став 1. и 7. је управо другачије одређено. Одређено одлагање извршења на имовини дужника – субјекта приватизације у реструктурирању, до законом прописаног рока.

2012.

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ
СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА ПОСЛЕ
БРИСАЊА ПРЕДУЗЕТНИКА ИЗ РЕГИСТРА АГЕНЦИЈЕ
ЗА ПРИВРЕДНЕ РЕГИСТРЕ**

Својство предузетника на дан подношења тужбе је релевантно за одређивање стварне надлежности привредног суда.

Привредни суд задржава надлежност и након брисања предузетника из регистра Агенције за привредне регистре.

Образложење

Према члану 27. Закона о парничном поступку судови у парничном поступку суде у границама своје стварне надлежности прописане законом. Стварна надлежност судова прописана је Законом о уређењу судова. У првом степену у грађанско-правним споровима стварна надлежност је разграничена између основних, виших и привредних судова одредбама члана 22. ст. 2. и 3, члана 23. став 1. тач. 7. и 8. и члана 25. став 1. тач. 1, 2, 3. и 4. истог закона. Надлежност је разграничена према вредности спора, предмету и природи спора и својству странака у спору.

Привредни суд у првом степену суди у споровима између домаћих и страних привредних друштава, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти), у споровима који настану између привредних субјеката и других правних лица у обављању делатности привредних субјеката, па и када је у наведеним споровима једна од странака физичко лице ако је са странком у односу материјалног супарничарства. Законодавац је пред привредним судом странке сврстао у две групе: привредне субјекте, у које спадају и предузетници, и друга правна лица. За спорове између привредних субјеката привредни суд је увек стварно надлежан без обзира на предмет и природу спора. У споровима у којима је једна странка привредни

субјекат, а друга друго правно лице надлежност привредног суда постоји само у спору који је настао у обављању делатности привредног субјекта.

Појам предузетника дефинисан је одредбом члана 83. став 1. Закона о привредним друштвима, којим је прописано да је предузетник пословно способно физичко лице које обавља делатност у циљу остваривања прихода и које је као такво регистровано у складу са Законом о регистрацији. Физичко лице уписано у посебан регистар које обавља делатност слободне професије, уређену посебним прописом, по ставу 2. истог члана сматра се предузетником ако је тим прописом то одређено. Индивидуални пољопривредник није предузетник у смислу овог закона, осим ако посебним законом није другачије уређено.

По одредби члана 85. Закона о привредним друштвима предузетник одговара за све обавезе настале у вези са обављањем своје делатности целокупном својом имовином и у ту имовину улази имовина коју стиче у вези са обављањем делатности. Одговорност за обавезе не престаје брисањем предузетника из регистра. У члану 91. истог закона прописано је да предузетник губи својство предузетника брисањем из регистра привредних субјеката због престанка обављања делатности одјавом или по сили закона у случајевима предвиђеним ставом 6. истог члана.

Чланом 15. став 1. ЗПП прописано је да суд по службеној дужности, одмах по пријему тужбе, оцењује да ли је надлежан и у којем саставу је надлежан, на основу навода у тужби и на основу чињеница које су суду познате. У члану 17. став 1. ЗПП прописано је да суд у току целог поступка по службеној дужности пази на своју стварну надлежност.

Законодавац је наведеним законским одредбама Закона о парничном поступку јасно дефинисао да је датум подношења тужбе одлучан за оцену постојања стварне надлежности суда о чему је суд дужан да пази о службеној дужности и током целог поступка.

У члану 15. став 2. ЗПП прописано је да ако се у току поступка промене околности на којима је заснована надлежност суда или ако тужилац смањи тужбени захтев, суд који је био надлежан у време подношења тужбе остаје и даље надлежан и ако би услед ових промена био надлежан други суд исте врсте.

На основу наведене законске одредбе применом принципа *argumentum a contrario* не може се извести закључак да у другим ситуацијама промена околности на којима је заснована стварна надлежност води и

промени надлежности. Само изузетно околности које наступе након подношења тужбе и успостављања стварне надлежности суда воде промени те надлежности. То су околности које суштински мењају критеријуме на којима је стварна надлежност заснована. Брисање предузетника из регистра привредних субјеката у току спора није околност која доводи до промене стварне надлежности привредног суда.

Како је предузетник физичко лице које оснива различите облике свог пословања (радња, радионица, канцеларија, биро, сервис, агенција, студио и сл.), које немају својство правног лица, странка у поступку у смислу члана 74. став 1. ЗПП је физичко лице које је оснивач одређеног облика предузетничког пословања за чије обавезе одговара целом имовином. Брисањем предузетника из Регистра АПР-а физичком лицу које је странка у поступку као предузетник престаје то својство за будуће односе, али тиме није промењена природа већ заснованог спора пред привредним судом, јер то и даље остаје спор у коме је једна од странака предузетник, будући да је странка у спору и даље исто физичко лице означено као предузетник, јер спор проистиче из обављања предузетничке делатности.

(Правно схватање Грађанског одељења ВКС са образложењем верификовао 23.03.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА ЗА ИСПОРУЧЕНУ ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ¹⁹

1. Дужник, који при делимичној уплати потраживања за утрoшену електричну енергију у коме је садржан и део застарелог потраживања, не назначи коју обавезу је уплатио, платио је обавезе по редоследу доспећа за испуњење.

2. Дужник који при делимичној уплати потраживања за утрoшену електричну енергију у коме је садржан и део застарелог потраживања, назначи да само плаћа незастарело потраживање, уплатом не прекида застарелост већ застарелог потраживања.

¹⁹ На основу реферата под називом: "Застарелост права на исплату утужене електричне енергије" судије Врховног касационог суда Стојана Јокића

3. Споразумом о одлагању плаћања утрошене електричне енергије, којим се дужник обавезао да повериоцу плати и застарело потраживање, дужник се одрекао застарелости која поново почиње да тече од дана прекида застаревања (признања дуга).

4. Плаћањем дела у рачуну исказаног незастарелог потраживања, дужник прекида застарелост сваком уплатом.

Образложење

Пред судовима опште надлежности са подручја апелационих суда у Крагујевцу и Нишу бројни су и све учесталији спорови у којима потражачи електричне енергије траже да се утврди да не постоји право на наплату електричне енергије због наступелости застарелости потраживања. Оваква врста спорова присутна је али у знано мањем броју и пред стварно надлежним судовима са подручја Апелационог суда у Београду и Новом Саду. Постоји спорност и при одлучивању о истакнутим приговорима застарелости права на наплату утрошене електричне енергије. Та спорност резултирана је неуједначеном судском праксом у идентичним чињеничним и правним ситуацијама.

Четири апелациона суда нису успела да усвоје јединствене правне ставове у вези са застарелошћу права на исплату потраживања за утрошену електричну енергију. Следом те ситуације, испуњавајући обавезу прописану у члану 31. Закона о уређењу суда, Грађанско одељење је у циљу уједначавања судске праксе усвојило четири поменута правна схватања.

Прво, усвојено правно схватање засновано је на одредби члана 312. став 2. члана 313, члана 360. став 3. и члана 387. став 2. ЗОО. Дужник који при делимичној уплати обавезе за неплаћену утрошену електричну енергију у којој је садржана и делимично застарела обавеза не назначи које обавезе плаћа, плаћа обавезе по редоследу доспећа испуњења обавеза. Поверилац код таквог начина плаћања обавеза, на основу реда урачунавања прописаног у члану 312. став 2. и члану 313. ЗОО, прво наплаћује доспеле камате, па најстарије потраживање доспело за испуњење (застарелу обавезу), па тек онда остале обавезе по редоследу доспећа за испуњење. Кад дужник при плаћању не помиње да не плаћа и застарелу обавезу, поверилац при реду урачунавања испуњења о застарелости права на испуњење застареле обавезе не води рачуна по службеној дужности у смислу

члана 360. став 3. ЗОО. Дужник је таквом уплатом признао застарелу обавезу у смислу члана 387. став 2. ЗОО.

Друго, правно схватање засновано је на одредби члана 312. ст. 1. и 2. чл. 366. и 387. ЗОО. Назначењем при уплати да плаћа само део незастарелог потраживања, дужник није признао застарело потраживање нити је прекинуо застарелост већ застарелог потраживања.

Треће, правно схватање засновано је на одредби члана 366. и члана 392. тачка 2. ЗОО. Писменим признањем застарелог потраживања, дужник се одрекао застарелости која поново почиње да тече од дана прекида застаревања (признања дуга).

Четврто, правно схватање засновано је на одредби члана 312. став 2. члан 387. став 2. и члан 392. тачка 2. ЗОО. Сваком уплатом дела незастарелог потраживања дужник признаје дуг и прекида застарелост.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 18.06.2012. године, а образложење верификовано 19.06.2012. године)

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА
СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА
О ДОЗВОЉЕНОСТИ ТУЖБЕ ЗА УТВРЂЕЊЕ**

1. Није дозвољена тужба за утврђење, којом потрошач (купац) у спору против испоручиоца (продавца) електричне енергије, захтева да се утврди да испоручилац нема право да од потрошача наплати одређени новчани износ по испостављеном рачуну за тачно одређени период због застарелости потраживања и да нема право да тужиоцу као регистрованом потрошачу обустави испоруку електричне енергије;

2. У поступку који се води пред судом ради наплате новчаног потраживања за испоручену електричну енергију по тужби испоручиоца (продавца) дужник се од неоснованог захтева може бранити истицањем материјално-правних приговора, а не тужбом за утврђење непостојања дуга (потпуно или делимично) услед застарелости потраживања.

**3. Право потрошача (купца) на подношење приговора испоручиоцу у случају обуставе испоруке електричне енергије због неизми-
рених обавеза из уговора о продаји не искључује надлежност суда да
суди у спору по тужби потрошача (купца) за извршење уговора и на-
ставак испоруке електричне енергије.**

Образложење

Основни суд у Крагујевцу покренуо је поступак пред Врховним касационим судом, ради решавања спорног правног питања на основу чл. 176 - 180. ЗПП.

Према наводима из захтева пред првостепеним судом, има велики број предмета у спору физичких лица против Привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије, по основу испостављених рачуна за утрошену електричну енергију који нису плаћени.

Тужбе поднете суду (у којима је као правни основ означено: утврђење) заснивају се на истом чињеничном основу: да је тужени испоставио рачун за одређени период на износ означен у рачуну са роком доспећа у којем износу је садржан део дуга за утрошену а неплаћену електричну енергију и за временски период у погледу којег је наступила застарелост потраживања по овом основу.

Полазећи од ових чињеница, те чињенице да им тужени ставља у изглед да ће у случају неплаћања бити обустављена испорука подносе утврђујућу тужбу са захтевом: да се утврди да тужени по испостављеном рачуну нема право да наплати износ (означен у рачуну), већ износ (који се означава), а који по схватању тужиоца није застарео.

Тужени у одговору на тужбу је у свим предметима истицао приговор о недопуштеност тужбе за утврђење, јер се истакнутим захтевом тражи утврђење чињеница, предлажући да се тужбе одбаце као недопуштене.

У већини предмета тужени је устао са противтужбом (осуда на чинидбу) са захтевом да му тужени као купац исплати дуг у одређеном износу (означеном у рачуну) са законском затезном каматом од дана доспелости.

Из свега изложеног произилази и спорно правно питање:

- Да ли је дозвољена тужба за утврђење са оваквим захтевом?

Врховни касациони суд сматра да се ради о спорном правном питању од прејудисијелног значаја за одлучивање о предмету поступка у већем броју предмета, што оправдава захтев за његово разматрање и заузимање правног става у смислу одредби чл. 176 – 180. ЗПП.

Тужба за утврђење као институт процесног права била је законом одређена, могло би се рећи на истоветан начин, независно од каснијих измена закона.

Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 125/04 и 111/09) у члану 188. за ову врсту тужбе прописује да: тужилац може у тужби тражити да суд само утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа или истинитост, односно неистинитост неке исправе (став 1); оваква тужба може се подићи када је то посебним прописима предвиђено, кад тужилац има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког спорног права или правног односа, пре доспелости захтева за чинидбу из истог односа или истинитост, односно неистинитост неке исправе, или кад тужилац има неки други правни интерес (став 2).

У правној науци постоји општа сагласност да се овом тужбом захтева утврђење (декларација) једног правног односа или права, постојећег или непостојећег (због чега се дела на позитивне или негативне тужбе за утврђење) или истинитост, или пак неистинитост неке исправе. Пресуда донета по оваквој тужби није подобна за принудно извршење. Процесна претпоставка о којој суд води рачуна по службеној дужности у току целог поступка је постојање правног интереса или неког другог правног интереса за подношење ове врсте тужби пре доспелости захтева за чинидбу из истог односа. Када је у питању тужба за утврђење о истинитости или неистинитости неке исправе, захтев је ограничен на утврђење да ли исправа потиче или не потиче од онога који је у исправи означен као њен издавалац. Правна заштита која се пружа у овој ситуацији тиче се аутентичности потписа и издаваоца, а не њене садржине. Утврђивање истинитости садржине неке исправе може да буде предмет доказног поступка, а не тужбе за утврђење. Тужбом за утврђење не може се захтевати утврђење постојања неких чињеница или неког чињеничног скупа. Не може се захтевати ни утврђење постојања правних чињеница, јер су ове чињенице елеменат неког правног односа или права.

У споровима заснованим на истом чињеничном и правном основу Врховни суд Србије је заузео јасан правни став по којем тужба са оваквим захтевом није дозвољена (одлука ВСС Рев 5065/01).

Полазећи од функционалне повезаности материјалног и процесног права, у одговору на спорно питање мора се поћи од законског оквира којим су уређени односи између привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије и крајњег потрошача (купца).

На ове односе првенствено се односе одредбе Закона о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 84/2004), Уредба о испоруци електричне енергије ("Службени гласник РС", бр. 107/2005 – која је и даље на правној снази) и сада важећи Закон о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 57/2011), а супсидијарно одредбе Закона о облигационим односима.

Јавно предузеће које испоручује електричну енергију са крајњим корисником као потрошачем (купцем) ступа у одређени грађанско-правни (облигациони) однос. Међутим, воља уговорних страна у заснивању грађанско-правног односа је знатно ограничена. Ограничена је законом и прописом донетим ради извршавања закона, тако да не постоји потпуна аутономија воље уговарача да потпуно слободно уреде уговорни однос. Стога се у заснивању облигационог односа и остваривању права и обавеза из односа, који настаје закључењем уговора о продаји електричне енергије, поред одредби Закона о облигационим односима као општег прописа који се односи на све врсте уговора, морају имати у виду и одредбе посебног (специјалног) закона и подзаконских прописа којим се ближе (кроз обавезујуће норме) уређује садржина овог односа. Закон о енергетици (члан 147.) овлашћује снабдевача да купцу обустави испоруку због неизвршених обавеза из уговора о продаји под условима прописаним у овом члану, с тим што обуставом испоруке не престаје уговор о продаји (став 2.). У случају обуставе испоруке или искључења купац има право приговора (члан 155. Закона). Тиме је прописан правни пут заштите купца услед обуставе испоруке кроз правила управног поступка.

Прописани пут правне заштите не искључује надлежност суда да суди у спору по тужби за извршење обавезе из уговора о продаји електричне енергије. Закључењем уговора стране ступају у облигациони однос и дужне су да се придржавају основних начела на којима почива сваки облигациони однос: начела савесности и поштења у заснивању и остваривању права и обавеза из тог односа (чл. 12. ЗОО); забране вршења

права из облигационог односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато (чл. 13. ЗОО) и дужности да своју обавезу изврше уз одговорност за њено испуњење (чл. 17. ЗОО).

Странке су закључиле уговор на неодређено време, са узастопним испорукама (члан 518. став 1. ЗОО). Сагласно закону купац је дужан исплатити цену за сваку испоруку. Свака од ових обавеза је потпуно самостална и као таква подобна за судску заштиту. Неспорно је да је испорука извршена, роба преузета, потрошена, цена обрачуната, једино што није и исплаћена.

Предмет спора по поднетим тужбама је дужничко-поверилачки однос настао у прошлости. Дужник не спори дуг. Дуг постоји и у моменту подношења тужбе. Спорна је висина дуга.

У уговорима о продаји је предвиђено да продавац има обавезу да изврши исправку рачуна ако се утврди да је погрешно обрачуната вредност појединих обрачунских величина или да су подаци за обрачун погрешни, с друге стране купац има право приговора ако сматра да му је продавац неправилно обуставио испоруку електричне енергије и захтева исправку рачуна, ако се утврди да је погрешно обрачуната вредност појединих елемената или да су подаци за обрачун погрешни. Обзиром да се обрачун врши за сваки месец посебно рок за приговор је означен од стране испоручиоца и износи осам дана од уручења рачуна. У случају улагања приговора испоручилац би био дужан да потрошачу, сходно одредбама о заштити потрошача, без накнаде достави детаљну спецификацију рачуна.

Протеком рока за улагање приговора наступила је фикција тачности рачуна у погледу висине дуга (јер постоји претпоставка да се купац сагласио са испостављеним рачуном).

Постављеним захтевом се не тражи да се утврди да је исправа – рачун неистинита, већ да је неистинита садржина исправе. Садржина исправе не би могла да буде предмет захтева за утврђење, већ предмет доказног поступка у спору поводом остваривања одређеног субјективног права које се заснива на исправи или се исправом доказује (члан 230. став 3. ЗПП).

Обрачун испоручиоца за утрошену електричну енергију не утиче на настанак, промену или престанак права потрошача и корисника услуга. Стога и спор о тачности обрачуна не представља имовинско-правни спор из члана 1. ЗПП, због чега би тужба била дозвољена.

Застарелост као институт који води престанку облигације заснива се на протеклу времена. Међутим, протек времена представља чињеницу а не правни однос, стога се тужбом за утврђење не може захтевати да се утврди да је наступила таква правна чињеница у правном односу између странака, јер су правне чињенице елеменат правног односа или одређеног права.

Обустава испоруке електричне енергије од стране испоручиоца, није условљена само неплаћањем обавезе за потрошену енергију. То је само један од разлога предвиђених законом, уредбом и закљученим уговором. Постоје и други разлози поближе означени у уредби и закљученом уговору. Утврђење да тужени нема право да купцу обустави испоруку због спорности око висине дуга, оправдано доводи у сумњу закључак о допуштености овакве тужбе за утврђење, јер се, с једне стране, овакав захтев заснива на претходно постављеном захтеву за утврђење чињеница (висине дуга и застарелости) које не могу да буду предмет тужбе за утврђење, а са друге стране, оваквим захтевом тужени се онемогућава да врши послове који су му законом поверени, а на обуставу испоруке је овлашћен и закљученим уговором са потрошачем.

Правни основ за овакав захтев не произилази ни из одредаба Закона о заштити потрошача ("Службени гласник РС", бр. 73/2010) које се односе на пружање услуга од општег економског интереса. У смислу члана 86. став 3. овог закона, трговац не може искључити потрошача са дистрибутивне мреже и ускратити пружање услуге од општег економског интереса под условом да је потрошач оспорио постојање или висину обавезе, наставио да уплаћује рачуне за пружене услуге, осим ако посебним законом није другачије прописано. Овлашћење за обуставу испоруке електричне енергије садржано је у посебном закону, уредби донетој у циљу спровођењу тог закона и уговору који су уговорне стране закључиле, а потрошач није користио право приговора на достављени обрачун, нити је делимично намирио рачун и о томе пружио доказе, нити доказе да је наставио са уплаћивањем достављених рачуна.

У поступку који се води пред надлежним судом ради наплате новчаног потраживања за испоручену електричну енергију по захтеву испоручиоца (продавца) према потрошачу (купцу) независно од тога да ли је овај поступак покренут посебном тужбом (противтужбом) или се поступак води након улагања приговора извршног дужника против решења о извршењу на основу веродостојне исправе, дужник се од неоснованог зах-

тева може бранити истицањем материјално-правних приговора, а не тужбом за утврђење непостојања дуга (потпуно или делимично). Тужба за утврђење поднета од стране потрошача у таквој правној ситуацији била би недопуштена, независно од чињенице када је поднета.

Поверилац у обавезном односу је овлашћен да од дужника захтева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити је савесно у свему како она гласи (члан 262. став 1. ЗОО).

Обуставом испоруке електричне енергије, уговор о продаји не престаје. Купац као страна у уговору има право да пред надлежним судом тужбом покрене парницу са захтевом за извршење уговора – наставак испоруке електричне енергије, као имовинским захтевом из одређеног грађанско-правног односа (члан 1. ЗПП).

У том поступку би се расправљало да ли је из оправданих разлога дошло до обуставе испоруке електричне енергије, применом правила о истовременом испуњењу у разрешењу спорног односа (члан 122. ЗОО).

Уколико се утврди да је до обуставе испоруке електричне енергије дошло супротно Закону о енергетици, условима о испоруци електричне енергије и супротно уговору о испоруци (продаји електричне енергије), раније стање би се успоставило на трошак испоручиоца (продавца). У супротном ако је до обуставе испоруке дошло на основу овлашћења из означених прописа и уговора о испоруци (продаји) електричне енергије, раније стање би се успоставило на терет потрошача, под условом да истовремено изврши обавезе или отклони недостатке због којих је дошло до обуставе електричне енергије.

Обуставом испоруке електричне енергије истовремено је доспео и захтев за чинидбу из закљученог уговора о испоруци. Заштиту права на испоруку електричне енергије потрошач може остварити тужбом за чинидбу, услед чега би била недопуштена тужба потрошача за утврђење да тужени као испоручилац нема право да му обустави испоруку електричне енергије.

Са изложених разлога усвојен је овај правни став.

(Правни став Грађанског одељења Врховног касационог суда Србије, утврђен на седници 21.05.2012. године, а образложење верификовано 26.06.2012. године).

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА
СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О ВИСИНИ ПРОДАЈНЕ ЦЕНЕ
НАКОН НЕУСПЕЛОГ ЈАВНОГ НАДМЕТАЊА**

Када се продаји непосредном погодбом приступа након два неуспела јавна надметања висина продајне цене се одређује споразумно, без ограничења.

Образложење

Први основни суд у Београду је покренуо поступак за решавање спорног правног питања у складу са одредбама члана 176. и 177. ЗПП-а. У захтеву је наведено да се у већем броју извршних предмета појавила потреба да се заузме јединствен став о спорном правном питању у вези примене члана 97. Закона о извршењу и обезбеђењу који се односи на продајну цену и поступак продаје у случају када извршни поверилац након два неуспела јавна надметања предложи продају ствари (покретних ствари и непокретности) непосредном погодбом. Дилеме у вези ових спорних правних питања поред Првог основног суда у Београду као суда са највећим бројем извршних предмета имају и други судови у Републици Србији.

Формулисана спорна питања су на који начин суд треба да поступа, у случају када извршни поверилац, након два неуспела јавна надметања предложи продају ствари (покретних ствари и непокретности) непосредном погодбом – да ли суд треба или не да донесе закључак о продаји непосредном погодбом и да ли купопродајна цена у том случају може бити нижа од 30% од процењене вредности ствари?

Врховни касациони суд је размотрио захтев Првог основног суда у Београду и закључио да су испуњени законски услови за заузимање правног става у смислу члана 178. став 3. ЗПП-а.

Ради заузимања става о спорном правном питању, правно су анализиране релевантне законске одредбе садржане у чл. 97. до 103. чл. 119. и чл. 123. Закона о извршењу и обезбеђењу (ЗИО).

Покретне ствари се могу продати јавним надметањем и непосредном погодбом. Који начин ће бити изабран зависи од процене суда, тј. извршитеља, у погледу могућности да се постигне најповољније уновчење ствари. Продаја путем надметања се одређује када се ради о стварима веће вредности, односно када се може очекивати да ће се ствари продати по цени већој од процењене вредности. С друге стране, извршни поверилац и из-

вршни дужник се могу током целог поступка споразумети да се ствар прода непосредном погодбом у којем случају ће се споразумети и о условима те погодбе. Ако се ствар продаје јавним надметањем оглас се објављује на огласној табли и на интернет страници суда најкасније 8 дана пре дана одржавања. Саме странке га могу објавити и на други погодан начин.

Када је у питању продаја непокретности, суд има обавезу, да у складу са чланом 119. ЗИО, закључак о продаји непокретности објави на огласној табли и интернет страници суда и на други уобичајени начин (у тиражном листу који покрива територију РС).

Спорно питање односи се на ситуацију у којој је првобитно одређено да се ствари продају на јавном надметању, а ствари се нису могле продати ни на другом надметању. Почетна цена на другом надметању не може бити нижа од 30% од процењене вредности. То значи да се почиње са 30% вредности, а да ли ће се постићи виша или нижа цена зависи од самог исхода јавног надметања. Ако се ствари нису могле продати ни на другом надметању, прелази се на продају непосредном погодбом. Међутим продаји путем непосредне погодбе ће се у случају неуспелог јавног надметања приступити само ако се на захтев суда, односно извршитеља, извршни поверилац изјасни у року од пет радних дана да предлаже продају непосредном погодбом. Из наведеног следи, да је даље кретање поступка продаје путем непосредне погодбе зависно пре свега од диспозиција извршног повериоца. Извршни поверилац може и предложити да се намири досуђењем ствари у којем случају се сматра да је намирен у висини која одговара износу 30% процењене вредности ствари.

Сама продаја покретних ствари путем непосредне погодбе након неуспелог другог надметања за јавну продају (члан 97. ЗИО) не може се поистоветити са продајом путем непосредне погодбе коју је као такву иницијално одредио суд, или су се о продаји путем непосредне погодбе споразумели извршни поверилац и извршни дужник (члан 96. ЗИО). Наиме, закључак о продаји ствари путем непосредне погодбе суд, односно извршитељ, доноси и објављује само када је такав начин продаје иницијално одређен, односно када су се о продаји непосредном погодбом споразумели извршни поверилац и извршни дужник, а које право они имају током целог поступка (члан 96. став 3. ЗИО). Доношење и објављивање закључка о продаји путем непосредне погодбе тада има значај публицитета и обавештавања свих заинтересованих лица која би желела да купе ствари.

Када се покретне ствари нису могле продати ни на другом надметању за јавну продају, доношење посебног закључка о продаји путем непосредне погодбе не би остварило исту сврху, као и у горе наведеном случају када се ствари први пут продају путем непосредне погодбе. У ситуацији у којој се покретне ствари нису могле продати ни на другом надметању за јавну продају, доношење и објављивање тог закључка не би било у функцији публицитета, имајући у виду да је оглас о јавној продаји покретних ствари већ два пута објављиван и на огласној табли суда и на његовој интернет страници, а и саме странке су могле да га објаве, на пример, у средствима јавног информисања. Доношење и објављивање закључка о продаји путем непосредне погодбе у описаној ситуацији би било нецелисходно, а осим тога, доношење таквог закључка не прописује ни сам ЗИО. Сва заинтересована лица већ су била обавештена о могућности да купе ствар на два рочишта за јавно надметање, а та лица ће бити и обавештена да јавно надметање није успело и да ће се приступити продаји путем непосредне погодбе. Тада продаја путем непосредне погодбе није посебан начин продаје покретних ствари (члан 96. ЗИО), већ само наставак продаје путем јавног надметања, која је била неуспешна. Другим речима, продаја путем непосредне погодбе у наведеном случају представља завршетак продаје путем јавног надметања где су два рочишта (чије је одржавање било унапред објављено и са чиме се свако заинтересован могао упознати), била неуспешна. Због свега наведеног сматрам да је доношење и објављивање закључка о продаји покретних ствари путем непосредне погодбе нецелисходно и без основа у ЗИО. Исправно је гледиште да у тој ситуацији суд позове извршног повериоца закључком да му у року од 15 дана достави споразум о продаји непосредном погодбом, при чему би сва заинтересована лица могла да преговарају са извршним повериоцем. Указујем да ЗИО прописује рок од 15 дана за закључење уговора о продаји непосредном погодбом и његову реализацију.

Када се ради о цени, ЗИО не одређује цене по којима ће се продавати покретне ствари, како на јавном надметању тако и у случају када се ствари продају путем непосредне погодбе. Уколико се ствари продају путем јавног надметања ЗИО одређује почетну цену на првом надметању 60% процењене вредности, а на другом 30% процењене вредности. То не значи да се ствари не могу продати по вишој односно нижој цени. Да ли ће се продати по вишој или нижој цени зависи од исхода јавног надметања. То значи и да се на другом јавном надметању могу продати по цени

испод 30% процењене вредности. Исти принцип би важио и у ситуацији у којој друго јавно надметање није успело, па се приступа продаји путем непосредне погодбе, јер је у складу са напред наведеним продаја непосредном погодбом у тој ситуацији само наставак неуспелог јавног надметања. Висина цене ће тада зависити од исхода преговора који заинтересована лица буду водила са извршним повериоцем. То прописује и сам ЗИО. Ако се продаји непосредном погодбом приступи након два неуспела јавна надметања, продајна цена је предмет договора између страна у купопродајном односу и за њу се не тражи сагласност извршног дужника (члан 97. став 6. ЗИО). То значи да се цена формира путем преговора при чему се може ићи и испод износа од 30% процењене вредности.

ЗИО не помиње могућност да суд не прихвати споразум о продаји путем непосредне погодбе. ЗИО само говори о року за закључење уговора и његову реализацију у том случају. Одредба члана 3. став 3. ЗПП-а, прописује да суд неће дозволити располагање странака која су у супротности са принудним прописима, јавним поретком и правилима морала. У случају да се ствар продаје непосредном погодбом закључује се уговор о купопродаји (који остварује одређена дејства и у извршном поступку) између купца с једне стране и судског извршитеља, односно извршитеља са друге стране. Требало би имати у виду и одредбу члана 10. ЗОО, по којој су странке слободне да уређују своје односе у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја. Извршни суд треба да има у виду и одредбу члана 9. став 2. ЗПП-а, у вези са чланом 10. ЗИО (сходна примена ЗПП-а у поступку извршења) по којој је суд дужан да спречи и казни сваку злоупотребу права које имају странке у поступку.

Следом изнетог, цена би могла да иде и испод 30% а извршни суд има овлашћења из наведених прописа да сузбије евентуалне злоупотребе.

Све напред наведено односи се и на продају непокретности непосредном погодбом, у случају два неуспела јавна надметања (члан 123. ЗИО).

Са изнетих разлога усвојен је овај правни став.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25. јуна 2012. године, а образложење верификовано 29.06.2012. године)

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА
СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О РАЗГРАНИЧЕЊУ
НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ СУДА И ИЗВРШИТЕЉА**

I У поступцима извршења на основу веродостојне исправе ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга пред судом, где је предлог за извршење поднет пре 01.06.2012. године, тј. пре започињања рада извршитеља, суд задржава надлежност.

II Суд не може обуставити извршење и укинути спроведене извршне радње по предлогу извршног повериоца који предлаже да извршење спроведе извршитељ, иако се тиме не дира у стечена права трећих лица, у поступцима започетим пре 01.06.2012. године.

Образложење

У поступку решавања спорног правног питања Грађанско одељење Врховног касационог суда, утврђујући да су испуњени услови за заузимање правног схватања заузело је наведени правни став.

Спорно правно питање гласи:

"На који начин суд треба да поступа у започетим поступцима извршења на основу веродостојне исправе, ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга након почетка примене одредби чл. 251. до 256. Закона о извршењу и обезбеђењу и почетка рада извршитеља, односно да ли суд у започетим поступцима задржава надлежност или се по службеној дужности мора огласити ненадлежним и обуставити извршење, као и ако задржава надлежност, да ли по предлогу извршног повериоца којим извршни поверилац предлаже да извршење спроведе извршитељ, суд може обуставити извршење и укинути спроведене извршне радње, ако се тиме не дира у стечена права трећих лица".

Први основни суд је сходно члану 181. став 1. ЗПП уз захтев приложио и сопствено тумачење спорног правног питања.

Закон о извршењу и обезбеђењу објављен је у "Службеном гласнику РС" број 31/2011 дана 09.05.2011. године и сходно члану 363. ступио на снагу осмог дана од објављивања (17.05.2011. године). Наведеним чланом почетак примене померен је на период по истеку 4 месеца од дана ступања на снагу (17.05.2011. година), осим одредаба које се односе на из-

вршитеље, које ће се примењивати по истеку једне године од дана ступања на снагу овога закона, тј. од 17.05.2012. године.

Закон о извршењу и обезбеђењу предвиђа нови, посебни поступак који се односи на намирење потраживања по основу комуналних и сличних услуга. Законом ј утврђено да су комуналне делатности од општег интереса, обезбеђују пружање комуналних услуга од значаја за остваривање животних потреба физичких и правних лица, у потреби обезбеђења одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета, законом је утврђено да су комуналне делатности ²⁰.

Сличне услуге комуналним услугама, а на које се примењују одредбе чл. 251. до 256. Закона о извршењу и обезбеђењу, су оне које у складу са Законом о комуналним делатностима и врше се у општем интересу, тј. интересу шире друштвене заједнице, а које се најчешће поклапа са територијом локалне самоуправе (град, општина). То би биле услуге испоруке електричне енергије, јавног превоза, те телефонске услуге, које спадају у комуналне услуге, односно услуге сличне комуналним услугама. Да би се остваривало вршење комуналних делатности и сличних услуга које су од општег интереса, нужно је обезбедити наплату утврђене накнаде за обављање комуналних и сличних делатности. Да би се обезбедила ефикасност како у раду даваоца услуга, тако и у извршењу обавеза корисника услуга Закон о облигацијама је предвидео и краће рокове застарелости потраживања.

Законодавац је ради остварења како ефикасности, тако делотворности судског поступка извршења, у посебној глави обезбедио извршење на посебан начин и регулисао га одредбама чл. 251. до 256. Закона о извршењу и обезбеђењу (ЗИО).

Према члану 252. ЗИО предлог за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга подноси се извршитељу на чијем подручју се налази седиште извршног повериоца. Уз предлог за извршење, поред прилога прописаних у члану 35. тог закона, извршни поверилац је дужан да достави писмени доказ да је пре подношења предлога за извршење опоменуо извршног дужника да изврши обавезу.

²⁰ чл. 2. и 3. Закона о комуналним делатностима ("Службени гласник РС" број 88/11)

По члану 253. ЗИП извршитељ закључком одлучује о предлогу за извршење. Члан 325. став 1. тачка 2. ЗИП прописује да извршитељ поступа по предлогу за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга.

Сходно члану 359. став 5. ЗИО извршитељи ће почети са радом у року од једне године од дана ступања на снагу ЗИО. За спорну врсту извршења прописана је њихова искључива надлежност, која је требала да се остварује од 17.05.2012. године.

Члан 317. ст. 1. ЗИО одређује да извршитељ ступа на дужност даном полагања заклетве пред министром. Како је 14 првоизабраних извршитеља положило заклетву пред министром 31.05.2012. године и започело са радом 01.06.2012. године, па да се искључива надлежност предвиђена посебном главом ЗИО могла примењивати тек од тренутка када су извршитељи почели са радом, тј. од 01.06.2012. године. Надлежност у поступку за намирење потраживања по основу комуналних и сличних услуга до почетка рада извршитеља могла је бити само судска. Чланови 252. до 256. могу се применити у погледу предвиђене искључиве надлежности извршитеља, од дана када су положили заклетву и започели са радом, у складу члана 317. став 1. ЗИО.

Ако се анализирају предлози за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга поднетих суду до дана ступања на дужност извршитеља, тј. 01.06.2012. године, може се уочити да постоје три врстегрупе предмета:

- да је поднет предлог, а није донето решење о извршењу,
- да је суд донео само решење о извршењу,
- да је након доношења решења о извршењу дошло до спровођења неких радњи.

До 01.06.2012. године извршни поверилац једино је и могао поднети предлог за спровођење ове врсте извршења у суду. Уколико би се стало на становиште да суд не може задржати надлежност у започетим поступцима, те да обустави поступке и препусти извршним повериоцима могућност да поднесу нове предлоге за спровођење извршења сада надлежном извршитељу, неефикасност рада државног органа, омогућила би постојања неделетворног правног лека у временском периоду од дана подношења

предлога за извршење, што би представљало и кршење права на делотворни правни лек из члана 13. Европске конвенције о људским правима. У већем броју предмета, потраживања би постала застарела. Стога, започети поступци без обзира у којој фази, сходно члану 358. став 1. ЗИО, окончаће се пред судом по одредбама тог закона.

Законодавац није имао интенцију, да се велики број започетих поступака пред судом обустављају, због будуће искључиве надлежности извршитеља. Да је то била његова воља, била би регулисана и посебном одредбом као што је учињено у вези надлежности за одлучивање по правним лековима (члан 358. став 2). На то указује и члан 252. став 1. ЗИО, да овај посебни поступак започиње пред извршитељем подношењем управо њему предлога за извршење.

Члан 3. став 6. ЗИО предвиђа да суд пред којим је поступак покренут задржава надлежност и када је овим законом прописана надлежност више судова. Закон не даје конкретан одговор у погледу задржавања надлежности суда, када је започео са радом извршитељ.

Члан 70. став 1. ЗИО предвиђа да се поступак спровођења извршења од стране извршитеља покрене предлогом извршног повериоца. Ни у овој одредби није предвиђена могућност да се поступак спровођења извршења од стране извршитеља може започети на неки други начин. Чланом 76. став 2. ЗИО предвиђено је да ако је поступак извршења започет код извршитеља, поступак извршења пред извршитељем ће се обуставити, ако извршни поверилац промени избор о начину спровођења извршења, тако што предложи да извршење спроведе суд. Закон не садржи одредбу која предвиђа да извршни поверилац може да промени избор о начину спровођења извршења, тако што ће предложити да извршење спроведе извршитељ, а не суд.

Ценећи правну природу поступка извршења у конкретном случају, да се посебно жели остварити хитност и делотворност ради остваривања комуналне делатности, било би нецелисходно вршити промену надлежности, која би носила губитак временског рока у постизању ефикасности и брзини спровођења извршења.

Држава има право да преузме санкцију, преко свог органа-суда, у употреби принуде у друштву. То чини сам на тражење носиоца повређеног права. Та врста санкције има процесно правну природу и стога се норме закона морају тумачити тако да се обезбеди што ефикаснија и делотворнија

процесно правна санкција у заштити и реализацији права, посебно када се на овај начин обезбеђује обављање делатности од општег интереса. И логичко и циљно тумачење законских одредби води истом закључку.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25.09.2012. године, а образложење верификовано 27.11.2012. године)

**ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА
СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О ПОДОБНОСТИ ЗАКЉУЧКА
ПОВЕРЕНИКА ЗА СУДСКО ИЗВРШЕЊЕ**

"Закључак повереника о изреченој новчаној казни не представља извршну исправу из члана 13. став 1. тачка 2. закона о извршењу и обезбеђењу па основни суд није стварно надлежан за његово принудно извршење".

Спорно правно питање Спп 6/2012 гласи:

"Ко спроводи извршење одлука Повереника и у ком поступку, те да ли је у судској надлежности да извршава одлуке Повереника донете у поступку административног извршења решења Повереника, а којим одлукама – закључцима Повереника је изречена новчана казна".

У пракси је спорно значење члана 28. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја ("Службени гласник РС" 120/04... 36/10), у вези члана 13. сада важећег Закона о извршењу и обезбеђењу²¹.

Правило из члана 28. Закона о слободном приступу... гласи:

Решења Повереника су обавезујућа, коначна и извршна.

"Административно извршење решења Повереника спроводи Повереник принудом (принудном мером, односно новчаном казном) у складу са законом који се уређује општи управни поступак.

У поступку административног извршења решења Повереника не може се изјавити жалба која се односи на извршење.

²¹ Садржински исто правило постојало је и у Закону о извршном поступку – члан 30. став 1. тачка 2.

Ако Повереник не може спровести своје решење на начин из става 2. овог члана, Влада му на његов захтев пружа помоћ у поступку административног извршења тог решења – применом мера из своје надлежности односно обезбеђењем извршења решења Повереника непосредном принудом".

По члану 13. став 1. тачка 2. Закона о извршењу и обезбеђењу извршне исправе су: *правноснажна, односно коначна одлука донета у управном и прекршајном поступку и поравнање у управном поступку, ако гласе на испуњење новчане обавезе и ако посебним законом није друкчије одређено.*

У тумачењу и примени цитираних правила пред основним – извршним судовима спорно је: да ли је основни суд стварно надлежан за извршење закључака Повереника о изреченим новчаним казнама.

Према доказима (решењима извршних судова) који су приложени уз захтев за решење спорног правног питања у току 2011. године судска пракса је била јединствена: основни суд је стварно надлежан за извршење закључака Повереника о извршењу изречене новчане казне (Основни суд у Београду, Основни суд у Новом Саду, Основни суд у Зајечару и Основни суд у Крагујевцу).

Супротно у предмету бр. 11. И 16353/12 (решење од 07. јуна 2012. године) Први основни суд у Београду, огласио се "ненадлежним за поступање у овом извршном предмету, па се предлог за извршење извршног повериоца Републике Србије – Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Београд, поднет овом суду 09.04.2012. године одбацује". Решење о апсолутној ненадлежности извршни суд заснива на правилу из члана 272. Закона о општем управном поступку по коме новчане казне изречене по том закону извршавају органи надлежни за извршење новчаних казни изречених за прекршаје.

Грађанско одељење сматра да су испуњени услови за заузимање правног схватања (без обзира што Уставни суд²² решава сукоб надлежности између редовних судова и других државних органа), јер у пракси постоји различито поступање у већем броју предмета по спорном правном питању (члан 180. новог ЗПП); у четири предмета за сада је одређен застој поступка пред Првим основним судом; захтев садржи кратак приказ утвр-

²² Члан 167. став 2. тачка 1. Устава РС и члана 29. Закона о Уставном суду

ђеног стања ствари и наводе странака о спорном питању, разлоге због којих се суд обраћа; постоји тумачење спорног питања и захтев је достављен странкама на изјашњење (не постоје разлози за одбацивање захтева као непотпуног по члану 182. ЗПП).

По првом мишљењу основни суд је надлежан за спровођење одлука повереника о изреченој новчаној казни, јер се новчане казне у ширем смислу могу сматрати новчаним обавезама, па одлука повереника представља извршну исправу из члана 13. Закона о извршењу и обезбеђењу.

По другом, суд није надлежан за спровођење одлука повереника, јер посебан закон наређује да административно извршење спроводи повереник и Закон о општем управном поступку (супсидијерно се примењује) чини разлику између новчаних обавеза и новчаних казни.

Наиме, језичким, а и циљним тумачењем правила из члана 28. Закона о слободном приступу..., а повезано са чланом 13. Закона о извршењу и обезбеђењу, као и правилом о административном извршењу садржаним у члану 272. ЗУП-а и правилом из члана 299. Закона о прекршајима може се закључити да је редован суд (извршни суд) апсолутно ненадлежан за извршење решења (закључака) о изреченој новчаној казни.

Услов за судско извршење одлуке органа управе (у које спада и Повереник) је да **"посебним законом није друкчије одређено"**. У овом случају посебан закон (Закон о слободном приступу...) је наредио да административно извршење решења изрицањем новчане казне спроводи доносилац решења (закључка) – Повереник у складу са правилима извршења садржаним у Закону о општем управном поступку. Новчане казне изречене по том закону извршавају органи надлежни за извршење новчаних казни изречених за прекршаје (члан 272. ЗОУП-а). Изречену новчану казну извршава суд, **односно орган управе који је казну изрекао** (члан 299. Закона о прекршајима). Закључак Повереника представља казну за орган јавне власти који не поступа по наређењу Повереника, па како је Повереник орган управе који је казну изрекао, то он и извршава (реализује) свој закључак пленидбом новчаних средстава са рачуна органа јавне власти.

И циљно тумачење води истом закључку. Повереник је самостални државни орган, независан у вршењу своје надлежности (члан 1. Закона о слободном приступу...) и циљ закона је ефикасно остваривање права у области заштите интереса јавности и остваривање слободног демократског порет-

ка и отвореног друштва. Управо начело ефикасности оправдава став да повереник самостално уз помоћ Владе обезбеди извршење својих одлука.

Имајући у виду изложено, а нарочито заповест закона да Повереник извршава сопствено решење и да му у случају немогућности спровођења, Влада на његов захтев пружа помоћ, обезбеђењем извршења решења непосредном принудом, и да је тај посебан закон искључио примену општих правила (Закон о извршењу и обезбеђењу) и под условом да се новчана казна сматра новчаном обавезом, то је основни суд апсолутно ненадлежан за спровођење тог извршења (посебан закон је тако одредио).

Грађанско одељење је прихватило друго мишљење и усвојило изложено правно схватање.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25.09.2012. године и 01.10.2012. године, а образложење верификовано 22.11.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О УРЕДНОСТИ ПРЕДЛОГА ЗА ИЗВРШЕЊЕ

1. Недостављање уверења о положеном правосудном испиту уз пуномоћје о заступању правног лица не представља процесни основ за одбацивање поднеска као непотпуног.

2. Неразумљив или непотпун поднесак који је у име правног лица поднео као пуномоћник, дипломирани правник са положеним правосудним испитом се одбацује.

3. Извршни суд дозвољава и одређује предложено извршење засновано на овереној, компјутерски одштампаној веродостојној исправи.

4. Писмени доказ о томе да је пре подношења предлога за извршење ради остварења новчаног потраживања на основу извршених комуналних или сличних услуга, опоменуо извршног дужника да изврши обавезу, подноси се и уз предлог који не проводи надлежни извршитељ.

О б р а з л о ж е њ е

У поступку решавања спорног правног питања Грађанско одељење Врховног касационог суда је заузело горе означени правни став у циљу

отклањања процесних дилема са којима се суочавају првостепени судови у примени Закона о парничном поступку, важећем од 01. фебруара 2012. године ("Сл. гласник РС", број 72 од 28.09.2011. године) и Закона о извршењу и обезбеђењу ("Сл. гласник РС", број 31 од 09.05.2011. године).

1.) У члану 85. став 2. ЗПП-а, прописано је да пуномоћник правног лица може бити и дипломирани правник са положеним правосудним испитом.... Уколико уз поднесак и пуномоћје о заступању није приложено уверење о положеном правосудном испиту, поступајући судија нема процесно овлашћење да само због тога одбаци поднесак као непотпун. То подразумева да претходно мора да поступи на начин прописан у члану 91. став 2. ЗПП-а, а тек након тог процесног поступања у зависности од утврђених чињеница, процениће да ли су испуњени услови за одбацивање поднеска као непотпуног.

2.) Законодавац је у члану 85. став 2. поменутог закона, овластио дипломираног правника са положеним правосудним испитом да заступа правно лице, као пуномоћник пред судом. Тиме је законодавац изједначио процесни положај овог пуномоћника са осталим пуномоћницима који заступају странке у поступку пред судом (адвокати, јавни правобраниоци и јавни тужиоци). Отуда, тај процесни положај мора бити идентичан процесном положају осталих пуномоћника и у погледу санкционисања подношења неуредног или непотпуног поднеска његовим одбацивањем.

3.) Компјутерски одштампана и оверена веродостојна исправа је исправа из члана 35. став 4. ЗИО, па је извршни суд дужан да и на основу ње дозволи и одреди предложено извршење.

4.) У циљу уједначавања судске праксе извршних судова на чијем подручју постоје или не постоје извршитељи, изражен је став да независно од тога ко проводи извршење за наплату извршених комуналних или сличних услуга, поверилац уз сваки предлог мора да достави писмени доказ да је пре подношења предлога за извршење, опоменуо дужника да изврши обавезу.

(Правни став заузет на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25.09.2012. године, а образложење верификовано 22.11.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ВИСИНИ ЗАТЕЗНЕ КАМАТЕ

Затезна камата на износ дуга, за период доцње до 03. марта 2001. године, обрачунава се применом конформне методе.

Образложење

Закон о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СФРЈ" број 57/89), је престао да важи даном ступања на снагу Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СРЈ", број 32/93, 24/94 и 28/96). Овај закон престао је да важи даном ступања на снагу сада важећег Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СРЈ", број 9/01, ступио на правну снагу 03. марта 2001. године).

У претходно важећем Закону о висини стопе затезне камате и сада важећем Закону о висини стопе затезне камате, затезна камата, њена стопа и метод обрачуна била је прописана и сада је прописана у члану 1. ст. 1, 2. и 3. Закона:

"Дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе плаћа затезну камату на износ дуга до дана исплате по стопи утврђеној овим законом.

Стопа затезне камате се састоји од:

- 1) Стопе раста цена на мало;
- 2) Фиксне стопе од 1,2 % месечно (код важећег закона, фиксне стопе од 0,5% месечно).

Обрачун затезне камате врши се тако што се фиксна стопа од 1,2% (код сада важећег закона од 0,5% месечно) множи са износом главног дуга, увећаног за камату по стопи из тачке 1. став 2. овог члана, применом конформне методе."

Одлуком Уставног суда Републике Србије број I Уз-82/2009 одлучено је:

1. Утврђује се да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СРЈ", бр. 9/01), у делу који гласи: "Примена конформне методе", није у сагласности са Уставом.

2. Одбацује се, иницијатива за оцену уставности Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СФРЈ", број 57/89), и Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. лист СРЈ", број 32/93).

Цитирана одлука Уставног суда је јасна. Њоме је утврђено да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате у делу који гласи: "применом конформне методе" није у сагласности са Уставом.

Правно дејство одлуке Уставног суда односи се само на период од 03. марта 2001. године, а не и за период пре тога.

У тако насталој чињеничној и правној ситуацији последица одлуке Уставног суда је да у периоду до 03. марта 2001. године не постоји позитиван пропис којим се обрачунава затезна камата, јер је ступањем на снагу сада важећег Закона о висини стопе затезне камате престао да важи претходни Закон. У недостатку позитивног прописа мора се изнаћи решење којим каматним методом обрачунавати камату до 03. марта 2001. године. То решење се једино постиже логичким закључивањем и правном аналогijом, а они упућују само на то да се до тада затезна камата мора обрачунавати конформним методом који је до тада важио јер је примена другог метода тј. простог интересног рачуна искључена.

Предложени став је заснован на поменутиим чињеничним и правним разлозима, и он подразумева да се до 03. марта 2001. године, на дуговану главницу за период доцње затезна камата обрачунава конформном методом, приписује главници и на тако добијене износе почев од правног дејства одлуке Уставног суда, тј. почев од 03. марта 2001. године, затезна камата обрачунава методом простог интересног рачуна.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 20.11.2012. године, а образложење верификовано 26.11.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О ДОЗВОЉЕНОСТИ ТУЖБЕ РАДИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ БАНКАРСКЕ ГАРАНЦИЈЕ

Тужба ради реализације банкарске гаранције је тужба за чинидбу па се не може одбацити због недостатка правног интереса.

О б р а з л о ж е њ е

Спорно правно питање Привредног суда у Нишу (П 524/2012) гласи:

"Да ли тужилац има правни интерес за подношење непосредне тужбе суду, а имајући у виду одредбу члана 455. став 4. Закона о парничном поступку и члана 18. став 2. тачка 6. Закона о извршењу и обезбеђењу у ситуацији када је веродостојна исправа (на основу које би тужилац као поверилац био овлашћен да поднесе предлог за извршење) у поседу ту-

женог, те да ли је суд у обавези да поступи у складу са наведеним одредбама закона и у смислу члана 294. став 1. тачка 6. Закона о парничном поступку одбаци тужбу".

У образложењу захтева се наводи да пред тим судом постоји већи број тужби тужиоца Републике Србије и АПВ против више банака (тужених) ради реализације издатих банкарских гаранција; да је банкарска гаранција у оригиналу достављена туженом ради њене реализације и да тужилац није у могућности да покрене извршни поступак предлогом за извршење на основу веродостојне исправе, јер нема исправу у оригиналу а ни у овереном препису; тужени је одбио исплату банкарских гаранција мирним путем после више ургенција; поднете предлоге за извршење суд је одбацио; да тужени у свим предметима истиче приговор недопуштености поднете тужбе јер тужилац није учинио вероватним постојање правног интереса.

Уз предлог су поднети у фотокопији примерци поднетих тужби и решење Привредног суда у Нишу бр. 1.П 401/2012 од 26.04.2012. године којим је привредни суд одбацио тужбу тужиоца РС на основу члана 294. ЗПП јер тужилац није "определио нити доказао правни интерес за подношење тужбе што је био дужан да учини".

Имајући у виду противуречну праксу пред првостепеним судом у више предмета (да се одбацују тужбе због непостојања правног интереса, одбацују предлози за извршење на основу веродостојне исправе, али и доносе одлуке у меритуму (пресуда П 547/2012 којом се тужбени захтев усваја), да захтев садржи кратак приказ утврђеног стања ствари и да постоји тумачење спорног правног питања, предлог није непотпун и недозвољен, па су се стекли услови да се спорно питање решава у меритуму на основу члана 180. ЗПП.

Изложено правно схватање усвојено је из следећих разлога:

По претежном становишту процесне теорије за сваку парничну радњу па и за подношење тужбе потребан је правни интерес. Али сви процесни закони од 1929. године па до данас садрже правила да се само одбацује тужба за утврђење због недостатка правног интереса. У случају недостатка правног интереса који би био утврђен код тужбе за чинидбу и преображајне тужбе, тужбени захтев се одбија као неоснован.

Законска доследност исказана је и у сада члану 294. став 1. тачка 6. ЗПП по коме се у фази претходног испитивања може одбацивати тужба за утврђење због недостатка правног интереса.

Имајући у виду да се банкарском гаранцијом обавезује банка према примаоцу гаранције (кориснику) да ће му за случај да му треће лице не исплати обавезу о доспелости, измирити обавезу ако буду испуњени услови наведени у гаранцији (члан 1083. ЗОО) то се тужба ради уновчења банкарске гаранције не може сматрати тужбом за утврђење већ тужбом за чинидбу.

Могућност да тужилац захтева реализацију банкарске гаранције кроз издавање платног налога по члану 455. ЗПП у вези члана 18. став 1. тачка 6. Закона о извршењу и обезбеђењу не значи да тужилац не може да поднесе редовну тужбу за чинидбу. Издавање платног налога и извршење на основу веродостојних исправа су "олакшице" за тужиоца (које као и сви посебни поступци могу бити мотивисани врстом материјално правног односа, значајем и правно политичким захтевом да се што пре постигне одлука) и не представљају сметњу да се уместо тих посебних и скраћених поступака поднесе редовна тужба. Поготову се тужба не може одбацити (и под условом да се сматра тужбом за утврђење) у ситуацији када тужени "крије" оригинал банкарске гаранције јер крши правило из члана 9. ЗПП о савесном коришћењу процесних правима и злоупотребом онемогућује заштиту субјективних права кроз посебан поступак.

Са друге стране могућност одбацивања платног налога због непостојања правног интереса (члан 455. став 4. ЗПП) нема шире значење, па се не може применити код редовних тужби јер се изузеци морају уско тумачити (посебан односно скраћени поступак је изузетак од редовног).

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 20.11.2012. године, а образложење верификовано 28.12.2012. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

РАДНИ ОДНОС НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ И ПРЕОБРАЖАЈ

1. Послодавац и запослени могу да закључе један или више сукцесивних уговора о раду на одређено време на истим пословима, чије укупно трајање непрекидно или са прекидима краћим од 30 дана не може да буде дуже од 12 месеци (осим замене одсутног радника);

2. Ако послодавац и запослени закључе уговор о раду на одређено време по истеку рока од једне године на истоврсним пословима,

па запослени ради дуже од пет радних дана, стекли су се услови за прерастање радног односа у радни однос на неодређено време;

3. Рок од 90 дана за подношење тужбе за утврђење да је радни однос на одређено време постао радни однос на неодређено време, почиње да тече од дана достављања решења о отказу, односно фактичког престанка радног односа.

Образложење:

Правило о радном односу на одређено време (орочени радни однос), типичним случајевима, прекиду и последицама (преображају) садржано је у члану 37. Закона о раду који гласи:

Радни однос заснива се на време чије трајање унапред одређено када су у питању: сезонски послови, рад на одређеном пројекту, повећање обима посла који траје одређено време и слично за време трајања тих потреба, с тим што тако засновани радни однос непрекидно или са прекидима не може трајати дуже од 12 месеци.

Под прекидом из става 1. овог члана не сматра се прекид рада краћи од 30 радних дана.

Радни однос на одређено време, ради замене привремено одсутног запосленог, може се засновати до повратка привремено одсутног запосленог.

Радни однос заснован на одређено време постаје радни однос на неодређено време, ако запослени настави да ради најмање пет радних дана по истеку рока за који је заснован радни однос.

У стварности, послодавци, најчешће због промена у области технологије, организације рада, услова на тржишту али и из других разлога закључују уговоре на одређено време сукцесивно у укупном трајању које је често много дуже од једне године. Неки од њих по истеку рока из уговора о раду доносе решење о престанку радног односа, а затим закључују нови уговор о раду на одређено време који није дужи од једне године. Други не доносе решења о отказу већ закључују сукцесивне уговоре (често анексе) од којих је сваки уговор са роком трајања краћи од једне године, па тако запослени раде у режиму рада на одређено време више година код истог послодавца на истим пословима.

У судској пракси је спорно: да ли се у парницама ради преображаја радног односа, период од једне године (став 2.) везује стриктно за трајање од-

ређеног уговора о раду (који не може бити закључен на период дужи од једне године) или за укупан период рада без обзира на број закључених уговора; да ли је правило о лимиту рада (12 месеци) у колизији са синтагмом "истек рока за који је заснован радни однос" (став 4.); у ком року запослени може поднети тужбу за утврђење да је радни однос прерастао (преображај).

По првом схватању послодавац може закључити неограничен број уговора чије појединачно трајање не може да буде дуже од једне године. Сваки уговор је посебан уговор. Рок од пет дана (меродаван за преображај) рачуна се од истека рока из сваког уговора. Ако се тај период "покрије" новим уговором или решењем о отказу никада неће доћи до преображаја радног односа.

По другом схватању више закључених уговора о раду на одређено време (сукцесивни уговори) имају се сматрати једним уговором. Ако запослени ради на истоврсним пословима укупно трајање рада по више уговора не може бити дуже од једне године. За преображај је довољно да запослени ради још пет радних дана. Тај рок од пет дана рачуна се или од истека рока по једном уговору или по истеку једне године рада. У случају када би се сваки сукцесивни уговор третирао као засебан и самосталан уговор права запослених би била угрожена и изиграна јер би послодавац могао да радника запошљава у режиму радног односа на одређено време цео радни век (40 година).

Грађанско одељење је једногласно усвојило друго мишљење.

Наиме, радни однос се по правилу заснива на неодређено време. Међународни стандарди рада предвиђају више форми флексибилних облика рада и запошљавања у које спада и рад на одређено време. Али у циљу очувања права на рад као фундаменталног људског права, међународни стандарди изражавају тежњу ка сталношћу радног односа. Радни однос на неодређено време је правило, а рад на одређено време је изузетак. Због тога је и Закон о раду ограничио трајање радног односа код истог послодавца на истим пословима за период од 12 месеци (за разлику од ранијег Закона о раду који је допуштао заснивање радног односа на одређено време до три године). Изузетак је замена одсутног радника.

У ставу првом цитиране одредбе законодавац заповеда послодавцу да радни однос непрекидно или са прекидима не може трајати дуже од 12 месеци. То је кључна лимитирајућа одредба у цитираној норми. У оквиру

тог рока може бити закључено више сукцесивних уговора. Али чим протекне пет дана по једном уговору или завршетку једне године рада (у хипотези да запослени ради на истоврсним пословима), активира се правило о преображају (став 4.), без обзира на евентуално закључење новог уговора, па су се стекли услови за прерастање радног односа на неодређено време. Свему треба додати забрану рада на црно, елиминацију фиктивног рада и учинак правила о фикцији заснивања радног односа (члан 32. став 2. ЗОР). Закључење новог уговора о раду по истеку једне године (све о хипотези да се ради о истим пословима) не производи правни учинак јер је такав уговор по заповести садржаном у ставу првом забрањен.

Између правила о ограничењу (12 месеци) и синтагме "истек рока за који је заснован радни однос" нема колизије јер су то, као што је наведено, две ситуације. Треба их тумачити у повезаности, где заповест закона о лимиту и ограниченом трајању радног односа на одређено време (12 месеци), има предност.

Дакле, за обављање одређених послова може се више пута заснивати радни однос на одређено време при чему укупно трајање по сукцесивним уговорима не може бити дуже од 12 месеци. При рачунању овог рока сабира се трајање сваког радног односа на одређено време и њихов збир не може да износи више од законом дозвољеног.

Ако би се у случају обављања истоврсних послова код истог послодавца, сваки сукцесивни уговор третирао као посебан уговор закон (а и међународни стандарди) би био злоупотребљаван па би послодавац могао да изигра правило о временском ограничењу рада на одређено време. Злоупотреба права је забрањена (члан 13. ЗОО). То правило се супсидијерно примењује и у материји радног права јер је уговор о раду настао и своје порекло води из грађанског права и на њега се супсидијерно примењују начела (принципи) који важе и за уговорно право у општем режиму.

Све што је речено за сукцесивне уговоре важи и за ситуације када послодавац после сукцесивног уговора доноси решење о отказу и одмах потом закључује нови уговор. И у том случају важи (предност има) императивно правило из става 1. о укупној дужини рада на одређено време (12 месеци).

Тужба за утврђење по правилу не застарева. Али имајући у виду императивно процесно правило о судској заштити из Закона о раду (члан 195. ЗОР) рок од 90 дана треба да тече од дана достављања решења о отказу јер је

тада видљива повреда права запосленог. У случају отпуштања без решења рок тече од фактичког прекида рада јер је то моменат сазнања за повреду права.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 25.12.2012. године, а образложење верификовано 26.12.2012. године)

2013.

ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О СПРОВОЂЕЊУ ИЗВРШЕЊА ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ ДОНЕТЕ ПРИМЕНОМ НЕУСТАВНОГ ПРОПИСА

Извршни суд је дужан да спроведе извршење онако како гласи извршна исправа.

Ако је извршна исправа донета применом неуставног прописа, извршни суд ће, извршење (ако је започето спровођење) делимично или у целини обуставити и то по службеној дужности, без приговора дужника.

Ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама чл. 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Образложење

Пред извршним судовима у Републици Србији поставило се као спорно питање како применити одлуку Уставног суда Србије Уз бр.82/2009 од 12.07.2012. године у започетим извршним поступцима, односно како треба обрачунавати камату на правноснажне судске одлуке које су донете пре 27.07.2012. године кроз извршни поступак.

Одлуком Уставног суда Србије Уз бр. 82/2009 од 12.07.2012. године²³, утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате²⁴, у делу који гласи: "применом конформне методе" није у сагласности са Уставом. Ставом другим ове одлуке, одбачена је иницијатива за оцену уставности Закона о висини стопе затезне камате²⁵.

Уређење Уставног суда, поступак пред Уставним судом и правно дејство његових одлука уређени су Законом о Уставном суду²⁶.

Када Уставни суд утврди да нека одредба Закона није у сагласности са Уставом, та одредба престаје да важи од дана када је одлука Уставног суда објављена у "Сл. гласнику".²⁷

Уставни суд може одредити начин отклањања последица насталих применом неуставне законске одредбе.²⁸ Неуставне одредбе закона не могу се примењивати на односе који су настали пре дана објављивања одлуке Уставног суда, ако до тог дана нису правноснажно решени.²⁹ Извршење правноснажних појединачних аката донетих на основу прописа који се више не могу примењивати не може се ни дозволити, ни спровести, а ако је извршење започето – обуставиће се.³⁰

У овом конкретном случају Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе.

²³ "Сл. гласник РС", број 73/2012 од 27.07.2012. године.

²⁴ "Сл. лист СРЈ" број 9/2001.

²⁵ "Сл. лист СФРЈ", број 57/89 и "Сл. лист СРЈ", број 32/93 – ранији прописи.

²⁶ "Сл. гласник РС", број 109/07 и 99/11.

²⁷ Члан 58. став 1. – Кад Уставни суд утврди да закон, статут аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, други општи акт или колективни уговор није у сагласности са Уставом, опште прихваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговором, тај закон, Статут Аутономне Покрајине или јединице локалне самоуправе, други општи акт или колективни уговор, престаје да важи даном објављивања одлуке Уставног суда у "Сл. гласнику Републике Србије."

²⁸ Члан 59 - Кад Уставни суд одреди начин отклањања последица које су настале услед примене општег акта који није у сагласности са Уставом или законом, одлука Уставног суда има правно дејство од дана њеног објављивања у "Сл. гласнику Републике Србије".

²⁹ Члан 60. став 1. – Закони и други општи акти за које је одлуком Уставног суда утврђено да нису у сагласности са Уставом, опште прихваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима или законом, не могу се примењивати на односе који су настали пре дана објављивања одлуке Уставног суда ако до тог дана нису правноснажно решени.

³⁰ Члан 60. став 3.

После објављивања Одлуке Уставног суда Србије, Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној 20. новембра 2011. године усвојило правни став: "Затезна камата на износ дуга за период доцње до 03. марта 2001. године, обрачунава се применом конформне методе."³¹ По овом правном ставу последица одлуке Уставног суда је да се у периоду до 03. марта 2001. године (као дана ступања на снагу Закона о висини стопе затезне камате³²) камата обрачунава применом конформне методе, а од тада па надаље методом простог интересног рачуна.

Обрачунавање камате конформном методом у пракси практично значи: обрачун "камате на камату", што је супротно начелу забране анатоцизма садржаног у одредби члана 279. став 1. Закона о облигационим односима, чиме је по налажењу Уставног суда у наведеној одлуци, повређено уставно начело једнакости правног положаја субјеката на тржишту и суштина законске затезне камате која се од претпостављене штете трансформише у новчану казну чија висина знатно премашује претрпљену стварну штету, што није дозвољено.

Суштина једног од основних начела извршног поступка, начела формалног легалитета³³ је да је суд дужан да донесе решење о извршењу и извршење спроведе увек када су за то испуњени законски услови. Извршни суд не испитује правилност доношења и "унутрашњу законитост" извршне исправе на основу које треба одредити и спровести извршење. Само изузетно, извршни суд се може упустити у испитивање законитости извршне исправе и то само ако је донета применом неуставног прописа.

Правило из члана 60. став 3. Закона о Уставном суду као специјалне одредбе је да искључује примену општих правила па и правила из Закона о извршењу и обезбеђењу.

Имајући у виду императивност правила о затезним каматама извршни суд, извршитељ или НБС, код принудне наплате по службеној ду-

³¹ Сајт Врховног касационог суда.

³² "Сл. лист СФРЈ", број 9/01, "Сл. гласник РС", број 31/2011.

³³ Члан 8 – Суд је дужан да донесе решење о извршењу кад су за то испуњени услови одређени законом.

Суд односно извршитељ дужан је да предузме радње спровођења извршења када су за то испуњени услови.

Извршитељ спроводи извршење на основу решења о извршењу осим ако овим законом није другачије одређено.

жности примењује каматну стопу прописану законом за цео период у коме се камата обрачунава.

То конкретно значи до 03.03.2001. године конформном методом, а од тада до 17.05.2011. године³⁴ методом простог интересног рачуна, а од 17.05.2011. године па надаље по одредбама чл. 2. и 3. Закона³⁵.

Полазећи од изложеног, може се закључити да је извршни суд дужан да спроведе извршење онако како гласи извршна исправа.

Када се извршни поступак налази у фази спровођења извршења извршне исправе у којој је главници приписана затезна камата по методи која је проглашена неуставном, поверилац и дужник могу предложити разграничење и утврђивање висине новчаног износа у складу са правилима која су напред изложена.

Ако то не учине, изврши суд ће по службеној дужности извршити разграничење било уз помоћ НБС или стручног лица.³⁶

Евентуалне грешке које би се појавиле могу се отклонити сходном применом одредаба о отклањању неправилности при спровођењу извршења.³⁷

На изложени начин повериоцима и дужницима не би била нанета штета, нити би ово проузроковало вођење нових парница, скратио би се извршни поступак чиме би се испоштовало правило о његовој хитности

³⁴ Као дана ступања на снагу Закона о измени Закона о висини стопе затезне камате.

³⁵ Члан 2. – Стопа затезне камате састоји се од: 1. Месечне стопе раста потрошачких цена; 2. Фиксне стопе од 0,5%

Члан 3. – Обрачун дуга увећаног за затезну камату врши се тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. Закона.

За месец за који није позната стопа раста потрошачких цена примењује се последња објављена стопа раста потрошачких цена.

Члан 6. Закон о измени Закона о висини стопе затезне камате ("Сл. гласник РС", број 31/2011) – При обрачуну затезне камате за период од 01.01.2011. године до дана ступања на снагу овог закона (17.05.2011. године), узима се у обзир месечна стопа раста цена на мало за децембар 2010. године.

³⁶ Појам стручног лица закон користи код извршења ради наплате новчаног потраживања на покретним стварима извршног дужника. У члану 92. Закона суд је овлашћен да одлучи да се процена ствари изврши на основу писмене или усмене информације о цени добијене од одговарајућих стручних лица – организација, институција или правних односно физичких лица.

³⁷ Члан 74. Странка и учесник могу поднеском захтевати од суда односно извршитеља да отклони неправилности учињене у току и поводом спровођења извршења – став 1.

садржано у члану 6. Закона о извршењу и обезбеђењу, а суд би поступио у складу са одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду.

Овакво поступање суда у складу је и са праксом установљеном од стране Европског суда за људска права којом је у више пресуда констатовано да се извршење пресуда које је суд донео мора сматрати саставним делом суђења према члану 6. Европске конвенције о заштити људских права, да се кашњење у извршењу пресуде може оправдати посебним околностима, али да то не сме бити тако да угрожава суштину права заштићеног према члану 6. став 1. Конвенције, да је на држави да предузме све неопходне мере да се правноснажна судска пресуда изврши а да се притом обезбеди делотворно учешће целог њеног апарата. Пропуст државе да изврши правноснажне пресуде представља мешање у право подносилаца представки на мирно уживање имовине предвиђена чланом 1. Протокола број 1.³⁸

Уставни суд Србије прихватио је ову праксу и у бројним одлукама подсетио да свако новчано потраживање утврђено правноснажном судском одлуком улази у имовину повериоца и да стога не спровођење извршења судске одлуке, којом је то потраживање досуђено представља повреду права на мирно уживање имовине зајемчено чланом 58. став 1. Устава Републике Србије³⁹.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 02.04.2013. године, а образложење верификовано 18.04.2013. године)

2014.

ЗАКЉУЧАК

ПРАВО СТРАНKE НА ТРОШКОВЕ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА КАДА ЈЕ НА РОЧИШТИМА УМЕСТО ПУНОМОЋНИКА - АДВОКАТА БИО ПРИСУТАН АДВОКАТСКИ ПРИПРАВНИК

Странка има право на трошкове парничног поступка обрачунате по адвокатској тарифи и када пуномоћника - адвоката (или јавног правобраниоца) на рочишту замењује приправник.

³⁸ Представке број 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06, 3046/06.

³⁹ Уж 122/2009,...

Образложење

У судској пракси је спорно значење члана 150. став 2. ЗПП ("Службени гласник РС", број 72/11) који гласи: "парнични трошкови обухватају и накнаду за рад адвоката и других лица којима закон признаје право на накнаду".

С тим у вези се поставља питање: да ли странка има право на парничне трошкове када се у поступку пред судом јавља адвокатски приправник (или приправник јавног правобранилаштва).

У једном делу судске праксе изражено је становиште "да адвокатски приправник нема право накнаду парничних трошкова по адвокатској тарифи, па аналогно ни приправнику који је замењивао градског јавног правобраниоца не припадају трошкови према тој тарифи" (решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж бр.1612/13).

Према другом већинском схватању, право на трошкове имају странке у поступку, па како адвоката може да замени адвокатски приправник запослен у његовој канцеларији, то странка има право на трошкове обрачунате по адвокатској тарифи и за заступање на рочиштима на којима је уместо адвоката расправи присуствовао адвокатски приправник.

Грађанско одељење је усвојило друго схватање

Право на трошкове припада странкама у складу са критеријумом успеха у спору (члан 153. ЗПП), кривице у проузроковању (члан 155. ЗПП) и опредељеног захтева (члан 163. ЗПП). Структура и висина трошкова зависе од тога да ли су били "потребни за вођење парнице" с тим да, ако је прописана тарифа за награде адвоката или за друге трошкове, одмериће се према тој тарифи (члан 154. ЗПП).

Иако процесни закон (ЗПП) изричито не помиње право странке на трошкове за заменичка заступања, право странке на ове трошкове произилази из језичког и логичног тумачења правила садржаних у Закона о парничном поступку и Закона о адвокатури.

Наиме, по члану 88. ЗПП пуномоћника који је адвокат може заменити адвокатски приправник који је код њега запослен, ако је странка тако одредила у пуномоћју осим у поступку по правним лековима. Адвоката може заменити само адвокатски приправник запослен у његовој адвокатској канцеларији или други адвокат непосредно или посредством свог адвокатског приправника у складу са законом (члан 22. Закона о адвокатури).

Из изложеног произилази да пуномоћник који је адвокат има право на накнаду трошкова у складу са адвокатском тарифом од странке коју заступа, па самим тим странка има право на трошкове који настану у складу са изложеним правилима ЗПП (успех у спору, опредељеност трошкова и др). С обзиром да пуномоћника - адвоката може заменити адвокатски приправник то се његово присуство на рочиштима у парничном поступку изједначава са присуством адвоката, па странка има право и на накнаду трошкова за она рочишта на којима је присуствовао адвокатски приправник по заменичком пуномоћју.

(Седница Грађанског одељења од 04.03.2014. године)

ПРАВНИ СТАВ

О ПРИНУДНОМ ОСТВАРИВАЊУ НАКНАДЕ ЗА КАШЊЕЊЕ У ИСПУЊАВАЊУ НОВЧАНЕ ОБАВЕЗЕ ПРОПИСАНЕ ЗАКОНОМ О РОКОВИМА ИЗМИРЕЊА НОВЧАНИХ ОБАВЕЗА У КОМЕРЦИЈАЛНИМ ТРАНСАКЦИЈАМА

"Извршни поверилац у предлогу за извршење неизмирене новчане обавезе у року има право да захтева и накнаду за кашњење у испуњавању новчане обавезе у висини од 20.000,00 динара према Закону о роковима измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама без прилагања посебне извршне или веродостојне исправе у вези обавезе дужника за исплату ове накнаде."

Образложење

Привредни суд у Крагујевцу покренуо је пред овим судом поступак ради решавања спорног правног питања, сагласно чл. 180. и 181. Закона о парничном поступку ("Сл. гласник РС", број 72/2011) а у вези са чланом 12. Закона о извршењу и обезбеђењу ("Сл. гласник РС", број 31/2011).

Из захтева и садржине списка који су достављени произилази да је том суду поднет предлог за извршење извршног повериоца, против извршног дужника ради извршења на основу веродостојне исправе - рачуна, ради наплате новчаног износа од 1.500,00 динара за пружене услуге. Решењем о извршењу обавезан је извршни дужник да исплати потраживање извршног повериоца заједно са затезном каматом, као и трошкове извршног поступка.

Одређено је извршење ради остварења наведеног потраживања и трошкова извршног поступка запленом средстава са рачуна извршног дужника.

Извршни поверилац у предлогу за извршење је поставио и захтев да суд обавезе извршног дужника да му исплати износ од 20.000,00 динара на име накнаде за кашњење у испуњавању новчане обавезе, заснивајући свој захтев у том делу на одредбама Закона о роковима измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама.

У овом делу решењем извршног судије је одбачен предлог за извршење са разлога: *"...што за тај део извршног захтева не постоји основ за одређивање извршења у виду извршне или веродостојне исправе из члана 13. односно 18. став 2. ЗИО. Одредбом члана 5. Закона на који се позива извршни поверилац којим је прописано право повериоца да од дужника захтева накнаду за кашњење у испуњењу новчане обавезе у износу од 20.000,00 динара, произилази право повериоца да захтева од дужника да му исплати предметну накнаду, али за исту није могуће у овом поступку одредити извршење без постојања основа за његово одређивање."*

ИПВ веће истога суда је одбило као неоснован приговор извршног повериоца и потврдило решење о извршењу у ставу 5. изреке извршног судије наводећи за тај део разлоге: *"Правилно је суд одбацио захтев извршног повериоца за износ од 20.000,00 динара из разлога што за тај захтев не постоји основ за одређивање извршења прописан чл. 12, 13. и 18. ЗИО."*

И поред израженог правног става кроз судске одлуке, првостепени суд сматра да постоји потреба да се од стране овога суда заузме став о спорном правном питању које је од значаја за одлучивање о предмету поступка пред првостепеним судовима:

"Да ли извршни поверилац у предлогу за извршење може да захтева накнаду за кашњење у испуњавању новчане обавезе у висини од 20.000,00 динара према Закону о роковима измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама уколико уз предлог за извршење не прилаже извршну или веродостојну исправу у вези обавезе дужника за исплату ове накнаде."

Овај суд налази да су испуњени услови из члана 180. ЗПЦ, за заузимање правног става о спорном правном питању.

У члану 12. ЗИО је прописано да се извршење одређује на основу извршне или веродостојне исправе, док је у члану 1. одређена садржина

Закона, као Законом уређени поступак принудног остваривања потраживања на основу домаће или стране извршне или веродостојне исправе ако посебним законом није другачије одређено.

Закон о роковима измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама ("Сл. гл. РС" бр. 119/2012), који се сагласно члану 17. примењује од 31. марта 2013. године, у члану 1. став 1. прописује: "Овим законом уређују се рокови измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама између јавног сектора и привредних субјеката, односно између привредних субјеката, а у циљу спречавања неизмирења новчаних обавеза у року."

Из садржине норме несумњиво произилази закључак да је сврха и циљ Закона да се поспеши и ојача финансијска дисциплина у смислу благовременог испуњавања новчаних обавеза између субјеката на које се овај закон односи и то: јавног сектора који обухвата општи ниво државе као и јавна предузећа, с једне стране и привредних субјеката под којима се подразумева привредно друштво и предузетник основан у складу са законом као и задруга и регистрованих пољопривредних газдинстава и осталих правних лица основаних у складу са посебним законом, с друге стране, као и самих привредних субјеката.

Под новчаном обавезом у сврху примене овог закона, сматра се износ уговорене накнаде за испоруку добара, односно пружање услуга наведен у уговору, фактури или другом одговарајућем захтеву за исплату, укључујући директне трошкове набавке (члан 2. став 1. тачка 4. Закона).

У члану 3. и 4. су прописани максимални рокови за испуњење новчаних обавеза.

Међутим, овим законом се уводи и посебно субјективно право повериоца имовинске природе - право на накнаду за кашњење у испуњавању новчаних обавеза у року, тако што се у члану 5. Закона, прописује:

"Поверилац има право да од дужника захтева накнаду за кашњење у испуњавању новчане обавезе у износу од 20.000,00 динара, за случај да новчана обавеза није измирена у роковима утврђеним одредбама чл. 3. и 4. овог закона.

Право на накнаду за кашњење у испуњавању новчаних обавеза у року, не искључује право на накнаду трошкова које поверилац има да потражује на основу уговора или других прописа.

Накнада за неисплаћене новчане обавезе у року, не обухвата трошкове извршења, у складу са Законом којим се уређује извршни поступак.

Право повериоца из става 1. овог члана престаје да важи у року од три године од дана истека рока доспелости новчане обавезе."

Ако се има у виду циљ који се законом жели постићи (који је одређен у члану 1. Закона), може се закључити даје овим чланом Закона прописана посебна новчана накнада на коју поверилац има право за случај да дужник не испуни своју новчану обавезу у року у новчаном износу од 20.000,00 динара, независно од других трошкова па и трошкова извршења.

Овакво прописивање посебне накнаде чему је изложен извршни дужник, представља по својој правној природи једну врсту новчане казне за извршног дужника, с тим што је право повериоца да се користи својим правом да захтева исплату ове накнаде ограничен на рок од три године од дана истека рока доспелости за исплату новчане обавезе, која и даље представља основну обавезу извршног дужника према свом повериоцу.

Следом изнетог произилази закључак да накнада која је прописана у члану 5. овога закона, као право поверилаца и обавеза дужника, има свој основ у самом закону јер су тиме одређени и поверилац и дужник и врста а и висина обавезе. Ова накнада доспева падањем у доцњу извршног дужника са испуњењем новчане обавезе према извршном повериоцу (члан 2. став 1. тачка 7. Закона).

У члану 10. став 3. овог закона, је прописано да:

"Извршни поверилац у предлогу за извршење има право да захтева накнаду за кашњење у испуњавању новчане обавезе у износу прописаном чланом 5. овог закона."

Имајући у виду све изложено, може се закључити да извршни поверилац на основу самог, посебног, закона у предлогу за извршење може ставити захтев за накнаду услед кашњења у испуњавању новчане обавезе у износу прописаном чланом 5. Закона (20.000,00 динара), услед чега извршном повериоцу за овај захтев није потребна посебна извршна исправа из члана 13. нити пак посебна веродостојна исправа из члана 18. ЗИО.

(Правни став Грађанског одељења Врховног касационог суда Србије, усвојен у поступку решавања СПП 34/13, утврђен на седници Одељења 13.05.2014. године)

ПРАВНИ СТАВ

1. У поступцима извршења на основу веродостојне исправе ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга, у којима је предлог за извршење поднет после 01.06.2012. године, односно после отпочињања рада извршитеља искључиво је надлежан извршитељ.

2. Суд одбацује као недозвољен предлог за извршење на основу веродостојне исправе ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга, поднет после 01.06.2012. године.

Образложење

Основни суд у В. доставио је овом суду захтев за решавање спорног правног питања по члану 180. ЗПП, заједно са предметима Ив 4./13 и Ивп (ИВ) 7/13.

Суд поставља спорно правно питање:

- на који начин суд треба да поступа у започетим поступцима извршења на основу веродостојне исправе ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга након почетка примене одредаба члана 251. до 256. Закона о извршењу и обезбеђењу, односно да ли суд у поступцима започетим после 17.05.2012. године задржава надлежност и када је од стране извршног дужника изјављен приговор стварне ненадлежности суда у ситуацији када на територији коју покрива Основни суд у Ваљеву нема изабраног - именованог извршитеља.

У захтеву је дат приказ утврђеног чињеничног стања из кога произилази да је по предлогу извршног повериоца ЈКП "Осечина" из Осечине, донето решење о извршењу на основу веродостојне исправе ради наплате новчаног потраживања извршног повериоца. У законом прописаном року извршни дужник је изјавио приговор на решење и истакао приговор стварне ненадлежности суда, односно навео да суд није надлежан за доношење наведених решења о извршењу већ је то извршитељ јер су на снагу ступиле одредбе чл. 251. до 256. Закона о извршењу и обезбеђењу. Одлучујући о истакнутом приговору ненадлежности Ип веће је укинуло наведена решења Основног суда и предмет су враћени извршном судији на поновно одлучивање. Полазећи од наведене одлуке Ип веће у Грађанском одељењу Основног суда у Ваљеву постоји различито тумачење о надлежности суда везано за правно схватање Врховног касационог суда Спп 8/12 од 25.09.2012. године.

Одредбом члана 180. ЗПП, прописано је да ако у поступку пред првостепеним судом у већем броју предмета постоји потреба да се заузме став о спорном правном питању које је од значаја за одлучивање о предмету поступка пред првостепеним судовима, првостепени суд ће по службеној дужности или на предлог странке захтевом да покрене поступак пред Врховним касационим судом ради решавања спорног правног питања.

Одредбом члана 10. Закона о извршењу и обезбеђењу, прописано је да се у поступку извршења и обезбеђења сходно примењују одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није другачије одређено.

Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној дана 25.09.2012. године, заузело правно схватање:

I У поступцима извршења на основу веродостојне исправе ради намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга пред судом где је предлог за извршење поднет пре 01.06.2012. године, тј. пре отпочињања рада извршитеља, суд задржава надлежност.

II Суд не може обуставити извршење и укинути спроведене извршне радње по предлогу извршног повериоца који предлаже да извршење спроведе извршитељ, иако се тиме не дира у стечена права трећих лица, у поступцима започетим пре 01.06.2012. године.

Пред судовима се као спорно поставило питање надлежности суда после отпочињања са радом извршитеља односно после 01.06.2012. године, у поступцима извршења ради намирења новчаних потраживања по основу комуналних и сличних услуга.

Комуналне делатности дефинисане су чланом 2. Закона о комуналним делатностима ("Сл. гласник РС", број 88/11). То су оне делатности које су од значаја за остварење животних потреба физичких и правних лица, код којих је јединица локалне самоуправе дужна да створи услове за обезбеђење одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета као и надзор над њиховим вршењем (снабдевање водом за пиће, пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода, производња и дистрибуција топлотне енергије, управљање комуналним отпадом, градски и приградски превоз путника, управљање гробљима и погребне услуге, управљање јавним паркиралиштима, обезбеђивање јавног осветљења, управљање пијацама, одржавање улица и путева, одржавање чистоће на површинама јавне намене, одржавање јавних зелених површина, димничарске услуге, делатности хигијене - члан 2. став 3. Закона). Јединице локалне самоуправе могу одредити и друге делатности као комунал-

не, а сличне комуналним услугама су оне које се врше у општем интересу на територији локалне самоуправе.

Закон о извршењу и обезбеђењу у петом делу садржи одредбе о посебном поступку за намирење потраживања по основу комуналних и сличних услуга у одредбама члана 251. до 256. Намера законодавца је била да овај поступак буде брз, ефикасан и да се судови растерете великог броја извршних предмета која се односе на намирење потраживања по основу комуналних и сличних услуга.

У одредбама члана 251. до 256. прописан је поступак за намирење ове врсте потраживања. Тако је одредбом члана 252. прописано да се предлог за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга подноси извршитељу на чијем подручју се налази седиште извршног повериоца. Уз предлог за извршење поред прилога из члана 35. Закона, извршни поверилац је дужан да достави писмени доказ да је пре подношења предлога за извршење опоменуо извршног дужника да изврши обавезу. Извршитељ закључком одлучује о предлогу за извршење (члан 253. став 1). Недозвољен и неуредан предлог извршитељ ће закључком одбацити (члан 253. став 2). Неоснован предлог извршитељ ће закључком одбити (став 3). Ако су испуњени услови из члана 18. Закона извршитељ ће закључком извршном дужнику наложити да у року од 8 дана од пријема закључка измири потраживање заједно са одмереним трошковима и одредити извршење ради остварења тих потраживања (став 4). Закључак из ст. 1. до 4. извршитељ ће донети у року од 8 дана од пријема предлога. Закључак се доставља извршном повериоцу и извршном дужнику (став 6). Против закључка из члана 253. став 4. извршни дужник може да изјави приговор само из разлога прописаних тач. 1. до 4. (да се веродостојна исправа не односи на извршног дужника, да обавеза из веродостојне исправе није доспела, односно да услов није испуњен, да је обавеза извршена или на други начин престала у целини или делимично, да је потраживање застарело). Извршни дужник је дужан да уз приговор достави писмене исправе којима доказује наводе из приговора, а приговор нема суспензивно дејство - не одлаже извршење (став 3). Извршни поверилац може да изјави приговор против закључка из члана 253. ст. 2. и 3. Закона, а о приговору одлучује веће суда на чијем подручју се налази седиште извршног повериоца (члан 256. став 2). Ако извршни дужник или извршни поверилац изјаве приговор извршитељ ће списе доставити суду уз нацрт одлуке о приговору у року од пет радних дана од дана пријема приговора. Ако је нацрт одлуке тако састављен

да потпуно одговара решењу које би се имало донети, суд ће на нацрт одлуке о приговору ставити отисак штамбиља којим се предложени нацрт одлуке усваја. Нацрт одлуке са отиском штамбиља има правну снагу решења о извршењу (став 2). На даљи ток поступка пред судом сходно се примењују одредбе чл. 48. и 49. овог закона (докази уз приговор и поступак по приговору).

Из цитираних законских одредаба произилази да је после отпочињања са радом извршитеља њихова надлежност за наплату потраживања по основу комуналних и сличних услуга искључива. На то упућује и стилизација одредбе члана 252. став 1. - да се предлог за извршење подноси извршитељу (заповедни начин) као и цео поступак у одредбама чл. 252. до 256. Закона, који садржи специфичности и одступања од редовног поступка извршења (месна надлежност, одлука о предлогу, разлози за приговор, несуспензивност приговора, нацрт одлуке о приговору). Предлог за извршење који би био поднет суду после тог датума суд би требало као недозвољен да одбаца.

На започете поступке извршења пре 01.06.2012. године, примењује се правни став Врховног касационог суда Спп 8/12 од 25.09.2012. године.

Да је искључиво надлежан извршитељ у поступку намирења потраживања по основу комуналних и сличних услуга после 01.06.2012. године, као дана када су извршитељи почели са радом, упућује и одредба члана 325. Закона која се односи на овлашћење и дужности извршитеља, а којом је ставом 1. тачка 2. прописано да у предметима извршења и обезбеђења потраживања у складу са одредбама и ограничењима прописаним законом извршитељ поступа по предлогу за извршење на основу веродостојне исправе ради остварења новчаног потраживања по основу извршених комуналних и сличних услуга.

Одговор на питање да ли суд задржава надлежност и када је од стране извршног дужника изјављен приговор стварне ненадлежности суда у ситуацији када на територији коју покрива основни суд нема изабраног - именованог извршитеља, даје Закон о изменама Закона о извршењу и обезбеђењу ("Сл. гласник РС", број 55/2014) који у члану 3. прописује да извршитеља именује министар за подручје вишег суда и члана 4 - да извршитељи који су именовани до дана ступања на снагу овог закона настављају да обављају делатност за подручје вишег суда на којем се налази седиште основног суда за чије подручје су именовани.

(Правни став усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној дана 10.06.2014. године)

СЕНТЕНЦЕ

ГРАЂАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО

2010.

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

СУКОБ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ ОСНОВНОГ

И АПЕЛАЦИОНОГ СУДА

За одлучивање о захтевима странака кад је у жалбеном поступку пресуда већ једном била укинута стварно је надлежан апелациони суд.

Из образложења:

"Решењем апелационог суда укинута је пресуда општинског суда и предмет враћен основном суду на поновно суђење.

Основни суд, је дописом од 25.06.2010. године, Врховном касационом суду поднео предлог за решавање сукоба надлежности између основног суда и апелационог суда. У образложењу предлога основни суд је навео да је у овом поступку првостепена пресуда пре последњег, трећег укидања, већ два пута била укинута и то пресуда општинског суда од 08.03.2002. године којом је одбијен тужбени захтев и која је укинута решењем окружног суда од 24.12.2002. године, као и пресуда општинског суда од 29.12.2003. године којом је усвојен тужбени захтев и која је укинута решењем окружног суда од 04.06.2008. године. Потом је апелациони суд решењем од 20.05.2010. године поново укинуо пресуду општинског суда од 30.09.2008. године и списе вратио основном суду на поновно суђење. Даље се у предлогу за решавање сукоба надлежности истиче да је одредбом члана 373. став 3. ЗПП ("Службени гласник РС" број 125/04 и 111/09) прописано да у случају да је првостепена пресуда већ једном била укинута другостепени суд не може укинути пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење и зато основни суд сматра да није надлежан за даље суђење у овој правној ствари. Осим тога, у свом предлогу првостепени суд се позива на одредбе члана 55. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" број 111/09). Даље се истиче да језичким, логичким и граматичким тумачењем одредбе члана 373. став 3. ЗПП ("Службени гласник РС" број 125/04, 111/09), произилази да се првостепена пресуда која је већ једанпут била укинута не може поново уки-

нути већ да је у том случају за суђење надлежан апелациони суд у складу са одредбом члана 369. став 3. ЗПП, којом је прописано да ће другостепени суд заказати расправу и одлучити о жалби и захтевима странака кад је у истој парници првостепена пресуда већ једанпут била укинута. Забуну у тумачењу надлежности у конкретном случају можда изазива део текста у члану 369. став 3. ЗПП где после речи "укинута" и даље стоји неизмењен текст из Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" број 125/04) "по одредбама овог закона", који апелациони суд тумачи тако да се пресуда и даље може два пута укинути или у овом случају три пута, уколико је пресуда која је први пут укинута, односно у овом случају два пута укинута, донета по одредбама претходног Закона о парничном поступку. По мишљењу првостепеног суда одредба члана 373. став 3. која је додата Законом о изменама и допунама ЗПП од 29.12.2009. године, а која изричито прописује да у случају да је првостепена пресуда већ једном била укинута другостепени суд не може укинути пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење, несумњиво говори о намери законодавца да се првостепена пресуда не може два пута укидати, по одредбама било ког закона, а све у циљу поштовања начела суђења у разумном року, у складу са Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода која је ратификована у децембру 2003. године. Првостепени суд наводи да је после другог укидања пресуде у овој парници, предмет био враћен апелационом суду као надлежном, али да је поново враћен на суђење првостепеном суду, те је из тих разлога предложено да Врховни касациони суд одлучи о негативном сукобу надлежности.

У конкретном случају правна природа дела одлуке (решења апелационог суда од 20.05.2010. године) о уступању предмета надлежном првостепеном суду ради одржавања нове главне расправе у смислу члана 376. став 1. ЗПП, је и одлука о стварној ненадлежности за поступање у одређеном предмету после укидања побијане првостепене пресуде. Како основни суд не прихвата да суди у овом предмету испуњени су услови за решавање насталог негативног сукоба надлежности у смислу чл. 22. и 23. став 1. Закона о парничном поступку, а по оцени Врховног касационог суда првостепени суд је из тих разлога био овлашћен да изазове негативан сукоб надлежности, имајући у виду да се само решење о стварној ненадлежности из члана 17. став 3. ЗПП не може побијати жалбом, јер она није дозвољена, али да овим одредбама није истовремено искључена и примена одредаба о сукобу надлежности.

Одлучујући о насталом негативном сукобу стварне надлежности у смислу одредбе члана 23. став 2. Закона о парничном поступку (ЗПП) ("Службени гласник РС" број 125/04, 111/09), у вези члана 53. и 55. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" број 111/09), Врховни касациони суд је утврдио да је за поступање у овом предмету стварно надлежан апелациони суд.

Према одредби члана 369. став 3. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" број 125/04), који је ступио на снагу 23.02.2005. године, прокламована је забрана вишеструког укидања првостепене одлуке у случају да је првостепена пресуда већ једанпут била укинута по одредбама тог закона.

Именама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" број 111/09) који је ступио на снагу 29.12.2009. године, додат је нови став 3. у члану 373. и прописано да у случају да је првостепена пресуда већ једанпут била укинута, другостепени суд не може укинути пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење.

Овим новелираним одредбама изречена је, по оцени Врховног касационог суда, забрана вишеструког, односно поновног укидања првостепене пресуде, увек када је она већ једанпут била укинута по одредбама било ког Закона о парничном поступку.

У конкретном случају, у овој парници пресуда општинског суда од 08.03.2002. године укинута је решењем окружног суда од 24.12.2002. године, затим је пресуда општинског суда од 29.12.2003. године укинута решењем окружног суда од 04.06.2008. године и потом је пресуда општинског суда од 30.09.2008. године поново укинута решењем апелационог суда од 20.05.2010. године.

Имајући у виду да другостепени суд не би могао по други пут укинути одлуку ни да је остао на снази Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС" број 125/04), нити је вишеструко укидање првостепене пресуде дозвољено новелираним чланом 36. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" број 111/09), који забрањује поновно укидање првостепене пресуде - без обзира по ком је закону једанпут већ била укинута, одредбе члана 369. став 3. Закона о парничном поступку које нису новелиране, не дозвољавају могућност интерпретације о забрани поновног укидања првостепене пресуде само у

случају да је ова била укинута по Закону о парничном поступку који се примењује од 29.12.2009. године.

Новелиране одредбе члана 36. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку, примењују се као посебан пропис, па зато апелациони суд, у конкретном случају, није могао по трећи пут укинути побијану првостепену пресуду и вратити предмет првостепеном суду на надлежност. Могао је, што је и учинио, одлучити о жалби и укинути првостепену пресуду, али је био дужан истовремено одлучити и о захтевима странака у смислу члана 369. став 3. Закона о парничном поступку."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Р. 301/10 од 06.07.2010. године, утврђена је на седници Грађанског одељења 04.10.2010. године)

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

ДОЗВОЉЕНОСТ РЕВИЗИЈЕ ПРОТИВ НАЛОГА ЗА ПОВРАТАК ДЕТЕТА ПО КОНВЕНЦИЈИ О ГРАЂАНСКО-ПРАВНИМ АСПЕКТИМА МЕЂУНАРОДНЕ ОТМИЦЕ ДЕЦЕ

Против налога за хитан повратак детета донесеног у ванпарничном поступку по одредбама Конвенције о грађанско-правним аспектима међународне отмице деце, ревизија није дозвољена, јер овај налог као привремена мера посебне врсте, по својој правној природи нема карактер мериторне одлуке о праву на старање.

Из образложења:

"Решењем Окружног суда у..... одбијена је жалба противника предлагача и потврђено решење Општинског суда у... којим је усвојен предлог предлагача и наложено противнику предлагача да предлагачу врати и преда децу мал. ... који се налазе код противника предлагача.

Против овог правноснажног другостепеног решења противник предлагача је благовремено изјавила ревизију Врховном суду Србије због битних погреша одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о ревизији противника предлагача у смислу одредаба чл. 403 и 404. у вези чл. 401. и 412. Закона о парничном поступку – ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 125/04), које се примењују на основу члана 55. став 2. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 111/09), будући да је ревизија противника предлагача изјављена пре 29.12.2009. године, Врховни касациони суд је

утврдио да ревизија противника предлагача изјављена против наведеног другостепеног решења није дозвољена.

Наиме, циљеви Конвенције о грађанско-правним аспектима међународне отмице деце ("Службени лист СФРЈ" , Међународни уговори бр. 7/91) – у даљем тексту Конвенција, у смислу члана 1., су: а) да обезбеди што хитнији повратак деце незаконито одведене или задржане у некој држави уговорници; б) да се права на старање и виђење са дететом по закону једне од држава уговорница стварно поштују у другој држави уговорници.

Поступак за повратак детета који спроводе судови или управни органи је хитан (члан 11. став 1. Конвенције), а после шест недеља од дана покретања поступка лице из члана 11. став 2. ове конвенције има право да тражи образложење због одлагања.

Према одредбама члана 12. став 1. наведене конвенције, ако је дете незаконито одведено или задржано у смислу члана 3. Конвенције, а на дан почетка поступка пред пред судским или управним органом државе уговорнице у којој се дете налази је протекло мање од годину дана од дана незаконитог одвођења или задржавања детета, односни надлежни орган ће наложити хитан повратак детета.

Одлука на основу ове Конвенције, у смислу члана 19, у вези са повратком детета неће се сматрати мериторном о било ком питању у вези са правом на старање.

Како посебним прописима нису уређена правила поступка пред редовним судом за примену Конвенције о грађанско-правним аспектима међународне отмице деце, на основу одредаба члана 1. став 2. Закона о ванпарничном поступку – ЗВП, у поступку издавања налога за повратак детета примењују се опште одредбе Закона о ванпарничном поступку, јер се не ради о спору за заштиту повређеног или угроженог права, да би се непосредно могле применити одредбе Закона о парничном поступку, обзиром на одредбе члана 19. ове конвенције која одређује правну природу налога о повратку детета, као немериторне одлуке.

Оцењујући дозвољеност ревизије противника предлагача против наведене другостепене одлуке у смислу члана 412. у вези члана 27. ЗВП, Врховни касациони суд је закључио да поступак издавања налога за повратак детета у смислу чл. 3. и 14. у вези члана 19. наведене Конвенције по својој правној природи нема карактер мериторне одлуке о праву на старање већ хитног извршног налога за повратак детета као привремене мере *sui generis* (привре-

мене одлуке посебне врсте), којом се поступак одлучивања о праву на старање детета не завршава и утврдио да је ревизија противника предлагача у овој ванпарничној ствари за издавање налога о повратку малолетне деце, држављана Републике ... на основу судске одлуке Републике као државе уговорнице и потписнице ове Конвенције, недозвољена."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Рев 2239/10 од 24.02.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 13.09.2010. године)

ДОЗВОЉЕНОСТ РЕВИЗИЈЕ

Против решења Вишег трговинског суда којим је одлучено по жалби против одлуке арбитражног већа трговинског суда, ревизија није дозвољена.

Из образложења:

"У поступку испитивања пријављених потраживања стечајних поверилаца, стечајном повериоцу је оспорено његово пријављено потраживање. Уручен му је закључак о листи оспорених потраживања. Разлучни - стечајни поверилац је на основу члана 96. став 1. Закона о стечајном поступку упућен на парницу ради утврђивања оспореног потраживања, а у року од 8 дана рачунајући од пријема закључка о листи оспореног потраживања. Међутим, поверилац се није определио за правни пут прописан чланом 96. став 1. Закона о стечајном поступку. Определио се за други правни пут, за остварење свог оспореног права. За правни пут прописан у члану 96. ст.5. и 6. Закона о стечајном поступку. То подразумева да је поверилац оптирао у избору правног пута за остварење свог права и уместо да покрене парницу доставио предлог стечајном судији да о оспореном потраживању одлучи арбитражно веће. Том предлогу се сагласио стечајни управник. Арбитражно веће је решењем од 2.4.2009. године одлучило о предлогу за утврђење оспореног потраживања и за исплату. Другостепени суд је по жалби стечајног повериоца жалбу одбио и потврдио решење арбитражног већа. Тиме је спор ради утврђења оспореног потраживања окончан у оквиру провођења поступка стечаја над стечајним дужником. Окончан одлуком арбитражног већа у коме је стечајни судија председник тог већа. То подразумева да је о оспореном потраживању одлучивао председник стечајног већа, као орган стечајног поступка из члана 9. Закона о стечајном поступку. У поступку стечаја заступљена је двостепеност. Поступци се правно-

снажно завршавају у другом степену одлуком другостепеног суда по жалби учесника у стечајном поступку. Тако је завршен и поступак по предлогу ревизента као стечајног повериоца. Чланом 29. став 4. Закона о стечајном поступку било је прописано да у стечајном поступку не може се тражити повраћај у претходно стање, не може се изјавити ревизија нити се може поднети предлог за понављање поступка. Поменута законска норма је потпуно јасна. У поступку стечаја ревизија се не може изјавити. Зато је изјављена ревизија недозвољена у смислу члана 401. став 2. тачка 5. ЗПП, јер је изјављена против решења против кога се по закону не може изјавити.

Арбитражно веће је по предлогу стечајног повериоца поступак спровело по одредбама Закона о парничном поступку и у складу са нормом прописаном у члану 96. став 8. Закона о стечајном поступку. Међутим, начин спровођења поступка по предлогу стечајног повериоца пред арбитражним већем а у оквиру стечајног поступка над стечајним дужником од стране органа стечајног поступка не утиче на дозвољеност ревизије против одлука донетих у стечајном поступку. На то јасно упућује и одредба прописана у ставу 10. члана 96. Закона о стечајном поступку, којом је прописано да против одлуке стечајног судије као арбитра, односно арбитражног већа, незадовољна странка има право жалбе другостепеном суду у року од 8 дана од дана достављања одлуке. Да је законодавац желео да овде направи изузетак и дозволи ревизију у оквиру стечаја, он би то и прописао. Како то није прописано против другостепене одлуке донете у стечајном поступку којом је одлучено о жалби против решења арбитражног већа, ревизија није дозвољена са већ изнетих разлога."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Прев. 340/10 од 01.03.2010. године, утврђена је на седници Грађанског одељења 04.10.2010. године)

СУКОБ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ

За одлучивање о жалби само на решење о трошковима поступка садржано у пресуди о разводу брака, стварно је надлежан виши суд.

Из образложења:

"Одредбом члана 23. став 2. тачка 2. Закона о уређењу судова, виши суд у другом степену одлучује о жалбама на одлуке основних судова и то на решења у грађанским споровима; на пресуде у споровима мале вредности и у извршним и ванпарничним поступцима, док је одредбом члана 24. став 1. тачка 3. истог закона, предвиђено да апелациони судови

одлучују о жалбама на пресуде основних судова у грађанским споровима, ако за одлучивање о жалби није надлежан виши суд.

У конкретном случају жалба је изјављена против решења о трошкови-ма поступка, па Врховни касациони суд налази да је за одлучивање по жалби у овој правној ствари, надлежан Виши суд у Б., применом члана 23. став 2. тачка 2. Закона о уређењу судова, при чему је без утицаја што је решење о трошкови-ма саставни део пресуде о разводу брака. Наиме, на другачију оцену стварне надлежности за одлучивање по жалби, било би од утицаја само уколико би жалба била изјављена и против пресуде о разводу брака и решења о трошкови-ма садржаним у тој пресуди, што није случај у овој правној ствари."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Р. 355/10 од 01.09.2010. године, утврђена је на седници Грађанског одељења 04.10.2010. године)

ДОЗВОЉЕНОСТ РЕВИЗИЈЕ

Адвокатски приправник није овлашћен да у име странке изјави ревизију и захтев за заштиту законитости.

Из образложења:

"У поступку поводом захтева за заштиту законитости, према одредби члана 421. став 2. ЗПП, сходно се примењују одредбе члана 397, члана 400-406, 410. и 411. ЗПП, ако у члану 413-420 ЗПП, није што друго одређено. Одредбом члана 84. став 2. ЗПП је регулисано да, странку мора заступати адвокат у поступку по ревизији и захтеву за заштиту законитости, а одредбом члана 401. став 2. тачка 2. ЗПП, да, ревизија је недозвољена ако је ревизију изјавило лице које није адвокат. Поред тога, одредбом члана 20. Закона о адвокатури ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98...72/02) је регулисано, да, адвокат је дужан да стави свој потпис и печат на сваку исправу или поднесак који је сам саставио или који је састављен у Ортачком адвокатском друштву.

Према томе, адвокатском приправнику у смислу одредби члана 84. став 2. и 401. став 2. тачка 2. ЗПП, није дозвољено да заступа странку у поступку по ревизији и захтеву за заштиту законитости, с обзиром на изричиту законску одредницу у одредби члана 84. став 2. ЗПП "странку мора заступати адвокат" и у одредби члана 401. став 2. тачка 2. ЗПП, "изјавило лице које није адвокат". Дакле, како је захтев за заштиту законитости у конкретном случају у име тужиоца изјавио адвокатски приправник, лично, а не адвокат, пуномоћник тужиоца М.Р., иако предметни захтев садр-

жи само штампил (печат), а не и потпис, у смислу наведене одредбе члана 20. Закона о адвокатури, то је захтев тужиоца недозвољен."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Гзз1 184/10 од 25.03.2010. године, утврђена је на седници Грађанског одељења 04.10.2010. године)

2011.

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

ДОЗВОЉЕНОСТ РЕВИЗИЈЕ У БРАЧНОМ СПОРУ

Правноснажна пресуда донета у брачном спору не може се понијати ванредним правним лековима у делу у којем је донета одлука о поништењу, разводу брака или утврђењу да је постојао основ за развод брака независно од начина на који је суд одлучио о захтеву.

Из образложења:

"Пресудом Окружног суда, одбијена је жалба тужиле и потврђена пресуда Општинског суда којом је одбијен тужбени захтев којим је тужила тражила да се утврди да постоји основ за развод брака који је закључен дана 23.11.1991. године пред СО К. Између Л. рођене М.М. бивше из С.Р. и туженог Л.С. из К, заведен под бр. 61 у матичну књигу венчаних за 1991. годину, те да се има сматрати да је брак разведен даном доношења пресуде.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену тужила је благовремено, преко пуномоћника адвоката, изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући дозвољеност ревизије у смислу члана 401. став 2. тачка 5. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 125/04), који се примењује на основу члана 55. став 2. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 111/09), будући да је ревизија против наведене другостепене одлуке изјављена пре 29.12.2009. године, Врховни касациони суд је утврдио да ревизија тужиле није дозвољена, јер је изјављена против пресуде против које се по закону не може поднети.

Породични закон прописује да су брачни спорови они који се воде ради утврђивања постојања или непостојања брака, као и за поништење и развод брака.

Одредбом члана 227. став 2. Породичног закона, прописано је да правноснажна пресуда у брачном спору не може се побијати ванредним правним лековима у погледу дела у коме је донета одлука о поништењу или разводу брака.

Сагласно цитираној законској одредби парничне странке у поступку развода брака по његовом правноснажном окончању, пресуду не могу побијати ванредним правним лековима, независно од начина на који је суд одлучио о захтеву.

У конкретном случају спор се води између законског наследника тужиље против туженог, ради утврђења да је тужба поднета од стране правног претходника тужиље ради развода брака са туженим, основана.

Како сагласно цитираној законској одредби ни правни претходник тужиље не би могла изјавити ревизију као ванредни правни лек против одлуке донете у поступку развода брака, то ни њени законски наследници не могу користити ову законску могућност.

Зато ревизија тужиље, у смислу одредбе члана 401. став 2. тачка 5. ЗПП, није дозвољена јер је изјављена против пресуде против које се не може изјавити.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одбацио ревизију и одлучио као у изреци на основу члана 404. ЗПП."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда, Рев 3149/10 од 02.09.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 27.12.2010. године, објављена 2011. године)

2012.

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА ПРЕМА СЕДИШТУ ПРАВНОГ ЛИЦА У ЛИКВИДАЦИЈИ

За суђење у спору физичког лица са правним лицем у ликвидацији стварно је надлежан привредни суд.

Из образложења:

"Тужилац у ликвидацији је поднео тужбу општинском суду против туженог физичког лица ради накнаде штете. Општински суд се огласио стварно ненадлежним и списе предмета доставио тада трговинском суду као стварно надлежном суду, јер је над тужиоцем покренут поступак ликвидације.

Трговински суд није прихватио стварну надлежност, јер је у надлежности трговинских судова вођење стечајног поступка, али не и поступка ликвидације који је регулисан Законом о привредним друштвима. Како је тужилац у поступку ликвидације, не постоји законски основ за атракцију стварне надлежности трговинског суда те исти изазива сукоб надлежности.

Врховни касациони суд је одлучио о сукобу надлежности на основу члана 23. став 2. ЗПП утврђујући стварну и месну надлежност привредног суда према седишту тужиоца као правног лица у ликвидацији.

Ликвидација привредног друштва регулисана је одредбама члана 347-365. Закона о привредним друштвима. Одредбом члана 46. став 1. истог закона прописано је да је трговински суд седишта привредног друштва надлежан да решава спорове који произилазе из овог закона, осим ако овим законом није другачије одређено. Чињеница је да по одредбама Закона о привредним друштвима ликвидацију солвентног привредног друштва не спроводи суд, већ се иста спроводи од стране самих власника друштва. Међутим, и ова ликвидација се спроводи уз одређену надзорну позицију суда који контролише законитост поступка и посебно третман поверилаца друштва.

Према одредби члана 352. Закона о привредним друштвима за време ликвидације привредно друштво не може предузимати нове послове, већ само послове везане за послове ликвидационог поступка, као што су продаја имовине, плаћање поверилаца, наплата потраживања и друге послове нужне за ликвидацију друштва. Предметни спор у коме тужилац у ликвидацији од туженог лица тражи исплати новчаног износа на име накнаде штете настале по основу мањка представља спор поводом поступка ликвидације привредног друштва.

У смислу члана 25. став 1. тачка 4. Закона о уређењу судова привредни суд у првом степену суди и у споровима поводом стечаја и ликвидације. Без обзира што привредни суд седишта тужиоца не спроводи поступак ликвидације тужиоца ради се о спору који произилази из примене Закона о привредним друштвима и спору поводом ликвидације привредног друштва за који је по цитираним одредбама Закона о привредним друштвима и Закона о уређењу судова у првом степену надлежан привредни суд по седишту привредног друштва у ликвидацији".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Р1 11/10 од 04.03.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

**СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ У ПОСТУПКУ ОДЛУЧИВАЊА
О ПРЕДЛОГУ ЗА ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА**

Нема атракције надлежности стечајног суда у поступку одлучивања о предлогу за понављање поступка правноснажно завршеног пред судом опште надлежности.

Из образложења:

"Пресудом општинског суда која је потврђена пресудом окружног суда усвојен је тужбени захтев. Врховни суд Србије је усвојио ревизију туженог, преиначио нижестепене пресуде и одбио тужбени захтев.

Тужилац је поднео предлог за понављање правноснажно окончаног поступка. Основни суд је решењем прекинуо поступак по предлогу тужиоца за понављање поступка због наступања правних последица отварања поступка стечаја над туженим. Решењем о наставку поступка основни суд се огласио стварно ненадлежним и списе предмета је уступио стечајном, привредном суду. Привредни суд није прихватио стварну надлежност и списе предмета је доставио Врховном касационом суду ради решавања сукоба стварне надлежности.

Врховни касациони суд је на основу овлашћења из члана 23. став 2. ЗПП одлучио да је за одлучивање о предлогу тужиоца за понављање поступка стварно надлежан основни суд.

Основни суд је прекинуо поступак по предлогу тужиоца за понављање поступка. Решењем о наставку поступка основни суд исти наставља као по тужби тужиоца против туженог у стечају, а да у смислу члана 426-429. ЗПП није спровео поступак и одлучио о предлогу тужиоца за понављање поступка.

Предлог за понављање поступка је ванредни правни лек, а код одлучивања о редовном или ванредном правном леку чињеница отварања стечајног поступка над једном од странака не представља разлог за атракцију надлежности привредног суда у смислу члана 25. став 1. тачка 4. Закона о уређењу судова".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Р1 86/11 од 02.06.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

**СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА
ПОСЛЕ БРИСАЊА РАДЊЕ ПРЕДУЗЕТНИКА ИЗ АПР-а**

Датум подношења тужбе је релевантан моменат за одређивање стварне надлежности привредног суда када је у току спора радња предузетника брисана из регистра АПР-а.

Из образложења:

"Привредни суд се огласио стварно ненадлежним за поступање у предметном спору и по правноснажности решења списе предмета је доставио основном суду.

Основни суд није прихватио стварну надлежност и списе предмета је доставио Врховном касационом суду ради решавања насталог сукоба стварне надлежности.

Врховни касациони суд је на основу овлашћења из члана 23. став 2. ЗПП одлучио да је за поступање у спору стварно надлежан привредни суд.

Тужба у предметном спору поднета је трговинском суду. У току спора тужени је брисан из Регистра предузетника код Агенције за привредне регистре. Члан 25. став 1. тачка 1. Закона о уређењу судова прописује надлежност привредног суда да у првом степену суди у споровима између домаћих и страних привредних друштава, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти), у споровима који настану између привредних субјеката и других привредних лица у области делатности привредних субјеката, па и када је у наведеним споровима једна од странака физичко лице ако је са странком у односу материјалног супарничарства.

Датум подношења тужбе представља релевантан моменат за оцену заснивања стварне надлежности суда. У време подношења тужбе заснована је надлежност тада трговинског суда који је био стварно надлежан за суђење у споровима против имаоца радње која је на дан подношења тужбе била уписана у регистар радњи. На тако засновану надлежност сада привредног суда није од утицаја чињеница да је радња у току поступка брисана из регистра, јер страначку способност ни у време подношења тужбе, ни након брисања радње није имала сама радња већ физичко лице као предузетник који у смислу члана 7. Закона о приватним предузетницима одговара целокупном својом имовином за обавезе проистекле у обавези делатности радње. Стога, ако је радња предузетника у току поступка брисана из Регистра АПР-а страначку способност задржава физичко лице као бивши власник радње, бивши предузетник, те како је предмет спора

обавеза проистекла у обављању предузетничке делатности привредни суд задржава стварну надлежност и након брисања радње у току спора".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Р1 217/11 од 03.11.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

НЕПОТПУНА РЕВИЗИЈА

Ревизија је непотпуна, када не садржи потпис или печат адвоката подносиоца ревизије.

Из образложења:

"Ревизија туженог је изјављена препоручено 14.03.2008. године, од стране пуномоћника туженог из реда адвоката, С.Ћ. Ревизија садржи само потпис, али не и печат адвоката. Такође, и допуна ревизије поднета 29.12.2008. г., од стране пуномоћника туженог, садржи само потпис, али не и печат адвоката.

Одредбом члана 20. Закона о адвокатури ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98, 26/98, 69/00, 11/02 и 70/02) важећег у време подношења ревизије, прописано је да, адвокат је дужан да стави свој потпис и печат на сваку исправу или поднесак који је сам саставио или који је састављен у ортачком адвокатском друштву. Одредбом члана 29. став 5. Закона о адвокатури ("Службени гласник РС", број 31/11), прописано је да, адвокат је дужан да на сваку исправу, допис или поднесак који је саставио стави свој потпис и печат.

Одредбом члана 103. став 1. ЗПП, прописано је да, ако је поднесак неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити, суд ће странци која нема пуномоћника адвоката вратити поднесак ради исправке, осим ако законом није другачије одређено, док је одредбом става 6. овог члана, да, одредбе овог члана не примењују се ако странка има пуномоћника који је адвокат. Кад је поднесак, који је у име странке поднео адвокат неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити, суд ће га одбацити.

Према томе, ревизија изјављена у име туженог од стране његовог пуномоћника адвоката С.Ћ. је непотпуна, с обзиром да не садржи и печат адвоката. Суд у том случају није у обавези да је врати, односно позове подносиоца ревизије (адвоката) да је у одређеном року исправи или допуни. Дакле, како у смислу цитираних одредби ЗПП и Закона о адвокатури, ревизија поднета од стране адвоката, не садржи и његов печат, то је иста непотпуна".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Рев 3072/10 од 22.12.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

СЕНТЕНЦЕ ГРАЂАНСКО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

2010.

ПОРОДИЧНО ПРАВО

ОСТВАРЕЊЕ ПРАВА СТАНОВАЊА (*HABITATIO*)

За остварење права становања (*habitatio*) потребно је да буду испуњени услови: да је то у најбољем интересу детета и да постоји стамбени простор простор на коме је могуће конституисање права становања.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању, тужила и тужени су живели у ванбрачној заједници од 1996. године, а венчали су се 2000. године. У тој заједници рођен је малолетни Ћ. 1997. године. Тужила је са малолетним дететом 2003. године напустила ову заједницу и отишла да живи у стану своје мајке. Странке су се развеле 18.01.2005. године. Дете је поверено мајци и утврђен модел виђања са туженим као оцем. Односи између родитеља малолетног Ћ. су озбиљно поремећени и као такви компромитују и његово здравствено стање. Према извештају Градског центра за социјални рад, уочен је изузетан и дубок поремећај у партнерској и родитељској релацији, што угрожава све аспекте развоја малолетног Ћ, заједничко становање би доносило посебан ризик за дете, имајући у виду и у међувремену нарушено здравствено стање туженог. По мишљењу Института за ментално здравље, постоји лоша комуникација између родитеља са угрожавањем емоционалних интереса малолетног детета. Свако заједничко становање родитеља није у интересу малолетног детета, и његов живот у заједници са оба родитеља би угрозио његове интересе. Увиђајем на лицу места утврђено је да не постоји засебна грађевинска целина која би евентуално омогућавала тужиоцима засебно становање без комуникације са туженим који живи у стану који је предмет спора са својим сином из претходног брака.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су одбили тужбени захтев.

Право становања је право детета конституисано Породичним законом у најбољем интересу детета којим је суд увек дужан да се руководи у смислу чл. 266. Породичног закона. Тужиоци полажу право на *habitatio* у смислу чл. 194. Породичног закона. Међутим, да би се то право и остварило потребно је да је пре свега могуће и да је у најбољем интересу детета. Имајући у виду да не постоји посебна грађевинска целина у којој би тужиоци засебно становали без комуникације са туженим, те да заједничко становање родитеља, према мишљењу стручних установа, није у најбољем интересу детета јер би се на тај начин компромитовало његово здравствено стање, правилна је оцена нижестепених судова о неоснованости тужбеног захтева."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев.1443/10 од 13.05.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 13.09.2010. године)

ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Оправдано је одређивање мере заштите од насиља у породици и када се према мишљењу стручних установа не може са сигурношћу искључити сексуално злостављање малолетног детета.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању, малолетни Б. рођен је 22.02.2004. године. Тужиља са малолетним Б. живи код својих родитеља у комфоном двособном стану у власништву родитеља. Тужени живи са мајком у двособном стану у власништву његових родитеља. Од престанка заједнице живота странака (14.04.2004. године), виђање сина и оца се одвијало у просторијама Центра за социјални рад, где је дете доводио деда по мајци. По разводу брака, виђање се одвијало на начин ближе описан у нижестепеним пресудама. У току лета 2007. године, по виђењу са оцем, дете је, по мишљењу мајке показало неуобичајено понашање. Због тога се мајка обратила Инцест траума центру који су је упутили на Центар за социјални рад. Мишљење је дао и тим вештака Клиничког центра. Мишљење овог тима је да се сексуално злостављање малолетног Б. од стране оца у узрасту од три године не може са сигурношћу искључити али након оба-

вљеног вештачења и увида у грубо поремећене односе између родитеља закључује да је већа вероватноћа да се злостављање није догодило. Стручњаци овог тима су указали на немогућност давања закључка са потпуном извесношћу да је дечак био изложен сексуалном злостављању од стране оца, јер је развој дечака психопатолошки неупадљив и код њега се не запажају израженије психичке последице сексуалног злостављања, што не искључује могућност да је сексуалног злостављања од стране оца било. Стручњаци нису били у стању да раздвоје шта се заиста догодило, а шта је резултат дететове маште. Они указују на изразиту сугестибилност деце на узрасту од три до пет година и сматрају да протек времена од евентуалног догађаја до испитивања детета отежава утврђивање чињеница. Није било знакова физичког злостављања.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно је другостепени суд применио материјално право када је усвојио и одредио привремену меру на основу чл. 198. став 2. тач. 3. Породичног закона, тако што је забранио туженом приближавање малолетном детету, осим у просторијама Центра за социјални рад.

Тачни су ревизијски наводи да је сврха заштитних мера ослобађање од траума и опоравак од задобијених повреда, да оне треба да створе услове у циљу превазилажења настале ситуације и стабилизације међусобних односа. Међутим, по оцени Врховног касационог суда сврха заштитне мере је пре свега спречавање настанка трауме или повреде. Мере заштите морају бити ефикасне и сврсисходне како би могле остварити свој циљ на плану превенције, како посебне тако и опште, а њихов крајњи циљ је заштита породице као основне али и најзначајније заједнице људског друштва, како као целине тако и сваког њеног члана појединачно. У овом случају, супротно ревизијским наводима, минимум сумње постоји. Он се огледа у мишљењу тима вештака Клиничког центра који нису могли са сигурношћу искључити сексуално злостављање малолетног детета од стране оца. Управо то представља основ за одређивање мере заштите. С обзиром да је мера одређена на годину дана, правилна је оцена другостепеног суда да ће то време створити услове за развијање самосвести и способности малолетног детета да уочава догађаје и о њима прича и да се заштити од евентуалног повређивања његове личности и његовог интегритета. Овај период има значење и за туженог у вези схватања озбиљности родитељске улоге у понашању са малолетним дететом. На овај начин,

и по оцени Врховног касационог суда, одлука је донета у најбољем интересу детета (чл. 266. Породичног закона), коме морају бити подвргнути интереси свих осталих чланова породице.

Осим тога, нису угрожена права туженог као родитеља јер му је омогућено виђање са малолетним дететом у просторијама Центра за социјални рад. При томе се наглашава да је мера ограниченог трајања (годину дана), а да је одлука подложна промени, што значи да се може продужавати све док не престану разлози због којих је одређена (чл. 199. Породичног закона) а може и престати пре истека времена, ако престану разлози због којих је одређена."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев. 2857/10 од 09.06.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 13.09.2010. године)

2011.

СТВАРНО ПРАВО

ВРАЋАЊЕ ИМОВИНЕ ЦРКВАМА И ВЕРСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА И ПРЕСТАНАК ПРАВА СВОЈИНЕ

Доношењем Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама по сили закона друштвена (државна) својина није престала.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању спорне непокретности налазе се у државини друштвених правних лица после Другог светског рата, док је у јавним регистрима (земљишној књизи) уписано право својине тужене као грађанско-правног лица. Правноснажним решењем Комисије за НО Н.С. од 1.10.1959. године, спорне непокретности су национализоване и постале друштвена својина. У њиховој државини налази се основна школа.

На тако утврђено чињенично стање правилно је примењено материјално право када је усвојен тужбени захтев за утврђење и упис права државне својине у јавним књигама.

Стицање друштвене својине по основу Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта ("Службени лист ФНРЈ", бр. 52/58, 3/59, 24/59 и 24/61) представља вид оригинарног стицања (где својина претходника није одлучна чињеница), па упис права својине није конститутивног већ деклараторног карактера (својина се стиче у самом закону). Тужилац је имао правни интерес за утврђење права својине и упис у јавне књиге, јер се чињеница национализације оспорава.

Неосновани су ревизијски наводи по којима је жалбени суд био дужан да преиначи првостепену пресуду и одбије тужбени захтев јер је у периоду после закључења главне расправе донет закон о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама, по коме је право друштвене (државне) својине престало.

Наиме, поједине одредбе закона које нису јасне могу се временски другачије тумачити (историјско тумачење) у складу са новим духовним вредностима, променом политичког система, променом морала, филозофских веровања, традиције, религије и културних вредности, али суд није овлашћен да одрекне примену једног закона без обзира да ли (судија) сматра да је закон неправичан или неморалан. Такву одлуку може да донесе законодавни орган или Уставни суд у поступку оцене уставности и законитости. У овом проблему законодавац, а ни Устави суд нису ставили ван снаге Закон о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта без обзира на чињеницу што је после закључења главне расправе у овој парници донет Закон о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама ("Службени гласник РС", бр. 46/06). Тим законом по аутоматизму нису отклоњене створене последице Закона о национализацији. Имовина која је црквама одузета по претходном закону по сили новог закона не постоје црквена имовина (нити државна својина престаје).

У складу са начелима закона садржаним у члану 2. (једнак правни третман свих цркава и верских заједница; њихова аутономија воље у покретању поступка; заштита правне сигурности садашњих савесних власника и трећих лица...) црквама се може, по правилу, вратити имовина у натуралном облику, али се може дати накнада у виду друге одговарајуће имовине или исплате тржишне новчане вредности ако враћање у натуралном облику или у виду друге одговарајуће имовине није могуће (члан 4.). Конкретизација начелних одредби извршена је у даљем тексту закона (члана 20.). Поступак за остваривање права води Дирекција за реституци-

ју (члан 21.), по правилима управног поступка, па се против решења Дирекције не може изјавити жалба али се може покренути управни спор (члан 32.).

Из изложеног произилази да редован суд у спору по тужби за утврђење, а по приговору тужене верске заједнице не може да процењује да ли су испуњени услови за престанак права државне својине и конституисање својине грађанско-правног лица јер имајући у виду садржину поменутог Закона о реституцији за то није надлежан. Одлука суда (па и ревизијског) не представља сметњу за остваривање права које евентуално има тужена по захтеву Дирекцији (који је већ како то произилази из садржине ревизије поднет), већ може имати за последицу решавање претходног питања које се у управном поступку може поставити."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев. 1513/10 од 01.09.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 22.11.2010. године, објављена 2011. године)

2012.

ПОРОДИЧНО ПРАВО

ОСПОРАВАЊЕ ОЧИНСТВА УТВРЂИВАЊЕМ НЕИСТИНИТОСТИ ЧИЊЕНИЦЕ РОЂЕЊА УПИСАНЕ У МАТИЧНУ КЊИГУ РОЂЕНИХ

Очинство мушкарца који је уписан у матичну књигу рођених као отац детета може бити оспорено само у парници пред судом опште надлежности ради оспоравања очинства, у законским роковима, а не у поступку за утврђивање неистинитости података уписаних у матичну књигу рођених.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су законски наследици пок. М.Р., који је преминуо 04.12.2006. године, и чији оставински поступак је прекинут јер тужиоци оспоравају туженом својство законског наследника оставиоца. Према изводу из матичне књиге рођених, сада

пок. М.Р. уписан је као отац туженог, а мајка је М.Р. Брак родитеља туженог разведен је правноснажном пресудом Окружног суда, а тужени је рођен 01.10.1957. године. С обзиром да је тужени рођен по протеклу 300 дана од дана развода брака родитеља, у овом поступку су тужиоци тражили да се утврди да упис у матичну књигу рођених садржи неистинито утврђену чињеницу да је тужени син сада покојног М.Р.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно је у нижестепеним пресудама примењено материјално право када је овакав захтев тужиоца одбијен као неоснован.

Према члану 3. Закона о матичним књигама ("Службени гласник РС" бр. 20/09) матичне књиге, извод из матичне књиге и уверења која се издају на основу матичних књига јавне су исправе. Подаци уписани у матичне књиге и чињенице које се њима доказују сматрају се истинитим док се на законом прописан начин не докаже супротно. Према члану 230. ст. 3. и 4. ЗПП, дозвољено је доказивати да су у јавној исправу неистинито утврђене чињенице или да је исправа неправилно састављена. Ако суд посумња у аутентичност исправе, може затражити да се о томе изјасни орган од кога би требало она да потиче.

С обзиром на наведене законске одредбе, матична књига рођених представља јавни регистар за који важи претпоставка да је истинита садржина извршених уписа, а из утврђеног чињеничног стања произилази да та претпоставка од стране тужилаца није оборена. Такође, аутентичност извода из матичне књиге као исправе у смислу члана 230. став 4. ЗПП, није од стране тужилаца оспорена. Иако су тужиоци у овој парници свој захтев заснивали на неистинито утврђеним чињеницама у јавној исправу, они заправо оспоравају очинство лица које је уписано у матичну књигу као отац туженог, на шта нису овлашћени у смислу члана 56. став 2. Породичног закона".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 967/11 од 06.10.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО - НАКНАДА ШТЕТЕ**ОДГОВОРНОСТ ЛЕКАРА**

Лекар је одговоран за накнаду штете настале методом лечења која није призната од савремене медицинске науке.

Из образложења:

"Тужилац се обратио туженој, лекару опште медицине, ради уклањања тетоваже са надлактица и стомака. Тужена је у њеној приватној ординацији опште медицине у Л, покушала да тужиоцу применом одређене методе уклони тетоваже. Након обављене интервенције, те примењене терапије, код тужиоца је дошло до опекотина другог и трећег степена, које су узроковале оштећење коже тужиоца у сразмери од 5% укупне телесне површине и наруженост малог степена. Утврђено је да је примењена метода лечења напуштена пре више година у медицини, због болова и последица до којих може да дође, а посебно због хипертрофичних и ружних ожиљака. У оквирима савремене званичне медицинске науке ова метода лечења се не примењује, а примењује се у парамедицинским третманима и у народној медицини.

Предмет тужбеног захтева је исплата накнаде нематеријалне штете и то за претрпљене физичке болове, за претрпљени страх због наружености, као и материјалне штете, за трошкова лечења.

Ревизијски суд сматра да је тужена одговорна за штету коју тужилац трпи, обзиром да између радње тужене – пружање нестручне лекарске помоћи и здравственог стања до кога је услед тога дошло код тужиоца, постоји узрочно-последична веза. Тужена је одговорна јер је у лечењу применила методу која више није призната од стране званичне медицине, која се примењује у парамедицинским третманима и у народној медицини. Ова метода напуштена је пре више година у званичној медицини, због болова и последица до којих може доћи, а посебно због хипертрофичних и ружних ожиљака. Тужилац се обратио за пружање стручне помоћи званичној лекарској ординацији у којој тужена пружа медицинске услуге од 1994. године, оправдано очекујући да ће му бити пружена квалитетна медицинска услуга. С наведеним у вези, тужена је дужна да тужиоцу у смислу одредбе члана 154. став 1. Закона о облигационим односима (ко друге проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је

штета настала без његове кривице), накнади штету која је настала њеном кривицом."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 1296/10 од 23.09.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

НАСЛЕДНО ПРАВО

ЗАВЕШТАЈНО РАСПОЛАГАЊЕ СУПРУЖНИКА ЗАЈЕДНИЧКОМ ИМОВИНОМ

Кад супружници завештањем располажу заједничком имовином, ваљаност завештајног располагања сваког од завешталаца цени се независно једно од другог.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању дана 26.3.1998. године сачињено завештање којим су својом имовином за живота располагали П. (Ј) Ј. и његова супруга П.З. Своју имовину П.З. је завештала свом сину Ј, овде првоозначеном туженом и својој ћерки З.В, овде тужилји, док је завешталац П.Ј. своју имовину завештао сину Ј, затим тужилји и унуку П.М.М. Сачињавању и потписивању завештања присуствовали су завештајни сведоци и то П.О. рођени брат завештаоца П.Ј. и Х.П. који су потврдили да је у њиховом присуству сачињено и потписано завештање и да исто садржи вољу завешталаца.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев, због погрешне примене члана 113. Закона о наслеђивању. По жалби тужених, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и тужбени захтев одбио као неоснован, јер је закључио да се у конкретном случају не ради о ништавости, већ о рушљивости правног посла.

Према својој форми и садржини наведено завештање не представља заједничко завештање брачних супружника, сада пок. П.З. и П.Ј, већ је у суштини реч о два завештања којима су завештаоци располагали својом имовином остављајући је у наслеђе трећим лицима. Стога се у кон-

кретном случају цени ваљаност завештајног располагања сваког од завешталаца посебно и независно један од другог.

Тужила тужбеним захтевом тражи утврђење ништавости завештања која су сачинили њени родитељи. Ревизијски суд не прихвата правно становиште другостепеног суда да се у конкретном случају очигледно ради о релативној ништавости (рушљивости) завештања, будући да постоји недостатак форме у коме је завештање сачињено, па овакав недостатак не може водити његовој ништавости, као што је тужила захтевала у овом поступку. Неспорна је чињеница да је један од завештајних сведока био П.О, рођени брат завештаоца П.Ј. То је у супротности са чланом 113. Закона о наслеђивању, којим је између осталог прописано да не могу бити завештајни сведоци нити могу сачинити завештање по завештаочевом казивању у својству судије, односно овлашћеног лица, ако се завештање сачињава по правилима судског завештања, између осталог његови сродници у побочној линији до четвртог степена сродства закључно. Наведено указује на чињеницу да приликом закључења завештања нису били поштовани услови прописани Законом о наслеђивању. Тужила је определила захтев за утврђење ништавости завештања, па иако се у тужби позивала на разлоге рушљивости завештања, због повреде облика завештања у смислу члана 168. Закона о наслеђивању. Правне последице код ништавог и рушљивог завештања су исте, па се стога сматра да завештање није никада било сачињено, јер захтев за утврђење ништавости садржи у себи и захтев за рушљивост завештања. Стога је ревизијски суд на основу процесног овлашћења из члана 407. став 1. Закона о парничном поступку, делимично усвојио ревизију, тако што је другостепену пресуду преиначио у односу на завештање пок. П.(Ј) Ј, жалбу тужених одбио као неосновану и потврдио првостепену пресуду у делу којим је утврђено да је ништаво завештање које је сачинио пок. П. (Ј) Ј, дана 26.3.1998. године.

У погледу завештања које је сачинила пок. П.З, ревизијски суд сматра да је исто сачињено у складу са одредбама Закона о наслеђивању, и да нема других недостатака који би га чинили ништавим."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 1827/10 од 18.01.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

РАДНО ПРАВО**НЕОСТВАРИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА РАДА КАО РАЗЛОГ
ЗА ОТКАЗ УГОВОРА О РАДУ**

Послодавац може запосленом отказати уговор о раду ако и после датих инструкција и остављеног рока да побољша резултате рада, настави да обавља посао на незадовољавајући начин.

Из образложења

"Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу на неодређено време код туженог почев од 10.04.1991. године, обављајући послове благајника шљункаре све до 24.09.2009. године када му је тужени на основу члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду отказао уговор о раду, због неостваривања резултата рада, односно због немања потребног знања и способности за обављање послова на којима ради, и исплаћена му је надокнада у износу од 193.552,00 динара. У решењу о престанку радног односа паушално је образложен разлог престанка радног односа без навођења конкретних разлога и чињеница. Истог дана тужиоцу је исплаћена надокнада, и уручено упозорење о постојању разлога за отказ уговора о раду и споразум који је закључио са туженим. Сва три документа потписао је 24.09.2009. године, осим упозорења на коме је по налогу директора ставио датум 21.09.2009. године. У упозорењу о постојању разлога за отказ уговора о раду наведено је да тужилац није показао резултате рада на пословима на којима је распоређен, да је на основу праћења извршења послова запосленог од стране непосредних руководиоца утврђено да тужилац није у могућности да извршава постављене задатке и не показује очекивану заинтересованост за рад у циљу ефикасног извршавања послова, да су се стекли услови за отказ уговора о раду у смислу члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду и остављен му је рок од пет дана да достави изјашњење о наводима из упозорења. Наведено упозорење достављено је синдикату 25.09.2009. године. Споразумом од 24.09.2009. године констатовано је да је тужиоцу престао радни однос због неостваривања резултата рада, да је тужилац упознат са наводима из упозорења и да је слободном вољом без принуде, претње и присиле потврдио да је сагласан са наводима из упозорења и да се одриче права на жалбу на решење о престанку радног односа као и да прихвата да му се исплати припадајућа новчана накнада у износу од

214.364,00 динара. Тачком 6. наведеног споразума констатовано је да споразум представља искључиво споразум о утврђивању датума престанка радног односа и права на новчану накнаду а не споразум о престанку радног односа јер исти престаје запосленом отказом уговора о раду. Посебна комисија која би вршила процену посебних знања и вештина запослених није била формирана код туженог.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су усвојили тужбени захтев тужиоца и поништили као незаконито решење туженог о отказу уговора о раду, јер нису испуњени услови за отказ уговора о раду у смислу члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05 и 61/05).

Према одредби члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдан разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца и то ако запослени не остварује резултате рада односно нема потребна знања и способности за обављање послова на којима ради. Одредбом члана 180. став 1. наведеног закона, прописано је да је послодавац дужан да пре отказа уговора о раду у случају из члана 179. тачка 1. до 6. овог закона запосленог писменим путем упозори на постојање разлога за отказ уговора о раду и да му остави рок од најмање пет радних дана од дана достављања упозорења да се изјасни на наводе из упозорења, с`тим што је дужан да у упозорењу наведе основ за давање отказа, чињенице и доказе који указују на то да су се стекли услови за отказ и рок за давање одговора на упозорење.

Конвенција МОР-а број 158. о престанку радног односа на иницијативу послодавца, у члану 7. прописује да радни однос радника неће престати због разлога везаних за понашање радника или његов рад пре него што му се омогући да се брани од изнетих навода, осим ако се с`разлогом не може очекивати од послодавца да му пружи ту могућност. Препоруком број 166. наведене Конвенције прописано је да раднику неће престати радни однос због незадовољавајућег вршења посла, изузев ако му је послодавац претходно дао инструкције и писмено упозорење, а ако радник после истека одговарајућег рока предвиђеног за побољшање настави и даље да обавља дужности на незадовољавајући начин, радни однос му може престати.

Да би отказ из овог разлога био законит неопходно је утврдити да резултати рада изостају због недовољног рада запосленог и његовог незалагања односно због одсуства потребних знања, способности или неукости запосленог, што је у конкретном случају изостало.

С`обзиром да тужени није испоштовао процедуру предвиђену Конвенцијом МОР-а, нити одредбе Закона о раду односно није му остављен рок да побољша радне резултате, да је побијаним решењем паушално образложен разлог престанка радног односа, без навођења конкретних разлога и чињеница, да није остварена сврха упозорења будући да му је уручено истог дана када и решење о отказу уговора о раду, да је упозорење достављено синдикату након доношења решења о отказу уговора о раду, то је побијано решење туженог којим је тужиоцу отказан уговор о раду, незаконито"

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев2 533/11 од 06.10.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

ОТПРЕМНИНА И РЕШЕЊЕ О ОТКАЗУ УГОВОРА О РАДУ

Тужилац није преклудиран у праву да захтева исплату отпремнине у већем износу од оног који је утврђен коначним и правноснажним решењем о престанку радног односа.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци и тужени су закључили споразуме по којима је тужиоцима престао радни однос уз исплату отпремнине са датумима појединачно одређеним за сваког тужиоца посебно, ближе наведеним у нижестепеним пресудама. Чланом 8. Програма решавања вишка запослених предвиђено је да се до 30.11.2006. године морају отказати уговори о раду свим запосленима који су поднели захтев који је прихваћен од стране послодавца. Тужиоци су тражили исплату отпремнине због отказа уговора о раду у већем износу од утврђеног решењем о отказу уговора о раду. Поништај решења отказа уговора о раду којим је утврђен износ отпремнине нису тражили. Утврђени су датуми пријема решења о отказу уговора о раду.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев.

Основано се у ревизији указује на погрешну примену материјалног права.

Тужиоци нису преклудирани у праву да захтевају исплату отпремнине у већем износу од оног који је утврђен коначним и правноснажним решењем о престанку радног односа, а због чињенице да нису водили спор за оцену законитости тог решења. Њихов захтев се односи на исплату новчаног потраживања по основу радног односа код туженог на кога се не односе одредбе члана 195. Закона о раду. Ова одредба се односи само на побијање решења којим је повређено право запосленог и рок у ком се може покренути спор против таквог решења. Да се ове одредбе не односе на новчана потраживања из радног односа указују и одредбе чл. 196. према коме сва новчана потраживања из радног односа застаревају у року од три године од дана настанка обавезе

Како због изложеног становишта заснованог на погрешној примени материјалног права није утврђено да ли је тужиоцима исплаћена отпремнина у складу са одредбом члана 158. Закона о раду, укинуте су обе нижестепене пресуде".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда РевII 399/10 од 29.12.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

2013.

РАДНО ПРАВО

УПОТРЕБА ЈЕЗИКА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ У ДИСЦИПЛИНСКОМ ПОСТУПКУ

Ускраћивање запосленом права да се у дисциплинском поступку користи својим матерњим језиком представља апсолутно битну повреду дисциплинског поступка, која решење о престанку радног односа чини незаконитим.

Из образложења:

"Одредбама Закона о службеној употреби језика и писма ("Службени гласник РС" број 45/91...30/10), прописано је да је у Републици Србији у службеној употреби српски језик (члан 1. став 1. овог закона), али на подручјима Републике Србије на којима живе припадници националне мањине, у службеној употреби су, истовремено са српским језиком и језици и писма националних мањина, на начин утврђен овим законом (став 3. истог члана).

Тужила је припадник мађарске националне мањине и живи у С.-граду у коме живе припадници мађарске националне мањине, па је мађарски језик у службеној употреби у овом граду.

Службеном употребом језика и писма сматра се нарочито употреба језика и писма у остваривању права, дужности и одговорности из рада или по основу рада, према члану 3. став 1. тачка 5. Закона о службеној употреби језика и писма, а према члану 6. истог закона, свако има право да у поступку пред органом, односно организацијом која у вршењу јавних овлашћења решава о његовом праву и дужности, употребљава свој језик и да се у том поступку упознаје са чињеницама на свом језику.

Права националних мањина на употребу службеног језика и писма, у складу са законом, загарантована су и одредбом члана 75. став 2. Устава Републике Србије ("Службени гласник РС" број 98/06), па је према напред наведеним законским одредбама тужила имала право да се, у дисциплинском поступку који је против ње вођен, служи својим матерњим језиком, што јој је у конкретном случају ускраћено, због чега Врховни касациони суд налази да се ради о апсолутно битној повреди поступка, која и решење донето у таквом поступку чини незаконитим.

Околност што се тужила на упозорење о постојању разлога за отказ уговора о раду и престанак радног односа изјаснила на српском језику и што на самом почетку дисциплинског поступка није захтевала да своју одбрану даје на мађарском језику, већ је то учинила у каснијем току поступка, без утицаја је на другачију одлуку у овој правној ствари, с обзиром да орган који је спроводио овај поступак није на његовом почетку донео одлуку којим би одредио да се исти води на српском језику, уз претходну сагласност запослене која је припадник мађарске националне мањине. Тек у том случају (да је донета одлука којом је одређено да се по-

ступак спроводи на српском језику, а по добијеној сагласности запослене којој то није матерњи језик), тужила би била преклудирана да у даљем току поступка захтева да се он спроведе на мађарском језику. Како у конкретном случају језик на коме ће се поступак спровести није одређен ни у једној његовој фази, пре постављања захтева тужиле да се води на мађарском језику, то дисциплински орган тужене није могао овакав захтев тужиле одбити.

Имајући у виду да је побијана одлука тужене о престанку радног односа тужили и о отказу уговора о раду донета у дисциплинском поступку у коме је учињена апсолутна битна повреда поступка, то је и тако донето решење незаконито, те као такво правилно и поништено побијаном одлуком".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев2 785/11 од 13.06.2012. године, утврђена на седници Грађанског одељења 25.12.2012. године, објављена 2013. године)

**УПРАВНО
И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО**

ПРАВНА СХВАТАЊА, СТАВОВИ И ЗАКЉУЧЦИ

2010.

ЗАКЉУЧАК

ЗАХТЕВ ЗА ВАНРЕДНО ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ

Захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке поднет после ступања на снагу Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09) није дозвољен, без обзира што је рок за његово доношење почео да тече пре ступања на снагу овог закона.

Образложење

У погледу важења норми процесних закона у времену и дозвољености правног средства основно је правило о тренутном, односно неодложном дејству новог процесног закона на ситуације у току, иако законодавац из разлога целисходности може прописати и продужено дејство старог закона на неке ситуације у току, што није учињено доношењем новог Закона о управним споровима. Закон о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09 од 29.12.2009. године) је ступио на снагу 30.12.2009. године, јер је чланом 79. овог закона прописано да ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије". Према члану 77. став 1. овог закона поступци по захтевима за ванредно преиспитивање судске одлуке поднетим до дана ступања на снагу овог закона окончаће се пред Управним судом по правилима поступка која су важила до дана ступања на снагу овог закона, а ванредна правна средства прописана новим ЗУС-ом су захтев за преиспитивање судске одлуке и понављање поступка. Закон о управним споровима ("Службени лист СРЈ", број 46/96) који је важио до 30.12.2009. године је, према члану 78. став 1. ЗУС-а ("Службени гласник РС", број 111/09) престао је да важи ступањем на снагу новог Закона о управним споровима.

Обзиром на наведене одредбе закона и одређивање у прелазним и завршним одредбама ЗУС-а да ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о управним споровима ("Службени лист СРЈ", број 46/96) Вр-

ховни касациони суд налази да захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке поднет после ступања на снагу ЗУС-а ("Службени гласник РС", број 119/09) није дозвољен, јер у време подношења овог ванредног правног средства суду није прописан као правни лек који се може изјавити против правноснажне одлуке донете у управном спору, без обзира што је рок за његово подношење почео да тече пре ступања на снагу новог ЗУС-а.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 13.09.2010. године)

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

ПРЕСТАНАК ПРАВА КОРИСНИКА ИЗ ОБЛАСТИ ДОПУНСКЕ БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ

("Службени гласник РС", број 35/06)

Признато право допунске заштите, корисника из области борачко-инвалидске заштите, на основу Уредбе Владе Републике Србије, није стечено право на основу Устава и закона, па престаје да важи стављањем ван снаге тог акта од стране органа који га је у оквиру вођења своје политике и донео.

О б р а з л о ж е њ е

Досадашње правно схватање изражено у одлукама Управног одељења Врховног суда Србије било је да:

Уредбом о престанку важења одређених уредби у области борачко-инвалидске заштите ("Службени гласник РС" број 35/06) нису укинута стечена права допунске заштите корисника из области борачко-инвалидске заштите, по тим уредбама.

У периоду од 1991. до 1996. године Влада Републике Србије донела је више уредби из области борачко-инвалидске заштите, којима се настојало да се превазиђу проблеми у остваривању ове заштите за одређене категорије лица која према важећим савезним прописима нису била обухваћена борачко-инвалидском заштитом као и због тога што је примена економских санкција Савета безбедности ОУН и хиперинфлација настала у том периоду довела до тога да се призната права из области борачко-ин-

валидске заштите нису остваривала или се нису исплаћивала у прописаним износима.

Доношењем Закона о правима цивилних инвалида рада ("Службени гласник РС" број 52/96) и Закона о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца ("Службени лист СРЈ" број 24/98 ... 25/00 и "Службени гласник РС" број 101/05) по мишљењу доносиоца уредби стекли су се услови за стављање ван снаге наведених уредби, јер је престала потреба за уређењем питања која су била разлог њиховог доношења.

Због тога је, Влада Републике Србије на основу члана 2. став 2. Закона о Влади, дана 20.4.2006. године донела Уредбу о престанку важења одређених уредби у области борацко-инвалидске заштите која је објављена у "Службеном гласнику РС" број 35/06 и ступила на снагу 28.4.2006. године којом Уредбом је прописано да даном ступања на снагу ове уредбе престану да важе пет уредби које су утврђивале допунска права на месечна новчана примања одређених категорија лица – корисницима борацко-инвалидске заштите.

Поводом донете Уредбе о престанку важења одређених уредби, корисницима су донета решења о престанку права признатих по тим уредбама (право на личну и породичну допунску инвалиднину и на месечно новчано примање за време незапослености), која решења су потврђивана од стране другостепених органа.

Одлучујући о тужби корисника у управном спору окружни судови, а по жалби Врховни суд Србије поништавају другостепена решења, налазећи да се ради о стеченом праву корисника, односно да доношењем Уредбе о престанку важења одређених уредби у области борацко-инвалидске заштите, не престају и права лица која су их по тим уредбама стекла у време њиховог важења. Коначна решења донета у управном поступку, не престају да важе престанком важења материјалног прописа на основу којег је странка остварила право, већ их управни органи могу поништити, укинути или мењати само у случајевима и под условима предвиђеним одредбама члана 253. до 258. Закона о управном поступку.

О томе да ли се ради о стеченом праву по наведеној Уредби поднета је иницијатива Уставном суду, који не прихвата иницијативу за покретање поступка за утврђивање неуставности и незаконитости Уредбе о

престану важења одређених уредби у области борачко-инвалидске заштите па решењем I Уп 39/09 од 13.5.2009. године одбацује захтев за оцењивање уставности и законитости наведене уредбе.

У разлозима одлуке Уставни суд изражава супротан став, од до тада заузетог става окружних и Врховног суда Србије и наводи да, како уредбама које су престале да важе ступањем на снагу оспорене уредбе нису била уређена права корисника борачко-инвалидске заштите која су им припадала на основу важећих закона, већ је Влада у оквиру вођења политике у овој области, руководећи се постојањем специфичних околности у одређеном периоду, предвидела одређене видове допунске заштите наведених лица. Уставни суд је оценио да оспореном Уредбом нису укинута стечена права која се остварују на основу Устава и закона, а са становишта оцене уставности и законитости није спорно овлашћење Владе да својим актом стави ван снаге раније донети акт.

Имајући у виду наведено, а посебно изнети став Уставног суда предлажем промену правног схватања с обзиром да се у конкретном случају не ради о стеченом праву на основу Устава и закона, већ о признатом праву на основу Уредбе Владе Републике Србије, то признато право на основу Уредбе престаје да важи стављањем ван снаге тог акта од стране органа који га је у оквиру вођења своје политике и донео.

(Правно схватање утврђено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 13.09.2010. године)

СЕНТЕНЦЕ УПРАВНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

2010.

УРЕДБА О ПРЕСТАНКУ ВАЖЕЊА ОДРЕЂЕНИХ УРЕДБИ ИЗ ОБЛАСТИ БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ

(*"Службени гласник РС", број 35/06*)

Признато право допунске заштите, корисника из области борачко-инвалидске заштите, на основу Уредбе Владе Републике Србије, није стечено право на основу Устава и закона, па престаје да важи стављањем ван снаге тог акта од стране органа који га је у оквиру вођења своје политике и донео.

Из образложења:

"Пресудом Окружног суда у __, уважена је тужба корисника права и поништено решење Покрајинског секретаријата за здравство и социјалну политику у __, којим је одбијена жалба против решења Секретаријата за привреду, предузетништво и јавне службе Општине __, којим је одлучено да корисници права на породичну инвалиднину престаје право на допунску породичну инвалиднину са 31.03.2006. године.

Покрајински секретаријат за здравство и социјалну политику __, подноси жалбу против пресуде Окружног суда у __, истичући да решење о престанку права на допунску породичну инвалиднину, не ставља ван снаге решење о признању права, нити поништава правне последице које је то решење произвело до момента престанка важења уредбе, на основу које је право признато. Предлаже да суд жалбу уважи, побијану пресуду укине и предмет врати окружном суду на поновни поступак или да побијану пресуду преиначи и тужбу одбије.

Оцењујући законитост побијане пресуде Врховни касациони суд налази да су основани жалбени наводи којима се указује да је побијана пресуда Окружног суда у __ донета уз погрешну примену материјалног права.

Ово стога јер је Уредбом о правима на допунску заштиту војних инвалида, корисника породичне инвалиднине и цивилних инвалида рата (*"Службени гласник РС", 39/92... 52/96*), у вези са одредбом члана 3а. Уред-

бе о материјалном обезбеђењу и другим правима бораца, ратних војних инвалида и цивилних инвалида рата из оружаних акција после 17.08.1990. године ("Службени гласник РС", бр. 7/92... 52/96), корисницима породичне инвалиднине признато право на допунску породичну инвалиднину почев од 01.07.1992. године. Ову уредбу Влада Републике Србије је донела у оквиру вођења политике у овој области, руководећи се постојањем специфичних околности у одређеном периоду, због којих је предвидела као допунски вид заштите наведених лица признавање права на допунску породичну инвалиднину. Уредбом о престанку важења одређених Уредби у области борачко-инвалидске заштите ("Службени гласник РС" број 35/06), нису укинута стечена права која се остварују на основу Устава и закона, обзиром да су корисници породичне инвалиднине то право стекли на основу Уредбе Владе Републике Србије. Како се у конкретном случају ради о праву које је корисница права стекла на основу решења Одељења за скупштинске, управно-правне и опште послове, почев од 01.06.1992. године, које је донето на основу наведених уредби, а не на основу Устава или закона, то се решењем о престанку права на допунску породичну инвалиднину не ставља ван снаге решење о признавању права, нити се поништавају правне последице које је то решење произвело до момента престанка важења уредбе, на основу које је право признато. Престанак важења тих уредби не значи да престају и права која су стечена за време њиховог важења. По схватању овог суда, како се у конкретном случају не ради о стеченом праву на основу Устава и закона, већ о признатом праву на основу уредбе Владе Републике Србије, то признато право на основу уредбе, престаје да важи стављањем ван снаге тог акта од стране органа који га је у оквиру вођења своје политике и донео, као што је то учинила Влада Републике Србије".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Уж 2/10 од 06.04.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 13.9.2010. године)

ЧЛАН 23. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА

("Службени гласник РС", број 111/09)

Решење Управног суда донето по захтеву странке за одлагање извршења управног акта до доношења судске одлуке не представља правноснажну одлуку Управног суда из члана 49. став 1. Закона о

управним споровима ("Сл. гласник РС" број 111/09) против које се Врховном касационом суду може поднети захтев за преиспитивање судске одлуке.

Из образложења:

"Према члану 3. у вези члана 8. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" број 111/09), Управни суд у управном спору одлучује о законитости коначних управних аката и коначних појединачних аката којима се решава о праву, обавези или на закону заснованом интересу, осим оних у погледу којих је у одређеном случају предвиђена другачија судска заштита као и о законитости других коначних појединачних аката када је то законом предвиђено. Према члану 17. истог закона, управни спор се покреће тужбом.

Одредбом члана 40. став 1. Закона о управним споровима прописано је да суд решава спор пресудом, а према одредбама члана 25. до 32. истог закона, суд одлучује решењем у управном спору када се у законом предвиђеним случајевима тужба одбацује или се покренути поступак обуставља.

Одредбом члана 49. став 1. Закона о управним споровима прописано је да против правноснажне одлуке Управног суда странка и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке. Према ставу 2. овог члана Закона захтев може да се поднесе када је то законом предвиђено, у случајевима када је суд одлучивао у спору пуне јурисдикцији и у стварима у којима је у управном поступку била искључена жалба, а према ставу 3. захтев се може поднети због повреде закона, другог прописа или општег акта или због повреде правила поступка која је могла бити од утицаја на решавање ствари.

Одредбом члана 23. став 1. Закона о управним споровима, која се односи на одложено дејство тужбе, прописано је да тужба по правилу не одлаже извршење управног акта против кога је поднета. Ставом 2. овог члана Закона прописано је да по захтеву тужиоца суд може одложити извршење коначног управног акта којим је мериторно одлучено у управној ствари, до доношења судске одлуке, ако би извршење нанело тужиоцу штету која би се тешко могла надокнадити а одлагање није противно јавном интересу нити би се одлагањем нанела већа или ненадокнадива штета противној странци односно заинтересованом лицу. Према ставу 3. члана

23. Закона о управним споровима странка из управног поступка изузетно може тражити од суда одлагање извршења управног акта и пре подношења тужбе у случају хитности и када је изјављена жалба која по закону нема одложно дејство, а поступак по жалби није окончан. Према ставу 4. члана 23. наведеног закона, по захтеву за одлагање извршења суд одлучује решењем најкасније у року од 5 дана од дана пријема захтева из ст. 2. и 3. овога члана.

Из наведених законских одредби произилази да решењем које доноси применом члана 23. Закона о управним споровима, одлучујући о захтеву странке за одлагање извршења управног акта, Управни суд не одлучује по тужби којом је покренут управни спор и предмету тог спора, односно не одлучује о законитости управног акта који се тужбом оспорава. Стога, према ставу Врховног касационог суда, одлука Управног суда донета у примени члана 23. Закона о управним споровима не представља правноснажну одлуку Управног суда из члана 49. став 1. Закона о управним споровима чије преиспитивање странка може тражити пред Врховним касационим судом подношењем захтева за преиспитивање судске одлуке као ванредног правног средства".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Узп 10/10 од 13.05.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 01.07.2010. године)

ЧЛАН 52. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА

("Службени гласник РС", број 111/09)

Захтев за преиспитивање судске одлуке из члана 49. Закона о управним споровима, који не садржи потребне податке прописане чланом 52. став 1. истог закона или је неразумљив, суд ће одбацити применом члана 52. став 2. Закона о управним споровима, без позивања подносиоца да допуни или исправи захтев.

Из образложења:

"Захтев за преиспитивање одлуке Управног суда поднет је Врховном касационом суду на основу члана 49. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" број 111/09). У захтеву је означена судска одлу-

ка чије се преиспитивање предлаже и разлози и обим преиспитивања, али није означен подносилац захтева. У својству подносиоца, захтев је потписао адвокат мада из садржине у којој наводи "подносимо" произишло би да адвокат захтев не подноси у своје име већ у име странке из управног спора. При томе из пуномоћја приложеног уз захтев које је од 11.06.2007. године, не произилази да странка овлашћује адвоката да Врховном касационом суду поднесе захтев за преиспитивање означене судске одлуке као ванредно правно средство.

Закон о управним споровима ("Службени лист СРЈ" број 46/96), који је престао да важи даном ступања на снагу Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" број 111/09) односно 30.12.2009. године је у делу који се односио на поступак по правним лековима, одредбом члана 46. став 2. упућивао суд да по непотпуном или неразумљивом захтеву поступа сходно члану 27. тог закона односно да позове подносиоца да у остављеном року отклони недостатке захтева и укаже му на последице непоступања по захтеву суда.

Чланом 52. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" број 111/09), који се примењује од 30.12.2009. године, прописано је да захтев за преиспитивање судске одлуке садржи означавање судске одлуке чије се преиспитивање предлаже, означавање подносиоца захтева као и разлоге и обим у коме се предлаже преиспитивање, а ставом 2. истог члана Закона прописано је да ће непотпун или неразумљив захтев Врховни касациони суд одбацити решењем против кога није дозвољена жалба.

Одредбама члана 49. до 55. важећег Закона о управним споровима, које се односе на захтев за преиспитивање судске одлуке, није прописано да Врховни касациони суд у претходном испитивању захтева налаже подносиоцу уређење непотпуног или неразумљивог захтева, нити се овим одредбама суд у поступању по захтеву упућује на примену осталих одредби Закона о управним споровима, па ни одредбе члана 25. Закона, којом је прописано да судија појединац у претходном испитивању тужбе позива тужиоца да у остављеном року отклони недостатке непотпуне или неразумљиве тужбе и укаже на последице непоступања по захтеву суда.

Полазећи од изнетог према ставу Врховног касационог суда, захтев за преиспитивање судске одлуке из члана 49. Закона о управним споровима који не садржи потребне податке прописане чланом 52. став 1.

истог закона или је неразумљив, суд ће одбацити применом члана 52. став 2. Закона о управним споровима без позивања подносиоца да допуни или исправи захтев".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Узп 15/10 од 27.05.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 01.07.2010. године)

ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ

Члан 49. Закона о управним споровима ("Сл. гласник РС" број 111/09)

Против правноснажне одлуке Управног суда није дозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке, када је Управни суд оцењивао законитост решења донетог по основу службеног надзора ако у управном поступку, који је претходио службеном надзору, није искључена жалба.

Из образложења:

"Одредбом члана 49. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" број 111/09) је прописано да против правноснажне одлуке Управног суда странка и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке. Ставом 2. је прописано да захтев може да се поднесе када је то законом предвиђено, у случајевима када је суд одлучивао у пуној јурисдикцији и у стварима у којима је у управном поступку била искључена жалба, а ставом 3 истог члана је прописано да захтев може да се поднесе због повреде закона, другог прописа или општег акта или повреде правила поступка која је могла бити од утицаја на решење ствари.

Из побијане пресуде произилази да је Управни суд побијаном пресудом ценио законитост оспореног решења које је донето у поступку службеног надзора од стране туженог органа и да је пре доношења оспореног решења вођен управни поступак у коме је првостепеним решењем одлучено о праву на накнаду дела трошкова за становање. Оспореним решењем је укинута првостепено решење о признању права, против кога је у управном поступку дозвољена жалба. Стога Врховни касациони суд нала-

зи да против правноснажне одлуке Управног суда није дозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке, када је Управни суд оцењивао законитост решења донетог по основу службеног надзора ако у управном поступку, који је претходио службеном надзору, није искључена жалба.

Са изнетих разлога, нису испуњени услови прописани цитираним ставом 2. члана 49. Закона о управним споровима за подношење овог ванредног правног средства, јер захтев за преиспитивање није предвиђен посебним законом, Управни суд није одлучивао у пуној јурисдикцији и у управном поступку није била искључена жалба".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Узп 29/10 од 02.09.2010. године, утврђена је на седници Грађанског одељења 04.10.2010. године)

2011.

ЧЛ. 54. И 56. ЗАКОНА О ЛОКАЛНИМ ИЗБОРИМА

("Службени гласник РС" број 129/07)

За поступање по жалби одборника изјављеној против одлуке скупштине општине, о престанку мандата одборника, надлежан је Управни суд.

Из образложења:

"Управни суд је поднео захтев за решавање сукоба надлежности са Вишим судом који се огласио стварно ненадлежним за поступање по жалби одборника Скупштине општине изјављеној против одлуке Скупштине општине.

Одредбом члана 54. став 1. Закона о локалним изборима ("Службени гласник РС" број 129/07) је прописано да се против решења изборне комисије може изјавити жалба надлежном окружном суду у року од 24 часа од достављања решења. Ставом 3. истог члана Закона је прописано да у поступку заштите изборног права суд сходно примењује одредбе закона којим се уређује поступак у управним споровима.

Одредбом члана 56. став 7. Закона о локалним изборима је прописано да се против одлуке донете у вези са потврђивањем мандата одбор-

ника може изјавити жалба надлежном окружном суду у року од 48 часова од дана доношења одлуке скупштине јединице локалне самоуправе.

Имајући у виду да чланови 54. и 56. Закона о локалним изборима регулишу исту област која је у наведеном закону насловљена као "заштита изборног права", а Законом о уређењу судова није разграничена надлежност Вишег и Управног суда у вези примене Закона о локалним изборима, Врховни касациони суд налази да одлучивање о престанку мандата одборника представља део изборног поступка, за који је надлежан Управни суд. Ово стога што Закон о локалној самоуправи упућује на сходну примену Закона о управним споровима, којим је у члану 8. став 1. прописано да управни спор решава Управни суд".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 5/10 од 25.05.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 27.12.2010. године, објављена 2011. године)

ЧЛАН 58. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА

("Службени гласник РС" број 111/09)

За поступање по тужби одборника за понављање поступка окончаног пресудом вишег суда, надлежан је виши суд.

Из образложења:

"Тужилац је поднео тужбу Вишем суду у ... за понављање поступка, окончаног пресудом тог суда број, са разлога прописаних чланом 56. став 1. тачка 6. Закона о управним споровима. Виши суд у ... се решењем од огласио ненадлежним и списе доставио Управном суду на решавање, позивајући се на одредбе члана 23. став 1. и 2. Закона о уређењу судова, члан 54. став 1. и 3. и члан 56. став 7. Закона о локалним изборима.

Међутим, како је одредбом члана 58. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" број 111/09) прописано да о тужби за понављање поступка решава суд који је донео одлуку на коју се односи разлог за понављање, а у конкретном случају Виши суд у је донео ту одлуку, Врховни касациони суд је нашао да је Виши суд у надлежан да решава

по тужби за понављање поступка, па је на основу члана 30. став 2. Закона о уређењу судова, одлучио као у диспозитиву овог решења".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 6/10 од 25.05.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 27.12.2010. године, објављена 2011. године)

**ЧЛАН 49. СТАВ 1. У ВЕЗИ ЧЛАНА 77. СТАВ 1. ЗАКОНА
О УПРАВНИМ СПОРОВИМА**

("Службени гласник РС", број 111/09)

Одлука Управног суда донета на основу члана 77. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09) по захтеву за ванредно преиспитивање пресуде окружног суда, поднетом до 30.12.2009. године, не представља правноснажну одлуку Управног суда, чије преиспитивање странка може тражити пред Врховним касационим судом подношењем захтева за преиспитивање судске одлуке, као ванредног правног средства.

Из образложења:

"Према одредбама члана 3, члана 8. став 1. и члана 17. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09) који је ступио на снагу 30.12.2009. године, по тужби у управном спору о законитости коначних управних аката и других коначних појединачних аката одлучује Управни суд пресудом, односно решењем. Одредбом члана 7. став 2. истог закона је прописано да се против пресуде донете у управном спору не може изјавити жалба (правноснажна пресуда).

Одредбом члана 49. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" број 111/09) је прописано да против правноснажне одлуке Управног суда странка и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке.

Даном ступања на снагу Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09), престао је да важи Закон о управним споровима ("Службени лист СРЈ", број 46/96). Прелазним и завршним одредбама Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09), -

чланом 77. став 1. прописано је да ће се поступци по тужбама, захтевима за ванредно преиспитивање судске одлуке и тужбама за понављање поступка поднетим до дана ступања на снагу овог закона окончати пред Управним судом по правилима поступка која су важила до дана ступања на снагу овог закона.

Из наведених законских одредби произилази да је Управни суд, пресудом коју је донео по захтеву за ванредно преиспитивање правноснажне пресуде Окружног суда, одлучивао на основу члана 77. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09) по ванредном правном средству из члана 18. став 2. Закона о управним споровима ("Службени лист СРЈ", број 46/96), који је био на снази у време његовог подношења и по правилима поступка која су важила до 30.12.2009. године, а не по тужби у управном спору.

Стога, по оцени Врховног касационог суда, одлука Управног суда донета на основу члана 77. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09) по захтеву за ванредно преиспитивање пресуде окружног суда, поднетом до 30.12.2009. године, не представља правноснажну одлуку Управног суда из члана 49. став 1. ЗУС-а, чије преиспитивање странка може тражити пред Врховним касационим судом подношењем захтева за преиспитивање судске одлуке, као ванредног правног средства."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Узп 189/10 од 09.09.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 22.11.2010. године, објављена 2011. године)

**ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ
ОДЛУКЕ У ПРАВНОЈ СТВАРИ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПРЕСТУПА**

*члан 49. став 1. тачка 3. Закона о управним споровима
("Сл. гласник РС" број 111/09)*

Против пресуде Управног суда којом је оцењена законитост одлуке Вишег војног дисциплинског суда донете по жалби у правној ствари дисциплинског преступа у вези вршења војне службе није дозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке.

Из образложења:

"Одредбом члана 49. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС", број 111/09) је прописано да против правноснажне одлуке Управног суда странка и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке. Ставом 2. је прописано да захтев може да се поднесе када је то законом предвиђено, у случајевима када је суд одлучивао у пуној јурисдикцији и у стварима у којима је у управном поступку била искључена жалба, а ставом 3. истог члана је прописано да захтев може да се поднесе због повреде закона, другог прописа или општег акта или повреде правила поступка која је могла бити од утицаја на решење ствари.

Из побијане пресуде произлази да је Управни суд решавајући у управном спору по тужби М.М. ценио законитост пресуде Вишег војног дисциплинског суда у Министарству одбране Републике Србије, донете у дисциплинском поступку, због дисциплинских преступа из члана 160. тач. 5. и 8. Закона о Војсци Југославије.

Према члану 177. Закона о Војсци Југославије за решавање о одговорности војних лица због дисциплинских преступа надлежни су војни дисциплински судови и то првостепени војни дисциплински судови и Виши дисциплински суд, који на основу члана 184. став 2. истог закона поступак спроводе по одредбама закона којим се уређује кривични поступак. Међутим, Законом о Војсци Југославије није искључено вођење управног спора за оцену законитости одлука Вишег војног дисциплинског суда, донетих у правној ствари дисциплинских преступа одређених чланом 159. тачка 3. тог Закона као тежа повреда војне дисциплине, за које се изричу дисциплинске казне прописане чланом 164. истог закона. Прописане и изречене дисциплинске казне за дисциплинске преступе по својој правној природи представљају ограничења или губитак стечених права признатих Законом о Војсци Југославије, па и права из радног односа. Чланом 198. став 2. Устава Републике Србије је прописано да законитост појединачних аката којима се одлучује о праву, обавези или на закону заснованом интересу подлеже преиспитивању пред судом у управном спору, ако у одређеном случају законом није предвиђена другачија правна заштита. Како у овој правној ствари радно-правног статуса у вршењу службе у војсци судска заштита није обезбеђена у неком другом поступку ван управног спора, Врховни касациони суд налази да природа одлуке

Војног дисциплинског суда и самог поступка пред тим судом, без обзира што се води применом одредби Закона о кривичном поступку представља решавање о праву и обавези физичког лица у специфичној управној ствари, те се законитост пресуда Војно дисциплинских судова испитује у управном спору.

Захтев за преиспитивање судске одлуке – побијане пресуде Управног суда је поднет на основу члана 49. став 1. тачка 3. Закона о управним споровима, јер подносилац захтева сматра да је у питању одлука у управном поступку где је била искључена жалба.

Чланом 183. став 1. Закона о Војсци Југославије је прописано да се против одлуке војног дисциплинског суда може изјавити жалба Вишем војном дисциплинском суду, у року од 8 дана од дана достављања одлуке, а ставом 2. истог члана је прописано да жалбу могу изјавити војни дисциплински тужилац, окривљени и његов бранилац, осим ако се томе окривљени изричито противи. Из наведене законске одредбе произилази да у спроведеном поступку није била искључена жалба, већ је обезбеђено двостепено одлучивање, па није испуњен услов из члана 49. став 1. тачка 3. Закона о управним споровима, за подношење захтева за преиспитивање судске одлуке. По оцени Врховног касационог суда, против пресуде Управног суда којом је оцењена законитост одлуке Вишег војног дисциплинског суда донете по жалби у правној ствари дисциплинског преступа у вези вршења војне службе није дозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 238/10 од 19.10.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 27.12.2010. године, објављена 2011. године)

ДВОСТЕПЕНОСТ ОДЛУЧИВАЊА КОД ОЦЕНЕ ДОЗВОЉЕНОСТИ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ

члан 49. став 2. Закона о управним споровима ("Сл. гласник РС" 111/09)

Захтев за преиспитивање судске одлуке поднет против правноснажне одлуке Управног суда, којом је оцењена законитост решења донетог у дисциплинском поступку у коме по приговору подносиоца захтева одлучује други, а не исти орган који је донео првостепену одлуку је недозвољен.

Из образложења:

"Одредбом члана 49. став 1. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" број 111/09) је прописано да против правноснажне одлуке Управног суда странка и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке. Ставом 2. је прописано да захтев може да се поднесе када је то законом предвиђено, у случајевима када је суд одлучивао у пуној јурисдикцији и у стварима у којима је у управном поступку била искључена жалба, а ставом 3 истог члана је прописано да захтев може да се поднесе због повреде закона, другог прописа или општег акта или повреде правила поступка која је могла бити од утицаја на решење ствари.

Из побијане пресуде и навода захтева произилази да је пре доношења побијане пресуде вођен дисциплински поступак од стране органа чија надлежност за одлучивање је прописана чл. 161. и 162. Закона о полицији ("Сл. гласник РС" бр. 101/05 и 63/09), тако да је поступак био двостепен. Ово стога јер је подносилац захтева против првостепеног решења дисциплинског старешине Управе граничне полиције поднео приговор Дисциплинској комисији, већу у Београду. Жалба је у управном поступку редовно правно средство којом жалилац побија правилност првостепене одлуке иницирајући другостепени поступак. Одредбом члана 162. Закона о полицији прописано да против првостепене одлуке полицијски службеник има право приговора дисциплинској комисији. Чланом 164. истог закона прописано је да Влада уредбом ближе одређује дисциплинску одговорност у Министарству па се према члану 12. Уредбе о дисциплинској одговорности у Министарству, унутрашњих послова ("Сл. гласник РС" 8/2006) на питања вођења дисциплинског поступка која нису уређена овом уредбом примењују одредбе закона којим се уређује општи управни поступак. Стога по налажењу овог суда, приговор полицијског службеника у дисциплинском поступку по својој правној природи представља жалбу која је редовно правно средство у општем управном поступку. То даље значи да је недозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке поднет против правноснажне одлуке Управног суда, којом је оцењена законитост решења донетог у дисциплинском поступку у коме по приговору подносиоца захтева одлучује други, а не исти орган који је донео првостепену одлуку. У конкретном случају није била искључена двостепеност одлучи-

вања у спроведеном дисциплинском поступку јер није била искључена жалба, односно приговор.

Са изнетих разлога нису испуњени услови прописани цитираним ставом 2. члана 49. Закона о управним споровима за подношење овог ванредног правног средства, јер захтев за преиспитивање није предвиђен посебним законом, Управни суд није одлучивао у пуној јурисдикцији и у спроведеном дисциплинском поступку није била искључена жалба односно приговор".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Узп 262/10 од 29.10.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 27.12.2010. године, објављена 2011. године)

СУДСКА НАДЛЕЖНОСТ ПО ТУЖБАМА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА ИЗ ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА

I За одлучивање по тужбама за заштиту права из здравственог осигурања поднетим против одлука донетих по Закону о здравственом осигурању ("Сл. гласник РС" бр. 18/92... 45/05), који је био у примени до 10.12.2005. године, стварно је надлежан Виши суд

II За одлучивање по тужбама за заштиту права из здравственог осигурања поднетим против одлука донетих по Закону о здравственом осигурању ("Сл. гласник РС" бр. 107/05, 109/05 и 106/06), који је ступио на снагу 10.12.2005. године, стварно је надлежан Виши суд, када је одлучивано о праву на здравствену заштиту из члана 34. до члана 46. овог Закона, а када је одлучивано о праву из здравственог осигурања стварно је надлежан Управни суд.

Из образложења:

"Тужилац је дана 18.11.2005. године поднео Комисији за коришћење здравствене заштите у иностранству захтев за накнаду трошкова лечења обављеног у САД у укупном износу од 60.240,96 USD. Одредбом члана 68. Закона о здравственом осигурању ("Сл. гласник РС" бр. 18/92... 45/05) који је био у примени до 10.12.2005. године значи и у време подношења захтева, прописано је да се против коначног акта Филијале завода, односно Завода односно организације којим је одлучено о праву из здрав-

ственог осигурања, не може води управни спор. Против одлуке из става 1. овог члана може се тражити заштита тог права пред надлежним судом у року од 30 дана од дана пријема те одлуке.

Према члану 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова, Виши суд је надлежан, између осталог, да суди у првом степену у споровима поводом обавезног социјалног осигурања, ако није надлежан други суд.

Код оваквог чињеничног стања погрешно се Први основни суд у Београду, изазивајући сукоб надлежности са Управним судом, позива на одредбе члана 175. Закона о здравственом осигурању ("Сл. гласник РС" 107/05, 109/05, 106/06) који је ступио на снагу 10.12.2005. године и који није био у примени у време када је тужилац поднео захтев за накнаду трошкова лечења у иностранству. Одредбом члана 175. став 1. наведеног закона, прописано је да се против коначног акта Републичког завода којим је одлучено о праву из здравственог осигурања, може покренути управни спор, док је ставом 2. истог члана прописано да, изузетно од става 1. против коначног акта Републичког завода за остваривање права на здравствену заштиту из члана 34. до члана 46. овог закона, не може покренути управни спор, а да се против тих одлука може тражити заштита тог права у парничном поступку пред надлежним судом.

Како се надлежност суда за одлучивање по поднетој тужби одређује на основу закона који је био у примени у време подношења захтева за остваривање права из здравственог осигурања, то је сагласно цитираним одредбама члана 68. Закона о здравственом осигурању којим је искључено вођење управног спора за заштиту права и здравственог осигурања и члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова, Врховни касациони суд одлучујући по захтеву за решавање сукоба надлежности налази да је за одлучивање по тужбама за заштиту права из здравственог осигурања поднетим против одлука донетих по Закону о здравственом осигурању ("Сл. гласник РС" бр. 18/92... 45/05), који је био у примени до 10.12.2005. године, стварно надлежан Виши суд.

За одлучивање по тужбама за заштиту права из здравственог осигурања поднетим против одлука донетих по Закону о здравственом осигурању ("Сл. гласник РС" бр. 107/05, 109/05 и 106/06), који је ступио на снагу 10.12.2005. године, стварно је надлежан Виши суд, када је одлучивано о праву на здравствену заштиту из члана 34. до члана 46. овог закона, а када је од-

лучивано о праву из здравственог осигурања стварно је надлежан Управни суд, сагласно цитираној одредби члана 175. наведеног ЗАКОНА".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 14/10 од 30.11. 2010. године, утврђена је на седници Грађанског одељења 22.02.2011. године)

ЧЛАН 2. ЗАКОНА О ПРАВИМА ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА

("Сл. гласник РС" број 52/96)

Својство цивилног инвалида рата на основу Закона о правима цивилних инвалида рата ("Сл. гласник РС" број 52/96) може се признати само лицима код којих је оштећење организма наступило под околностима из члана 2. овог закона као последица ране, повреде или озледе задобијене на територији Републике Србије.

Из образложења:

"Из списка предмета се види да је у управном поступку несумњиво утврђено да је рањавање тужиоца настало 1995. године на територији друге државе, Републике Хрватске.

Код оваквог стања ствари погрешно је закључивање из побијане пресуде да чињеница да је рањавање тужиоца настало на територији друге државе није од утицаја на признавање својства цивилног инвалида рата на основу Закона о правима цивилних инвалида рата ("Сл. гласник РС" број 52/96). Одредбом члана 1. наведеног закона прописано је да се овим законом уређују сва права цивилних инвалида рата, чланова породица цивилних инвалида рата и чланова породица цивилних жртава рата, а чланом 2. истог закона је прописано да је цивилни инвалид рата лице код кога наступи телесно оштећење од најмање 50% услед ране, повреде или озледе које су оставиле видне трагове, задобијене злостављањем или лишењем слободе од стране непријатеља за време рата, извођење ратних операција, од заосталог ратног материјала или непријатељских диверзантних, односно терористичких акција.

Сагласно принципу државног суверенитета и принципу територијалног важења закона, по оцени овог суда, одредба члана 2. наведеног закона односи се на случајеве настанка телесног оштећења организма лица

која су их задобила под условима означеним у овој одредби Закона, али на територији Републике Србије. Лицима код којих је као последица ране, повреде или озледе задобијене на територији друге државе настало оштећење организма не могу се у Републици Србији признати права предвиђена цитираним законом, осим ако то изричито законом није прописано. Закон о правима цивилних инвалида рата ("Сл. гласник РС" број 52/96) ни једном одредбом није прописао да се својство цивилног инвалида рата може признати и лицима која су оштећење организма под околностима из члана 2. тог закона задобила ван територије Републике Србије.

Стога, својство цивилног инвалида рата на основу Закона о правима цивилних инвалида рата ("Сл. гласник РС" број 52/96), према ставу суда, може се признати само лицима код којих је оштећење организма наступило под околностима из члана 2. Закона као последица ране, повреде или озледе задобијене на територији Републике Србије".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Уж 83/10 од 28.01.2011. године, утврђена је на седници Грађанског одељења 21.03.2011. године)

ЧЛАН 49. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА

Захтев за преиспитивање правноснажне одлуке Управног суда може да се поднесе против правноснажног решења Управног суда донетог по тужби у управном спору уколико су за његово подношење испуњени услови прописани чланом 49. ст. 2. и 3. Закона о управним споровима ("Сл. гласник РС" број 111/09).

Из образложења:

"Испитујући дозвољеност поднетог правног средства у смислу члана 49. Закона о управним споровима ("Сл. гласник РС" број 111/09), Врховни касациони суд налази да је захтев за преиспитивање побијаног решења Управног суда, дозвољен. Наиме, захтев је поднет Врховном касационом суду против правноснажног решења Управног суда донетог по тужби у управном спору, дакле против правноснажне одлуке Управног суда, како је то и прописано чланом 49. став 1. овог закона. Надаље, захтев је поднет у правној ствари у којој је, према члану 71. Закона о систе-

мима веза ("Сл. лист СФРЈ" 41/88 и "Сл. лист СРЈ" бр. 34/92... 28/96) који је био на снази у време подношења захтева странке којим је покренула управни поступак, као и према члану 23. став 3. Закона о телекомуникацијама ("Сл. гласник РС" број 44/03) који је био на снази у време подношења тужбе у управном спору, у управном поступку била искључена жалба, чиме су испуњени услови за подношење захтева прописани чланом 49. став 2. тачка 3. Закона о управним споровима. Такође, захтев је поднет због повреде закона и повреде правила поступка која је могла бити од утицаја на решење ствари, из којих разлога се захтев за преиспитивање и може поднети по члану 49. став 3. Закона о управним споровима".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 3/10 од 11.03.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 18.04.2011. године)

ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ ПРОТИВ РЕШЕЊА САВЕТА РРА ПО ПРИГОВОРУ

Дозвољен је захтев за преиспитивање судске одлуке, поднет на основу члана 49. став 2. тачка 3. Закона о управним споровима, против правноснажне одлуке Управног суда донете у управном спору о оцини законитости одлуке Савета РРА по приговору.

Из образложења:

"Из списка предмета произлази да је и првостепено и другостепено решење донео исти орган – Савет Републичке радиодифузне агенције, а на основу, између осталих прописа, чланова 61. став 1. тач. 9. и 62. Закона о радиодифузији ("Сл. гласник РС" бр. 42/02... 41/09). Чланом 62. став 5. наведеног Закона је прописано да емитер коме је одузета дозвола за емитовање програма има право да, у року од 8 дана од дана достављања одлуке Савета, Савету поднесе приговор, а ставом 6. истог члана закона је прописано да приговор одлаже извршење одлуке. То значи да је Законом о радиодифузији предвиђена надлежност истог органа за одлучивање по приговору. Чланом 216. Закона о општем управном поступку је прописано да се за решавање у другом степену не може утврђивати надлежност у оквиру органа који је у управној ствари решавао у првом степену. Стога, Врховни касациони суд налази да решавање Савета Републичке радиоди-

фузне агенције по приговору поднетом на основу члана 62. став 5. Закона о радиодифузији представља једностепено одлучивање, јер је о приговору одлучивао исти орган који је донео и првостепено решење, а не неки други непосредно виши орган. Према томе, приговор се не може сматрати жалбом, као деволутивним правним средством у управном поступку, па ни одлука по приговору другостепеним управним актом, без обзира што се Савет у уводу оспореног решења позива на одредбу Закона о општем управном поступку која се односи на поступак по жалби. Чланом 49. став 1. Закона о управним споровима је прописано да против правноснажне одлуке Управног суда странке и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке. Чланом 49. став 2. тачка 3. истог закона је прописано да захтев може да се поднесе у стварима у којима је у управном поступку била искључена жалба. Са тих разлога, дозвољен је захтев за преиспитивање судске одлуке, поднет на основу члана 49. став 2. тачка 3. Закона о управним споровима, против правноснажне одлуке Управног суда донете у управном спору о оцени законитости одлуке Савета РРА по приговору".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 5//10 од 11.03.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 18.04.2011. године)

2012.

УПРАВНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ПРИМЕНА МАТЕРИЈАЛНОГ ПРАВА У СЛУЧАЈУ ПРЕСТАНКА ПРОФЕСИОНАЛНЕ СЛУЖБЕ ЗБОГ ПОТРЕБА СЛУЖБЕ

Испуњеност услова за доношење акта о престанку професионалне војне службе по потреби службе, након поништаја тог акта, донетог применом Закона о Војсци Југославије, у управном спору, цени се према Закону о Војсци Србије.

Из образложења:

"Према оцени Врховног касационог суда, правилно је Управни суд нашао да је у оспореном указу погрешно примењено материјално право. Ово

стога што је тај указ донет 28.01.2009. године у време када је у примени био Закон о Војсци Србије, који је иначе ступио на снагу 01.01.2008. године и који у прелазним и завршним одредбама не прописује могућност примене Закона о Војсци Југославије у погледу престанка професионалне војне службе. Такође, основано се у образложењу побијане пресуде указује и да наведени указ не садржи одлучне разлоге који би указивали на датум престанка професионалне војне службе тужиоцу. Са ових разлога, по налажењу Врховног касационог суда, правилно је одлучено побијаном пресудом.

Врховни касациони суд је ценио наводе захтева да је побијаном пресудом повређен члан 61. Закона о управним споровима и да прописи који се примењују приликом доношења новог акта могу бити само они који су били на снази у време када је управна ствар решавана, па је нашао да су ти наводи неосновани. Ово стога што је наведеним чланом 61. Закона о управним споровима ("Сл. лист СРЈ" број 46/96), између осталог, прописано да се кад суд поништи акт против кога је био покренут управни спор предмет враћа у стање у коме се налазио пре него што је поништени акт донесен. Пресудом Врховног суда Србије У-СЦГ 1142/06 од 08.05.2008. године је поништена наредба министра одбране број 5-141 од 10.06.2005. године, што значи да је поступак враћен у ону фазу у којој је био пре доношења поништене наредбе. То, такође, значи да су поништене и правне последице које је та наредба произвела, с обзиром да иста више не постоји, из чега произлази да М.С. није престала професионална војна служба по члану 107. став 2. Закона о Војсци Југославије, којим је прописано да професионалном официру, односно професионалном подофициру служба престаје кад наврши најмање 30 година стажа осигурања, ако то захтевају потребе службе. Акт о престанку професионалне војне службе применом наведеног члана закона, према оцени Врховног касационог суда, не представља декларативни управни акт који, по правилу, делује *ex tunc*, односно има ретроактивно дејство и утврђује одређену последицу која је наступила по сили закона. Ово са разлога што су чланом 107. став 4. Закона о Војсци Југославије прописани случајеви престанка службе по сили закона, па би акти донети применом тог прописа имали декларативни карактер, јер престанак службе мора да настане испуњењем законом прописаних услова, а у које не спада и основ по коме је тужиоцу престала служба. Дана 01.01.2008. године ступио је на снагу Закон о Војсци Србије ("Сл. гласник РС" бр. 116/07, 88/09 и 111/010), који у члану 197. став 1. прописује да даном ступања на снагу тог закона престаје да важи Закон о Војсци

Југославије ("Сл. лист СРЈ" бр. 43/94... 37/02 и "Сл. лист СЦГ" 7/05 и 44/05). Како је у време доношења указа од 28.01.2009. године био у примени Закон о Војсци Србије, Врховни касациони суд налази да је требало ценити испуњеност услова за престанак професионалне војне службе по потреби службе по новом пропису. Ово нарочито стога што у Закону о Војсци Србије у прелазним и завршним одредбама није предвиђена могућност примене одредби Закона о Војсци Југославије у оваквим случајевима, јер није прописано да се поступци који су започети до ступања на снагу овог закона окончавају у складу са прописима по којима су започети. Чланом 197. став 2. Закона о Војсци Србије је прописано да привремено остају на снази одредбе Закона о Војсци Југославије, наведене у тој одредби, али не и оне које се односе на престанак професионалне војне службе. Стога, испуњеност услова за доношење акта о престанку професионалне војне службе по потреби службе, након поништаја тог акта, донетог применом Закона о Војсци Југославије, у управном спору, цени се према Закону о Војсци Србије. С обзиром на наведено, неосновани су наводи захтева да прописи који се примењују приликом доношења новог акта, уместо оног поништеног пресудом, могу бити само прописи који су били на снази кад је управна ствар решавана, уколико је поступак покренут по службеној дужности, јер ниједном законском одредбом није предвиђена разлика у правним последицама поништаја акта у поступку покренутом по службеној дужности или у поступку покренутом по захтеву странке".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 223/11 од 28.10.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 26.12.2011. године, објављена 2012. године)

УПРАВНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И ПРИВРЕДНОГ СУДА

Привредни суд у првом степену суди у споровима који произлазе из примене Закона о привредним друштвима или примене других прописа о организацији и статусу привредних субјеката, као и у споровима о примени прописа о приватизацији.

Из образложења:

"Управни суд је поднео захтев за решавање сукоба надлежности са Вишим трговинским судом, који се решењем огласио стварно ненадлежним за поступање по тужби акционара и удружење акционара, поднетој против решења Министарства економије и регионалног развоја Републике Србије, којим је верификована структура основног капитала Акционарског друштва, након истека рока за отплату уписаних акција у другом кругу својинске трансформације по моделу продаје акција ради продаје друштвеног капитала.

Решавајући настали сукоб надлежности у смислу одредбе члана 30. став 2. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" број 116/08... 31/11), по налажењу Врховног касационог суда, за решавање у овој правој ствари надлежан је Привредни суд у Београду на основу чл. 25. став 1. тачка 3. Закона о уређењу судова.

Виши трговински суд се решењем огласио стварно ненадлежним за решавање ове правне ствари и предмет уступио Врховном суду Србије као стварно надлежном за решавање ове правне ствари позивајући се на одредбу члана 17. став 1. тачка 3. Закона о судовима, којом је прописано да Врховни суд Србије одлучује о законитости коначних управних аката републичких органа ако није другачије одређено, као и на члан 44. став 2. Закона о својинској трансформацији, којим је прописана могућност вођења управно-рачунског спора против коначних решења дирекције за процену вредности капитала пред вишим трговинским судом, али ступањем на снагу Закона о приватизацији 07.07.2001. године престао је да важи Закон о својинској трансформацији као и сви прописи који су донети на основу тог закона.

Одредбама члана 25. став 1. тачка 3. Закона о уређењу судова, прописано је да привредни суд у првом степену суди у споровима који произлазе из примене Закона о привредним друштвима или примене других прописа о организацији и статусу привредних субјеката, као и у споровима о примени прописа о приватизацији.

Како је тужба поднета против решења Министарства економије и регионалног развоја, донетог на основу члана 77. Закона о приватизацији ("Сл. гласник РС" 38/01... 123/07) то је Врховни касациони суд на основу Закона о уређењу судова који се примењује од 01.01.2010. године и који

чланом 25. став 1. тачка 3. прописује надлежност привредног суда у споровима о примени прописа о приватизацији, а на основу одредбе члана 30. став 2. Закона о уређењу судова, решио као у диспозитиву овог решења".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 1/11 од 20.10.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И СУДА ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ

Одлучивање о самосталном тужбеном захтеву који се односи на обавезивање послодавца на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања не спада у надлежност суда опште надлежности јер се не ради о спору из члана 1. Закона о парничном поступку.

Из образложења:

"Основни суд се решењем огласио стварно ненадлежним за поступање у овој правној ствари и по правноснажности решења списе предмета доставио Управном суду као стварно надлежном суду на даљи поступак.

Управни суд није прихватио надлежност и списе предмета доставио Врховном касационом суду на одлучивање о сукобу надлежности.

Размотривши предметни спис, Врховни касациони суд је у смислу члана 30. Закона о уређењу судова одлучио као у изреци.

Тужбом у овој правној ствари тужила тражи да се обавезе тужени (послодавац) на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања.

Одлучивање о самосталном тужбеном захтеву који се односи на обавезивање послодавца на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања не спада у надлежност суда опште надлежности јер се не ради о спору из члана 1. Закона о парничном поступку.

Према томе, како се предмет спора односи на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања, а не на оцену законитости управног акта, то за решавање спора по становишту Врховног касационог суда није надлежан ни Управни суд (суд посебне надлежности по члану 11. Закона о уређењу судова).

Из изложеног произилази, да је у оваквој чињенично-правној ситуацији, Основни суд требало, што није, да укине спроведене радње у поступку и одбаци тужбу, применом члана 16. став 2. Закона о парничном поступку.

Основни суд ће у наставку поступка поступити по примедбама из овог решења."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 21/11 од 20.09.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

**ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ
СУДСКЕ ОДЛУКЕ ПРОТИВ ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ
СУДА ДОНЕТЕ ПО ТУЖБИ ЗА ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА**

Против одлуке Врховног касационог суда донете по тужби за понављање поступка спроведеног пред Врховним касационим судом није дозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке.

Из образложења:

"Одредбом члана 64. Закона о управним споровима ("Сл. гласник РС" број 111/09) прописано је да се против решења суда о одбацивању тужбе за понављање поступка, против решења којим се недозвољава понављање поступка и против пресуде суда донете по тужби за понављање поступка може поднети захтев за преиспитивање из члана 49. овог закона. Одредбом члана 49. став 1. наведеног закона о управним споровима је прописано да се захтев за преиспитивање судске одлуке може поднети Врховном касационом суду против правноснажне одлуке Управног суда.

Имајући у виду наведене законске одредбе, Врховни касациони суд налази да је недозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке из члана 49. Закона о управним споровима против одлуке Врховног касационог суда донете по тужби за понављање поступка спроведеног пред Врховним касационим судом.

Захтев за преиспитивање правноснажне судске одлуке поднет на основу члана 64. Закона о управним споровима дозвољен је само против одлуке Управног суда донете по тужби за понављање поступка спроведеног пред Управним судом а не и против одлуке Врховног касационог суда донете по тужби за понављање поступка спроведеног пред Врховним ка-

сационим судом, обзиром на законом прописану надлежност Врховног касационог и Управног суда.

Како је захтев за преиспитивање судске одлуке поднет против решења Врховног касационог суда донетог поводом тужбе за понављање поступка спроведеног пред Врховним касационим судом, а не против одлуке Управног суда по тужби за понављање поступка, Врховни касациони суд је нашао, да је поднети захтев недозвољен, па је на основу члана 53. став 1. Закона о управним споровима одлучио као у диспозитиву овог решења".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Узп 488/11 од 14.11. 2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

САЗНАЊЕ ЗА ПОВРЕДУ КОНКУРЕНЦИЈЕ

*Члан 56. став 1. Закона о заштити конкуренције
("Службени гласник РС", бр. 79/05)*

Сазнањем Комисије да је учињена повреда конкуренције покренут је поступак по службеној дужности за утврђивање повреде, па се на тај поступак примењују прописи важећи у моменту сазнања.

Из образложења:

"Оцењујући законитост побијане пресуде Врховни касациони суд налази да је правилно Управни суд нашао да је оспореним решењем повређен закон на штету тужилаца, али са разлога што је на правну ситуацију насталу за време важења ранијег Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05) примењен нови Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09), и поред тога што је чланом 74. тог Закона прописано да се на поступке који су започети до дана почетка примене овог закона примењују прописи по којима су започети. Међу странкама у управном спору није спорно да је пријава о постојању уговора о купопродаји поднета Комисији за заштиту конкуренције дана 30.10.2009. године, што значи да је Комисија тог дана дошла до сазнања да је на основу пријављеног уговора извршена радња којом се врши повреда наведеног Закона. Имајући у виду члан 56. став 1. тада важећег Закона о заштити конкуренције, којим је прописано да Комисија покреће поступак по службеној дужности и даје налог Служби да поступак спро-

веде када дође до сазнања које основано указује да је извршена радња којом се врши повреда одредаба овог закона, Врховни касациони суд налази да је дан подношења пријаве као дан сазнања Комисије за учињену повреду релевантан за одређивање прописа који ће се применити у овом случају. Како се пријављене чињенице односе на период до 01.11.2009. године, до примене новог Закона о заштити конкуренције, то произлази да примена тог закона није могућа, јер би довела до повреде уставног принципа забране повратног дејства Закона и других општих аката. У члану 197. став 1. Устава Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 98/06) је прописано да закони и сви други општи акти не могу имати повратно дејство. Став 2. истог члана прописује да изузетно, само поједине одредбе закона могу имати повратно дејство, ако то налаже општи интерес утврђен при доношењу закона, а став 3. истог члана да одредба кривичног закона може имати повратно дејство само ако је блажа за учиниоца кривичног дела. Како Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09) у прелазним и завршним одредбама није прописао да нека одредба тог закона има повратно дејство, а забрањени споразум је настао 05.03.2009. године и поступак је започет подношењем пријаве 30.10.2009. године за време важења ранијег закона, Врховни касациони суд налази да су одредбе тог закона меродавне у овој правној ствари.

Врховни касациони суд је ценио наводе захтева да је, сходно члану 74. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09), Комисија била у обавези да примени тај Закон, па је нашао да су ти наводи неосновани. Ово стога што управо наведени члан 74. упућује на Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05), с обзиром да су повреде конкуренције, односно забрањени споразум и пријава тог споразума настали у време кад се примењивао стари закон по коме је, подношењем пријаве од стране "Идеа" ДОО, управни поступак започет. Сагласно одредби члана 56. став 1. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05), по налажењу овог суда, сазнањем Комисије да је учињена повреда конкуренције покренут је поступак по службеној дужности за утврђивање повреде, па се на тај поступак примењују прописи важећи у моменту сазнања."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 70/12 од 13.07.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења 25.09.2012. године)

2013.

**ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ
СУДСКЕ ОДЛУКЕ ПРОТИВ РЕШЕЊА НАЦИОНАЛНОГ
САВЕТА ЗА САРАДЊУ СА МЕЂУНАРОДНИМ КРИВИЧНИМ
ТРИБУНАЛОМ**

Дозвољен је захтев за преиспитивање правноснажне одлуке Управног суда донете у управном спору о оцени законитости решења Националног савета за сарадњу са међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године, по приговору поднетом на основу тачке 8. Одлуке о условима за доделу материјалне помоћи одређеним категоријама оптужених пред међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године и члановима њихових породица.

Из образложења:

"Из списка предмета произлази да је оспорено решење, чија је законитост цењена побијаном пресудом, донео Национални савет за сарадњу са међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године, а на основу, између осталих прописа, тачке 8. Одлуке о условима за доделу материјалне помоћи одређеним категоријама оптужених пред међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године и члановима њихових породица ("Сл. лист СЦГ" 23/2003,33/2003,21/2005). Тачком 7. наведене одлуке је прописано да решење о остваривању права на материјалну помоћ доноси председник Националног савета, а тачком 8. исте Одлуке је прописано да на решење донето на основу тачке 7. ове одлуке странка може уложити приговор у року од 8 дана од дана доношења решења те да о приговору одлучује Национални савет. То значи да је наведеном одлуком надлежност за одлучивање по приговору утврђена у оквиру истог органа, при чему је решење донето по приговору у својству овлашћеног лица потписао председник Нацио-

налног савета, односно исто лице које је потписало решење против кога је уложен приговор. Чланом 216. Закона о општем управном поступку је прописано да се за решавање у другом степену не може утврђивати надлежност у оквиру органа који је у управној ствари решавао у првом степену. Стога, Врховни касациони суд налази да решавање Националног савета по приговору поднетом на основу тачке 8. Одлуке о условима за доделу материјалне помоћи одређеним категоријама оптужених пред међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године и члановима њихових породица, представља једностепено одлучивање, јер је надлежност за одлучивање по приговору утврђена у оквиру истог органа који је донео и првостепено решење, а не неког другог непосредно вишег органа. Према томе, приговор се не може сматрати жалбом, као деволутивним правним средством у управном поступку, па ни одлука по приговору другостепеним управним актом. Чланом 49. став 1. Закона о управним споровима је прописано да против правноснажне одлуке Управног суда странке и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке. Чланом 49. став 2. тачка 3. истог закона је прописано да захтев може да се поднесе у стварима у којима је у управном поступку била искључена жалба. Са тих разлога, дозвољен је захтев за преиспитивање правноснажне одлуке Управног суда донете у управном спору о оцени законитости решења које је по приговору донео Национални савет за сарадњу са међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године, у примени Одлуке о условима за доделу материјалне помоћи одређеним категоријама оптужених пред међународним кривичним трибуналом за кривично гоњење лица одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године и члановима њихових породица ("Сл. лист СЦГ" 23/2003, 33/2003 и 21/2005)".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 617/11 од 26.12.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 12.02.2013. године)

ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

**ОБУСТАВА ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА И СПОРАЗУМ
О ОДЛАГАЊУ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА ИЗ ЧЛАНА 236. ЗКП-а**

Нису испуњени услови за обуставу прекршајног поступка на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима иако је закључен и извршен споразум о одлагању кривичног гоњења из члана 236. ЗКП-а на основу кога је јавни тужилац одбацио кривичну пријаву за радњу за коју је покренут и прекршајни поступак, па и онда када постоји идентитет кривичних и прекршајних радњи.

Из образложења:

"Након оцене навода у поднетом захтеву и списка предмета, Врховни касациони суд је нашао да су основани наводи захтева којима се указује да је пресуда Вишег прекршајног суда, Одељење у Новом Саду III-313 Прж 16149/11 од 08.12.2011. године донета уз повреду материјалног прекршајног права у смислу члана 235. став 1. тачка 3. Закона о прекршајима.

Из списка предмета произилази да је побијаном пресудом Виши прекршајни суд, Одељење у Новом Саду одлучујући по жалби окривљеног П.С. преиначио пресуду Прекршајног суда у Сомбору 3 Пр.бр.1055/11 од 11.04.2011. године, тако што се на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима, прекршајни поступак покренут и вођен против окривљеног П.С. за прекршај ближе означен у изреци побијане пресуде, обуставља. У изреци побијане пресуде је наведено да је иста донета на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима којим је прописано да ће се прекршајни поступак обуставити и у другим законом одређеним случајевима. У образложењу побијане пресуде се наводи да је у односу на радње које се окривљеном стављају на терет у прекршајном поступку јавни тужилац одбацио кривичну пријаву, из разлога што је осумњичени извршио обавезу која му је наложена на основу члана 236. ЗКП-а и да нема услова да се окривљени поново терети у прекршајном поступку, јер дело описано у кривичној пријави консумира сва обележја бића дела прекршаја. По оцени Вишег прекршајног суда из побијане пресуде у случају одбачаја кривичне пријаве из разлога закључивања споразума сагласно члану 236. ЗКП, ни оштећени више нема право да предузима кривично гоњење према лицу које је обавезу испунило, па следствено томе, нема разлога ни да се то лице за исто дело гони у неком другом казненом поступку јер би у супрот-

ном такво поступање, повредило право на правну сигурност грађана као саставни део права на правично суђење, које је зајамчено Уставом Републике Србије, у оквиру одредаба о људским и мањинским правима који се непосредно примењују.

Основани су наводи захтева којима се указује да првостепеном прекршајном одлуком није повређено право грађана на правну сигурност и на правично суђење загарантовано Уставом Републике Србије. Ово стога јер је одредбама члана 34. став 4. Устава Републике Србије прописано да нико не може бити гоњен или кажњен за кривично дело за које је правноснажном пресудом ослобођен или осуђен или за које је оптужба правноснажно одбијена или поступак правноснажно обустављен, нити судска одлука може бити измењена на штету окривљеног у поступку по ванредном правном леку. Истим забранама подлеже вођење поступка за неко друго кажњиво дело. Одредбама члана 8. Закона о прекршајима је прописано да нико не може бити кажњен у прекршајном поступку два или више пута за исту прекршајну радњу и да се неће казнити за прекршај лице које је у кривичном поступку или у поступку за привредни преступ правноснажно оглашено кривим за дело које има обележје прекршаја.

Овај суд налази, сагласно цитираним прописима, нису испуњени услови за обуставу прекршајног поступка на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима иако је закључен и извршен споразум о одлагању кривичног гоњења из члана 236. ЗКП-а на основу кога је одбачена кривична пријава за радњу за коју је покренут и прекршајни поступак па и онда када постоји идентитет кривичних и прекршајних радњи. Ово са разлога јер у случају одбацивања кривичне пријаве кривични поступак није ни покренут, нити је окривљени у кривичном поступку правноснажно оглашен кривим за дело које има обележје прекршаја.

Како у конкретном случају, по оцени овог суда нису испуњени услови за обуставу прекршајног поступка на основу члана 216. став 2. Закона о прекршајима, то су наводи захтева којима се указује да између кривичних радњи наведених у кривичној пријави и прекршајних радњи наведених у захтеву за покретање прекршајног поступка, нема идентитета, без утицаја на оцену законитости побијане пресуде.

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Прзз 12/12 од 23.11.2012. године, утврђена на седници Грађанског одељења 25.12.2012. године, објављена 2013. године)

СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И ВИШЕГ СУДА

За одлучивање у споровима поводом избора (именовања) и разрешења члана управног одбора јавног предузећа, стварно је надлежан виши суд.

Из образложења:

"Виши суд у Краљеву је поднео захтев за решавање сукоба надлежности са Управним судом, који се решењем 9 У 28139/10 од 02.02.2012. године огласио стварно ненадлежним за одлучивање по тужби тужиоца Р.П. из Краљева поднетој против решења Скупштине Града Краљева о поништавању решења о разрешењу и именовању чланова Управног одбора ЈКП "Чистоћа" из Краљева и предмет уступио на надлежност Вишем суду у Краљеву.

Решавајући настали сукоб надлежности у смислу одредбе члана 30. став 2. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" бр. 116/08... 101/11), по налажењу Врховног касационог суда, за решавање у овој правној ствари надлежан је Виши суд у Краљеву на основу члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова и члана 4. став 1. тачка 9. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Сл. гласник РС" број 116/08).

Одредбом члана 1. тач. 1, 2. и 3. Закона о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса ("Сл. гласник РС" 25/00... 123/07) прописано је да је јавно предузеће предузеће које обавља делатност од општег интереса, а које оснива држава, односно јединица локалне самоуправе или аутономна покрајина. Јавно предузеће се оснива и послује у складу са овим законом и законом којим се уређују услови и начин обављања делатности од општег интереса. На пословно име, седиште, заступање и статусне промене јавног предузећа, као и на друга питања која нису посебно уређена овим законом, односно законом којим се уређују услови и начин обављања делатности од општег интереса, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује правни положај привредних друштава који се односе на друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво (у даљем тексту друштва капитала).

Према одредби члана 12. став 1. истог закона, председника и чланове управног одбора јавног предузећа именује и разрешава оснивач.

Одредбом члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова је прописано да виши суд у првом степену суди у споровима поводом штрајка; поводом колективних уговора ако спор није решен пред арбитражом; поводом обавезног социјалног осигурања ако није надлежан други суд; поводом матичне евиденције; поводом избора и разрешења органа правних лица ако није надлежан други суд.

Одредбом члана 11. Закона о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса прописано је да су органи јавног предузећа управни одбор, као орган управљања; директор, као орган пословођења и надзорни одбор, као орган надзора.

Тужилац је у својству одборника Скупштине града Краљева у овој правној ствари поднео тужбу против Скупштине града Краљева са захтевом да се поништи решење о разрешењу и именовању члана Управног одбора ЈКП "Чистоћа" из Краљева. Према становишту Врховног касационог суда тужбом оспорени акт не представља управни акт из члана 4. у вези члана 5. Закона о управним споровима.

Одредбом члана 4. ЗУС-а прописано је да је управни акт, у смислу овог захтева, појединачан правни акт којим надлежни орган, непосредном применом прописа, решава о одређеном праву или обавези физичког или правног лица, односно друге странке у управној ствари. Управна ствар је одређена чланом 5. ЗУС-а и представља неспорну ситуацију од јавног интереса у којој непосредно из правних прописа произилази потреба да се будуће понашање странке ауторитативно правно одреди.

Оспорени акт – решење о разрешењу и именовању члана управног одбора Јавног комуналног предузећа Скупштина Града Краљева је донела у вршењу оснивачких права, што значи да се ради о акту пословања а не о управном акту донетом у управној ствари у смислу члана 5. ЗУС-а. Скупштина града овде иступа као оснивач а не орган власти (не врши јавна овлашћења) и због тога оспорени акт није управни акт против кога се може водити управни спор јер му недостаје елеменат ауторитативности – да његов доносилац према лицу које именује односно разрешава, иступа у вршењу власти, односно вршењу јавних овлашћења. Акти донети у вршењу оснивачких права су акти пословања јер немају карактер управне ствари из члана 5. ЗУС-а обзиром да им недостаје елеменат ауторитативности.

Како је одредбом члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судава, између осталог прописано, да виши суд суди у споровима поводом избора и разрешења органа правних лица, ако није надлежан други суд, а ниједним другим законом за ове спорове није прописана надлежност другог суда, то је по становишту Врховног касационог суда, сагласно цитираним прописима, за одлучивање у оваквој врсти спорова стварно надлежан виши суд".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 18/12 од 05.06.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења 25.06.2012. године, објављена 2013. године)

УПРАВНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

УТВРЂИВАЊЕ ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА У УПРАВНОМ СПОРУ

(Члан 38. став 1. Закона о управним споровима "Сл. гласник РС" 98/06)

Суд у управном спору не може решити ствар на основу нових разлога и доказа који уопште нису били предмет утврђивања и оцене у управном поступку и на тај начин оправдати законитост оспореног решења новим и у управном поступку нерасправљеним и неутврђеним чињеницама.

Из образложења:

"Према образложењу побијане пресуде, Управни суд је одбио тужбу подносиоца захтева јер је нашао да је правилно одлучио тужени орган, када је сагласно доказима у списима, а на основу дописа истражног судије Другог општинског суда у Београду Ки.3036/09 од 30.07.2009. године, применом одредби члана 168. Закона о полицији, донео оспорено решење којим је тужиоцу престао радни однос због настанка безбедносних сметњи из члана 111. Закона о полицији. Према наведеној одредби Закона о полицији ("Сл. гласник РС" бр. 101/2005 и 63/09) у вези члана 20. Закона о безбедносно информативној агенцији, полицијском службенику, односно другом запосленом раднику радни однос престаје ако током његовог рада настану безбедносне сметње из члана 111. тог закона, због којих са њим радни однос не би био ни заснован да су у време заснивања постојале. Истражни судија Другог општинског суда у Београду је

дана 30.07.2009. године дописом Ки.бр.2036/09 обавестио тужени орган да је пред тим судом у току истражни поступак против тужиоца и како је безбедносном провером утврђено између осталог, да је против тужиоца покренут кривични поступак због кривичног дела из члана 348. став 2. у вези става 1. КЗ РС, то је по налажењу Управног суда оспорено решење на закону засновано и њиме није повређен закон на штету тужиоца.

Основано се наводима захтева указује да је Управни суд приликом доношења побијане пресуде битно повредио правила поступка прописана чланом 39. став 1. у вези члана 38. Закона о управним споровима ("Сл. лист СРЈ" бр. 46/96), који закон се примењује на основу члана 77. став 1. Закона о управним споровима ("Сл. гласник РС" бр. 111/09). Према одредби члана 38. став 1. Закона о управним споровима суд решава спор по правилу на основу чињеница које су утврђене у управном поступку. Овлашћење да у управном спору утврђује чињенично стање дато је суду једино у одредби члана 38. став 3. ЗУС-а и само под условима наведеним у тој одредби, те ако су ти услови испуњени суд може сам утврђивати чињенично стање на начин одређен ставом 4. истог члана овог закона што подразумева да то може учинити и на расправи. Управни суд у побијаној пресуди супротно одредби члана 38. став 1. ЗУС-а, утврђује напред наведену одлучну чињеницу о вођењу истраге и покренутом кривичном поступку против тужиоца због кривичног дела из члана 348. став 2. у вези става 1. КЗ РС као елементу негативне безбедносне провере у смислу одредби члана 111. став 2. Закона о полицији, на основу дописа истражног судије Другог општинског суда у Београду Ки.бр.2036/09 од 30.07.2009. године, иако у оспореном решењу ова одлучна чињеница није утврђена на основу тог доказа, већ на основу дописа II општинског тужилаштва Кт.бр.2273/08 од 09.10.2008. године. У том допису се наводи да је тужилаштво на основу кривичне пријаве Ку.бр.19085/08 ставило захтев за спровођење истраге против Вељковић Бранка због кривичног дела недозвољеног држања оружја и експлозивних материја из члана 348. став 2. у вези става 1. КЗ РС. Одлучна чињеница на коју се позива Управни суд у побијаној пресуди није утврђена на основу доказа изведених у управном поступку, већ је ту одлучну чињеницу утврдио сам суд у управном спору, на шта се у захтеву основано указује. По ставу Врховног касационог суда, суд у управном спору не може решити ствар на основу нових разлога и доказа који уопште нису били предмет утврђивања и оцене у управном поступку и на

тај начин оправдати законитост оспореног решења новим и у управном поступку нерасправљеним и неутврђеним чињеницама. Како Управни суд побијаном пресудом није ценио законитост оспореног решења сагласно члану 38. ст. 1. ЗУС-а, а није ни утврдио чињенично стање на начин прописан наведеним одредбама ЗУС-а, то је побијана пресуда донета уз повреду ових правила поступка које су од утицаја на решење ствари".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 224/10 од 16.03.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења 25.09.2012. године, објављена 2013. године)

**ЗАБРАНА ПОВРАТНОГ ДЕЈСТВА ЗАКОНА О ЗАШТИТИ
КОНКУРЕНЦИЈЕ ("СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС" 51/09)
НА ПОВРЕДЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ УЧИЊЕНЕ ПРЕ ПОЧЕТКА
ПРИМЕНЕ ТОГ ЗАКОНА**

Мера заштите конкуренције, прописана чланом 68. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09) може се изрећи само за повреде конкуренције које су извршене у време када је тај закон био у примени, односно од 01.11.2009. године, а не и за раније извршене повреде конкуренције

Из образложења:

"Из образложења оспореног решења од 17.03.2011. године се види да је Комисија за заштиту конкуренције покренула по службеној дужности управни поступак ради одређивања управне мере, према члану 114. став 1. и члану 115. став 1. Закона о општем управном поступку, достављањем странкама у поступку обавештења са позивом на изјашњење од 27.12.2010. године. Међутим, према образложењу решења исте комисије од 21.11.2008. године се види да је комисија дана 15.07.2008. године донела закључак о покретању поступка по службеној дужности против Ветеринарске коморе Србије на основу сазнања које основано указује да је извршена радња којом је учињена повреда Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05). Имајући у виду да је чланом 115. став 1. Закона о општем управном поступку прописано да је поступак покренут чим орган изврши ма коју радњу ради вођења поступка, те да је поступак покренут и вођен по закључку од 15.07.2008. године и да је у том

поступку донето решење комисије од 21.11.2008. године, Врховни касациони суд налази да је погрешно закључивање Управног суда у побијаној пресуди, да је правилно Комисија за заштиту конкуренције, на основу члана 114. став 1. Закона о општем управном поступку покренула поступак за одређивање мере заштите конкуренције, с обзиром да та мера није одређена решењем од 21.11.2008. године. Ово са разлога што Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05), који је меродаван у овом поступку, није прописивао да се мера заштите конкуренције може одредити самостално или истовремено са мером отклањања повреде конкуренције, већ је чланом 70. став 2. тог закона било предвиђено да против учесника на тржишту који је учинио радњу спречавања, ограничавања или нарушавања конкуренције Комисија подноси захтев за покретање прекршајног поступка надлежном органу за прекршаје, што је Комисија за заштиту конкуренције и урадила. Мера заштите конкуренције је прописана чланом 68. новог Закона о заштити конкуренције и, према налагању Врховног касационог суда, може се изрећи само за повреде конкуренције које су извршене у време када је тај закон био у примени, односно од 01.11.2009. године, а не и за раније извршене повреде конкуренције. С обзиром да се у конкретном случају питање извршења повреде конкуренције није поставило као спорно, већ је и решењем од 21.11.2008. године и оспореним решењем од 17.03.2011. године констатовано да је настала 21.03.2008. године, јасно је да је примена Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05) једино могућа, с обзиром да ретроактивна примена новог Закона о заштити конкуренције није тим законом предвиђена".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 477/11 од 13.07.2012. године утврђена на седници Грађанског одељења 25.09.2012. године, објављена 2013. године)

**РЕГИСТАР
ПРАВНИХ СХВАТАЊА**

ЗАШТИТА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

СТАВОВИ ГРАЂАНСКОГ И КРИВИЧНОГ ОДЕЉЕЊА
ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

утврђени на седницама одељења 13.05 и 20.05.2014. године (2014)..... 11

ПРАВНИ СТАВ - ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА СА I СЕДНИЦЕ
ОДЕЉЕЊА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ
РОКУ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

одржане 30.05.2014. године (2014) 13

КРИВИЧНО ПРАВО

ПРАВНО СХВАТАЊЕ О САСТАВУ ВЕЋА ВРХОВНОГ
КАСАЦИОНОГ СУДА ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ У ПРЕДМЕТИМА
ЗАХТЕВА ЗА ИСПИТИВАЊЕ ЗАКОНИТОСТИ ПРАВНОСНАЖНЕ
ПРЕСУДЕ И ЗАХТЕВА ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ (2010)..... 17

ЗАКЉУЧАК О ПРИМЕНИ ОДРЕДБЕ ЧЛАНА 13. ЗАКОНА О
СЕДИШТИМА И ПОДРУЧЈИМА СУДОВА И ЈАВНИХ
ТУЖИЛАШТАВА (2010) 23

ЗАКЉУЧЦИ (2010) 27

ПРАВНО СХВАТАЊЕ (2011) 29

ЗАКЉУЧАК (2011)..... 29

ЗАКЉУЧАК о примени члана 3. Закона о преузимању надлежности војних
судова, војних тужилаштава и војног правобранилаштва ("Службени
гласник РС", број 137/2004) и члана 12. став 2. Закона о седиштима и
подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС", број
116/08) (2010)..... 31

ПРАВНО СХВАТАЊЕ о преношењу месне надлежности из разлога
целисходности у скраћеном поступку када је поднет предлог за предузимање
одређених истражних радњи (члан 36. у вези члана 435. ЗКП-а) (2010)..... 32

ПРАВНО СХВАТАЊЕ о примени члана 142. и 143. ЗКП-а (2010)..... 35

ЗАКЉУЧАК о примени одредаба које регулишу притвор као меру
обезбеђења присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног
поступка (2011) 37

КОНАЧНИ ТЕКСТ ПРАВНОГ СХВАТАЊА СА ОДВОЈЕНИМ МИШЉЕЊЕМ (<i>Повреда одредбе члана 385. став 2. ЗКП</i>) (2012)	39
ПРАВНО СХВАТАЊЕ <i>о начину и обиму извођења доказа на претресу пред другостепеним судом у смислу члана 377. став 1. ЗКП.</i> (2012)	42
ПРАВНО СХВАТАЊЕ <i>о потребним елементима за оптужни предлог код кривичног дела угрожавање сигурности из члана 138. став 2. у вези става 1. КЗ</i> (2012).....	44
ЗАКЉУЧАК <i>о измени одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана</i> (2012).....	45
ЗАКЉУЧАК (2013).....	47
ПРАВНО СХВАТАЊЕ (2013)	47
ПРАВНИ ЗАКЉУЧАК (2013)	47

ГРАЂАНСКО ПРАВО

ЗАКЉУЧЦИ (2010)	111
ЗАКЉУЧАК О НАДЛЕЖНОСТИ СУДА ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ У СПОРОВИМА КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ОБАВЕЗИВАЊЕ ПОСЛОДАВЦА НА УПЛАТУ ДОПРИНОСА ИЗ ОБАВЕЗНОГ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА (2010)	112
ЗАКЉУЧАК О ПРАВИЛИМА ПОСТУПКА ЦИВИЛНЕ ДЕОБЕ НЕПОКРЕТНОСТИ (2010)	114
ЗАКЉУЧАК ПОСТУПАЊЕ СА ПОДНЕСКОМ КОЈИ САДРЖИ ОБЈАШЊЕЊА ИЛИ ДОПУНУ НАВОДА ИЗ ПРАВНОГ ЛЕКА УПУЋЕНОГ СУДУ ПО ИСТЕКУ ЗАКОНСКОГ РОКА (2010).....	116
ЗАКЉУЧАК ОВЛАШЋЕЊЕ СТРАНКЕ ДА ТРАЖИ ИСКЉУЧЕЊЕ ИЛИ ИЗУЗЕЊЕ СУДИЈЕ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА (2010).....	118
ЗАКЉУЧАК РАЗГРАНИЧЕЊЕ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ СУДА ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ И ПРИВРЕДНИХ СУДОВА У СПОРОВИМА ПО ТУЖБАМА ЗА УТВРЂЕЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ НА НЕПОКРЕТНОСТИМА (2010).....	120
ЗАКЉУЧАК (2010).....	122

ЗАКЉУЧАК РАЗГРАНИЧЕЊЕ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ СУДОВА ОПШТЕ И ПОСЕБНЕ НАДЛЕЖНОСТИ - ПРИВРЕДНИХ СУДОВА (2010).....	135
ЗАКЉУЧАК САСТАВ ВЕЋА И РОК ЗА ЖАЛБУ У СПОРУ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ ЗБОГ ПОВРЕДЕ НА РАДУ ИЛИ У ВЕЗИ СА РАДОМ, ИСПЛАТУ ЗАРАДЕ, ДРУГИХ ПРИМАЊА И ПОТРАЖИВАЊА ИЗ РАДНОГ ОДНОСА (2010).....	137
ЗАКЉУЧАК - ИЗМЕНА УГОВОРЕНИХ УСЛОВА РАДА И ПРАВНА ЗАШТИТА (2010).....	139
ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ПРИМЕНИ АНЕКСА Г СПОРАЗУМА О ПИТАЊИМА СУКЦЕСИЈЕ (2011).....	142
ПРАВНО СХВАТАЊЕ О РАЧУНАЊУ РОКА ЗА ИЗЈАВЉИВАЊЕ ЖАЛБЕ ИЛИ ДРУГОГ ПРАВНОГ ЛЕКА, КАДА СТРАНКА ИМА ВИШЕ ЗАКОНСКИХ ЗАСТУПНИКА, ОДНОСНО ПУНОМОЋНИКА (2011).....	142
КОНАЧНИ ТЕКСТ ПРАВНОГ СХВАТАЊА О СПРОВОЂЕЊУ ИЗВРШЕЊА СА ОДВОЈЕНИМ МИШЉЕЊЕМ (2011).....	142
ПРАВНО СХВАТАЊЕ СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА ПОСЛЕ БРИСАЊА ПРЕДУЗЕТНИКА ИЗ РЕГИСТРА АГЕНЦИЈЕ ЗА ПРИВРЕДНЕ РЕГИСТРЕ (2012).....	164
ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ЗАСТАРЕЛОСТИ ПОТРАЖИВАЊА ЗА ИСПОРУЧЕНУ ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ (2012).....	166
ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О ДОЗВОЉЕНОСТИ ТУЖБЕ ЗА УТВРЂЕЊЕ (2012).....	168
ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О ВИСИНИ ПРОДАЈНЕ ЦЕНЕ НАКОН НЕУСПЕЛОГ ЈАВНОГ НАДМЕТАЊА (2012).....	175
ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О РАЗГРАНИЧЕЊУ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ СУДА И ИЗВРШИТЕЉА (2012).....	179
ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О ПОДОБНОСТИ ЗАКЉУЧКА ПОВЕРЕНИКА ЗА СУДСКО ИЗВРШЕЊЕ (2012).....	183

ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О УРЕДНОСТИ ПРЕДЛОГА ЗА ИЗВРШЕЊЕ (2012).....	186
ПРАВНО СХВАТАЊЕ О ВИСИНИ ЗАТЕЗНЕ КАМАТЕ (2012).....	188
ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О ДОЗВОЉЕНОСТИ ТУЖБЕ РАДИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ БАНКАРСКЕ ГАРАНЦИЈЕ (2012).....	189
ПРАВНО СХВАТАЊЕ РАДНИ ОДНОС НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ И ПРЕОБРАЖАЈ (2012).....	191
ПРАВНО СХВАТАЊЕ УТВРЂЕНО У ПОСТУПКУ РЕШАВАЊА СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА О СПРОВОЂЕЊУ ИЗВРШЕЊА ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ ДОНЕТЕ ПРИМЕНОМ НЕУСТАВНОГ ПРОПИСА (2013)	195
ЗАКЉУЧАК ПРАВО СТРАНКЕ НА ТРОШКОВЕ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА КАДА ЈЕ РОЧИШТИМА УМЕСТО ПУНОМОЋНИКА - АДВОКАТА БИО ПРИСУТАН АДВОКАТСКИ ПРИПРАВНИК (2014).....	199
ПРАВНИ СТАВ <i>о принудном остваривању накнаде за кашњење у испуњавању новчане обавезе прописане законом о роковима измирења новчаних обавеза у комрецијалним трансакцијама</i> (2014)	201
ПРАВНИ СТАВ - ПОСТУПЦИ ИЗВРШЕЊА (2014).....	205

УПРАВНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

ЗАКЉУЧАК - ЗАХТЕВ ЗА ВАНРЕДНО ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ (2010).....	241
ПРАВНО СХВАТАЊЕ - ПРЕСТАНАК ПРАВА КОРИСНИКА ИЗ ОБЛАСТИ ДОПУНСКЕ БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ (2010)	242

**РЕГИСТАР
СЕНТЕНЦИ**

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО - СЕНТЕНЦЕ

ПРАВО НА УПОТРЕБУ ЈЕЗИКА (2010)	52
СУЂЕЊЕ У ОДСУСТВУ У СКРАЋЕНОМ ПОСТУПКУ (2010).....	54
ПРЕИНАЧЕЊЕ ПРАВНОСНАЖНЕ ПРЕСУДЕ (2010).....	55
БРАНИЛАЦ (2010).....	56
ПРИГОВОР ПРОТИВ ОПТУЖНИЦЕ (2010)	56
ЗАХТЕВ ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ (2010).....	57
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА (2010)	58
БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (2011).....	59
ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА И ЗАСТАРЕЛОСТ КРИВИЧНОГ ГОЂЕЊА (2011)	60
БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (2011)	61
ПОВРЕДА ПРАВА НА ОДБРАНУ У ЖАЛБЕНОМ ПОСТУПКУ (2011)	61
СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДА ЗА УПУЋИВАЊЕ ОКРИВЉЕНОГ НА ИЗДРЖАВАЊЕ КАЗНЕ ЗАТВОРА (2011).....	63
РОКОВИ ЗА ЖАЛБУ НА ПРЕСУДУ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА (2011).....	64
ЗАСТУПАЊЕ ОПТУЖБЕ У СКРАЋЕНОМ ПОСТУПКУ У ОДСУСТВУ ЈАВНОГ ТУЖИОЦА И ТРОШКОВИ ПУНОМОЋНИКА ОШТЕЋЕНОГ (2011).....	65
РАДЊА КОЈОМ СЕ ПРЕКИДА ЗАСТАРЕЛОСТ КРИВИЧНОГ ГОЂЕЊА (2011)	66
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА ИЗ ЧЛАНА 368. СТАВ 2. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 31. ЗАКОНА О АДВОКАТУРИ (2011).....	68

АНАЛОГНА ПРИМЕНА ЧЛАНА 190. СТАВ 1. ЗКП КОД УРАЧУНАВАЊА ВРЕМЕНА ПРИВРЕМЕНОГ ОДУЗИМАЊА ВОЗАЧКЕ ДОЗВОЛЕ НА ОСНОВУ ЧЛАНА 136. СТАВ 9. ЗКП У МЕРУ БЕЗБЕДНОСТИ ИЗ ЧЛАНА 86. КЗ (2012).....	69
БИТНЕ ПОВРЕДЕ ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА ИЗ ЧЛАНА 368. СТАВ 2. У ВЕЗИ ЧЛАНА 377. СТАВ 2. ЗКП И ЧЛАНА 368. СТАВ 1. ТАЧКА 3. ЗКП (2012).....	70
ОВЛАШЋЕЊА ПУНОМОЋНИКА ПРИВАТНОГ ТУЖИОЦА НА ОСНОВУ ЧЛАНА 66. СТАВ 1. ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ (2012).....	72
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 67. СТАВ 5. ЗАКОНА О МАЛОЛЕТНИМ УЧИНИОЦИМА КРИВИЧНИХ ДЕЛА И КРИВИЧНО ПРАВНОЈ ЗАШТИТИ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА (ЗМ) (2012).....	73
ЗАБРАНА ПРЕИНАЧЕЊА НА ГОРЕ (2012).....	74
ЗНАЧАЈ ИЗЈАВЕ ОШТЕЋЕНОГ ДА СЕ ПРИДРУЖУЈЕ КРИВИЧНОМ ГОЊЕЊУ (2012)	75
ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ ПОДНЕТОГ ОД СТРАНЕ ОКРИВЉЕНОГ (2012)	78

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО - СЕНТЕНЦЕ

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 3. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 246. СТАВ 2. КЗ (2010).....	80
КОЛЕКТИВНО КРИВИЧНО ДЕЛО (2010)	81
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА (2010).....	82
КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ОВЛАШЋЕЊА У ПРИВРЕДИ И КРИВИЧНО ДЕЛО ПРЕВАРА (2010)	82
СВЕСТ О ПРОТИВПРАВНОСТИ ДЕЛА (2010)	84
КРИВИЧНО ДЕЛО ПОВРЕДА ГРОБА (2010)	85

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 3. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 246. СТАВ 2. КЗ (2010).....	86
КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ ЧЛАНА 246. СТАВ 2. КЗ (2010).....	87
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 3. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 61. СТАВ 2. КЗ (2010).....	88
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 4. ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ У ВЕЗИ ЧЛАНА 50. СТАВ 3. ТАЧКА 5. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА (2011).....	89
ПРЕДМЕТ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДОЗВОЉЕНА ПРОИЗВОДЊА, ДРЖАЊЕ, НОШЕЊЕ И ПРОМЕТ ОРУЖЈА И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА ИЗ ЧЛАНА 348. СТАВ 1. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА (2011).....	90
РАДЊА КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДОЗВОЉЕНА ПРОИЗВОДЊА, ДРЖАЊЕ, НОШЕЊЕ И ПРОМЕТ ОРУЖЈА И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА ИЗ ЧЛАНА 348. СТАВ 4. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА (2011).....	92
ЗАКОНСКА ПРЕТПОСТАВКА О ПОРЕКЛУ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ПРИВРЕМЕНО ОДУЗИМА (2011).....	94
ПОСТУПАК ПРИВРЕМЕНОГ ОДУЗИМАЊА ИМОВИНЕ ПРОИСТЕКЛЕ ИЗ КРИВИЧНОГ ДЕЛА (2011).....	95
КРИВИЧНО ДЕЛО ПОСРЕДОВАЊЕ У ВРШЕЊУ ПРОСТИТУЦИЈЕ ИЗ ЧЛАНА 184. КЗ (2011)	97
КРИВИЧНО ДЕЛО НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ НА СПОРТСКОЈ ПРИРЕДБИ ИЛИ ЈАВНОМ СКУПУ (2012).....	97
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 1. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 194. И 112. ТАЧКА 28. КЗ (2012).....	100
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 1. ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ (2012).....	101
ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ИЗ ЧЛАНА 369. ТАЧКА 1. ЗКП У ВЕЗИ СА ЧЛАНОМ 296. СТАВ 1. КЗ (2012).....	103

РАДЊА КРИВИЧНОГ ДЕЛА ПРЕВАРА ИЗ ЧЛАНА 208. СТАВ 1. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА (2012)	105
---	-----

ГРАЂАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО - СЕНТЕНЦЕ

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК СУКОБ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ ОСНОВНОГ И АПЕЛАЦИОНОГ СУДА (2010)	209
ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК ДОЗВОЉЕНОСТ РЕВИЗИЈЕ ПРОТИВ НАЛОГА ЗА ПОВРАТАК ДЕТЕТА ПО КОНВЕНЦИЈИ О ГРАЂАНСКО-ПРАВНИМ АСПЕКТИМА МЕЂУНАРОДНЕ ОТМИЦЕ ДЕЦЕ (2010).....	212
ДОЗВОЉЕНОСТ РЕВИЗИЈЕ (2010).....	214
СУКОБ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ (2010)	215
ДОЗВОЉЕНОСТ РЕВИЗИЈЕ (2010).....	216
ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК ДОЗВОЉЕНОСТ РЕВИЗИЈЕ У БРАЧНОМ СПОРУ (2011)	217
СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА ПРЕМА СЕДИШТУ ПРАВНОГ ЛИЦА У ЛИКВИДАЦИЈИ (2012)	218
СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ У ПОСТУПКУ ОДЛУЧИВАЊА О ПРЕДЛОГУ ЗА ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА (2012).....	220
СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА ПОСЛЕ БРИСАЊА РАДЊЕ ПРЕДУЗЕТНИКА ИЗ АПР-а (2012)	221
НЕПОТПУНА РЕВИЗИЈА (2012)	222

ГРАЂАНСКО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО - СЕНТЕНЦЕ

ПОРОДИЧНО ПРАВО ОСТВАРЕЊЕ ПРАВА СТАНОВАЊА (<i>HABITATIO</i>) (2010)	223
ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ (2010)	224

СТВАРНО ПРАВО ВРАЋАЊЕ ИМОВИНЕ ЦРКВАМА И ВЕРСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА И ПРЕСТАНАК ПРАВА СВОЈИНЕ (2011).....	226
ПОРОДИЧНО ПРАВО ОСПОРАВАЊЕ ОЧИНСТВА УТВРЂИВАЊЕМ НЕИСТИНИТОСТИ ЧИЊЕНИЦЕ РОЂЕЊА УПИСАНЕ У МАТИЧНУ КЊИГУ РОЂЕНИХ (2012).....	228
ОБЛИГАЦИОНО ПРАВНО - НАКНАДА ШТЕТЕ ОДГОВОРНОСТ ЛЕКАРА (2012).....	230
НАСЛЕДНО ПРАВО ЗАВЕШТАЈНО РАСПОЛАГАЊЕ СУПРУЖНИКА ЗАЈЕДНИЧКОМ ИМОВИНОМ (2012).....	231
РАДНО ПРАВО НЕОСТВАРИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА РАДА КАО РАЗЛОГ ЗА ОТКАЗ УГОВОРА О РАДУ (2012).....	233
ОТПРЕМНИНА И РЕШЕЊЕ О ОТКАЗУ УГОВОРА О РАДУ (2012).....	235
РАДНО ПРАВО УПОТРЕБА ЈЕЗИКА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ У ДИСЦИПЛИНСКОМ ПОСТУПКУ (2013).....	236

УПРАВНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО - СЕНТЕНЦЕ

УРЕДБА О ПРЕСТАНКУ ВАЖЕЊА ОДРЕЂЕНИХ УРЕДБИ ИЗ ОБЛАСТИ БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ (2010).....	245
ЧЛАН 23. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА (2010).....	246
ЧЛАН 52. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА (2010).....	248
ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ (2010)	250
ЧЛАН 54. И 56. ЗАКОНА О ЛОКАЛНИМ ИЗБОРИМА (2011)	251
ЧЛАН 58. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА (2011).....	252

ЧЛАН 49. СТАВ 1. У ВЕЗИ ЧЛАНА 77. СТАВ 1. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА (2011).....	253
ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ У ПРАВНОЈ СТВАРИ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПРЕСТУПА (2011).....	254
ДВОСТЕПЕНОСТ ОДЛУЧИВАЊА КОД ОЦЕНЕ ДОЗВОЉЕНОСТИ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ (2011)	256
СУДСКА НАДЛЕЖНОСТ ПО ТУЖБАМА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА ИЗ ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА (2011).....	258
ЧЛАН 2. ЗАКОНА О ПРАВИМА ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА (2011).....	260
ЧЛАН 49. ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА (2011).....	261
ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ ПРОТИВ РЕШЕЊА САВЕТА РРА ПО ПРИГОВОРУ (2011).....	262
УПРАВНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО ПРИМЕНА МАТЕРИЈАЛНОГ ПРАВА У СЛУЧАЈУ ПРЕСТАНКА ПРОФЕСИОНАЛНЕ СЛУЖБЕ ЗБОГ ПОТРЕБА СЛУЖБЕ (2012).....	263
УПРАВНО ПРОЦЕСНО ПРАВО СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И ПРИВРЕДНОГ СУДА (2012).....	265
СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И СУДА ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ (2012).....	267
ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ ПРОТИВ ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА ДОНЕТЕ ПО ТУЖБИ ЗА ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА (2012)	268
САЗНАЊЕ ЗА ПОВРЕДУ КОНКУРЕНЦИЈЕ (2012)	269
ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ ПРОТИВ РЕШЕЊА НАЦИОНАЛНОГ САВЕТА ЗА САРАДЊУ СА МЕЂУНАРОДНИМ КРИВИЧНИМ ТРИБУНАЛОМ (2013).....	271

ПРЕКРШАЈНО ПРАВО ОБУСТАВА ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА И СПОРАЗУМ О ОДЛАГАЊУ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА ИЗ ЧЛАНА 236. ЗКП-а (2013).....	273
СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И ВИШЕГ СУДА (2013).....	275
УПРАВНО ПРОЦЕСНО ПРАВО УТВРЂИВАЊЕ ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА У УПРАВНОМ СПОРУ (2013).....	277
ЗАБРАНА ПОВРАТНОГ ДЕЈСТВА ЗАКОНА О ЗАШТИТИ КОНКУРЕНЦИЈЕ ("СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС" 51/09) НА ПОВРЕДЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ УЧИЊЕНЕ ПРЕ ПОЧЕТКА ПРИМЕНЕ ТОГ ЗАКОНА (2013)	279

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

**БИЛТЕН судске праксе Врховног
касационог суда** / главни и одговорни
уредник Снежана Андрејевић. - 1993, бр. 1- .
- Београд :
Intermex, 1993- (Београд : Cicero). -20 cm
Од броја 1/2002. наслов: Билтен судске
праксе - Врховни суд Србије
ISSN 0354-4109 = Билтен судске праксе
Врховног суда Србије
COBISS.SR-ID 34341634